

**Bu kitaba sığmayan
daha neler var!**

Karekodu okut, bu kitapla ilgili EBA içeriklerine ulaş!

Kişiselleştirilmiş Öğrenme ve Raporlama

Zengin İçerik

Puan ve Armalar

Canlı Ders

Sosyal Etkileşim

EBA Portfolyo

ISBN:

**BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA
ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.**

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşınması Zorunlu Değildir.

GRAFİK VE FOTOĞRAF ALANI **İLLÜSTRASYON UYGULAMALARI 1** 11 DERS KİTABI

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ
GRAFİK VE FOTOĞRAF ALANI
GRAFİK DALI
İLLÜSTRASYON
UYGULAMALARI 1

11
DERS KİTABI

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ
GRAFİK VE FOTOĞRAF ALANI

GRAFİK DALI

İLLÜSTRASYON UYGULAMALARI 1

11

Ders Kitabı

Yazarlar

Aynur CEYLAN
Kadriye ALPTEKİN
Nagihan KOVAN
Nagehan KUTLU BEYHAN
Neslihan HİTAY
Sabri GEZER
Semra BAYRAM

DEVLET KİTAPLARI

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

Hazırlayanlar

Dil Uzmanı

Berna NALBANTLAR

Program Geliştirme Uzmanı

Şahinde Seval EZER

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı

Arzu DURSUN URGUN

Rehberlik Uzmanı

Cahide GÜRNAS KAFALI

Görsel Tasarım Uzmanı

Mehtap ONUR

ISBN:

Millî Eğitim Bakanlığının 24.12.2020 gün ve 18433886 sayılı oluru ile Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünce öğretim materyali olarak hazırlanmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerihamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

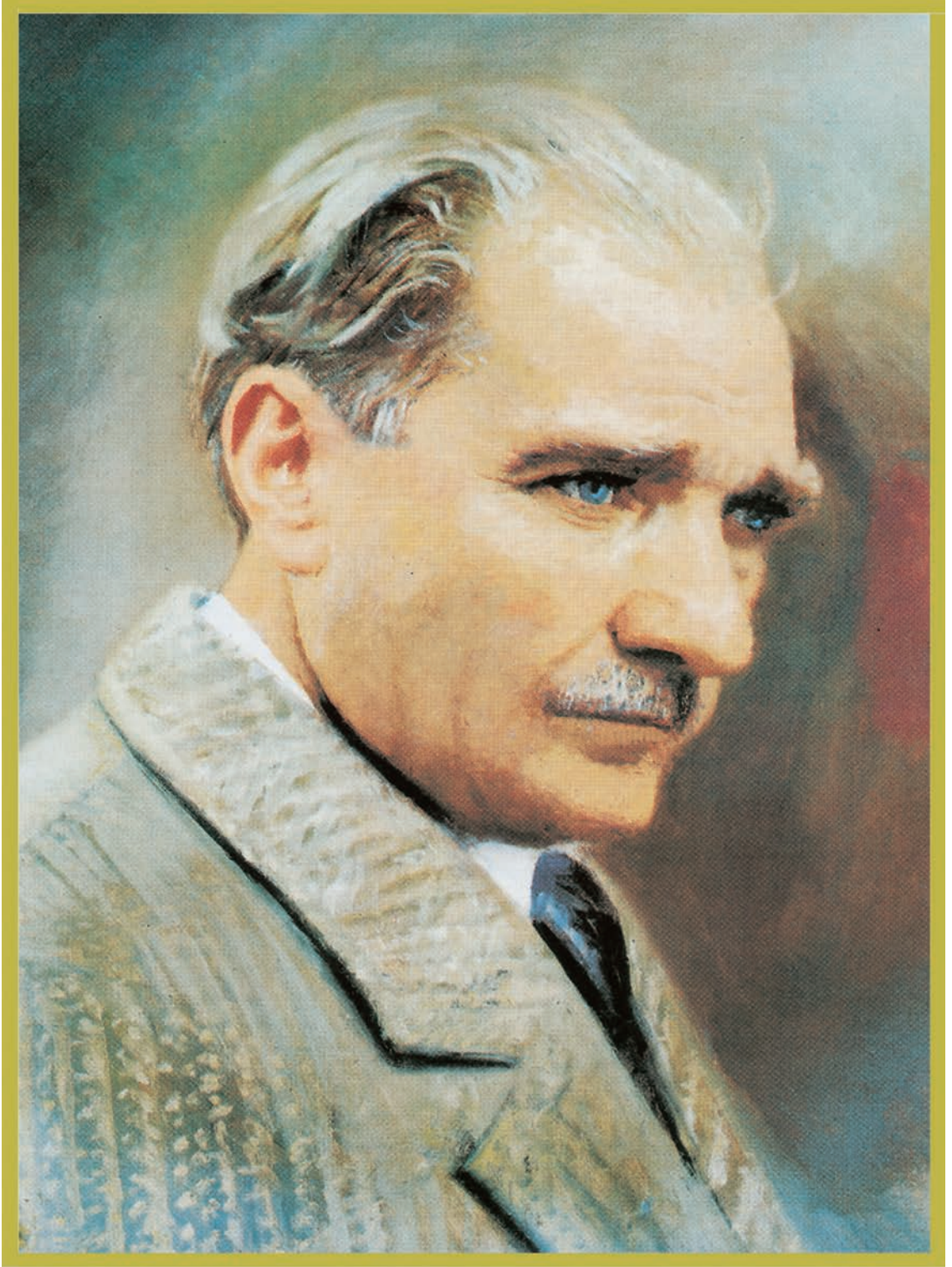
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaî bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Öğrenme biriminin
numarasını gösterir.

Öğrenme biriminin
adını gösterir.

Öğrenme biriminin konu
başlıklarını gösterir.

Konu başlığını
gösterir.

Hazırlık çalışmalarını
gösterir.

Bu öğrenme biriminde
neler öğrenileceğini
gösterir.

Öğrenme biriminin
temel kavramlarını
gösterir.

Konu anlatımını
gösterir.

Bilgi kutusunu
gösterir.

Öğrenme biriminin
adını gösterir.

Etkinlik alanını gösterir.

Uygulama alanını gösterir.

Uygulamaya ait video karekod alanını gösterir.

Ölçme değerlendirme alanını gösterir.

Karekodu tarayacak cihazınız yoksa karekodun yanındaki sayıyı aşağıdaki linkin sonuna ekleyerek videoya ulaşabilirsiniz.
<http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=25922>

[http://kitap.eba.gov.tr/
KodSor.php?KOD=25922](http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=25922)

İzlemek için kodu tarayın.

1.

ÖĞRENME BİRİMİ

İNSAN FIGÜRÜ

KONULAR

1.1. İNSAN FIGÜRÜ ÇİZİMİ

1.2. KISA SÜRELİ DURUŞLARDA İNSAN FIGÜRÜ ÇİZİMİ

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Ölçü oran kurallarını, anatomik yapı ve kadın, erkek, çocuk ve genç figürlerinin karakteristik özellikleri ve ideal oranları
- İnsan figürünü, farklı duruşları ve dengeyi, kısa süreli duruşlarda zamanı iyi kullanarak insan figürü çizmenin yöntem ve teknikleri
- Işığın yönü ve şiddetine dikkat ederek farklı yönlerden insan figürünü çizip hacimlendirme

TEMEL KAVRAMLAR

- figür
- oran-orantı
- model
- mass
- anatomi
- kütle

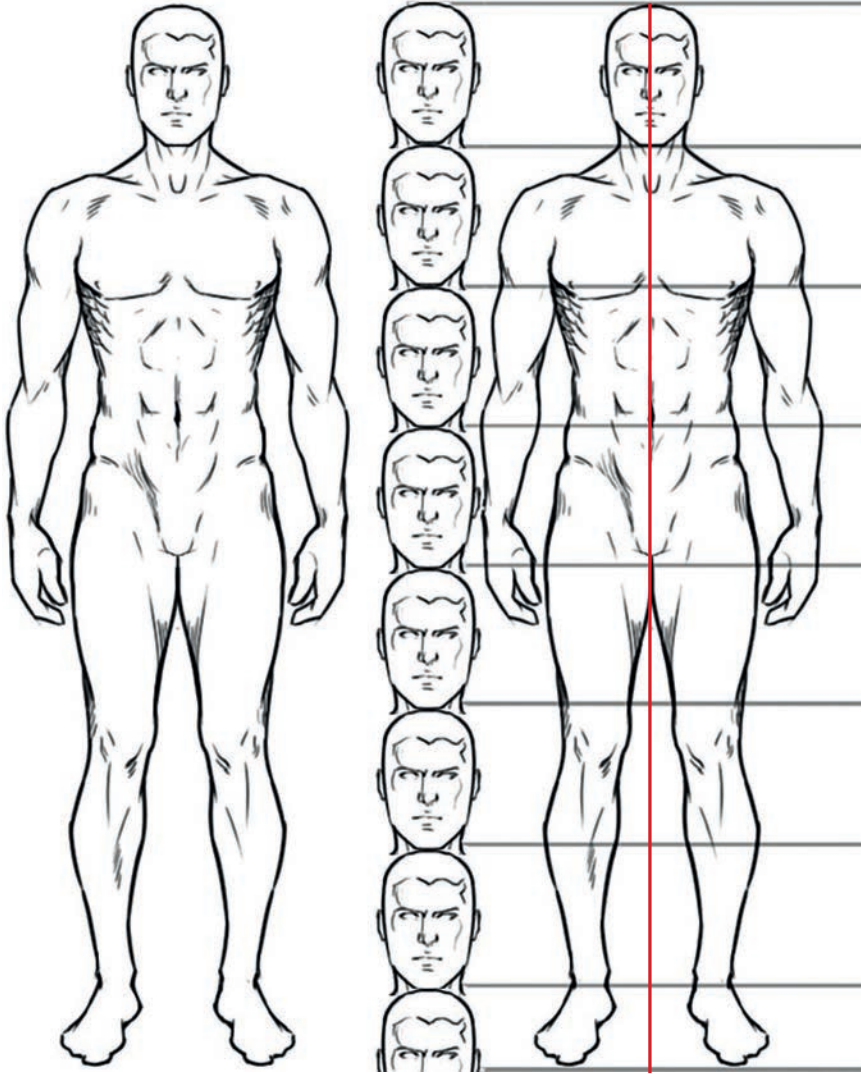
Hazırlık Çalışmaları

1. Matematikte oran-orantı konusunu bilmenin çizim ile bağlantısı nedir?
2. Erkek ve kadın çizimi arasında ne gibi farklar olabilir? Arkadaşlarınızla tartışınız.
3. Sizce kısa süreli çizimlerde modelin hareketi süreyi etkiler mi? Arkadaşlarınızla tartışınız.

1.1. İNSAN FIGÜRÜ ÇİZİMİ

Desen çalışmalarında kullanılan insan ve hayvan öğelerine **figür** denir. Figür, temeli desene dayanan illüstrasyon çalışmalarında önemli bir yer tutmaktadır. İllüstrasyonda özellikle insan figüründen yola çıkılarak tasarlanan karakterlere oldukça sık rastlanmaktadır. Bu nedenle insan figürünün anatomik yapıya ve oran-orantıya uygun çizilmesi, ışık-gölgeye göre hacimlendirilmesi, çizime üç boyutlu gerçekçi görünüm kazandırabilmek açısından gerekli bilgi ve becerilerin edinilmesi önemlidir. İllüstrasyon çalışmalarında figürün önemi büyüktür. Bir tablodaki figürlerden söz edildiğinde, akla o tablodaki insan ve hayvan resimleri gelmelidir.

İnsan vücudu ortadan ikiye dikey olarak bölündüğünde simetriktir. Sağ tarafta görünenlerin solda da bir ayna görüntüsü vardır. Canlı modelden yapılan bir çizimde insan vücudu çeşitli bölümlere ayrılarak çizilir. Bölümlerin kendi içinde ve bütünlü ile ilişkisinde oran-orantıdan yararlanır. Ölçü birimi olarak seçilen baş, Görsel 1.1'de görüldüğü gibi figürdeki oran-orantının hesaplanmasında kullanılmaktadır.

Görsel 1.1: İnsan figürü oranları

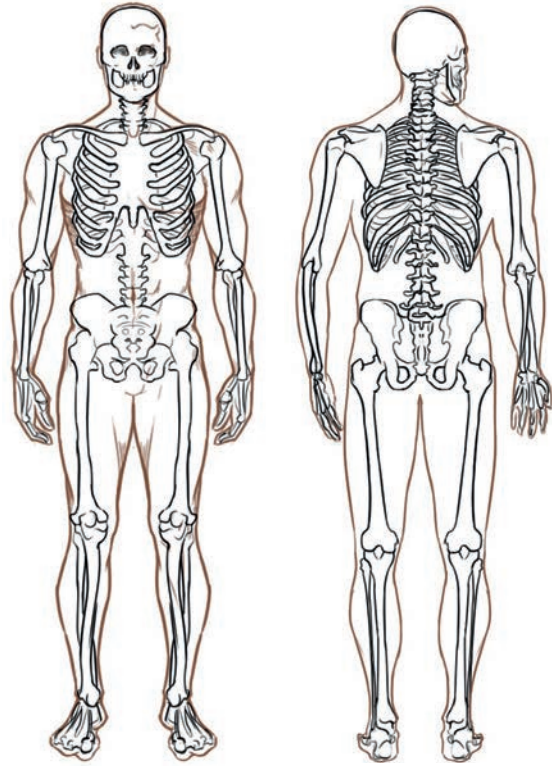
1.1.1. İnsan Figürü ile İlgili Kavramlar

Anatomi: Resim ve heykelde vücut yapısıdır. Çizim, insan anatomisine uygun yapılmalıdır. TDK Türkçe Güncel Sözlük'te anatomi, "İnsan, hayvan ve bitkilerin yapısını ve organlarının birbiriyle olan ilgilerini inceleyen bilim, teşrih", "Beden yapısı, gövde yapısı" şeklinde tanımlanmaktadır. Resim, heykel, grafik tasarım gibi görsel sanatlarda anatomiden yararlanılmaktadır. Anatomi bilgisi olmadan yapılan çizimler, fantastik ve hayal gücünün ön planda olduğu gerçek üstü karakter tasarımlarında dahi inandırıcılıktan uzak olur.

Hareket: Vücudu oynatma, kıpırdatma ya da kımıldanma anlamına gelir. Anatomik yapının harekete yansımalarını gözlemlemek, çizim esnasında insan figürü hareketini doğru aktarılabilmesini sağlar.

Görsel 1.3: Hareket

Görsel 1.2: Anatomi

Karakter: Bir nesne, birey ya da topluluğu başkalarından ayıran, kendine özgü temel belirti ve özelliklere denir. Karakter çizimlerinde figürün vücut yapısı ile giysisi, duygu ve ifadesinin karaktere özgü betimlenmesi önemlidir.

Görsel 1.4: Karakter çizimi

Görsel 1.5: Karakter çizimi aşamaları

Oran-Orantı (Proporsiyon): Çizilen şekillerin büyüklük ve küçüklüklerinin en ile boy açısından uyum içinde çizilmesidir.

Ölçü: Desen çizimlerinde oran-orantının doğru ifade edilebilmesi için çizim sırasında modelden alınan, bölümlerin birbirleriyle ve bütünle kıyaslanmasını sağlayan bir birim ölçüsüdür.

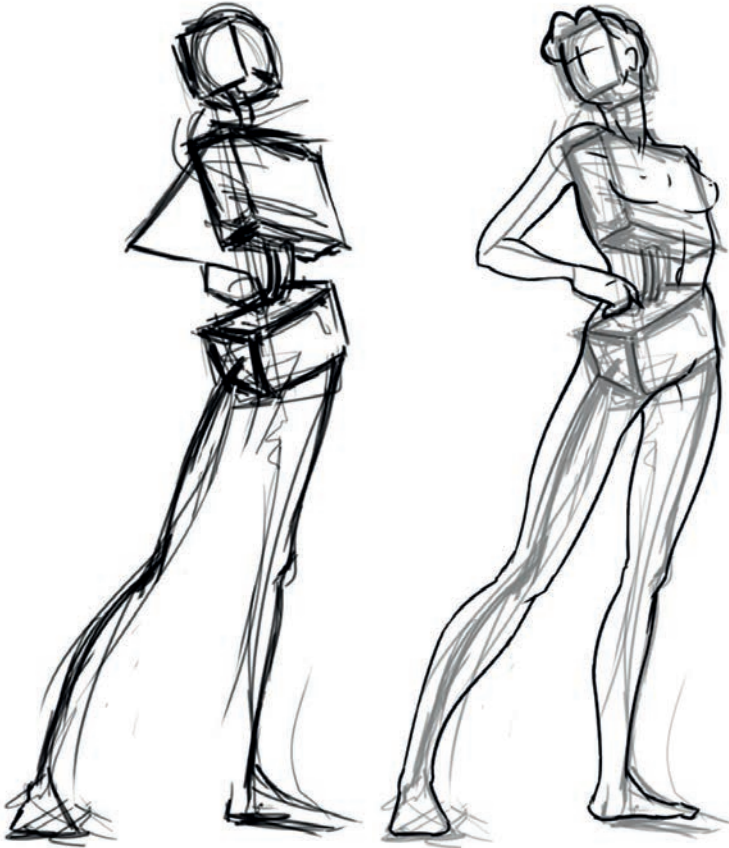
Kanon: Modül adı verilen bir ölçü biriminden yararlanarak insan vücudunun oran ve boyutlarını saptayan bir ölçme sistemidir.

Model: Görsel sanatlarda bakılarak çalışılan, çizimi yapılan kişi, nesne veya varlıktır.

Rakursi: Üstten, yandan veya alttan bakış açısına göre oluşan ve nesneyi kısa ya da daha uzun, büyük gösteren görünüşür. Öndeki bölümlerin büyük, uzaklaşan bölümlerin ise daha kısa ve dar görünmesidir.

Görsel 1.6: Rakursi çizime örnek

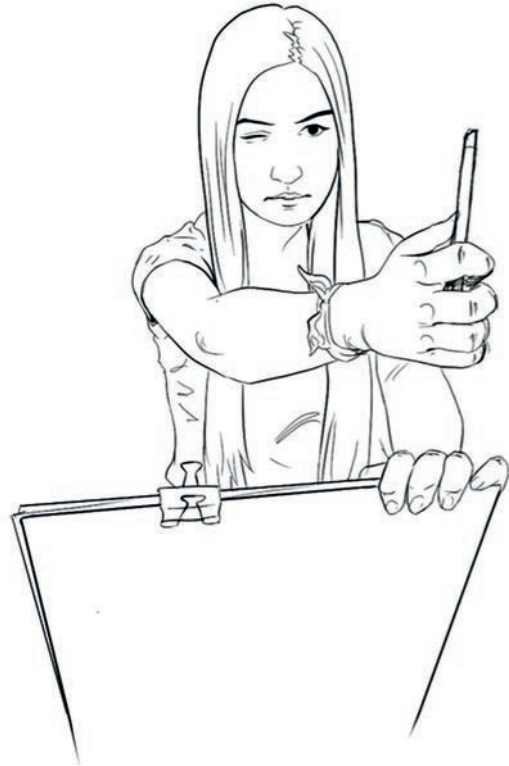
Görsel 1.7: Mass (kitle, blok)

Mass (Kitle, blok): Yekpare bir biçimi meydana getiren cisimlere denir. Bir şeyin bütünü, toplu olan şeydir. Görsel 1.7'de insan figürünün baş, göğüs ve kalça bölümlerinin kendi içindeki ayrıntıları düşünülmeden çizilmiş, tek kütle halinde geometrik form olarak betimlemesi görülmektedir. Figür; baş, göğüs ve kalçadan oluşan üç kütle halinde çizilmiş daha sonra ayrıntılara girilmiştir.

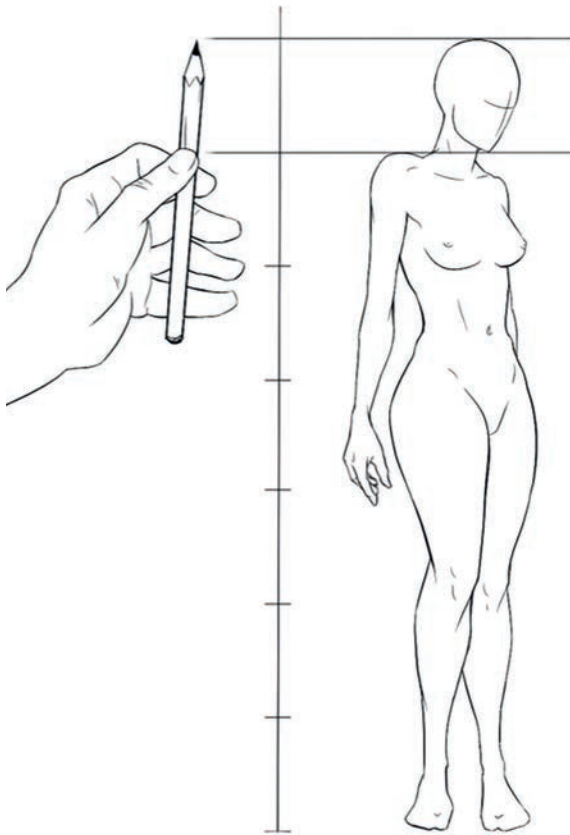
1.1.2. Ölçü Alma Tekniği

İnsan figürü çiziminde baş, ölçü birim olarak kullanılır. Vücudun boy ve genişlik oranları, insan başı birim alınarak saptanır. Canlı modelden ölçü alınırken uygulanan işlem basamakları şunlardır:

- Ölçü almak için kalemden yararlanılır. Kalem, bir elin parmakları arasında Görsel 1.8'de olduğu gibi tutulur. Kol, modele doğru dirsek bükülmeden uzatılır.
- Bir göz kapatılarak kalemin arkasından modele doğru bakılır. Kalemin uç noktası, ölçüsü alınacak modelin başının en tepe noktasına gelecek şekilde ayarlanır.
- Baş parmak kalemin üzerinde kaydırılarak başın bitiş yerine (çene altına) denk gelecek şekilde ayarlanarak sabit tutulur.

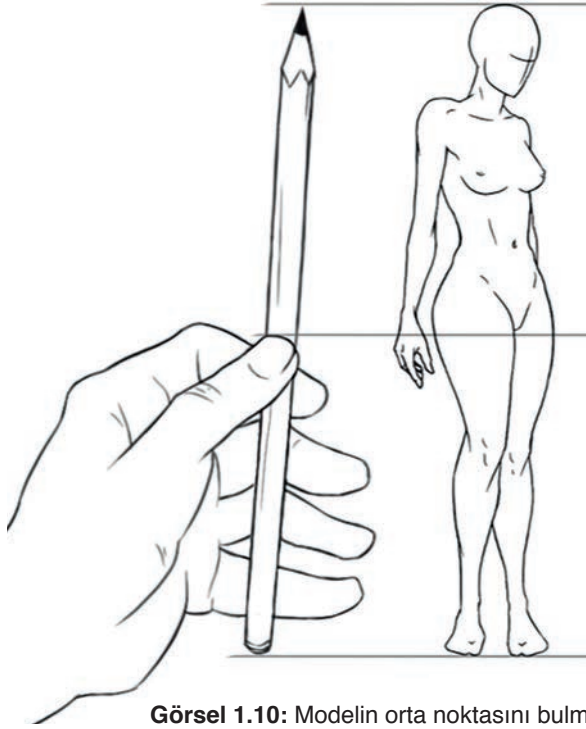

Görsel 1.8: Ölçü alma tekniğinde kalem tutuşu

Görsel 1.9: Ölçü alma tekniği

- Tespit edilen baş ölçüsü kullanılarak (baş parmak kalem üzerinde hareket ettirilmeden kalem kolla birlikte aşağıya doğru kaydırılarak) modelin bütününe kaç baş ölçüsüne denk geldiği tespit edilir (Görsel 1.9).
- Modelin boy ve en ölçüleri alınırken de bu teknik uygulanır.

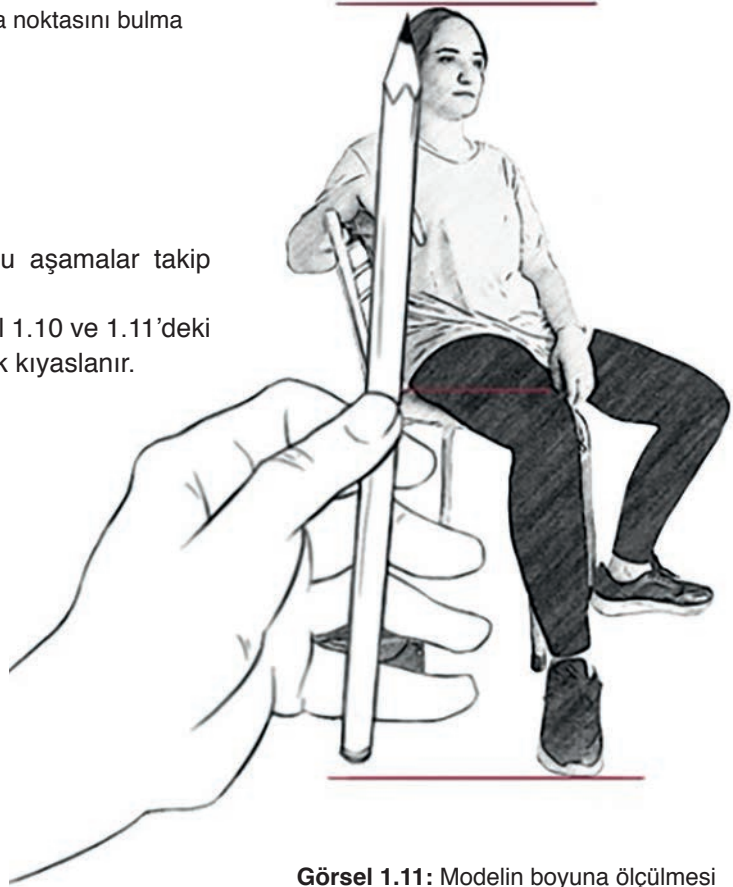
Görsel 1.10: Modelin orta noktasını bulma

Bilgi Kutusu

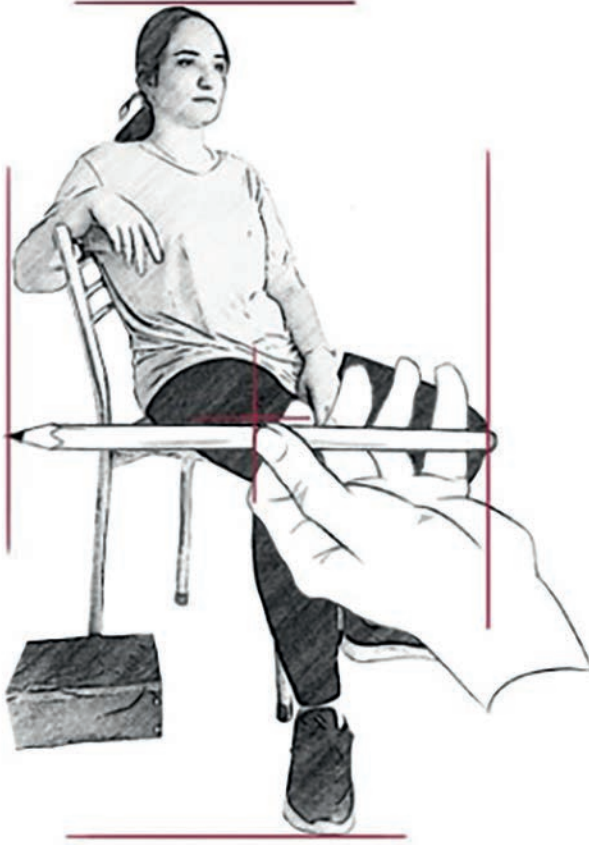
Resim kalemi ile modelin boyu ve orta noktasını tespit etmek, kâğıda modeli yerleştirirken kolaylık sağlayacaktır (Görsel 1.10).

İnsan figüründe ölçü alınırken şu aşamalar takip edilir:

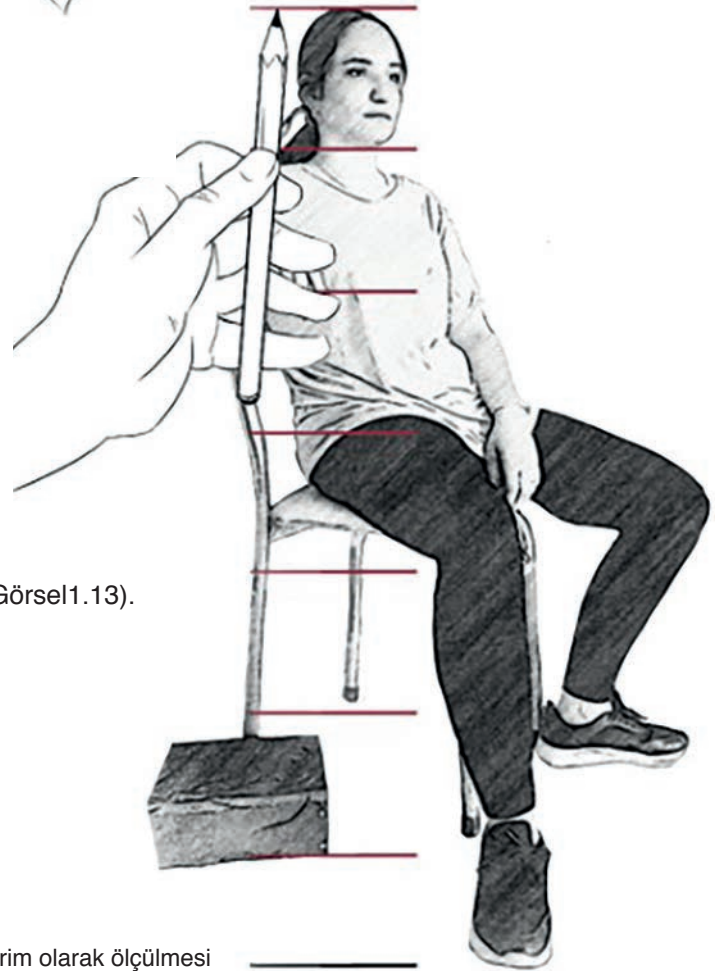
- Model, dış noktalardan Görsel 1.10 ve 1.11'deki gibi enine ve boyuna ölçülerek kıyaslanır.

Görsel 1.11: Modelin boyuna ölçülmesi

Görsel 1.12: Modelin enine ölçülmesi

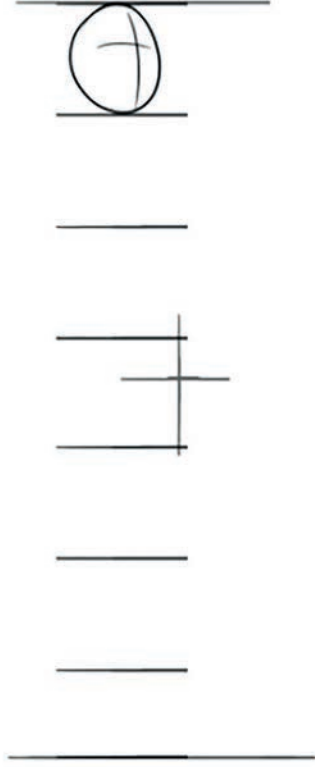
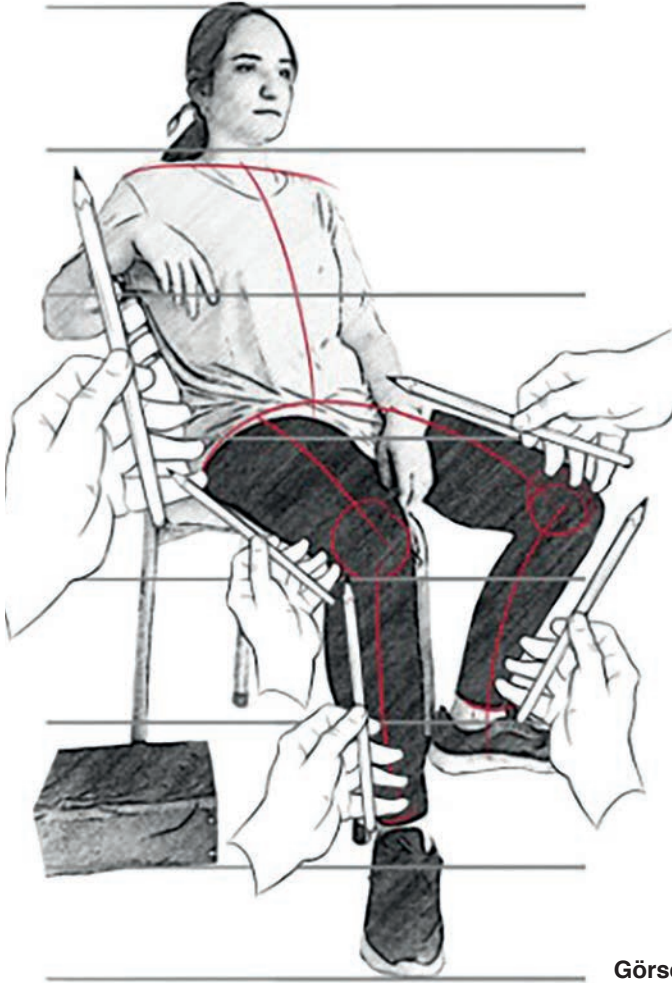

- Baş, birim olarak ölçülür (Görsel1.13).

Görsel 1.13: Başın birim olarak ölçülmesi

- Baş ölçüsü, birim ölçüsü kabul edilip alınan model ölçüleri kâğıda uygun biçimde yerleştirilir (Görsel 1.14).

Görsel 1.14: Canlı modelden alınan ölçünün resim kâğıdına yerleştirilmesi

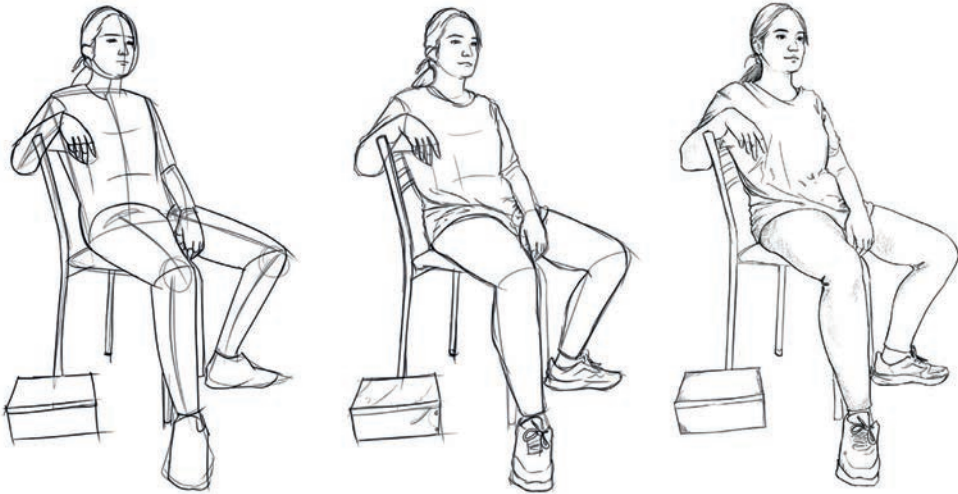
- Modelin duruşuna göre uzuvların açıları tespit edilir ve model kâğıda bu açılara uygun olarak yerleştirilir (Görsel 1.15).

Görsel 1.15: Canlı modelin açılarının tespiti

- Model, eskiz (taslak) halinde resim kâğıdına yerleştirilir (Görsel 1.16,17).

Görsel 1.16: Modelin eskiz (taslak) yerleşimi

Görsel 1.17: Canlı modelden ölçü alma ve çizim aşamaları

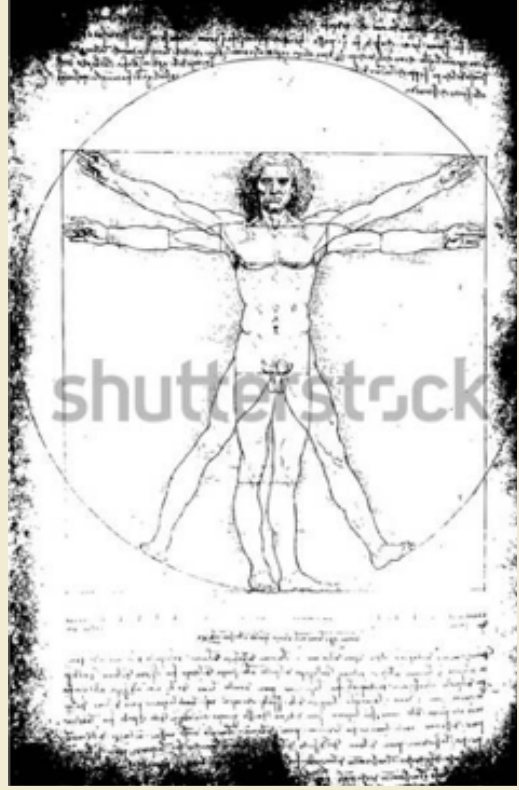

SANATSAL BİLGİLER

VITRUVIUS ADAMI

Orijinal adı "L'uomo Vitruviano (Luomo Vitruviano) olan "Vitruvian Man (Vitruviyin Men)" ya da Vitruvius (Vitruviyıs) Adami, ünlü ressam Leonardo da Vinci'nin günlüklerinin birinde bulunan, aldığı notların yanında çizdiği bir eskizdir. 1492'de yapıldığı düşünülmektedir. Antik Romalı ünlü mimar ve yazar Marcus Vitruvius Pollio'nun (Markus Vitruviyus Palyo) "De Architectura (De Arçitektura)" adlı eserinde açıkladığı oranlardan esinlenerek yapıldığından, "Vitruvius Adami" olarak anılır. Resim, iç içe geçmiş bir daire ve bir karenin ortasına çizilmiş, uzuvları açık ve kapalı pozisyonda üst üste geçen bir çıplak erkeği betimler. Bu çizim ve yanındaki notlar sıkça "Oranların Kanunu" ya da daha az sık olarak "İnsanın oranları" olarak anılır. Venedik'te bulunan Gallerie dell'Accademia'da (Galeriya del Akademiya) sergilenmektedir.

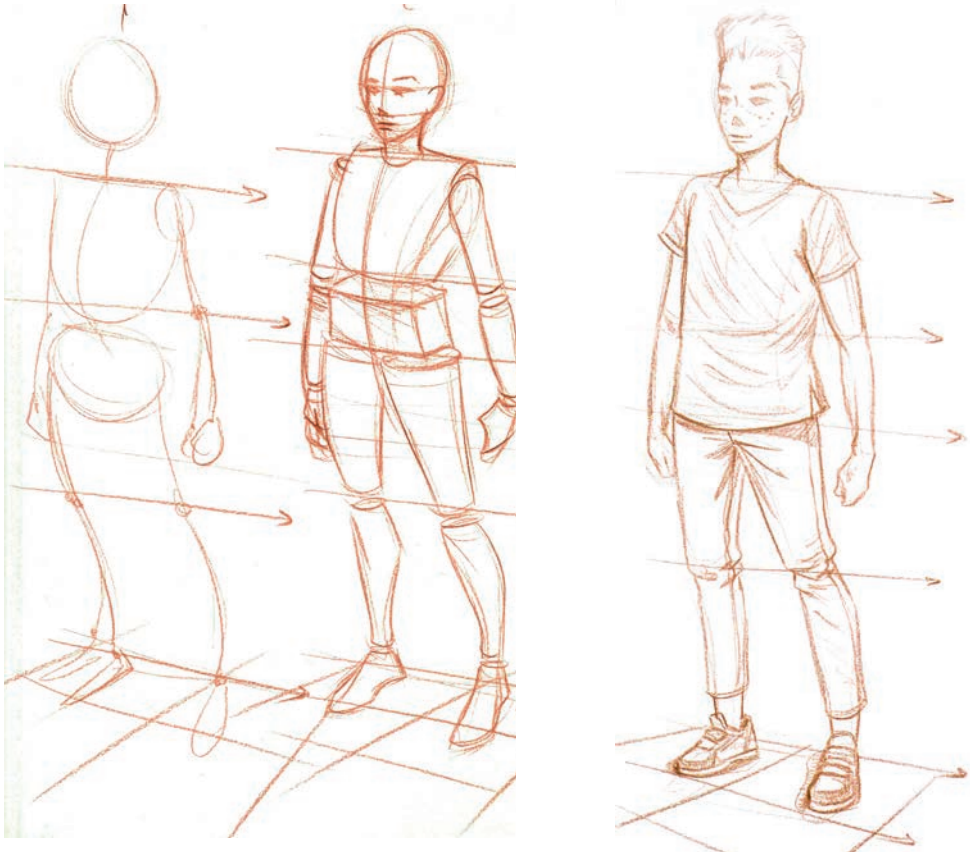
Leonardo da Vinci'nin Vitruvius Adami, Rönesans döneminde yapılmış örnek bir bilim ve sanat eseri olma özelliğini taşır. Leonardo'nun oranlara duyduğu ilgi ve merakın bir kanıtıdır. Bunun yanında resim, Leonardo'nun insan ve doğayı birbiri ile ilgilendirme-bütünleştirme çalışması için de bir dönüm noktasıdır. Britannica (Biritanika) Ansiklopedisi'ne göre Leonardo "insan vücudunun evrenin işleyişinin bir analojisi (benzeşimi) olduğunu" düşünüyordu. Leonardo'nun maddesel varlığı kare, ruhsal varlığı ise daire ile sembolize ettiği ve insanoğlunun iki yönünü çizimde bu şekilde ifade ettiği sanılmaktadır.

Görsel 1.18: Leonardo Da Vinci, Anatomi

Görsel 1.19: İnsan anatomisi

Görsel 1.20: Ölçü tekniğiyle aşamalı model çizimi

Okuma Parçası

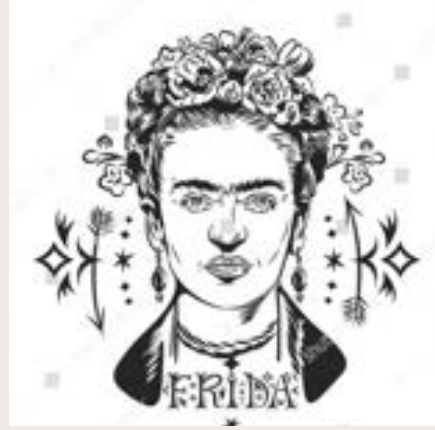
FRİDA KAHLO

Frida Kahlo (Frida Kalo) Yahudi bir baba ile Meksika yerlisi bir annenin üçüncü çocuğu olarak dünyaya geldiğinde tarih 6 Temmuz 1907'dir. Ancak Kahlo, doğum tarihini Meksika devrimiyle özdeşleştirmiş ve 7 Temmuz 1910 olarak benimsemiştir. Bunda devrim yanlısı anne ve babasının da payı büyüktür.

Mexico City'nin (Meksiko Sidi) güneyinde Coyoacanda'da (Koyokanda) mavi boyalı bir evde, devrimin en hızlı günlerini yaşarlarken Frida'nın hastalığıyla tüm aile büyük bir üzüntüye boğulur. Küçük kızları henüz altı yaşındadır ve çocuk felci nedeniyle yatağa mahkûm kalmıştır. Pek çok çocuğun acımasızca canını alan bu hastalık, şans eseri Frida'nın sağ bacağının incelmelerinden başka bir etki bırakmaz. Belki de hastalığının etkisiyle babasının üzerine titrediği Frida, Meksika'nın en önemli okullarından biri olan Ulusal Hazırlık Okuluna başlar. Burada kurduğu arkadaşlıkları onun ömür boyu kendisini devrimin bir parçası olarak görmesini sağlayacaktır. Yine okul yıllarında girdiği bir grubun lideri Alejandro Gomez Arias'a (Alesandro Gomez Aryas) umutsuzca âşık olacak, bu delikanlıyla bir ömür geçirmenin planlarını yapacaktır.

Hayatının önemli bir bütünü oluşturacak acılar da bu döneme denk gelir. 1925'te bir araba kazasında omuriliği, sağ bacağı, ayağı hatta kolu yaralanır. Hastaneye götürdüklerinde genç kızla ilgili kimsenin bir umudu yoktur. İki yılı aşkın süre dayanılmaz sancılar ve ağrılar çeker. Yatağa mahkûm olur. Henüz on sekiz yaşında, gelecekle ilgili pek çok planı olan, âşık bir kızdır. Ailesinin yakın ilgisine rağmen tek başına odasında geçirdiği saatler dayanılmazdır.

Bir süre sonra imdadına annesi yetişir. Onun

Görsel 1.21: Frida Kahlo

için özel bir yatak yaptırmıştır ve yine onun için hazırlanan boyaları eline tutuştururlar. Pek de heveslenmeden, can sıkıntısını ve yaşadıklarını unutmak için çizer. Otoportresini yapar, kız kardeşlerini çizer, böylece ilk dönem eserlerini de oluşturmaya başlar. Bir aynanın altında geçirdiği bitmek bilmeyen sonsuz bir zaman vardır. Onun yapabildiği en iyi şey ise resmetmektir. Hayata tüm enerjisiyle tutunur. Zamanla zorlukla da olsa yürümeye başlar. Sosyal ortamlara girer, sanat ve edebiyat camiasından pek çok insanla tanışır.

Frida Kahlo ilk sergisini Amerika'da Julian Levy (Culyın Lavi) Galerisi'nde 1938'de açar. Dört tablosu satılır. Edward G. Robinson'un (Edvird Ci Rabınsın) satın aldığı bu eserlerle yüklü miktarda para da alır. Bir yıl sonra Andre Breton'un (Adri Biredın) davetiyle Paris'e gider. Julian Levy'de büyük beğeni toplayan sergisini orada da açar. Louvre (Luvi) Müzesi ilk defa olarak yirminci yüzyıl bir Meksikalı ressamın tablosunu satın alır. Bu eser Frida Kahlo'nun "çerçeve" anlamına gelen "The Frame (Dı Fireym)" adlı eseridir.

Kahlo'nun fiziksel ağrıları giderek artmaktadır. Bunun etkisi eserlerine de yansır. Dünyaca ünlü "Two Fridas (Tû Fridas)" tablosunu resmeder. Daha sonra bu eseri Mexico City Galerisi'nde ve New York Modern Sanatlar Müzesi'nde sergilenecektir.

1950'de belindeki dayanılmaz acıları sonun-

da dokuz ay sürecek yeni bir tedavi süreci başlar. Bu ağır tedaviyle hastalığının seyri daha da ağırlaşır. Ama resim yapmaya devam eder. “Self Portrait with Portrait of Dr. Juan Faril (Self Portrid vid Portrid of Daktrid Van Faril)” ve “Portrait of My Father (Portrid of May Fadır)” tablolarını yapar. 1954’de sağ bacağını kaybeder. Bu olayın ardından kısa bir süre sonra 13 Temmuz 1954’te hayata gözlerini yumar.

Frida Kahlo, gerçeği bir şiir gibi işleyen fırtına darbeleri, hüznü portreleri ve umudun canlı renkleriyle yirminci yüzyılın unutulmaz ressamı olarak tarihe adını yazdırmıştır. Tüm acılara rağmen hayata sıkı sıkı tutunmasını bilmiş, eşsiz bir yetenektir. Pek çok insanın pes edeceği acılar onu yıldırma- mış, ancak duygularını resimleyerek dışa vurmasını da bilmiş, hassas bir o kadar da iç dünyasını açıkça dile getirebilme cesaretine sahip bir kadındır.

İnsanın hayatı boyunca bedensel acılara katlanmasının ne denli zor olduğunu bilen ya da tahmin edebilen insanların daha iyi anlayacağı gibi, takdir edilmeye değer bir yaşama gücü vardır. Başımıza gelen en küçük olayda hayata küsen nice insana örnek olacak bir güçtür bu. İnsanın ne olursa olsun ancak üreterek var olabileceğinin de en büyük kanıtıdır Kahlo. Ama onun en büyük özelliklerinden biri, duygularını resimleyerek onları ete kemiğe büründürmüş olmasıdır. Bebeğini kaybeden bir annenin acısını resimleyerek ölümsüzleştirirken, aynı zamanda ona gerçeklik ve nitelik kazandırmasını da bilmiş belki de içindeki tüm acıları tabloya aktararak kötü duygularından da arınmaya çalışmıştır. Tabloları tüm hislerinin aynasıdır. Hangi duyguyu yansırsa yansısın çekinmeden hüznünü, aşkını, sevincini anlatabilmiştir. Tüm bedeniyle hissedendir. Kadındır. Ressamdır. Aşıktır. İnsandır çünkü Frida Kahlo.

Kaynakça: <https://www.nkfu.com/frida-kahlo-kimdir-hislerini-tablolarina-tasiyan-ressamin-hayati-eserleri/>

1. Etkinlik

- Seçtiğiniz bir ressamın hayatını ve eserlerini araştırınız.
- İçinde insan figürü bulunan bir eser seçiniz. Ölçü kurallarına uygun röprodüksiyon çalışması yapınız.

Bilgi Kutusu

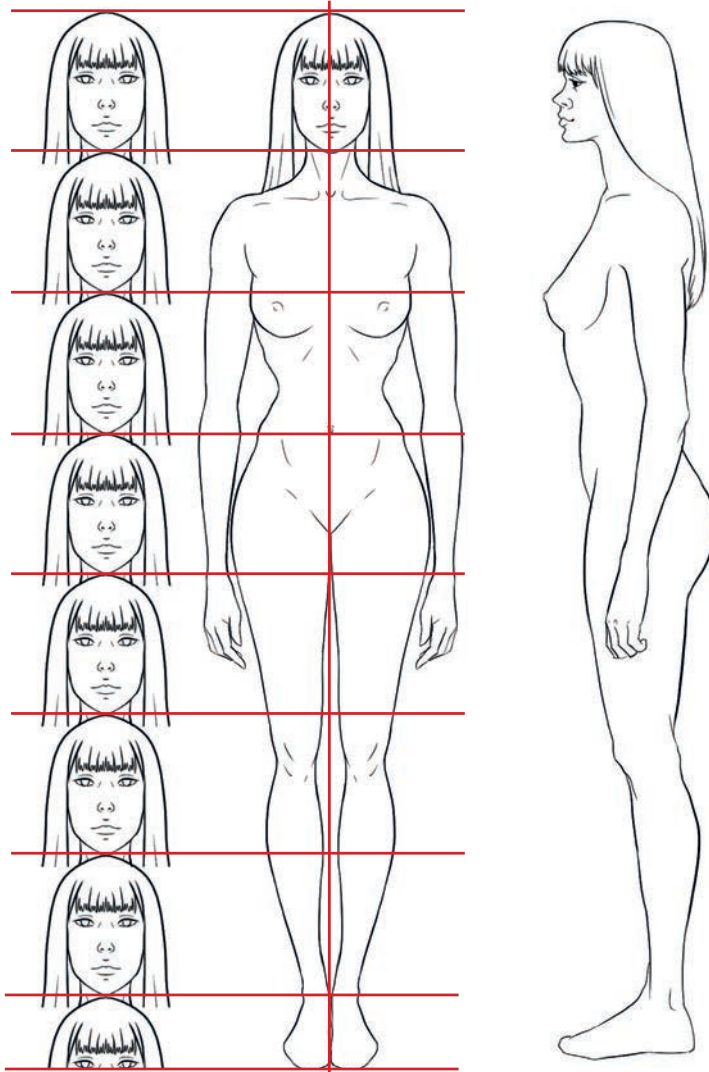
Röprodüksiyon, bir sanat eserinin veya fotoğrafın aslına uygun olarak çoğaltılmasına denilir.

1.1.3. Kadın, Erkek, Çocuk ve Genç Figürlerinin İdeal Oranları

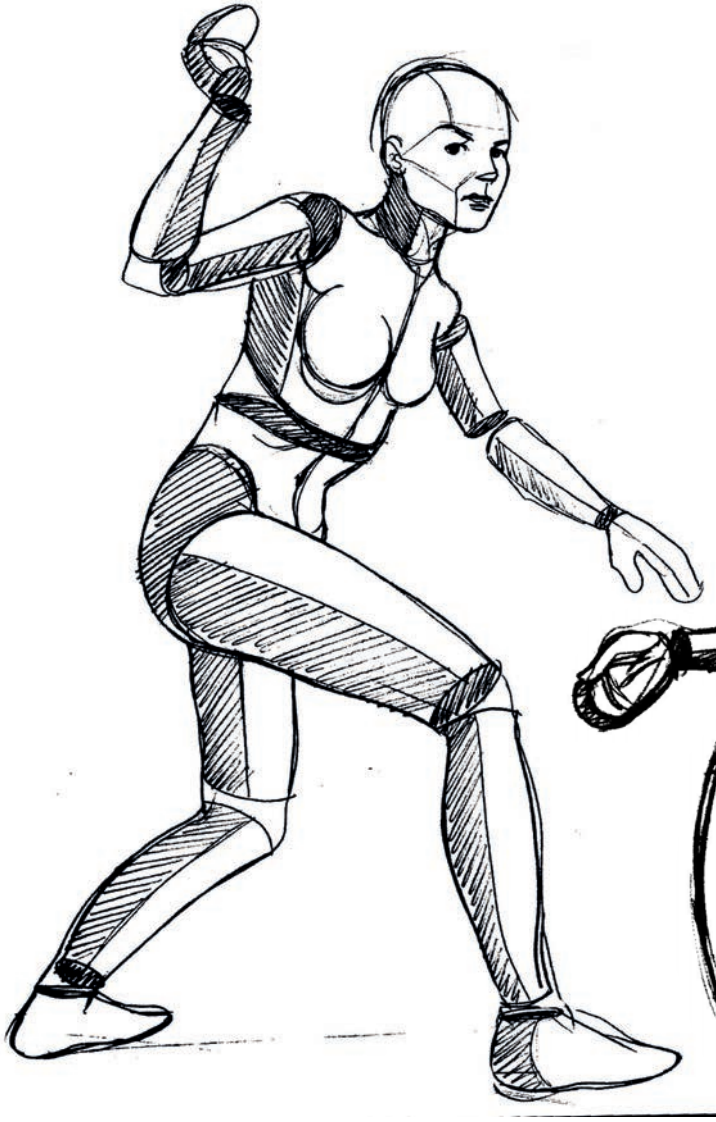
İnsan figürü çizimlerinde kullanılan kanon, baş ölçüsüdür. Kadın, erkek, çocuk ve genç figürlerde baş ölçüsü farklılık gösterir. Kadın vücudu yüksekliği 6.5 ile 7.5 baş yüksekliği kadardır. Kadın figürü, Görsel 1.22,23'de görüldüğü gibi 6.5 veya 7.5 baş yüksekliği kadardır. Bu oran, çocuk veya gençlerde bu oran yaşa göre değişir .

Kadın Figüründe Oran Orantı

- Kadın baş ölçüsü, erkek baş ölçüsünden daha küçüktür.
- Kadın omuzları, erkek omuzlarından daha dardır. Bir buçuk baş ölçüsü kadardır.
- Kadın göğüs ölçüsü, erkek göğüs ölçüsüne göre daha aşağıdadır.
- Kadın bel ölçüsü, erkek bel ölçüsüne göre daha incedir.
- Basen ölçüsü, daha büyüktür.
- Çene ile göğüs hizası, bir baş yüksekliği kadardır.

Görsel 1.22: Oran-orantıya uygun çizilmiş kadın figürü

Görsel 1.23: Kadın figüründe oran-orantı

Görsel 1.24: Kadın figüründe oran-orantı

Görsel 1.25: Kadın figürü eskizi

2. Etkinlik

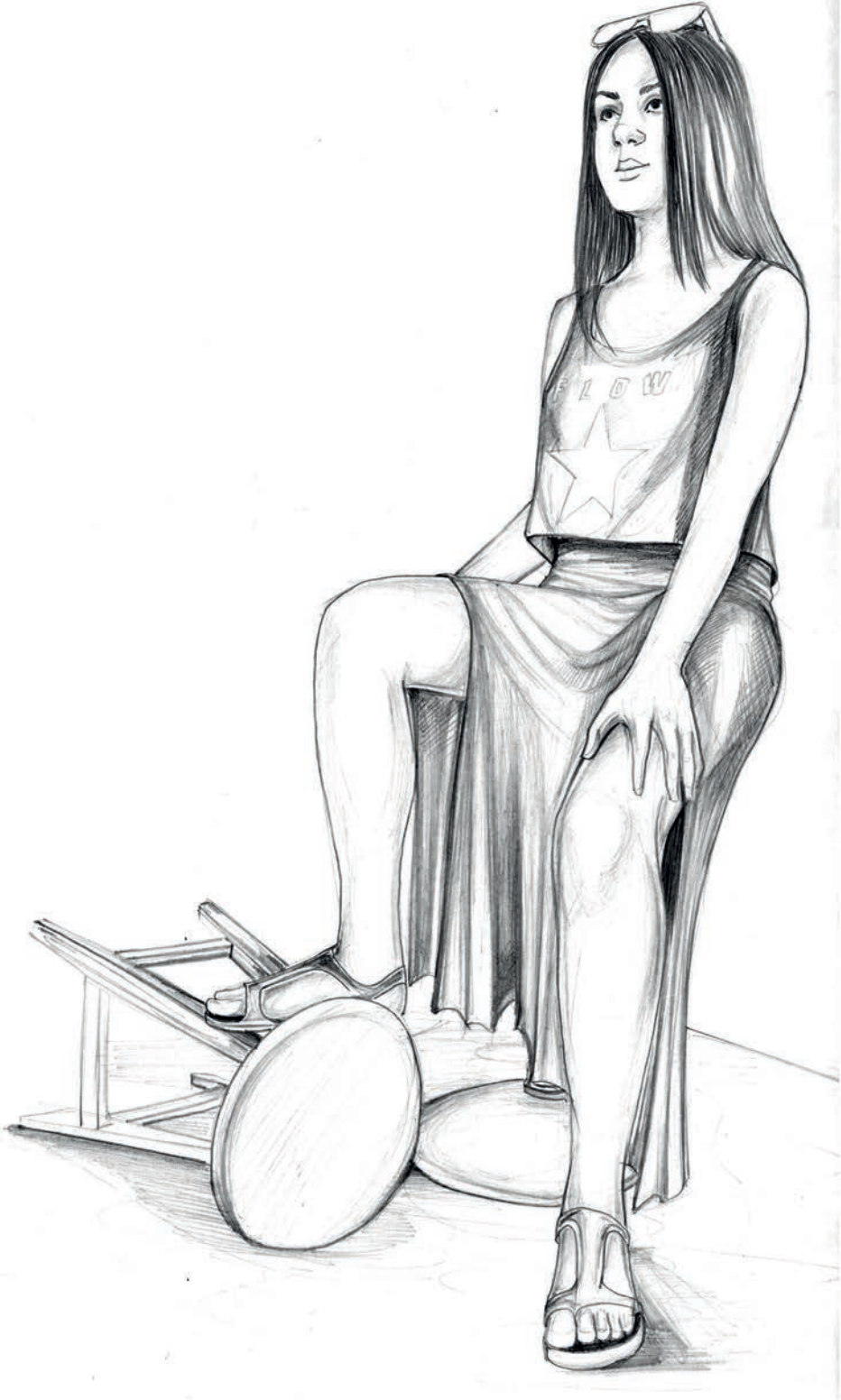
Görsel 1.27,1.28,1.29,1.30,1.31 ve 1.32'deki kadın desen örneklerini inceleyiniz. 35x50 cm resim kâğıdına, resim kalemi veya füzün kullanarak kadın figürü kanonuna uygun desen çalışması yapınız.

Görsel 1.26: Kadın figüründe detaylandırma

Görsel 1.27: Kadın figür desen çizimi 35x50 cm

Görsel 1.28: Kadın figür desen çizimi, 35x50 cm.

Görsel 1.29: Kadın figür desen çizimi, 35x50 cm.

Görsel 1.30: Kadın figür desen çizimi, 35x50 cm.

Görsel 1.31: Kadın figür desen çizimi, 35x50 cm.

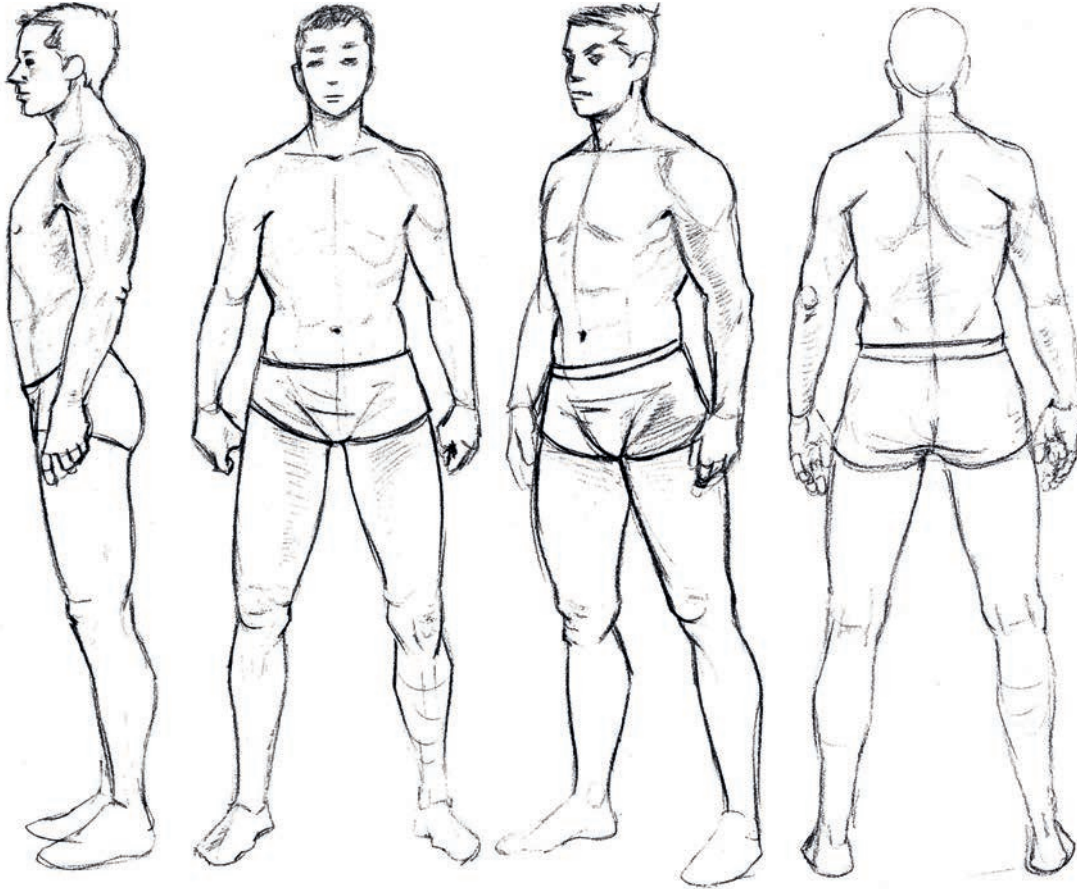
Görsel 1.32: Kadın figür desen çizimi, 35x50 cm.

Erkek Figüründe Oran Orantı

Genellikle sanatçılar tarafından kullanılan kanon, ideal erkek figürü orantılarına uygun sekiz başlık kanondur. Çizimlerde kullanılan kanon, figürün durumuna göre farklılık gösterir:

- Normal erkek figürlerinde yedi buçuk başlık kanon,
- İdeal sayılan erkek figürlerinde sekiz başlık kanon,
- Kahraman erkek figürlerinde sekiz buçuk başlık kanondur.

Görsel 1.33'te erkek figürünün dört farklı açıdan oranları çizilmiştir.

Görsel 1.33: Farklı açılardan çizilmiş erkek figürleri

İdeal erkek figürü çiziminde bilinmesi gereken bazı önemli hususlar vardır:

- Alın, burun ve bacakların tam ortasından geçen dikey çizgi vücudu simetrik olarak ikiye ayırır.
- Omuz genişliği, iki baş uzunluğundadır.
- Çene altından göğüs ucuna kadarki mesafe bir baş yüksekliği, kasıklara kadarki mesafe ise iki baş yüksekliğindedir.
- Her iki dirsek de göbek deliğinin biraz üstünde, aşağı yukarı bel hizasındadır.
- Bilekler, kasıklarla aynı hizadadır.
- Avucu açıp eller aşağıya serbest bırakıldığında elin uzunluğu yüzün uzunluğuna eşittir.
- Kasıklardan ayak parmak uçlarına kadarki mesafe dört baş yüksekliğindedir.

Görsel 1.34'te erkek figür oran-orantısı dikkate alınarak farklı duruşlarda erkek figürleri çizilmiştir.

Görsel 1.34: Erkek figürü çizimi

Bilgi
Notu

Oranları doğru tespit ettiğinizden emin olmak için çalışmanızı sık sık uzaktan bakarak kontrol ediniz.

3. Etkinlik

Görsel 1.35, 1.36 ve 1.37'deki erkek figür desen çalışmalarını inceleyiniz. 35x50 cm resim kağıdına, resim kalemi veya füzen kullanarak erkek kano-nuna uygun desen çalışması yapınız.

Görsel 1.35: Erkek figür desen çizimi 35x50 cm.

Görsel 1.36: Erkek figür desen çizimi 35x50 cm.

Görsel 1.37: Erkek figür desen çizimi 35x50 cm.

Çocuk Figüründe Oran Orantı

Çocukların vücut biçimi, doğduğu günden başlayıp erişkinliğe ulaşıncaya kadar sürekli değişir. Bedeni ile karşılaştırıldığında bir çocuğun başı, bir yetişkinin başından daha büyüktür. Çocuk büyüdükçe beden orantısına göre baş küçülecektir. Vücut oranları büyüdükçe değiştiği için çocuk ve genç figürü çiziminde değişik kanonlar kullanılır.

Yeni Doğmuş Bebeğin Kanonu: Baş, vücudun diğer bölümlerine oranla iki kat daha büyüktür. Vücut ile kol ve bacak arasındaki oranlar yetişkinlerle aynıdır, bacaklar ise oldukça kısadır.

İki Yaşında Bir Çocuğun Kanonu: İki yaşında bir çocuğun figürü, beş kanondan meydana gelir. Baş, yine vücuda oranla büyüktür. Bacaklar uzamamıştır. Kalçalar ve karın vücudun diğer bölümlerine göre daha geniştir.

Görsel 1.38: İki yaşında çocuk çizimi

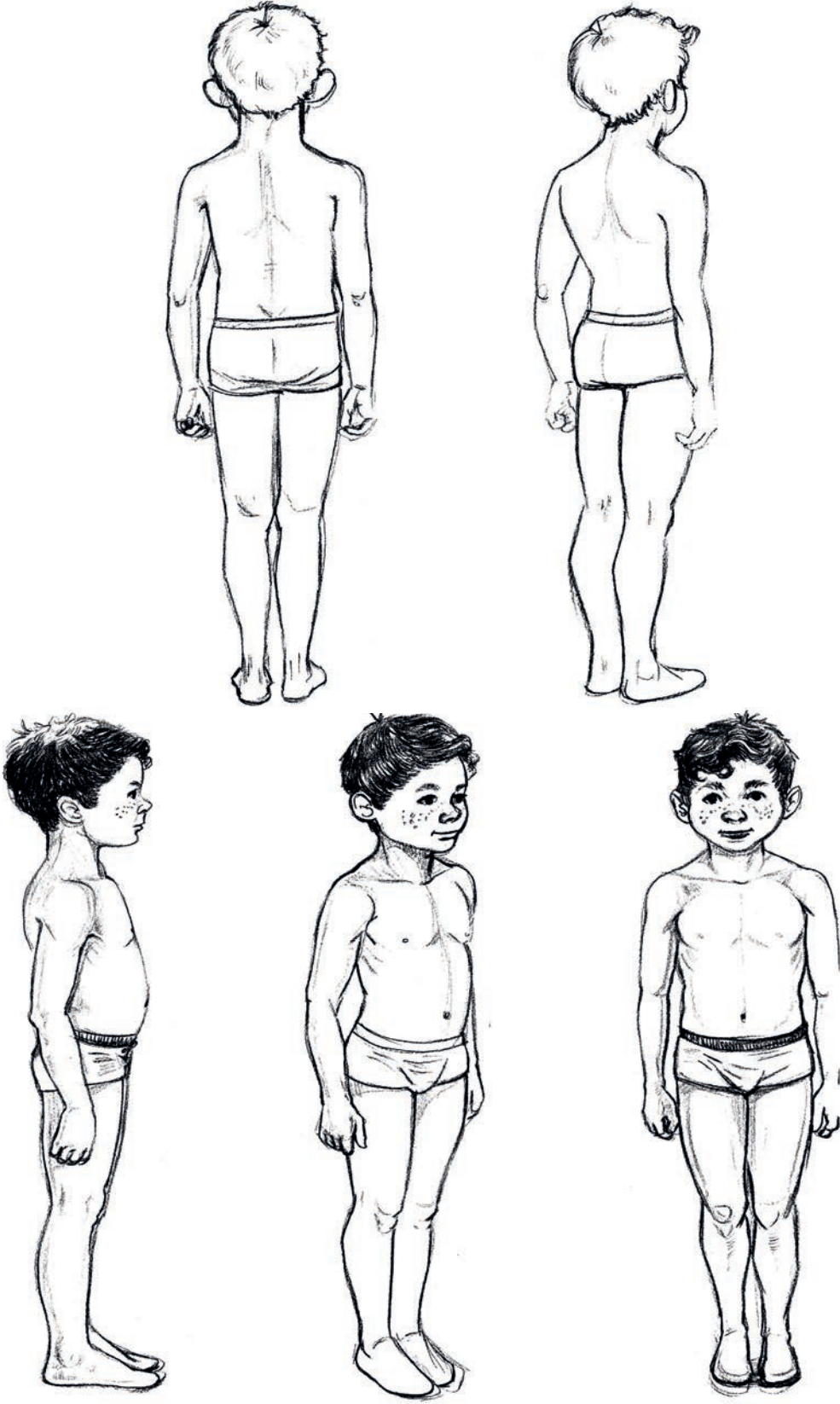

Görsel 1.39: Altı yaşında çocuk çizimi

Altı Yaşında Bir Çocuğun Kanonu: Figür, altı kanondan meydana gelir. Vücut gelişimi nedeniyle boy daha uzundur; karın genişliği daralmaya, bel kıvrımı ortaya çıkmaya başlar. Vücut, yetişkin insan ölçülerine daha yakınlaşmıştır. Göğsün oran ve orantısı yetişkin insan figürü ile aynıdır.

Görsel 1.40: Çocuk figürü çizimleri

Görsel 1.41: Farklı açılardan çizilmiş çocuk figürleri

Genç Figürlerinde Oran Orantı

On İki Yaşında Bir Gencin Kanonu: Figür, yedi kanondan meydana gelir. Çocuk vücudunda göğsün gelişimi tamamlanmamıştır. Bu nedenle göğüs ile kalça aynı genişliktedir Kasları yeterince gelişmemiştir. Kasık, karın ve meme uçları yetişkin insan kanonuyla aynıdır.

İNSAN FIGÜRÜ

Görsel 1.42: Genç figürü çizimleri

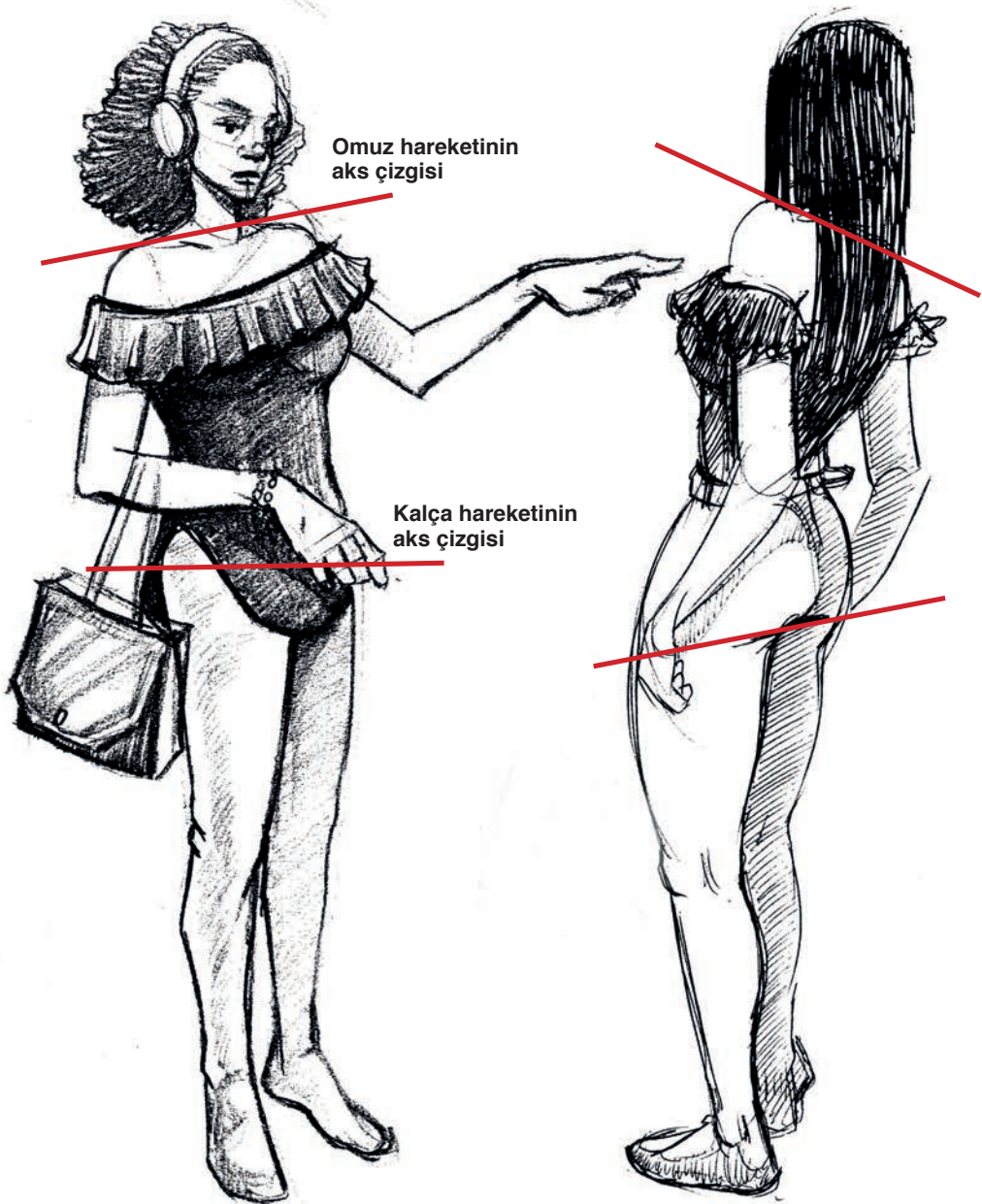
1.1.4. Farklı Duruşlarda Kalça Pozisyonunun Önemi

Bir insan figürünü doğru çizmek için kalça pozisyonunun önemli olduğu bilinmelidir. Kalça pozisyonu ya da faktörü göğüs ve karın kütlelerinin pozisyonu ile belirlenir. Vücut ağırlığı, bacaklara dengeli olarak dağıtılmaz ve bir bacağa diğerinden fazla yük binerse kalça pozisyonu oluşur. Figür yürürken, koşarken, diz çökerken ya da otururken bile kalça pozisyonu faktörü her zaman vücudun ağırlığının dengelenmesinde vazgeçilmez önemli bir rol oynar.

Figür çizmeye başlamadan önce vücudun ağırlığını hangi bacağın taşıdığı bilinmelidir. Omuz aşağıda kalça yukarıda olduğu pozisyonda, vücudun ağırlığı aşağıda olan omuz tarafındaki bacaktaadır.

Kalça pozisyonu oluştuğu zaman vücudun aks çizgileri artık birbirine paralel değildir. Vücudun ağırlığı bir bacak üzerine binmişse vücudun ağırlık merkezini belirten dikey aks çizgisi, ağırlığın bindiği ayak bileğine doğru kayar.

Figür dümdüz durduğunda göğüs ve kalçada hareket olmadığından kalça pozisyonu faktörü de görülmez. GörSEL 1.43'te hareket olmadığı için kalça pozisyonu oluşmamıştır. Omuz ve kalça hizasından çizilen yatay kırmızı çizgiler, birbirine paraleldir. GörSEL 1.44'te figürün hareketi ile oluşan omuz ve kalça pozisyonundaki harekette ise kırmızı çizgiler birbirine paralel değildir.

GörSEL 1.43: Kalça pozisyonunun olmadığı durum

GörSEL 1.44: Kalça pozisyonunun olduğu durum

Görsel 1.45: Kalça pozisyonunun omuz hareketiyle ilişkisi

Görsel 1.46: Farklı kalça pozisyonları

4. Etkinlik

- Canlı modelden farklı kalça pozisyonlarında insan figürü çizebilmek için modelinizi belirleyiniz.
- Model olacak kişinin, herkesin rahat görebileceği bir yerde oturmasını sağlayınız. Bunun için oturma pozisyonunuzu, modelin karşısında yarım daire biçiminde oluşturabilirsiniz.
- Modelin biçimi, hareketi, harekete göre parçalarla arasında oluşan oranları, baş ve gövdenin, bacakların ve kolların birbiriyle oranlarını dikkatle inceleyiniz.
- Harekete göre oluşan açıların yerlerini ve yönlerini tespit etmeye çalışınız. Kompozisyonu kâğıt yüzeyine aktarınız.

1.1.5. İnsan Figürü Deseninde Dengenin Önemi

İnsan vücudunun dengede olduğu durumda dikey aks çizgisi; alın, burun ve bacakların tam ortasından geçer. Vücut ağırlığının tek bir yöne binmesiyle denge sızlik oluşur ve düşme gerçekleşir. Düşmeyi engellemek için ağırlık, vücut bölümlerine dengeli olarak dağıtılır.

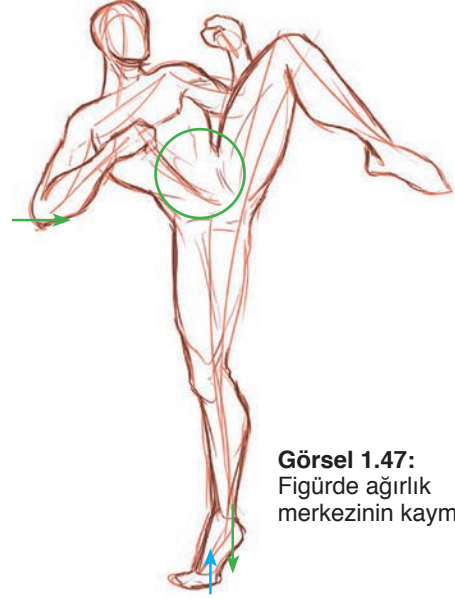
Görsel 1.47 ve 1.48'de görülen çizimlerde yeşil oklar destek noktalarını, kırmızı daire ağırlık merkezini; kırmızı ok ise ağırlığın yönünü göstermektedir.

Görsel 1.48 a'da vücudun dengede olması normaldir çünkü vücudun yükü oldukça simetrik olarak yayılmıştır.

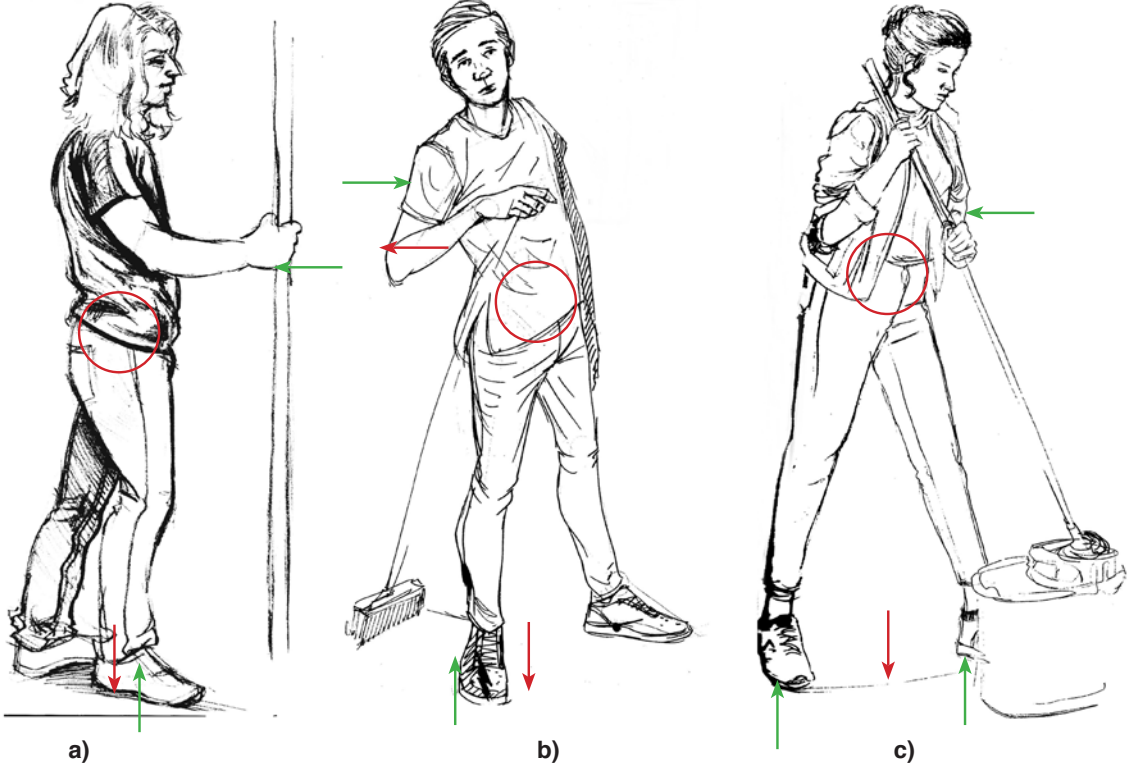
Görsel 1.48 b'de figür bir yere yaslanmaktadır. Ağırlık merkezi iki destek noktası (ayak ve omuz) arasındadır. Çapraz atılmış ayak, vücudun ayakta durmasına yardımcı olmaktadır.

Görsel 1.48 c'de figür eğim halinde, ağırlık merkezi iki destek noktası arasındadır.

Görsel 1.47'deki figür ise tek ayak üzerindedir ve ağırlık merkezi sağ ayağa doğru kaymıştır.

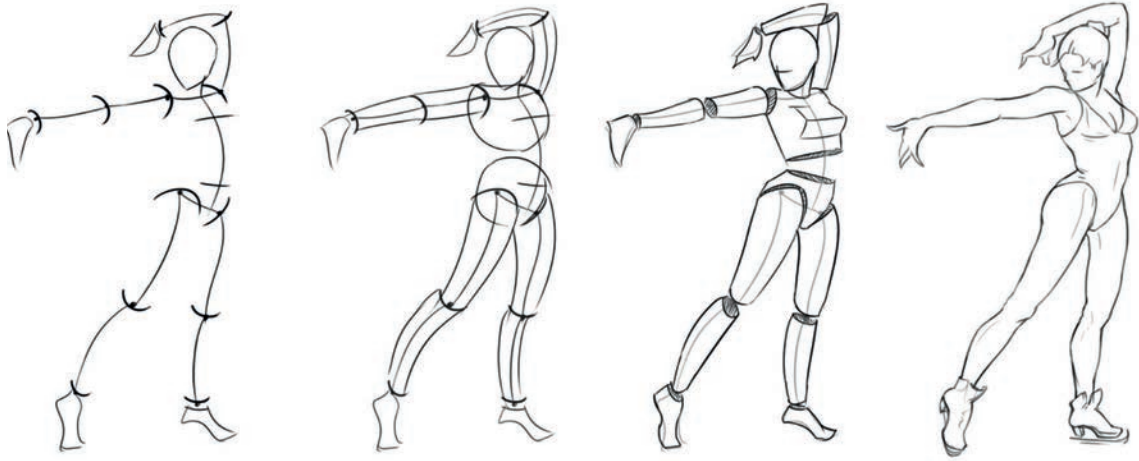
Görsel 1.47:
Figürde ağırlık merkezinin kayması

Görsel 1.48: Desende denge

1.1.6. İnsan Figürü Çizim Aşamaları

Çizime başlamadan önce modelin genel kapladığı alanın proporsiyonunu araştırıp kâğıda yerleştirme planı belirlenmelidir. Ardından figürün bölümlerini oluşturan kütleler, insan anatomisinin oran orantısına uygun çizilerek devam edilir (Görsel 1.49, 1.50). Kâğıdın bir köşesine hızlı eskiz çizimleri yapmak, modelin formunun ve hareketinin doğru yakalanmasına yardımcı olacaktır.

Görsel 1.49: İnsan figürü çizim aşamaları

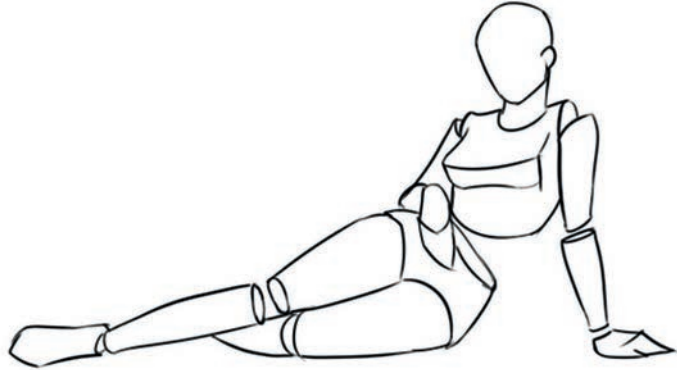
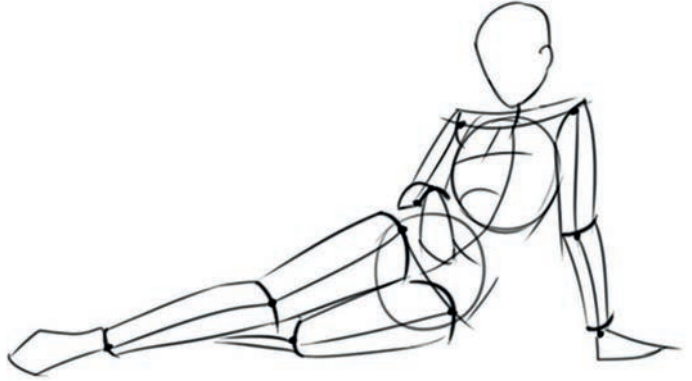
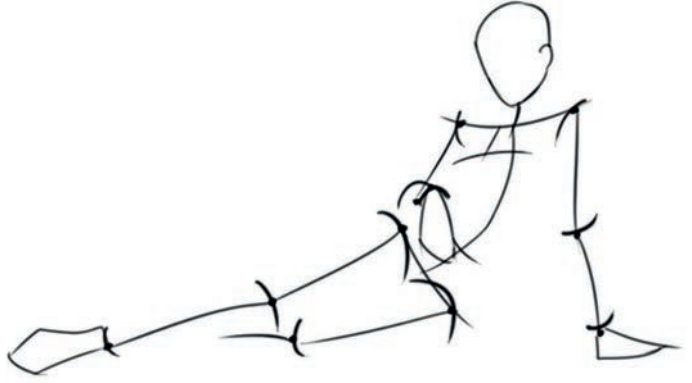

Görsel 1.50: Çizimde aşamalar

Oranların doğru çizilmesi için öncelikle ölçme tekniği kullanılmalı ve vücut, geometrik formlarla ifade edilerek bu formlar arasında ilişki kurulmalıdır. Ardından model dikkatlice incelenerek modelin anatomik yapısı ortaya çıkarılmaya çalışılır. Desen çalışılırken bilinmesi gereken bazı püf noktalar vardır:

- Çizime başlarken kalemi fazla bastırmamaya ve silgi kullanmamaya dikkat edilmelidir.
- Araştırma çizgileri ile formların yerleri doğru ifade edilmelidir.
- Desene belirli aralıklarla uzaktan bakmak, hataların görülebilmesi açısından önemlidir.
- Hata olarak görülen çizgileri silmek yerine doğru olduğu düşünülen çizgileri belirginleştirmenin desene canlılık katacağı unutulmamalıdır.
- Desen çiziminde son çizgiler daha kesin ve kararlı olmalı ve ilk çizilen çizgileri kapatmalıdır.

Özetle; bol araştırma çizgileri ile çizilen desen daha çekici ve sağlam olacaktır.

Görsel 1.51: Figürün genel hatlarıyla çizimi

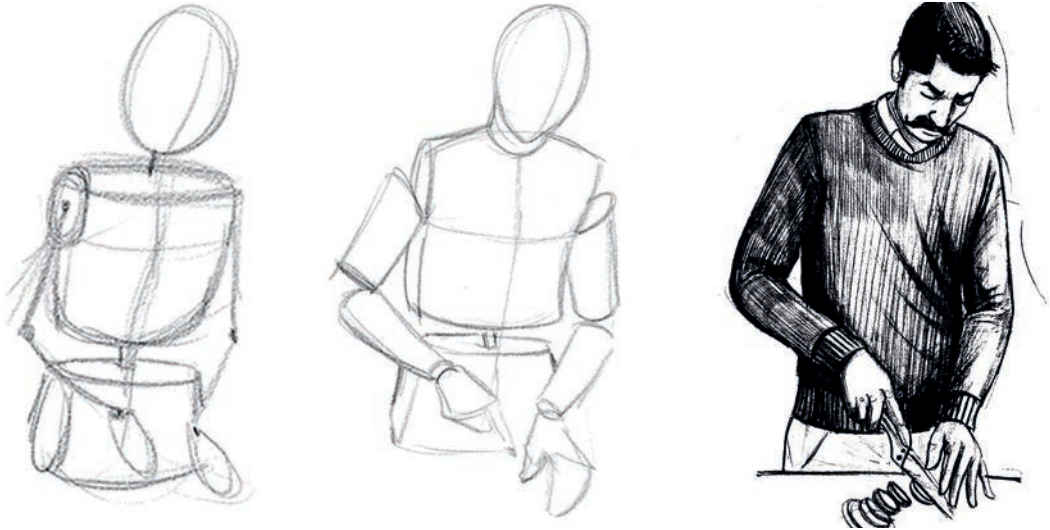
Görsel 1.52: Aşamalı çizim örneği

5. Etkinlik

Görsel 1.53 ve 1.54'te görülen desen çizim aşamalarını inceleyiniz. İncelediğiniz aşamaları üç aşama halinde bir sonraki sayfada bulunan "Şekil 1.1" in içine resim kalemi ile uygulayınız.

Görsel 1.53: Çizim aşaması örneği

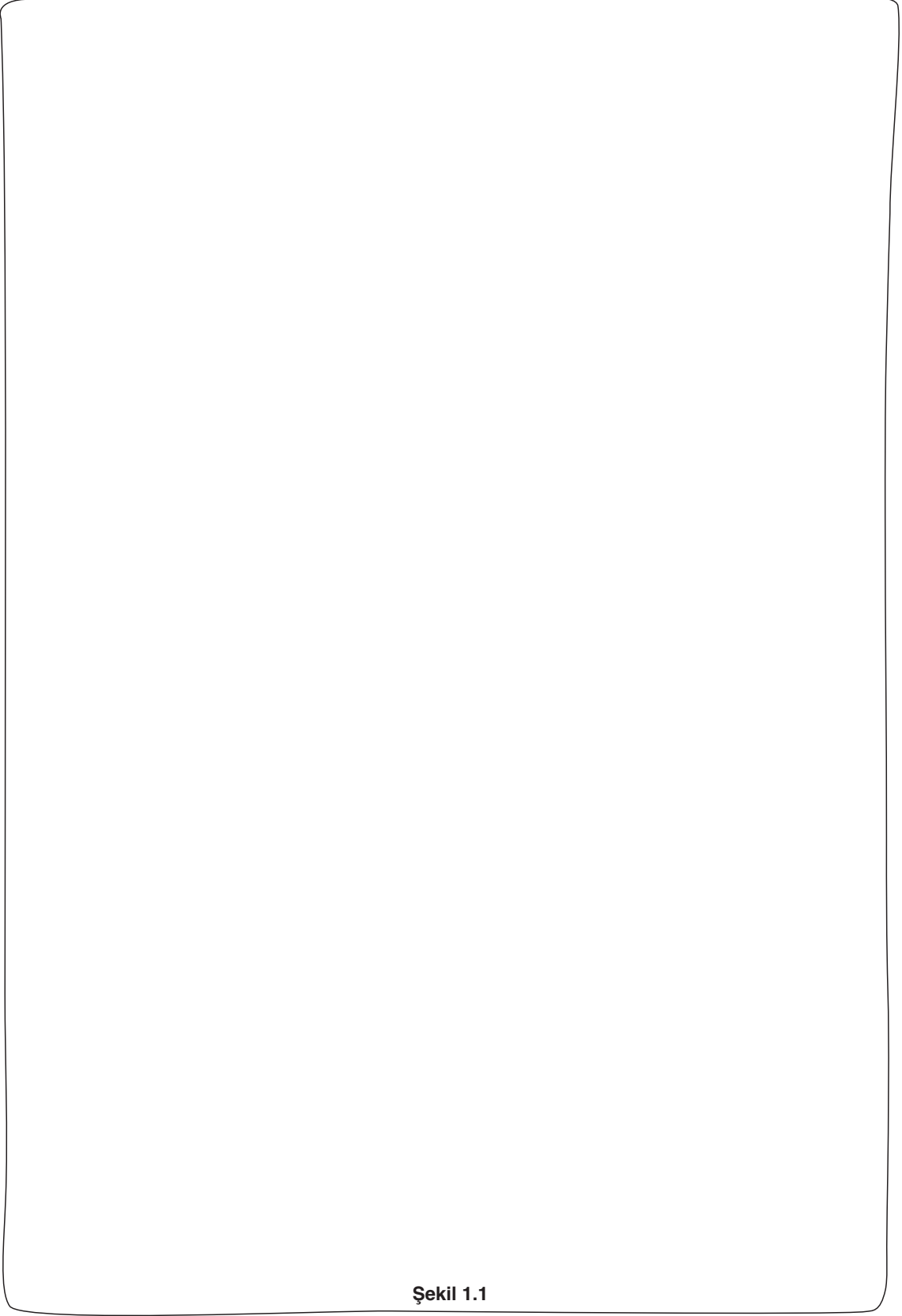

Görsel 1.54: Çizim aşaması örneği

Çizimlerinizde ışığın yönüne göre oluşan gölgelere dikkat ediniz.

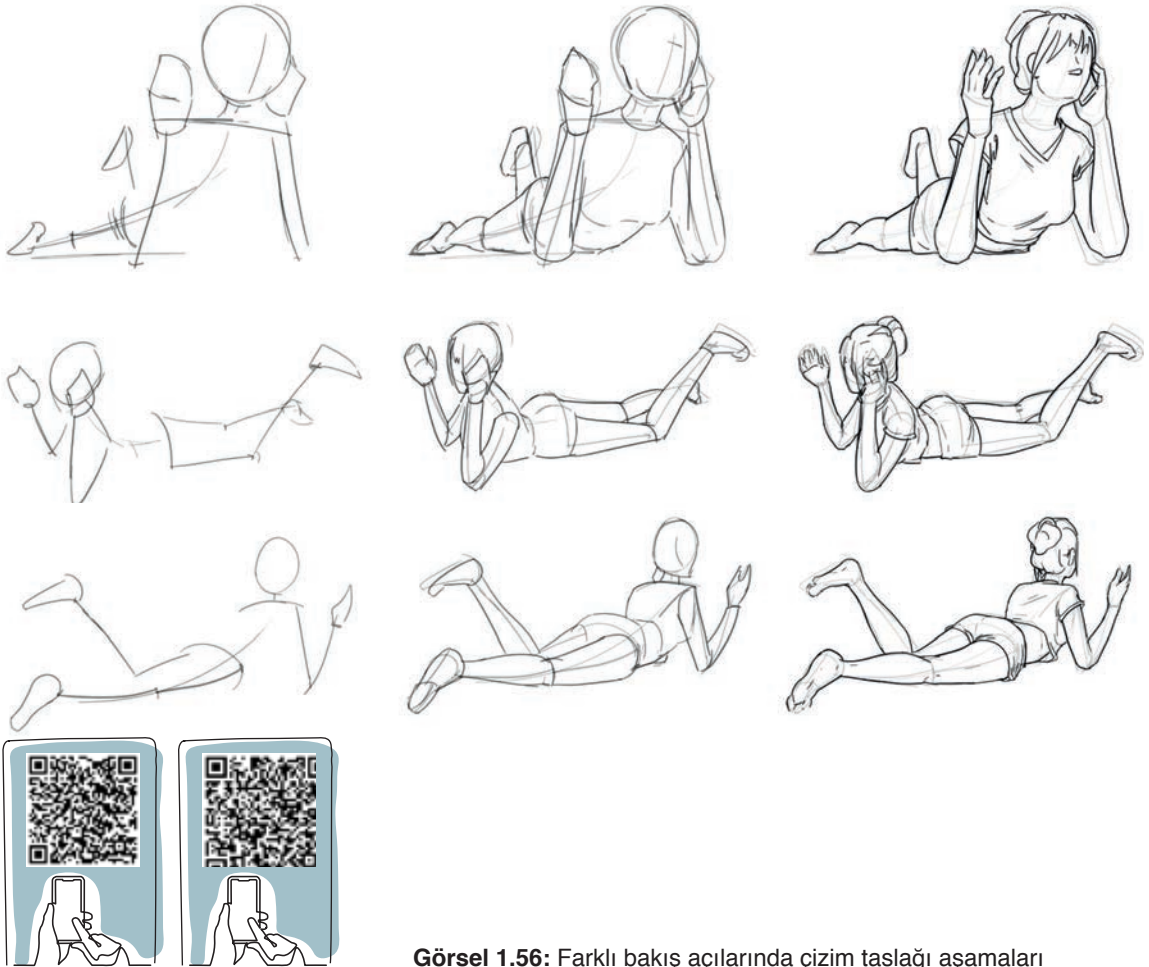
Şekil 1.1

1.1.7. Farklı Bakış Açılarında ve Farklı Duruşlarda İnsan Figürü Örnekleri

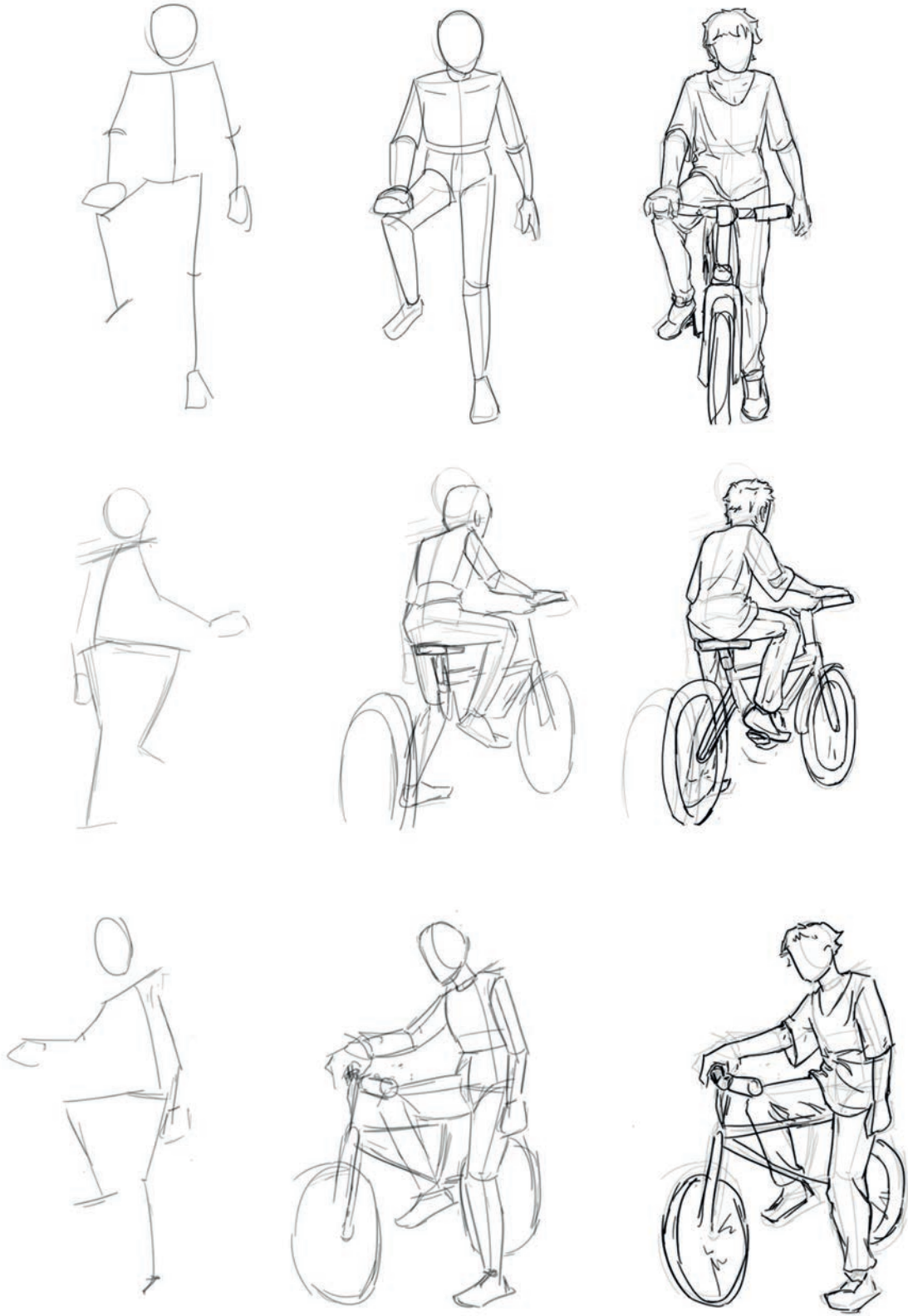
Görsel 1.55, 1.56, 1.57, 1.58, 1.59, 1.60, 1.61, 1.62, de farklı bakış açıları ile farklı duruşlarda insan figürü örnekleri çizilmiştir.

Görsel 1.55: Farklı bakış açılarında çizim taslağı aşamaları

Görsel 1.56: Farklı bakış açılarında çizim taslağı aşamaları

Görsel 1.57: Farklı bakış açılarında çizim taslağı aşamaları

Görsel 1.58: Farklı bakış açılarında çizim taslağı

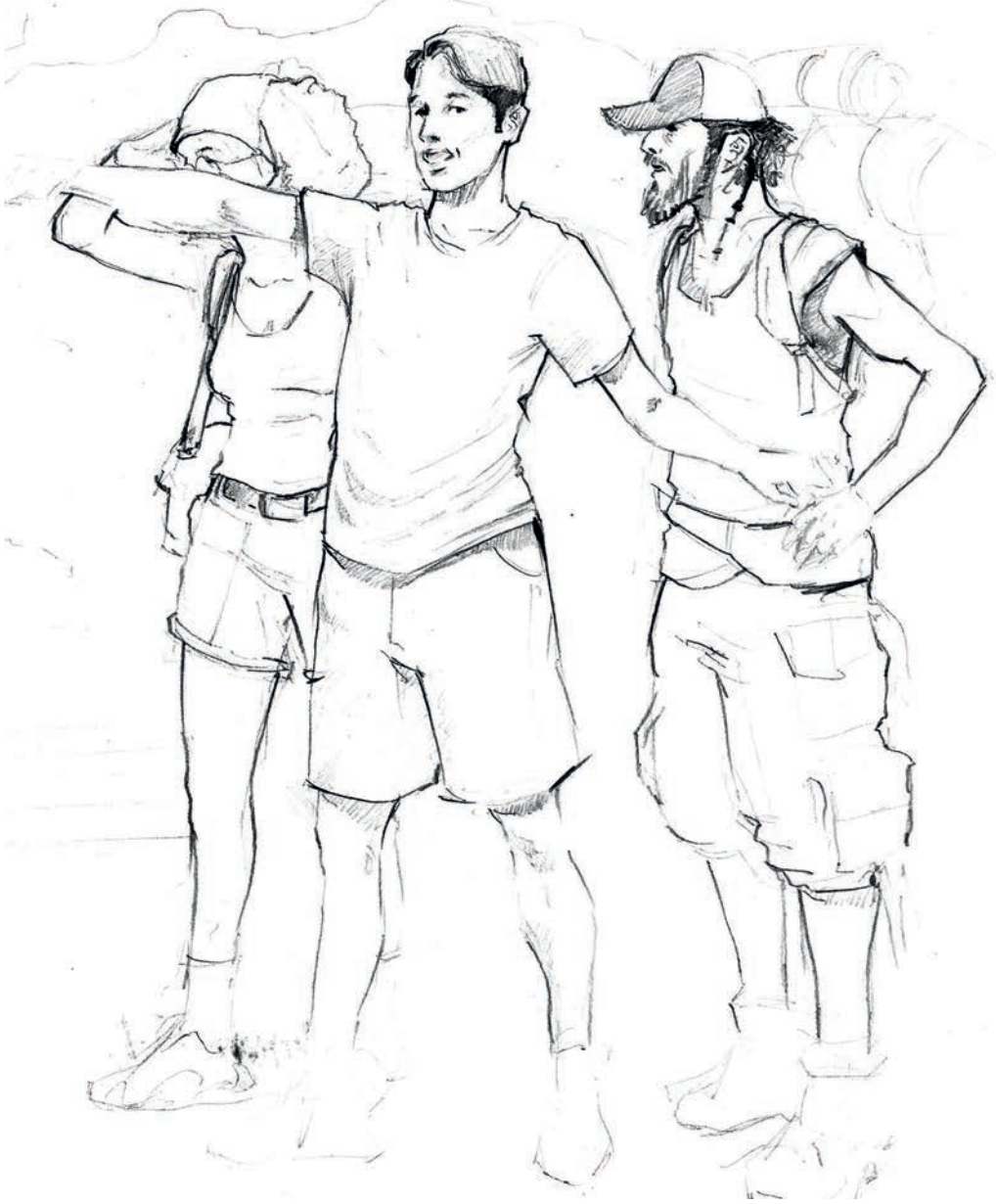
Görsel 1.59: Farklı bakış açılarında çizim taslağı

Görsel 1.60: Farklı bakış açılarında çizim

Görsel 1.61: Farklı bakış açılarındaki çizim

Görsel 1.62: Farklı bakış açılarında çizim

Bilgi kutusu

Araç gereç seçimi, insan figürü desen çalışmalarının başarılı olmasında en az desen çizim yöntemleri kadar etkilidir. Bu nedenle çizimde kullanılacak araç gereçler özenle seçilmelidir.

I. Uygulama

ÖĞRENME BİRİMİ : İNSAN FIGÜRÜ ÇİZİMİ

UYGULAMA ADI : Farklı Bakış Açılarında İnsan Figürü Çizimi

AMAÇ : Farklı bakış açılarından, farklı duruşlarda insan figürünü ışığın yönü ve şiddetine dikkat ederek, kurallarına uygun çizip hacim vermek

Aşağıdaki işlem basamaklarını dikkate alarak, farklı bakış açılarından, farklı duruşlarda insan figürleri çizerek hacimlendiriniz.

Araç Gereçler

1. 2 adet 35x50 cm resim kâğıdı
2. 2B, 3B, 4B, vb. resim kalemleri
3. Resim altlığı

İşlem Basamakları

1. Atölye önlüğünüzü giyiniz.
2. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyararak çizim ortamına uygun araç gereçlerinizi hazırlayınız.
3. Çizime ölçü alarak başlayınız.
4. Çizimin eskizi bitene kadar koyu lekeler girmeyiniz.
5. Çizimin eskizi bittikten sonra uzaktan bakarak çizimi inceleyiniz.
6. Çizimini tamamladığınız insan figürünü, ışık gölge yardımıyla hacimlendiriniz.
7. Hacimlendirme yaparken ışığın geliş yönünü ve nesnelerin ışık kalan kısımlarını dikkate alınız.
8. İkinci kâğıda farklı duruşta insan figürünü, farklı bir bakış açısıyla yukarıdaki işlemleri tekrar ederek çiziniz.
9. Çalışmalarınızı öğretmeniniz ve arkadaşlarınızın görüşlerini alarak değerlendiriniz. Eksik ve hatalı yerler varsa düzeltmeler yapınız.
10. Uygulama bitiminde araç gereçlerinizi toplayınız. Atölyeyi sizden sonraki sınıfın kullanımına hazır olacak şekilde arkadaşlarınızla iş bölümü yaparak temizleyiniz.

Değerlendirme

Uygulama süreniz öğretmeniniz tarafından belirlenecektir. Uygulama çalışmanız Ek 1’de verilen “Dereceli Puanlama Anahtarı 1”deki ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

2.2. KISA SÜRELİ DURUŞLARDA İNSAN FİGÜRÜ ÇİZİMİ

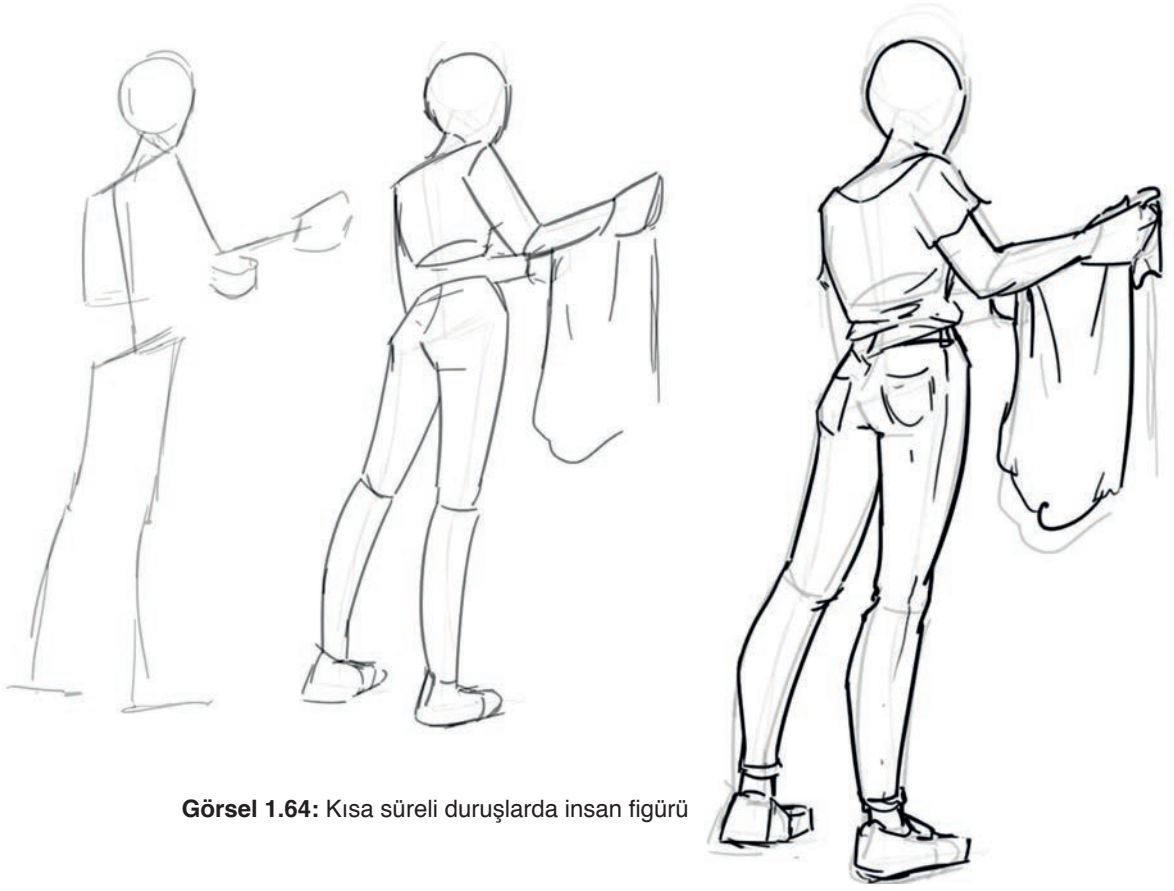
Kısa süreli desen çalışmalarında gözle ölçü alma yöntemi uygulanır. Canlı modele farklı hareketler verilir. Desen çizimine süre tutularak başlanır. Süre bittiğinde modelin duruşu değiştirilir. Desenler, eskiz halindedir. Önemli olan desenin sağlam (oran-orantısının doğru) olmasıdır. Kısa süreli desen çizmek, kişinin görsel algısını güçlendirerek baktığını görme alışkanlığı kazandırır.

2.2.1. Kısa Süreli Duruşlarda İnsan Figürü Çizmenin Yöntem ve Teknikleri

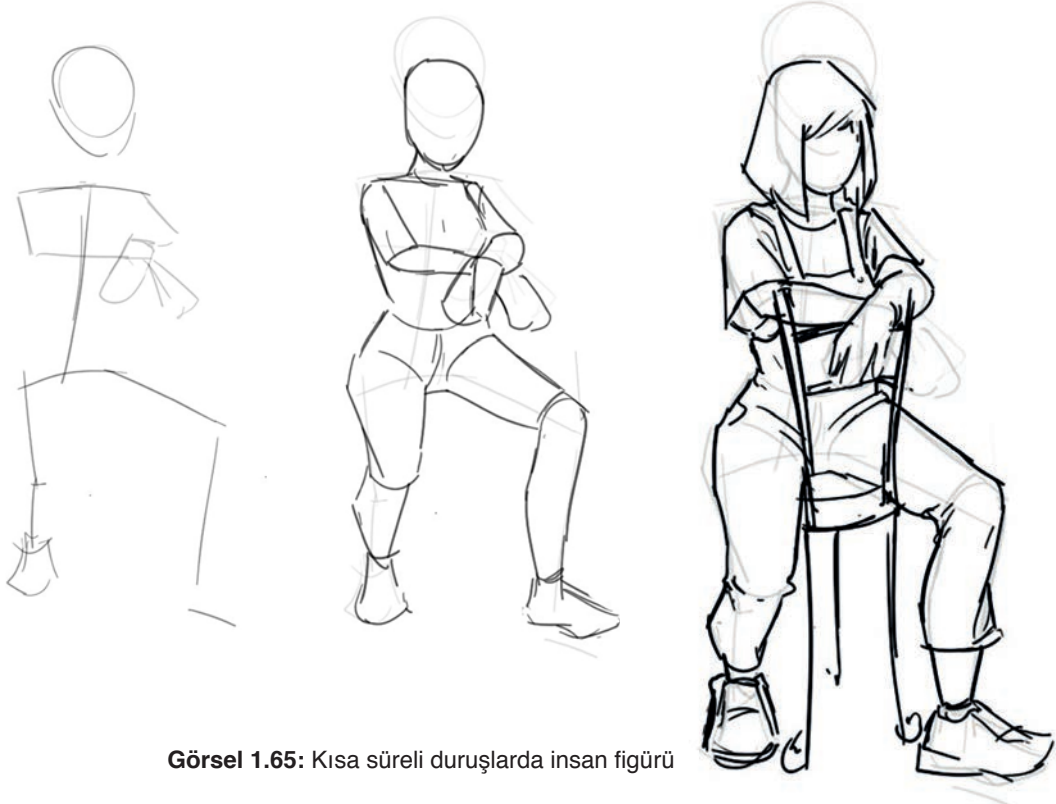
Kısa süreli çizimlerde modele hareketli duruşlar verilir. Eskiz halinde çizimler yapılır. Önemli olan modelin hareketini yakalamaktır. Detaylara fazla yer verilmez.

Görsel 1.63: Farklı bakış açılarındaki çizim

Görsel 1.64: Kısa süreli duruşlarda insan figürü

Görsel 1.65: Kısa süreli duruşlarda insan figürü

Görsel 1.66: Kısa süreli duruşlarda insan figürü

Kısa süreli çizimlerde portre, el, ayak ve giysi ayrıntıları üzerinde yoğunlaşmadan sadece figürün oranlarını ve hareketi ile oluşan açıları doğru tespit etmeye çalışılmalıdır.

6. Teknik

- Görsel 1.67 ve 1.68'de görülen kısa süreli çizimleri inceleyiniz.

Görsel 1.67: Kısa süreli çizim örnekleri

Görsel 1.68: Kısa süreli çizim örnekleri

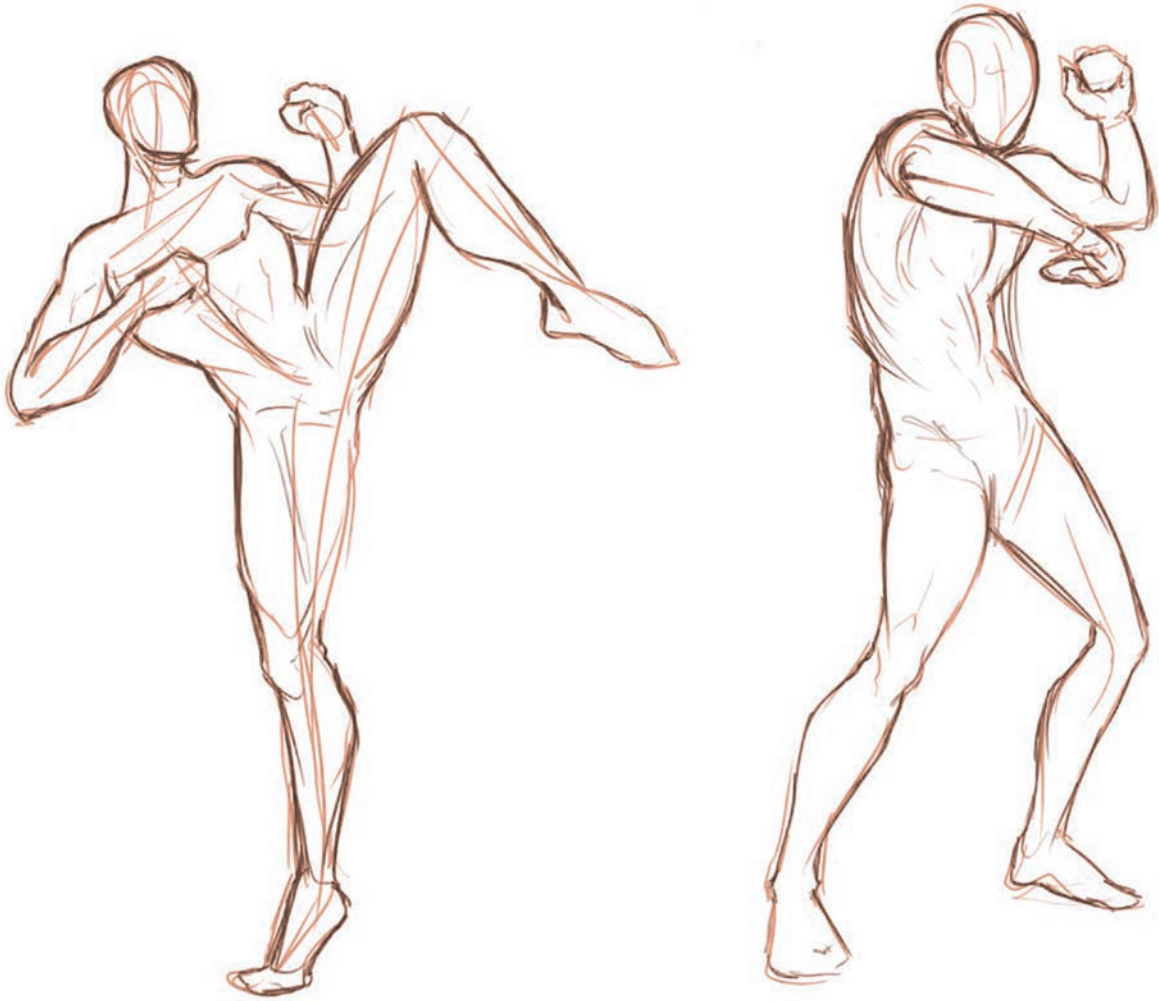
- Şekil 1.2'nin içinde bulunan fotoğrafı çekilmiş görseli kısa süreli çizime uygun resim kalemi ile uygulayınız.

Şekil 1.2

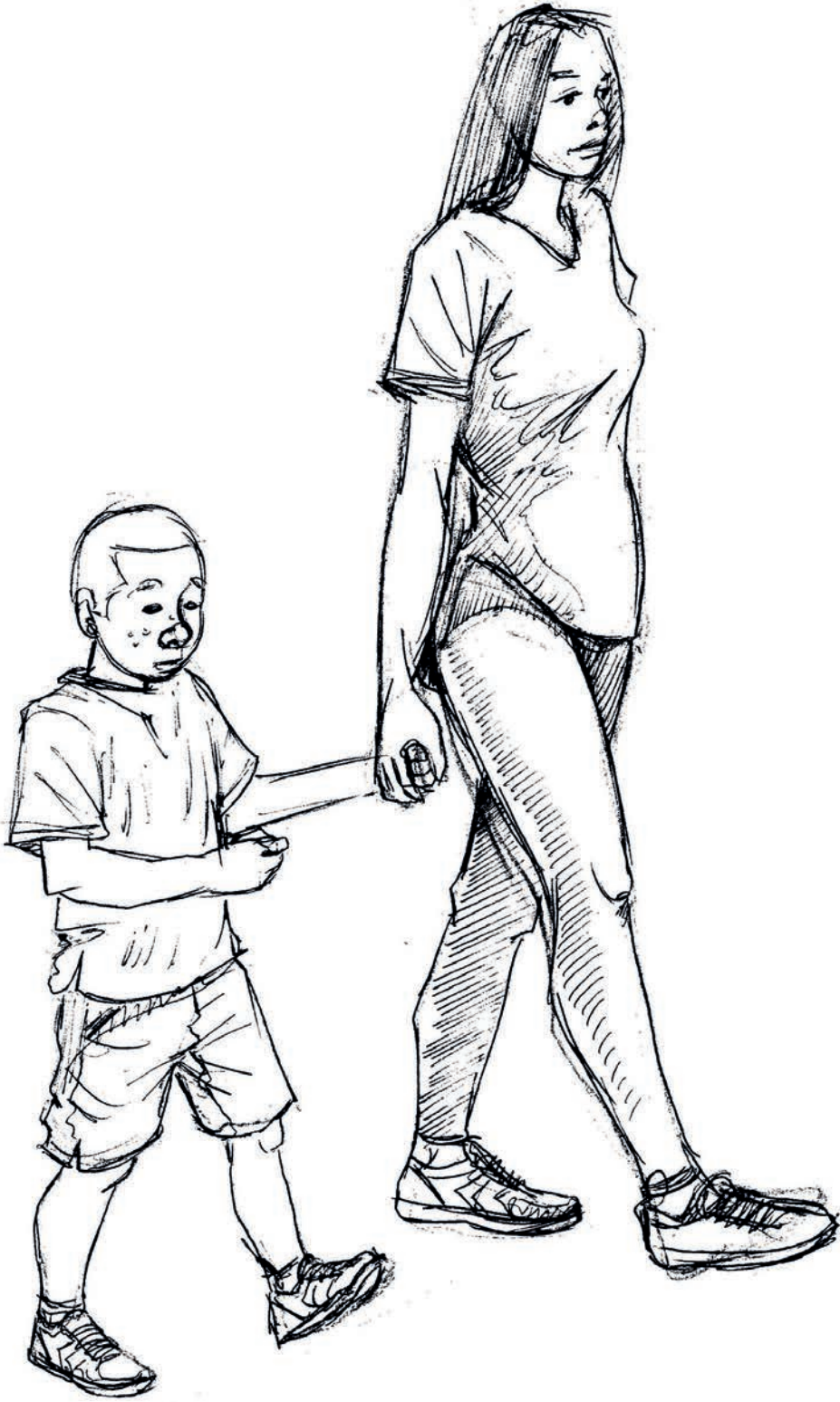
2.2.2. Kısa Süreli Duruşlarda İnsan Figürü Çizim Örnekleri

Görsel 1.69’da kısa süreli duruşlarda insan figürleri çizilmiştir. Kısa süreli duruşlarda insan figürü çizimi yapılırken modele hareketli duruşlar verilmeli ve hareket, kısa sürede detaysız çizilmelidir. Zamanı iyi kullanmak amaçlanmalıdır. Görsel 1.69’da kısa süreli çizim yapılmış modelin eskizi alınmıştır.

Görsel 1.69: Kısa süreli duruşlarda insan çizimi

Eskiz çiziminden sonra modele kıyafet giydirilerek çizim detaylandırılır. Görsel 1.70 'de kısa süreli çizim eskizinden sonra modele kıyafet giydirilerek detaylandırılmış çizim örneği görülmektedir.

Görsel 1.70: Kısa süreli duruşlarda insan çizimi

2. Uygulama

ÖĞRENME BİRİMİ : İNSAN FIGÜRÜ ÇİZİMİ

UYGULAMA ADI : Kısa Süreli Duruşlarda İnsan Figürü Çizimi

AMAÇ : Kısa süreli duruşlarda insan figürünü, anatomik yapıya ve karakteristik özelliklere uygun çizmek

Aşağıdaki işlem basamaklarını dikkate alarak, kısa süreli duruşlarda farklı bakış açılarından, farklı duruşlarda insan figürleri çizerek hacimlendiriniz.

Araç Gereç

1. 35x50 cm resim kâğıdı
2. 2B, 3B, 4B, vb. resim kalemleri
3. Resim altlığı

İşlem Basamakları

1. Atölye önlüğünüzü giyiniz.
2. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyararak çizim ortamına uygun araç gereçlerinizi hazırlayınız.
3. Resim kâğıdınızı uygun şekilde ayarlayarak çizime başlayınız.
4. Çizime koyu lekeler yapmayınız.
5. Çizimin eskizi bittikten sonra uzaktan çizime bakarak inceleyiniz.
6. Çalışmalarınızı öğretmeniniz ve arkadaşlarınızın görüşlerini alarak değerlendiriniz. Eksik ve hatalı yerler varsa düzeltmeler yapınız.
7. Uygulama bitiminde araç gereçlerinizi toplayınız. Atölyeyi sizden sonraki sınıfın kullanımına hazır olacak şekilde arkadaşlarınızla iş bölümü yaparak temizleyiniz.

Değerlendirme

Uygulama süreniz öğretmeniniz tarafından belirlenecektir. Çalışmanız Ek 1'de verilen "Kontrol Listesi 1"deki ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

ÖLÇME DEĞERLENDİRME

A) Aşağıda verilen cümlelerin başındaki parantezlere cümleler doğru ise “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

- () İnsan vücudu simetrik. Sağ tarafta görünenlerin, solda da bir ayna görüntüsü vardır.
- () Genel anlamda resimde kullanılan canlı öğelere, insan ve hayvan resimlerine figür denir.
- () İnsan vücudunun dengede olduğu durumda dikey aks çizgisi; alın, burun ve bacakların tam ortasından geçmez.
- () İnsan figürü, resim ve heykelde insan ve hayvan şekillerine verilen isimdir.
- () Figür dümdüz durduğunda göğüs ve kalçada hareket olduğundan kalça pozisyonu faktörü de söz konusudur.

B) Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları uygun olan ifadelerle doldurunuz.

- Çizime başlamadan önce modelin genel kapladığı alanın araştırıp kâğıda yerleştirme planını belirlemek gerekir.
- İnsan figürü çiziminde ölçü birimi olarak kabul edilir.
- Oranların doğru çizilmesi için öncelikle tekniği kullanılmalıdır.
- İnsan figürü çizilirken genellikle tekniğinden yararlanır.
- İnsan figürü çizimlerinde kullanılan kanon baş ölçüsüdür. Kadın, erkek, çocuk ve genç figürlerde gösterir.

C) Aşağıda verilen soruların doğru cevaplarını işaretleyiniz.

11. Aşağıdakilerden hangisi insan figürü çiziminde dikkat edilmesi gereken başlıca noktalar arasında yer almaz?

- A) Anatomi B) Hareket C) Karakter D) Ölçü E) Renk

12. I- Baş ölçüsü
II- Oran- orantı
III- Proporsiyon

Yukarıda numaralandırılmış olarak verilen öğelerden hangisi ya da hangileri insan figürü çiziminde önemlidir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

D) Aşağıda verilen soruların cevaplarını noktalı yerlere yazınız.

13. İnsan figürü çiziminde nelere dikkat edilmelidir?

.....
.....
.....
.....

14. Erkek ve kadın figürlerinin oranlarını kısaca yazınız.

.....
.....
.....
.....

2.

ÖĞRENME BİRİMİ

İNSAN FIGÜRÜ DETAYLARI

KONULAR

1. EL VE KOL ÇİZİMLERİ
2. AYAK VE BACAK ÇİZİMLERİ

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Eli ve kolu; anatomik yapısına, ışığın yönü ve şiddetine dikkat ederek farklı duruş ve bakış açılarından çizip hacimlendirme
- Ayak ve bacağı, anatomik yapısına, ışığın yönü ve şiddetine dikkat ederek farklı duruş ve bakış açılarından çizip hacimlendirme

TEMEL KAVRAMLAR

- Anatomi
- Ölçü-oran
- Kanon

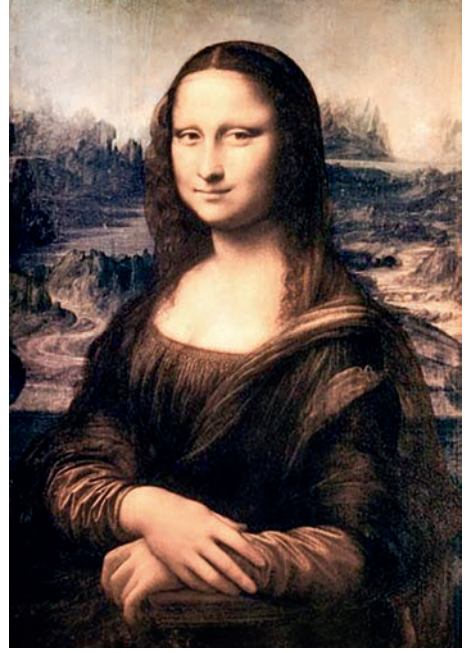
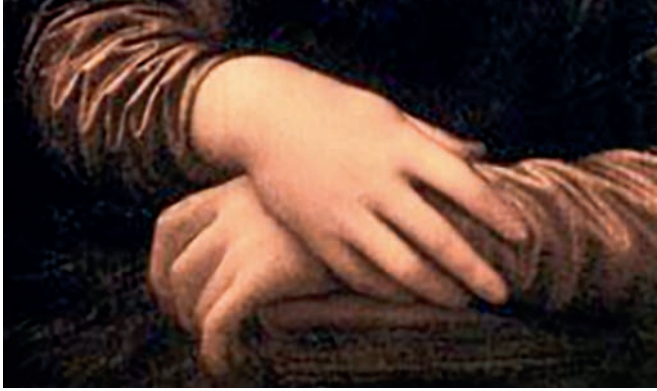

Hazırlık Çalışmaları

1. Elinizin ve ayaklarınızın biçim olarak hangi geometrik şekle benzediğini söyleyiniz. El ve ayaklarınızın bölümlerini inceleyiniz.
2. Erkek, kadın, çocukların el ve ayak fotoğrafları ile genç ve yaşlı bireylerin el ve ayak fotoğraflarını inceleyiniz. Aralarındaki farkları arkadaşlarınızla paylaşınız.

2.1. EL VE KOL ÇİZİMLERİ

Yaşam ve sanatta dokunma, kavrama, kutsama, anlatma, dua etme gibi amaçlarla kullanılan eller, çok çeşitli ve incelikli insan duygularını ifade etmektedir. Sanatçılar; sanat tarihi boyunca elleri, kendi biçimsel ifadeleri ile tasvir etmişlerdir. Gotik, Rönesans ve Kübizm sanat akımlarına ait el tasvirleri birbirinden farklı özellikler göstermektedir.

Görsel 2.1: Leonardo Da Vinci Mona Lisa ve el detayı

Görsel 2.2: Pablo Picasso

Görsel 2.3: Neşet Günal

görsel

Görsel 2. 4: Nurullah Berk

İnsan figürünün bütününde olduğu gibi insan figürü detaylarında da ölçmeyi ve çizmeyi kolaylaştıracak oranlar vardır.

Görsel 2.5'de el ve ayak ölçüsünün insan başı ile oranları verilmiştir.

örsel 2.5: Birim ölçüsü olarak el ve ayak

2.1.1. El Oranları ve Çizim Teknikleri

“Desen, sanatta her şeyin başlangıcıdır ve ona hâkim olmadan hiçbir şey mümkün değildir.”
Giorgio Vasari (CorciyoVasari)

görsel

Görsel 2.6: Michelangelo'nun bir eserinden detay

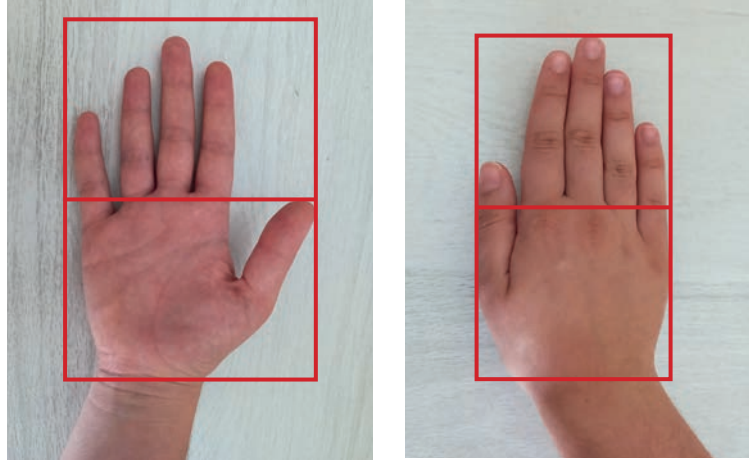
El, temel çalışma organı olmasının yanı sıra ifade ve iletişim aracıdır. El ve kollar insan vücudunun en çok hareket eden üç boyutlu vücut formlarıdır. Bu form ve yapıların her biri, birbiriyle ilişkilidir. Omuzdan dirseğe, dirsekten bileğe, bilekten ele ve elin parmak bölümlerine kadar her bölümü birbiri içinde oranlardan oluşmaktadır.

- İnsan başı, insan figürü çiziminde olduğu gibi el çizimi yaparken de ölçü birimi olarak kullanılır. Bir insanın eli, yüzü büyüklüğündedir. Elin orta parmak ucundan bileğe kadar olan uzunluğu, alın başlangıcından çene bitimine kadar devam etmektedir (Görsel 2.7).

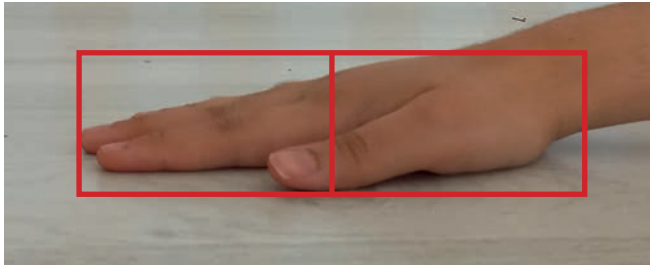

Görsel 2.7: Birim ölçüsü olarak el

- El ölçüsü, kişiden kişiye farklılık gösterebilir. Elin uzunluğu, genişliğinin iki katıdır (Görsel 2.8).

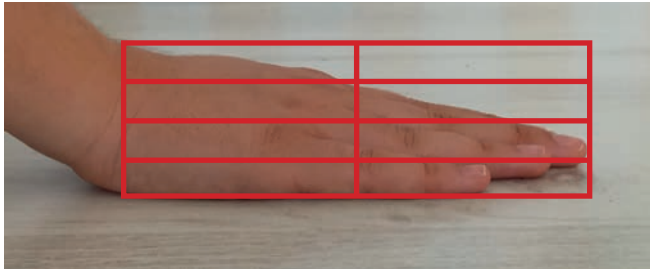

Görsel 2.8: El görünümde oranlar

Görsel 2.9: Elin yandan görünüşte yüksekliği

- Başparmak büküm yeri, eli yandan görünüşünde iki eşit parçaya böler (Görsel 2.9).

Görsel 2.10: Elin yandan görünüşte yüksekliği

- El, düz bir zemin üzerine konulduğunda zeminden bileğin bitimine kadarki mesafe, dört parmak yüksekliğindedir (Görsel 2.10).

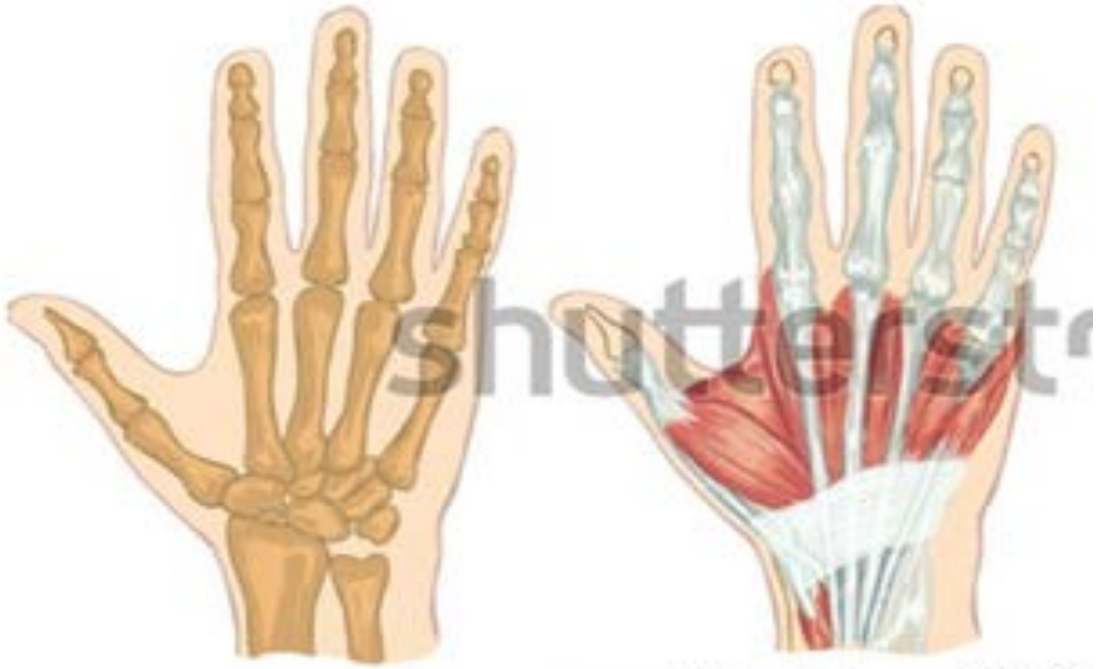

Görsel 2.11: Elin yandan görünüşünde geometrik yapısı

- Elin yan görünüşünde, geometriksel yapı ve başparmağın duruş şekli Görsel 2.11'deki gibidir. Çizim yaparken elin genel geometriksel görünüşü belirlenmeli daha sonra parmaklara geçilmelidir.

Elin Anatomik Yapısı

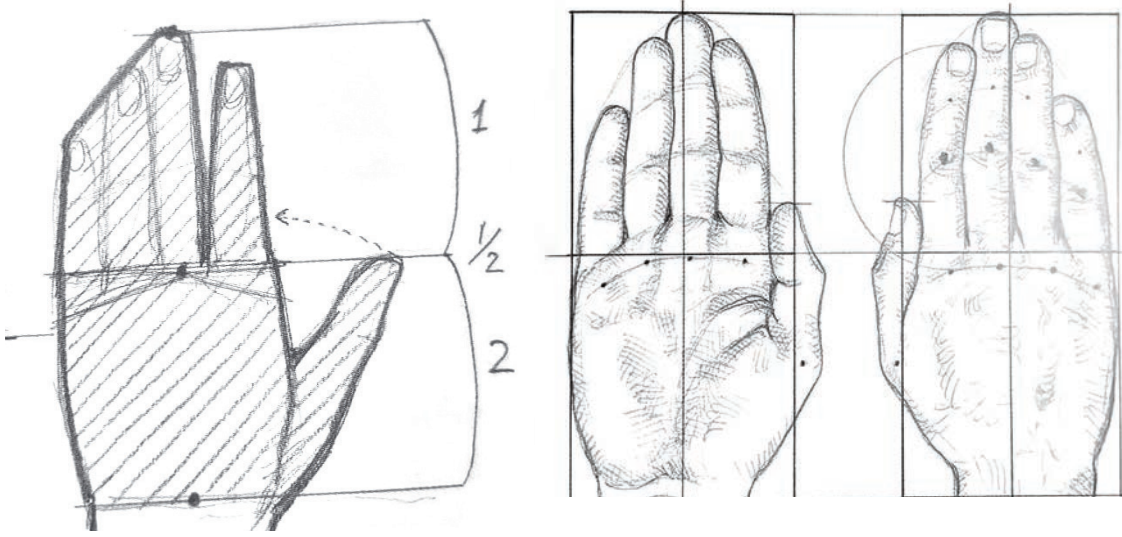
Elin kemik yapısı, derinin altından kolaylıkla görülebilir. Parmakların boğum noktaları birbirine dairesel çizgilerle birleştirilir (Görsel 2.12). El bileği, el tarağı ve parmaklar toplam yedi kemikten oluşmaktadır.

Görsel 2.12: Kemik ve kasların, elin altından görünen yapıları

Görsel 2.13: Elin iç ve dış kısmının görünümü

Görsel 2.14: Elin iç ve dış kısmının oranları ve çizimi

1. Teknik

Görsel 2.15'te verilen el fotoğrafları üzerinde eklem yerlerini renkli kalemler ile çiziniz.

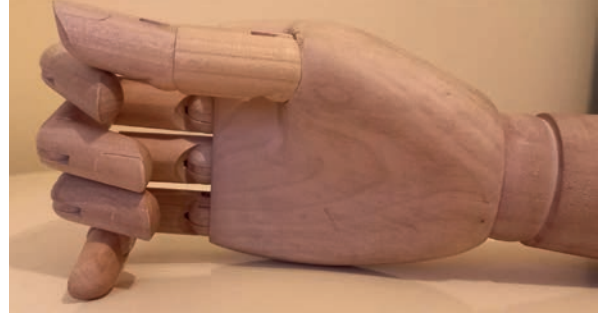
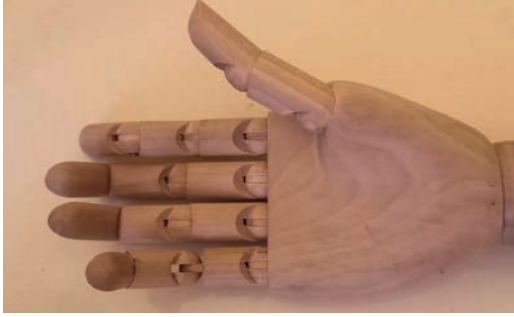

Görsel 2.15:
Farklı duruşlarda
el fotoğrafları

Parmak Yapısı

El, beş farklı parmakta oluşmakta ve geometrik olarak silindire benzemektedir. Başparmak, iki boğumken diğer dört parmak üç boğumdur. En uzun parmak, üçüncü sıradaki **orta parmak**tır. Onu sırasıyla dördüncü parmak **yüzük parmağı**, ikinci parmak **işaret parmağı** ve beşinci parmak **serçe parmağı** takip eder. Bu parmakların; duruş, el üstündeki damarlar ve tırnaklara kadar birçok ayrıntısı bulunmaktadır.

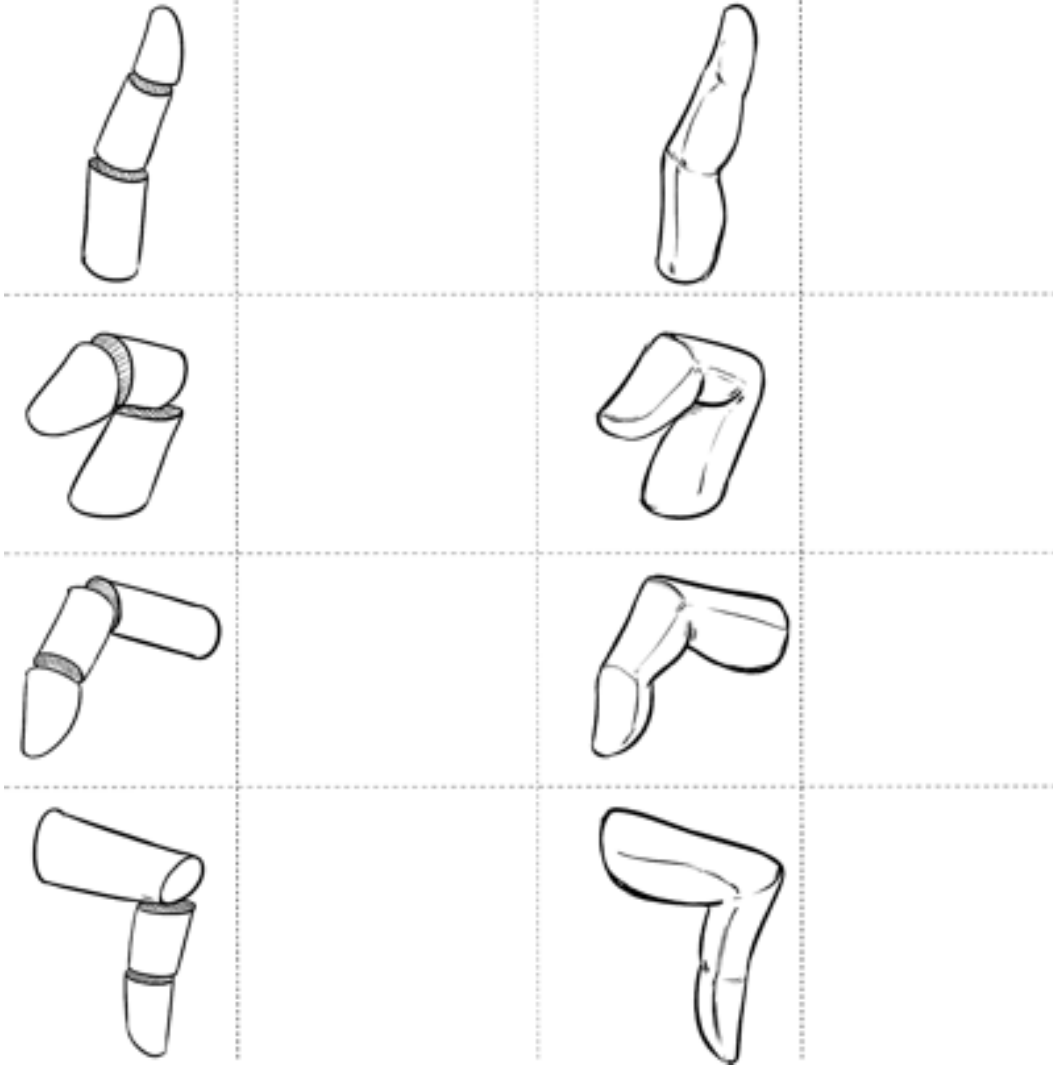
Parmakların uç kısımlarında **tırnak** adı verilen daha sert ve kemiksi yapılar bulunmaktadır. El her duruşunda hareketli hatları nedeniyle değişken bir görüntü oluşturur.

Görsel 2.16: El maketi üzerinde hareketler

2. Etkinlik

- Parmaklar, el çiziminin en önemli parçasıdır. Görsel 2.18'de çeşitli parmak çizimleri verilmiştir. Verilen parmak çizimlerini, çizimlerin yanlarına boş bırakılan alanlara yapınız.

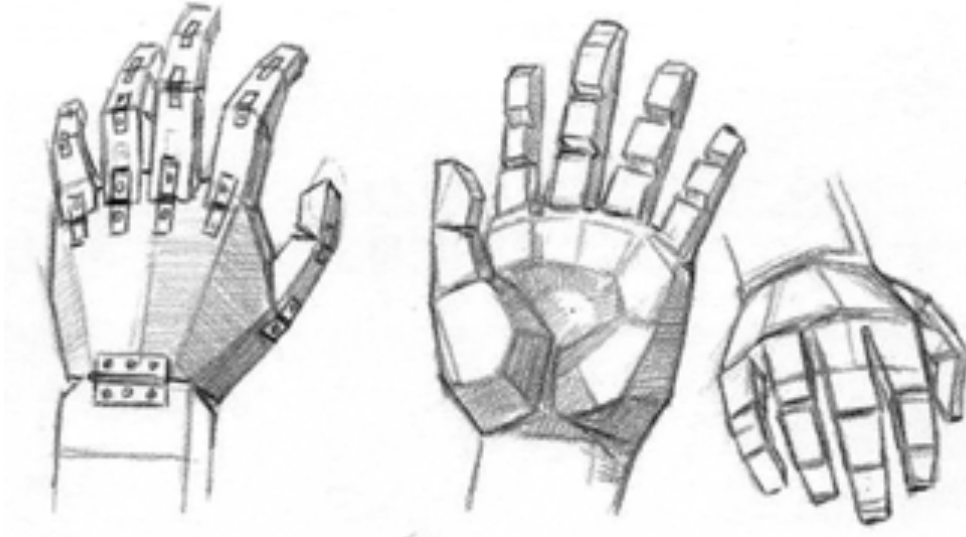

Görsel 2.18: Parmak çizimi çalışması

Elin Geometrik Çizimi

El, hareketli yapısı nedeniyle karmaşık ve değişken görünmektedir. Eli, daha rahat çizebilmek için geometrik biçimlerden yararlanılarak çizim sadeleştirilebilir. El, iki temel kütlelerin bitişik olması ile yapılanmıştır. Avuç, dört köşeli geniş bir geometrik şekil olarak sadeleştirilebilir. Parmaklar ise başparmak hariç her bir parmağın üç bölümü olacak şekilde bu ana kütleyle eklenerek oluşmaktadır.

El geometrisi oldukça zor ve karmaşıktır. Bu yapıyı oranlarıyla doğru çizmeye çalışmak, gözlerin gelişmesini sağlayacak aynı zamanda diğer yapılacak çizimlerin oran ve orantılarının da çözümlenmesine katkıda bulunacaktır. Örneğin; Görsel 2.19'daki el formunun kütesinin gösterildiği çizimde eklemlerin nerede başlayıp bittiği, parmakların boğumlarının ölçüleri, avuç içi ve dışının nasıl ışık gölge aldığı, karşıdan bakıldığında parmakların nasıl görüldüğü kolaylıkla gözlemlenebilir.

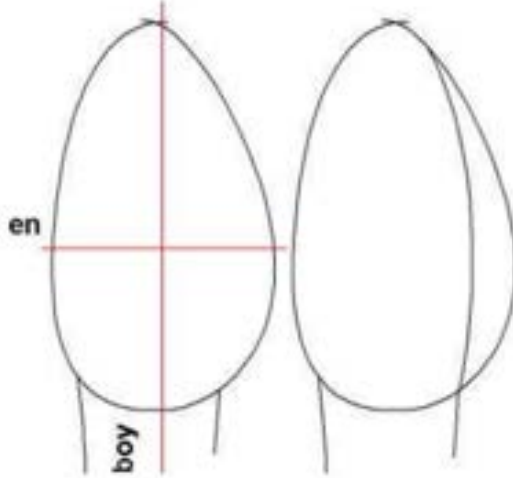
Görsel 2.19: El formunun kütesini

görsel

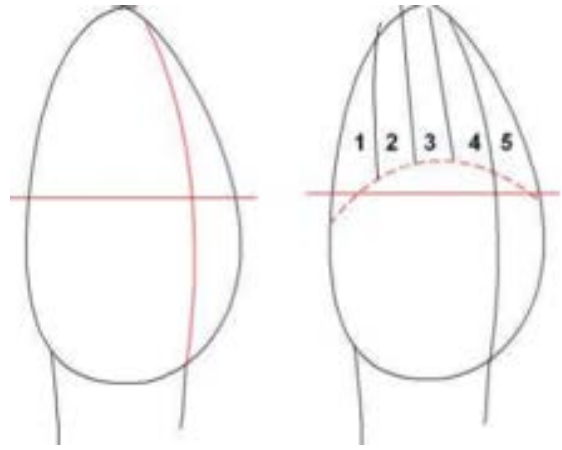
El Çizimi Aşamaları

Birinci aşama: Elin uzunluğu genişliğinin iki katıdır. Bu durum dikkate alınarak genel basit form ile belirlenir ve çizilir (Görsel 2.20).

İkinci aşama: Parmakların başlangıç yerleri kavis oluşturacak bir düzenle çizilir (Görsel 2.21).

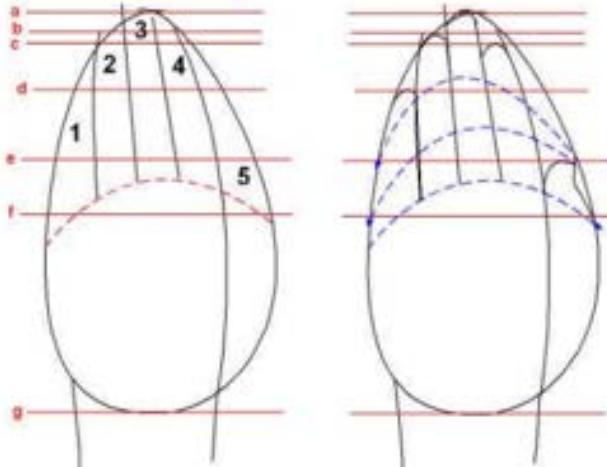
Görsel 2.20: Elin en-boy ölçüsü

Görsel 2.21: Parmakların yerleri

Üçüncü aşama: El çizimi, Görsel 2.22'deki gibi parmakların konumuna göre yapılır. Çizim esnasında dikkat edilecek noktalar:

- Elin eklem yerleri, kavis oluşturur. Başparmağın bitiş noktasından çizilen doğru (e doğrusu), serçe parmağının ilk büküm yerinden geçer.
- Serçe parmağın bitiş noktasından çizilen doğru (d doğrusu), yüzük parmağının ikinci büküm yerinden geçer.
- Yüzük parmağı, işaret parmağından biraz daha kısa ve orta parmağın tırnak dibiyle aynı hizadadır. Bu hizalama, c doğrusu ile belirlenir.
- Orta parmak, elin yüksekliğinin yarısı kadardır ve elin açık pozisyonunda en uzun parmağdır (a doğrusu).

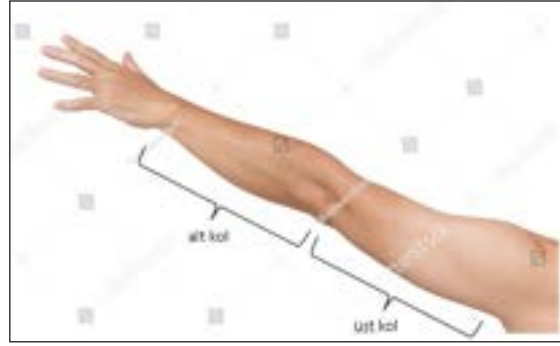

Görsel 2.22: Parmakların konumuna göre çizimi

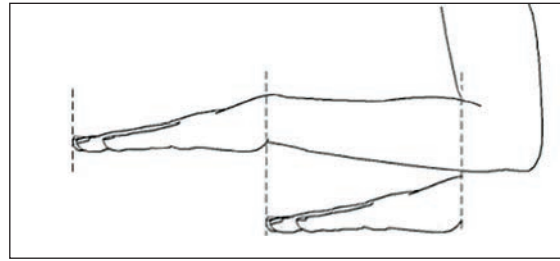
2.1.2. Kol Oranları ve Çizim Teknikleri

Kollar, gövdenin üst bölümü olan göğsün iki yanında, sağ ve sol olmak üzere simetrik olarak yer almaktadır. Bedenin en hareketli, dinamik ve esnek bölümü kollardır. Kol; üst kol ve alt kol olarak iki bölümde incelenir (Görsel 2.23).

Alt kol, dirsekten bileğe kadar olan bölümdür. Kol kasları, dirsekten sonra kalınlaşır ve bileğe doğru inceler. Alt kol, bilekten dirseğe kadar bir el uzunluğundadır (Görsel 2.24).

Görsel 2.23: Kolun bölümleri

Görsel 2.24: Alt kolda oran

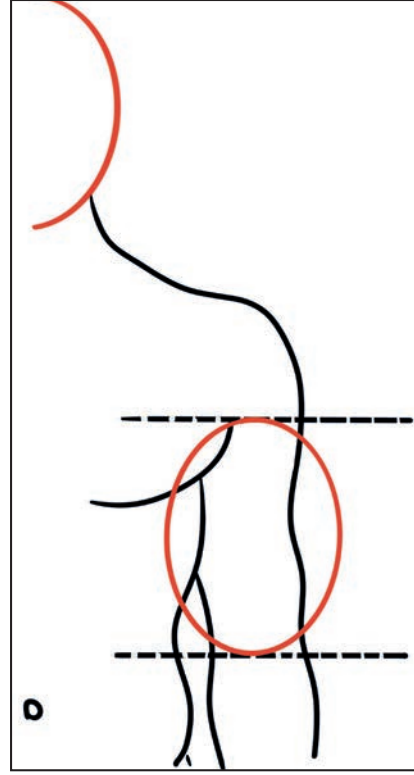
3. Etkinlik

- Görsel 2.27'deki gibi elinizin ölçüsünü birim ölçü alınız. Kolunuzun, el ölçü biriminizle kaç birim olduğunu ölçünüz.

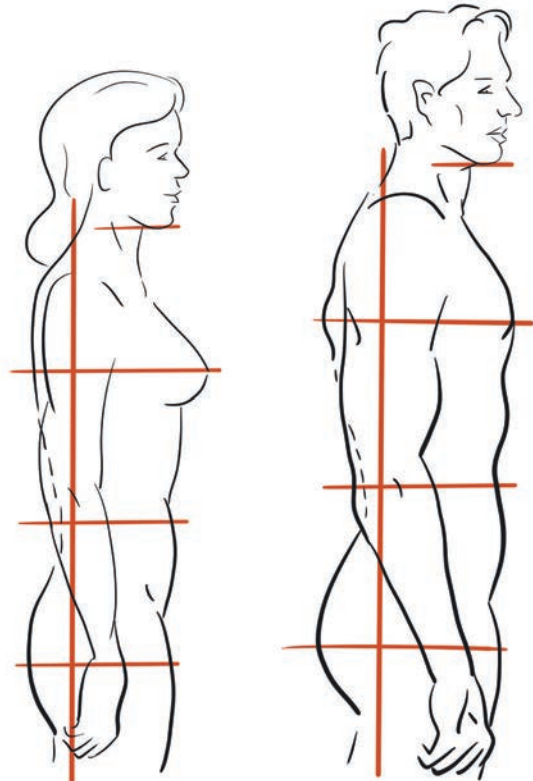
Görsel 2.27: Alt kol ölçümü

Üst kol, koltuk altından dirseğe kadar olan bölümdür. Üst kolun yapısı, geniş kol kasları ve dirseğe doğru daralan kalın kaslardan oluşur. Üst kol, bir baş uzunluğu kadardır (Görsel 2.25).

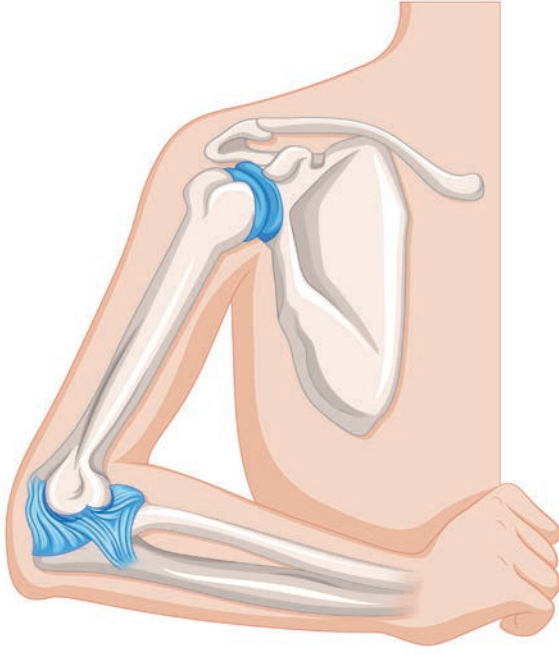

Görsel 2.25: Üst kolda oran

Kolun koltuk altından dirseğe (üst kol), dirsekten bileğe kadar olan (alt kol) uzunluğu iki baş uzunluğu kadardır. Kol, omuzdan elin parmak ucuna kadar ise üç buçuk baş uzunluğundadır. Görsel 2.26'da bu oranlar ile koltuk altı, dirsek ve bilek kısmının kadın ve erkek figüründe vücudun diğer kısımlarına karşılık gelen yerleri gösterilmiştir.

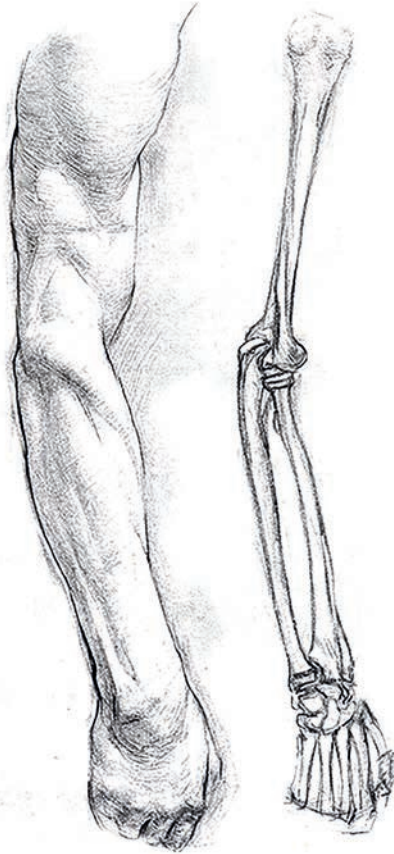
Görsel 2.26: Kadın ve erkek figüründe kol oranları

Görsel 2.28: Üst kol, alt kol ve elin anatomik görünümü

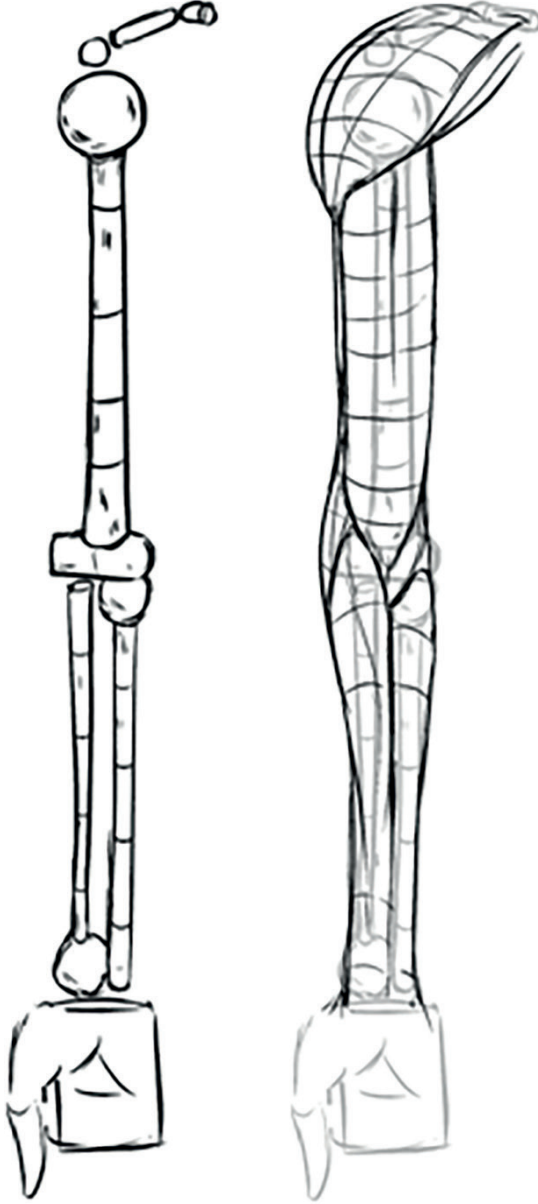
Görsel 2.29: Kolun iskelet yapısı

Görsel 2.30: Kolun anatomik yapısı ve çizimi

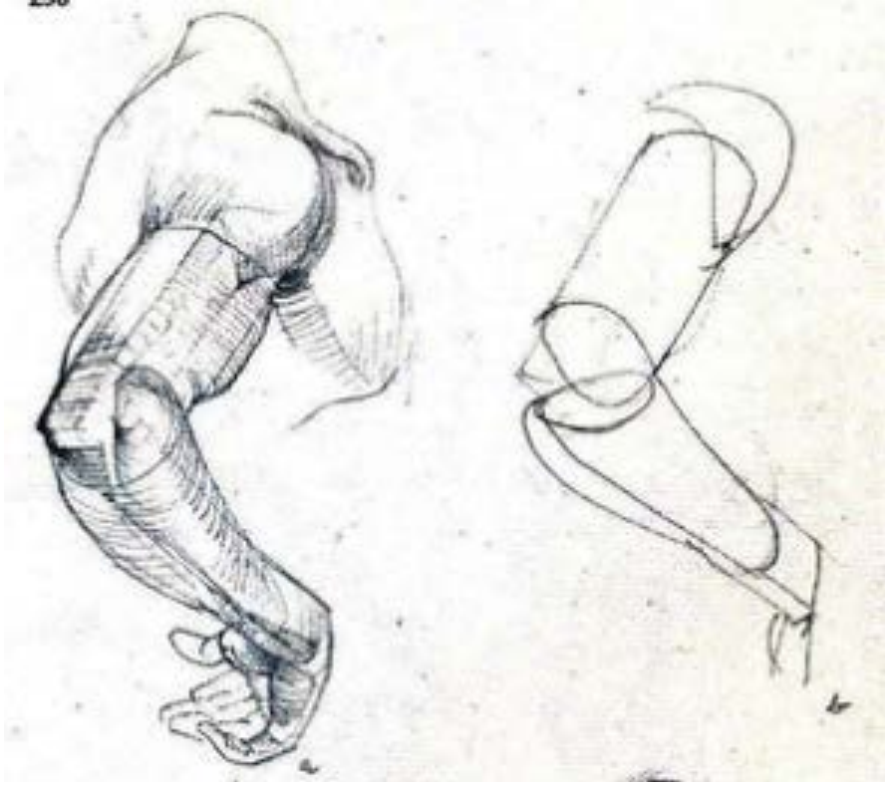
4. Etkinlik

- Görsel 2.32'da kol, dirsek ve elden oluşan anatomi görseli verilmiştir. Siz de çizimi inceleyip boş bırakılan alana aşağıdaki kol anatomisini çizin.

Görsel 2.32: Kol anatomisi

Farklı Pozisyonlardaki Kol Çizimleri

Görsel 2.33

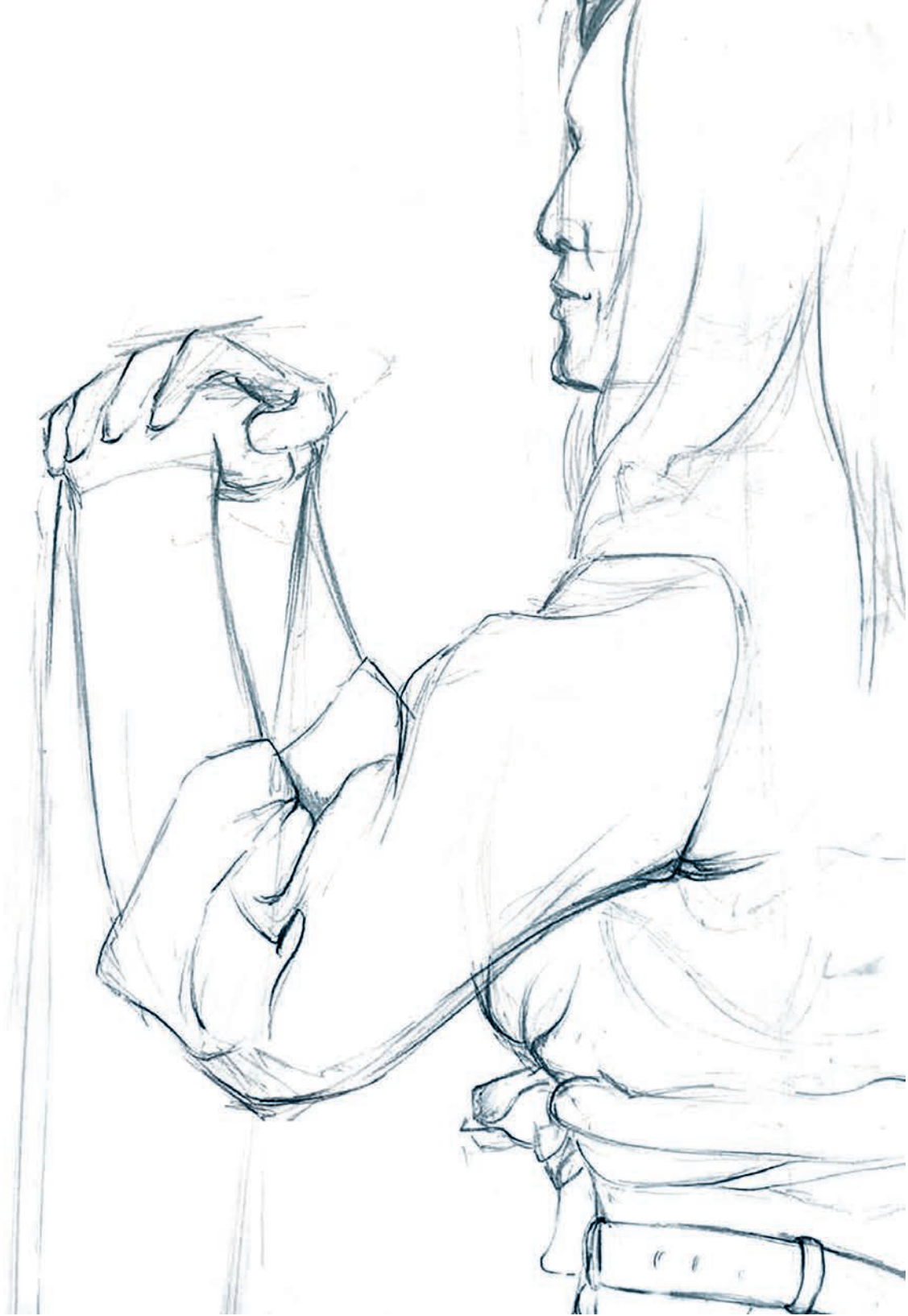
Görsel 2.34

Görsel 2.35

Görsel 2.36: Kıyafet içinde kol çizimleri

Görsel 2.37: Kıyafet içinde kol çizimleri

SANATSAL BİLGİLER

Leonardo, insan vücudunun anatomisi konusundaki çalışmasına, öğrencilerinin konuyla ilgili derin bir bilgi geliştirmesini talep eden Verrocchio'nun çıraklığı altında başladı. Kaslar, tendonlar ve görünür anatomik özellikler üzerine birçok çalışma çizerek hızla tomografik anatominin ustası oldu.

Başarılı bir sanatçı olarak Leonardo'ya, Floransa'daki Santa Maria Nuova Hastanesi'nde ve daha sonra Milano ve Roma'daki hastanelerde insan cesetlerini inceleme izni verildi. 1510'dan 1511'e kadar çalışmalarında Doktor Marcantonio della Torre ile iş birliği yaptı. Leonardo, iki yüz kırktan fazla ayrıntılı çizim yaptı ve anatomi üzerine bir inceleme için yaklaşık on üç bin kelime yazdı. "Leonardo'nun Resim Üzerinde İnceleme"sinde anatomiyle ilgili materyallerin yalnızca küçük bir kısmı yayımlandı. Melzi'nin materyali yayınlanmak üzere bölümlere ayırması sırasında, bunlar Vasari, Cellini ve Vasari dâhil olmak üzere bir dizi anatomist ve sanatçı tarafından incelendi. Modern biyomekanik bilimini önceden şekillendirecek şekilde iskeletin mekanik fonksiyonlarını ve ona uygulanan kas kuvvetlerini inceledi. Kalbi ve damar sistemini, cinsel organları ve diğer iç organları çizerek rahimdeki bir fetüsün ilk bilimsel çizimlerinden birini yaptı. Çizimler ve gösterimler zamanlarının çok ilerisindeydi ve yayınlansaydı kuşkusuz tıp bilimine büyük bir katkı yapacaktı.

Leonardo ayrıca, özellikle öfkenin etkilerini inceleyerek, yaşın ve insan duygularının fizyoloji üzerindeki etkilerini yakından gözlemledi ve kaydetti. Önemli yüz deformasyonları

veya hastalık belirtileri olan birçok figür çizdi. Leonardo, kuşları, maymunları, ayıları ve kurbağaları keserek ve çizimlerinde anatomik yapılarını insanlarla karşılaştırarak birçok hayvanın anatomisini inceledi ve çizdi. Atlarla ilgili bir dizi çalışma yaptı.

Leonardo'nun kas, sinir ve damar diseksiyonları ve belgeleri, hareketin fizyolojisini ve mekaniğini tanımlamaya yardımcı oldu. 'Duyguların' kaynağını ve ifadelerini belirlemeye çalıştı. Hâkim olan sistemi ve bedensel mizah teorilerini birleştirmeyi zor buldu. Ancak sonunda bedensel işlevlerin bu fizyolojik açıklamalarını terk etti. Humorların beyin boşluklarda veya ventriküllerde bulunmadığı gözlemlerini yaptı. Humorların kalpte veya karaciğerde bulunmadığını ve dolaşım sistemini tanımlayanın kalp olduğunu belgeledi. Damar rahatsızlığı ve karaciğer sirozunu ilk tanımlayan kişidir. Erimiş balmumu kullanarak organlar arasındaki boşluklar modellerini yarattı. Su ve çim tohumu kullanarak akış modellerini izlemek için aort kapağından kan dolaşımını gözlemlemek için bir cam aort inşa etti.

Görsel 2.31: Leonardo'nun kol anatomisiyle ilgili çalışmaları

2.1.3. Erkek, Kadın, Çocuk ve Genç İnsan Elleri Arasındaki Farklar

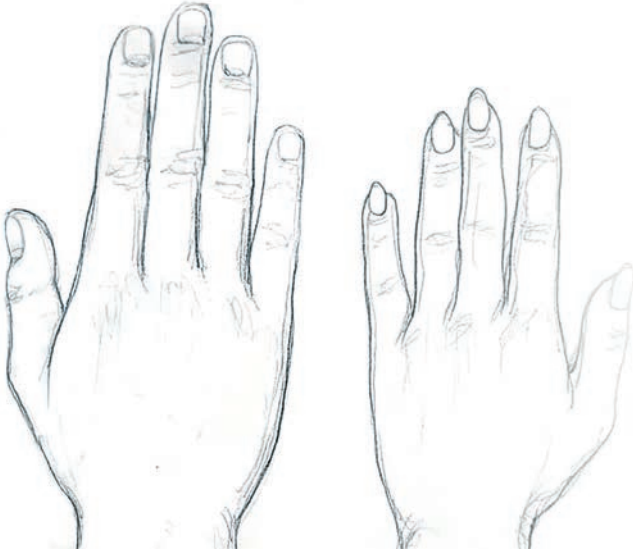
Erkek, kadın, genç, yaşlı ve bebek elleri her biri birbirinden farklı karakter ve yapıdadır.

Yetişkin Erkek Eli

Erkek elleri, kadın ellerine göre daha büyük ve kemikli yapıdadır. Kas gelişimleri, deri üzerindeki damar görünümü daha belirgindir.

Görsel:2.38: Yetişkin erkek eli

Görsel 2. 39: Erkek eli ve kadın eli arasındaki fark

Yetişkin Kadın Eli

Kadın ellerinin erkek ellerinden daha küçük kemikleri, farklı kas gelişimleri ve daha yuvarlak yüzeyleri vardır (Görsel 2. 39). Eller, bütün olarak daha uzun ve daha ince görünmektedir.

Bebek ve Çocukların Eli

Yeni doğmuş bir bebeğin eli, geniş ve kalın bir avuç içiyle kısa görünen parmaklardan oluşur. Tırnak detayları belirgindir. Görsel 2.40'taki gibi el bileğinin çevresinde bilezik gibi görünen bir iz ve parmaklarının üstünde de gamzeler bulunur. Küçük bir çocuğun eli ise yetişkin bir insanın eliyle aynı özellikleri taşımaktadır (Görsel 2. 41).

Görsel 2. 40: Bebek eli

Görsel 2. 41: Bebek eli ve çocuk eli

Yaşlı İnsan Eli

Erkek çocuğu eli daha fazla büyür, kemik ve kas gelişimi de daha sağlam olur. Derisi daha ince, üzerindeki çizgiler ve kırışıklar daha belirgindir. Deri üzerinde lekeler oluşabilir ve damarları daha görünür hâle gelebilir.

Görsel 2.42: Yaşlı bir insan eli

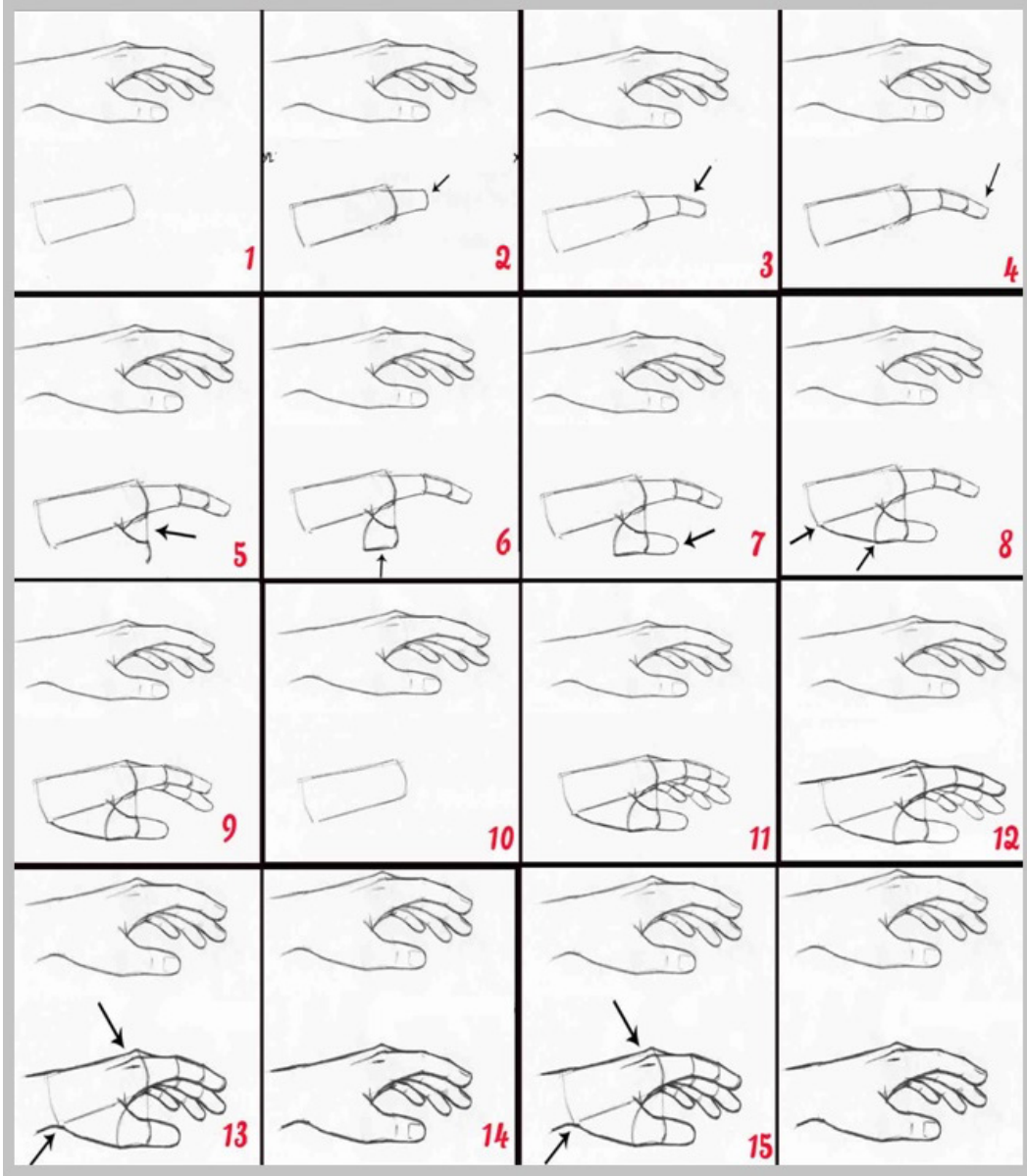
el görsel

2.1.4. Farklı Duruşlarda El Çizimi ve Hacimlendirme

El çizmeyi öğrenebilmenin en iyi yolu, çok fazla çalışma yapmaktır.

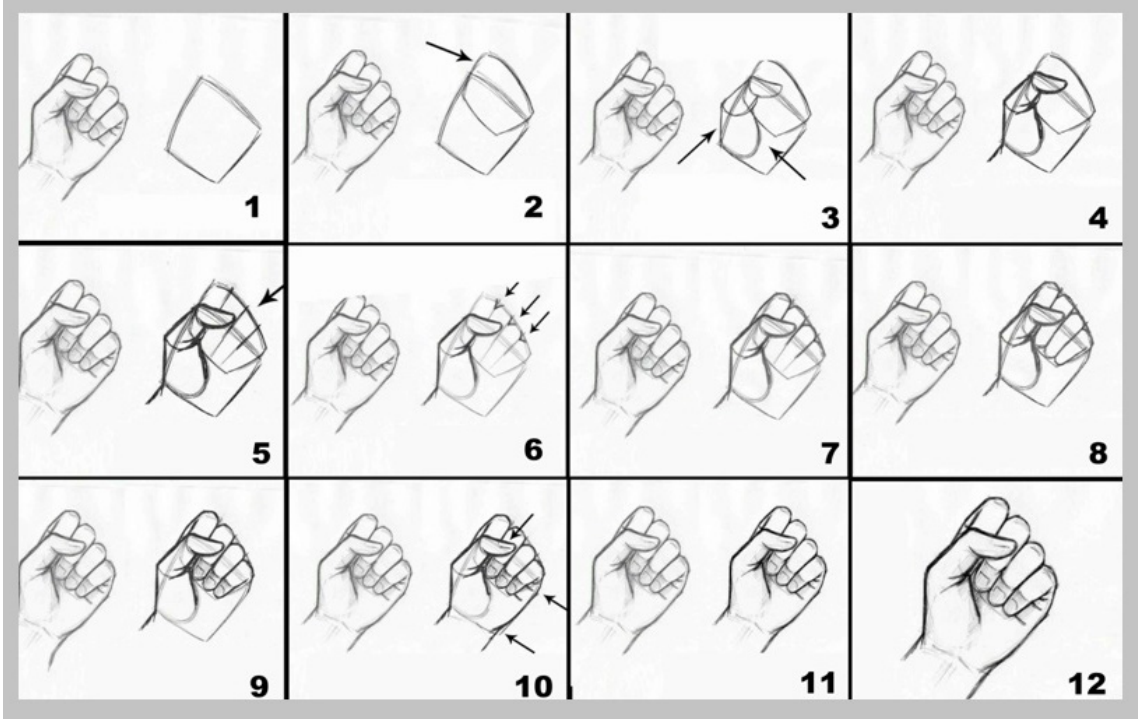
Eller üzerinde birçok farklı pozisyonda (el açıkken, kapalı iken, bir eşya tutarken, vb.) çizim çalışmaları yapılması, daha iyi çizim yapabilmek için yararlı olacaktır.

Değişik el pozisyonlarının geometrik yapıları, çizim yaparken kolaylık sağlaması için her çizimin nereden başlayıp nerede biteceği düz, eğri ve kırık çizgiler kullanılarak aşağıdaki örneklerle gösterilmiştir.

Görsel 2.43: El çiziminin aşamaları

Görsel 2.43'te el çiziminin nasıl yapılacağı adım adım verilmiştir. İlk olarak, elin geometrik formunun çiziminin ardından çizime karakteristik özellikler eklenerek ayrıntıların çizimi ve son olarak da hacimlendirmesi yapılmalıdır.

Görsel 2.44: El çiziminin aşamaları

görsel

Görsel 2.45: Farklı eylem halindeki el çizimleri

Farklı Pozisyonlarda El Çizimi Örnekleri

Görsel 2.47

Görsel 2.48

Görsel 2.49

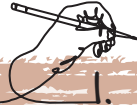
Görsel 2.50

Görsel 2.51

Görsel 2.52

1. Uygulama

ÖĞRENME BİRİMİ : İNSAN FIGÜRÜ DETAYLARI

UYGULAMA ADI : İnsan Figürü Detayları

AMAÇ : El ve kolu farklı duruş ve bakış açılarından anatomik yapısına, ışığın yönü ve şiddetine dikkat ederek çizmek ve hacimlendirmek

Aşağıdaki işlem basamaklarını dikkate alarak, farklı duruş ve bakış açılarından eli ve kolu, anatomik yapılarına ve karakteristik özelliklerine uygun, ışığın yönü ve şiddetine dikkat ederek çiziniz.

Araç Gereç

- 35x50 cm resim kağıdı
- Resim altlığı
- 2B, 4B, 6B resim kalemleri
- El çizimi için canlı model

İşlem Basamakları

1. Atölye önlüğünüzü giyiniz.
2. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyarak çizim ortamına uygun araç gereçlerinizi hazırlayınız.
3. Resim kâğıdınızı resim altlığına bantla sabitleyiniz.
4. El çizimi için modelinizi hazırlayınız.

Görsel 2.53: El Modeli

5. Modelinizin sizden uzaklığının, bir metreyi geçmemesine dikkat ediniz.
6. 35x50 cm boyutlarındaki resim kâğıdınızı kompozisyonunuzun konumuna göre enine veya boyuna tutunuz.
7. Kompozisyonu kâğıda yerleştirme planı yapınız.
8. Kompozisyonunuzu, kâğıdın tam ortasına yerleştirmek için kâğıdınızı kalemle yatay ve dikey olarak ikiye bölümlersiniz.

9. Elin proporsiyonlarını dikkat inceleyiniz.
10. Tespit ettiğiniz ölçüleri, aks çizgileri üzerinde işaretleyiniz. Kalemle ölçü alma tekniğini kullanarak elin kendi içindeki oranlarını tespit edebilirsiniz.
11. Belirlediğiniz ölçüler doğrultusunda elin basit geometrik yapısını çizin. Elin eklem yerlerinin kavisli bir çizgi üzerinde olduğunu hatırlayınız.
12. Modelinizi dikkatlice inceleyerek elin karakteristik yapısını çizin.
13. Çizgilerinizin değerini, ışığın geliş yönüne göre ayarlayınız. Işık almayan bölgelerde 4B veya 6B kalemli kullanabilirsiniz.
14. Çizgilerinizi, ışığın geliş yönüne göre kalın ve ince kullanarak çiziminize hareket kazandırınız.
15. Çiziminizi, belirli aralıklarla modelle karşılaştırınız.
16. Işığın geliş yönünü dikkate alarak çiziminizi hacimlendiriniz.

Görsel 2.54: Hacimlendirilmesi yapılmış el çizimi

17. Hacimlendirmeyi açıktan koyuya doğru yapınız. Önce 2B daha sonra 4B ve 6B ile koyulukları belirgin hale getirebilirsiniz.
18. Çalışmalarınızı öğretmeniniz ve arkadaşlarınızın görüşlerini alarak değerlendiriniz. Eksik ve hatalı yerler varsa düzeltmeler yapınız.
19. Uygulama bitiminde araç gereçlerinizi toplayınız. Atölyeyi sizden sonraki sınıfın kullanımına hazır olacak şekilde arkadaşlarınızla iş bölümü yaparak temizleyiniz.
20. Atölyede açık ışıkları kapatınız. Prizde takılı fişler varsa çıkarınız.

Değerlendirme

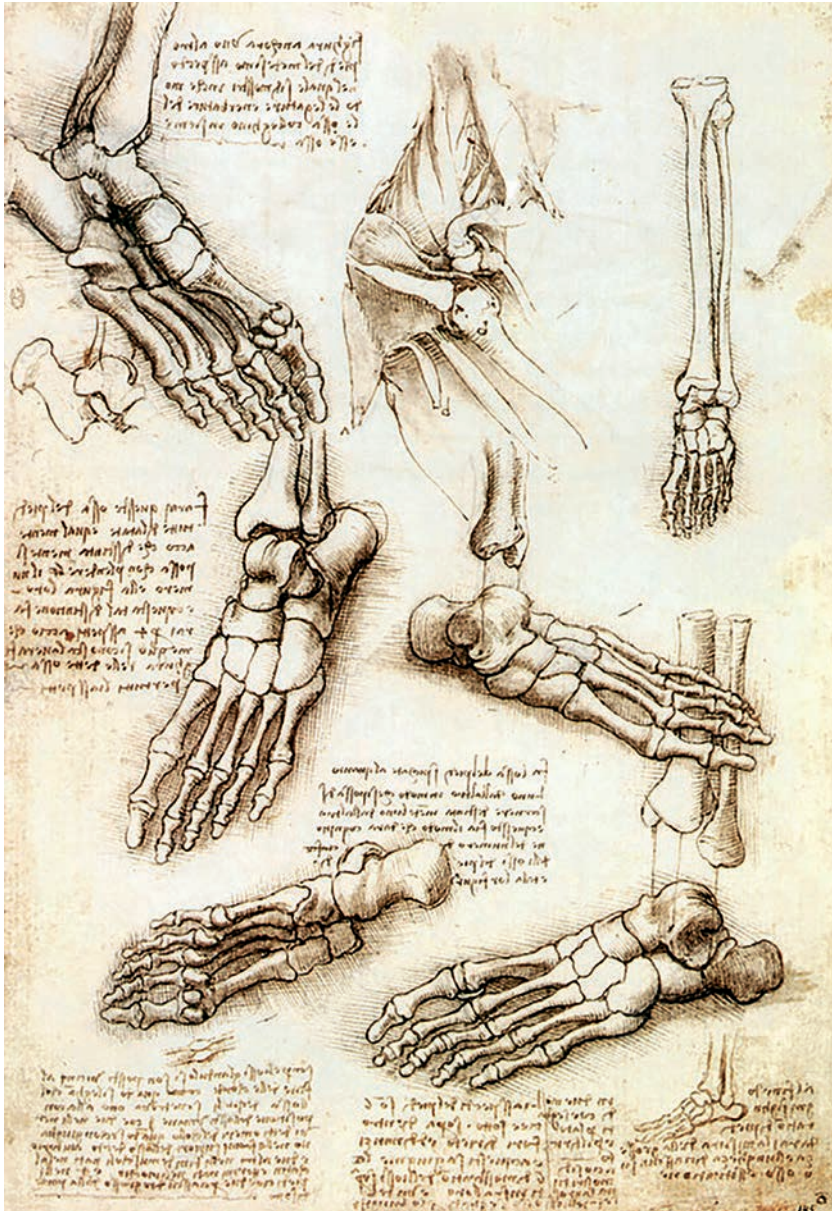
Uygulama çalışmanızın süresi öğretmeniniz tarafından belirlenecektir. Çalışmanız Ek 1'de verilen "Kontrol Listesi 1"deki ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

2.2. AYAK VE BACAK ÇİZİMLERİ

Kalça; bacak ve ayak bölümlerinden oluşan anatomik bir yapıdır. Kalçanın alt tarafında, iki yanından aşağı doğru sağ ve sol olmak üzere iki sütun hâlinde bacaklar bulunur. Bacaklar, yapılarındaki güçlü kemik, eklem ve kaslar sayesinde bedenün tüm ağırlığını taşır, hareket etmeyi ve dik durmayı sağlar. Ayak çizmek, el çizmek kadar zor olmasa da ayak çizimi yaparken bazı görünüşler, kişiyi zorlayabilmektedir.

“Ressamlar desen yolu ile doğayı inceler ve desen yolu ile onu yorumlar. Bu yorumlamada kullandığı tek araç çizgidir.”

Andre LHOTE (Ondre Lot)

Görsel 2.55: Leonardo Da Vinci ayak anatomisi çizimleri

Görsel 2.56: Vincent Van Gogh ayak çizimi

Görsel 2.57: Bebek ayağı çizimi

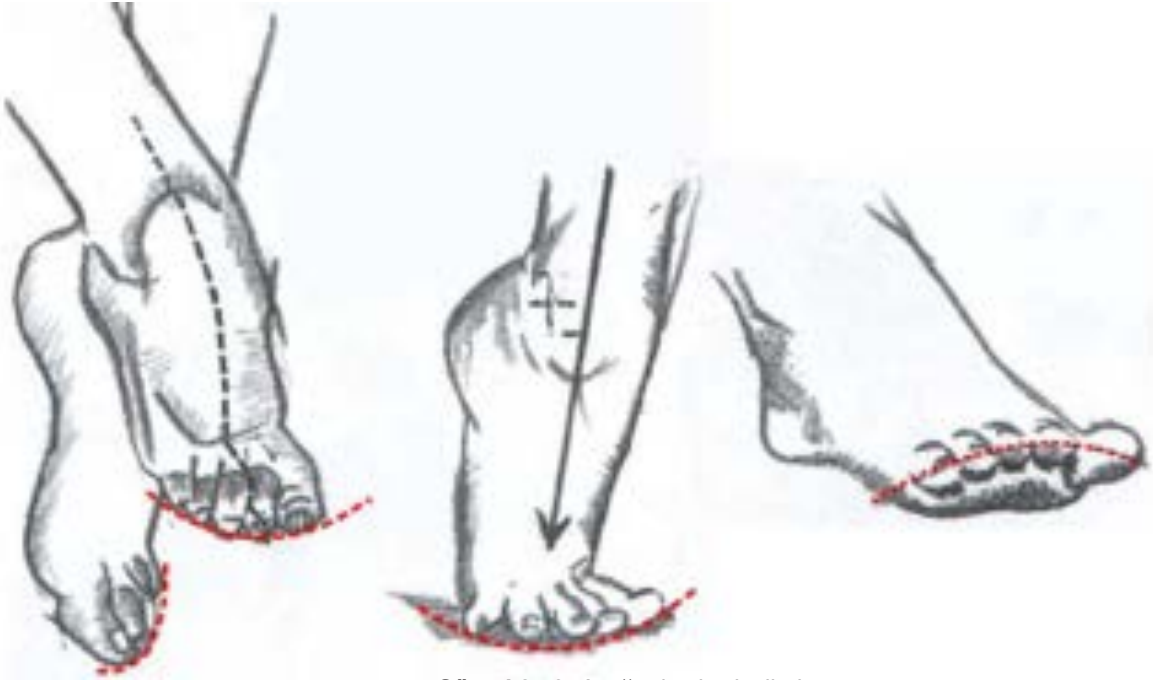
2.2.1. Ayak Çizimi ve Oranları

- Ayak bir baş ve ek olarak 1/3 baş uzunluğundadır. Çizim yapacak kişinin öncelikle kendi ayağının aynadaki görüntüsünü farklı bakış noktalarından çizmesi faydalı olacaktır.
- Ayak önden bakıldığında başparmaktan küçük parmağa kadar yarım baş uzunluğundadır.
- Dıştan bakıldığında ayağın taban kısmı daha yayvan, parmaklar ise daha net görünür. İçten bakıldığında taban çukuru daha belirgindir ancak başparmağın dışında kalan diğer parmaklar net görülemez.

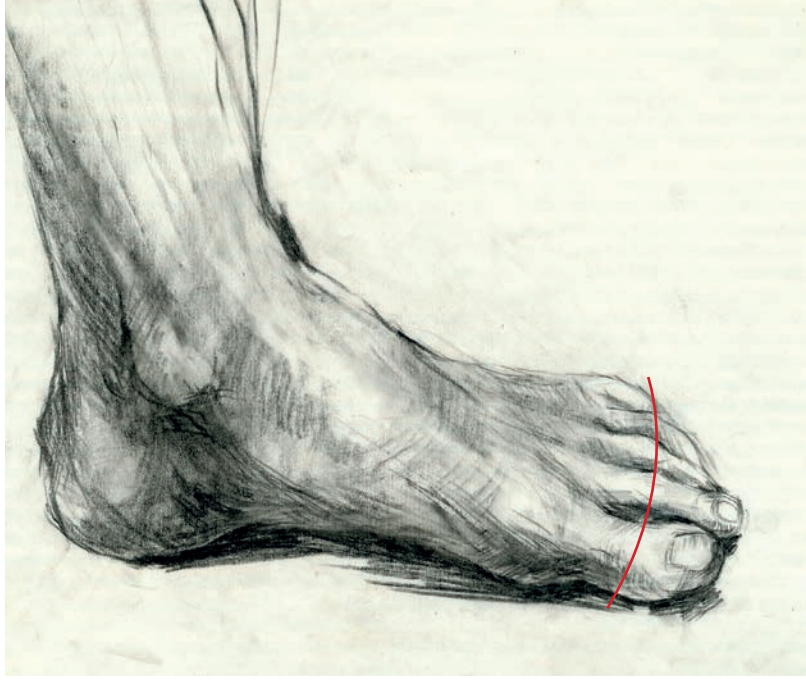
Görsel 2.58: Ayağın üç bölüme ayrılması

- Ayak, farklı pozisyonlarında başparmaktan küçük parmağa doğru bir kavis oluşturur.

Görsel 2.59: Ayağın kavis çizgileri

- Ayak, farklı pozisyonlarında başparmaktan küçük parmağa doğru bir kavis oluşturur.

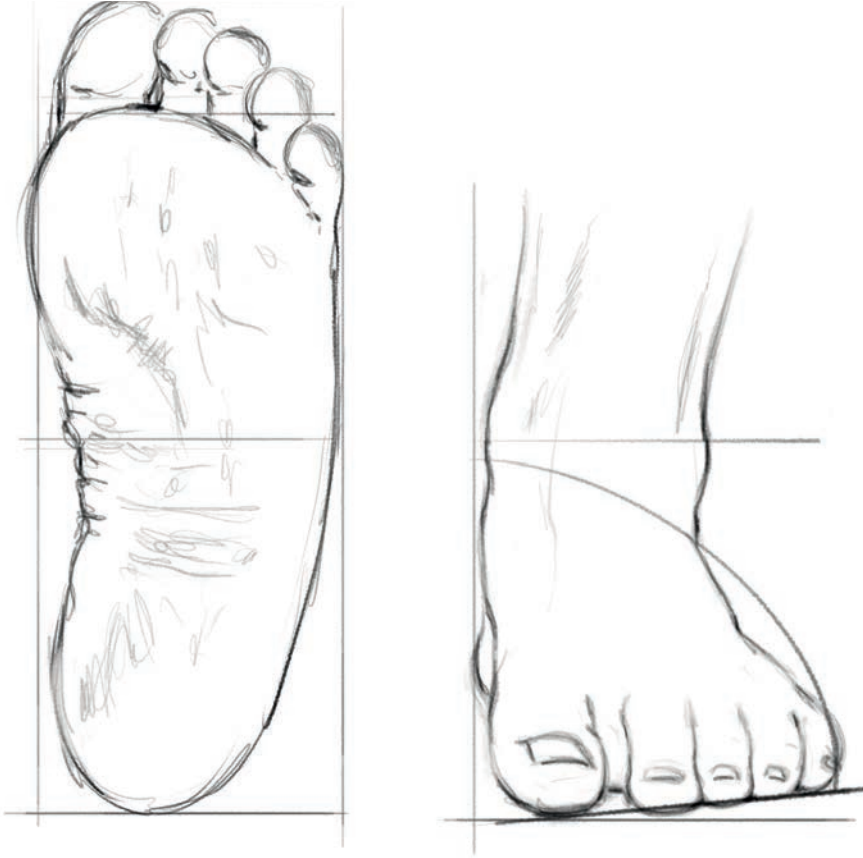
Görsel 2.60: Başparmaktan geçen boğum çizgisi

- Ayak başparmağı yukarı doğru yöneliyorsa diğer parmaklar zemini kavrayan bir yapıda olur. (Görsel 2.61).

Görsel 2.61: Ayaktaki parmakların görünüşü

- Ayağa karşıdan ve arkadan bakıldığında iç kısımdaki ayak bileği kemiğinin, dıştaki kemiğe göre daha yukarıda olduğu görülmektedir (Görsel 2.62).

Görsel 2.62: Ayağın önden ve alttan görünüşünde parmaklar

ayak görsel

5. Etkinlik

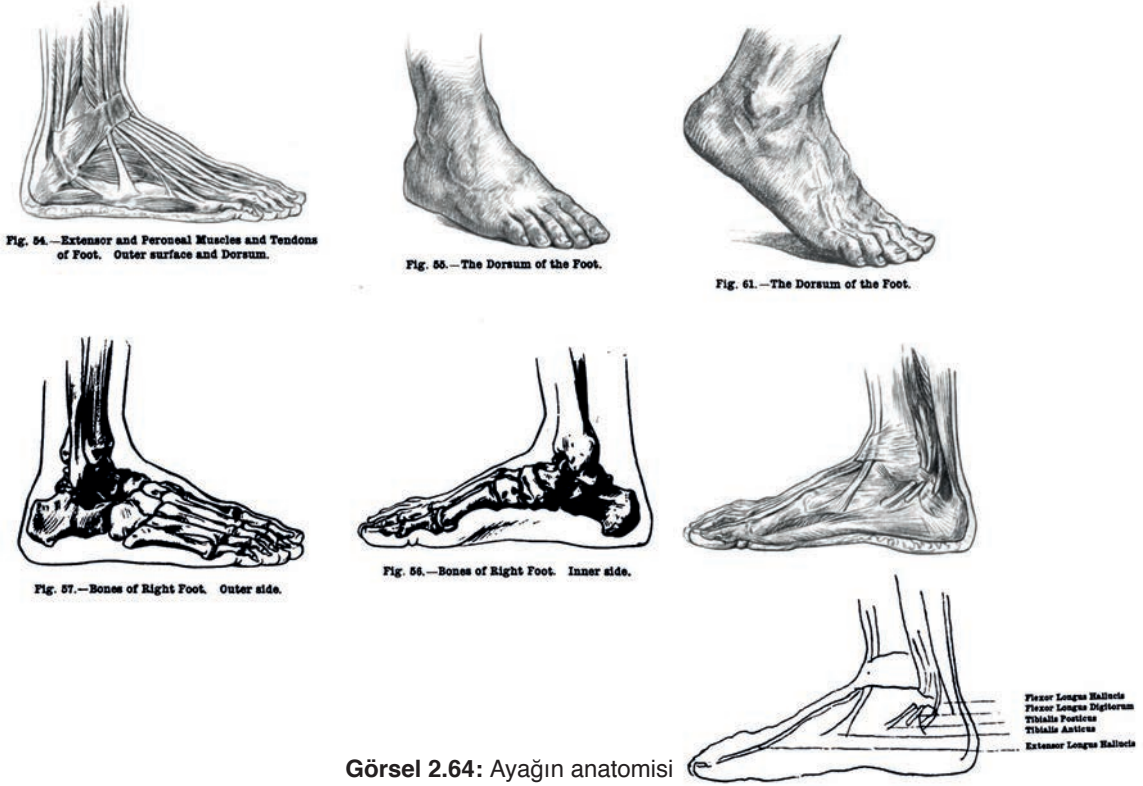
Görsel 2.63'teki ayak fotoğrafları üzerinden eklem yerlerini renkli kalemler ile çiziniz.

Görsel 2.63: Ayak fotoğrafları

Ayağın Anatomik Yapısı

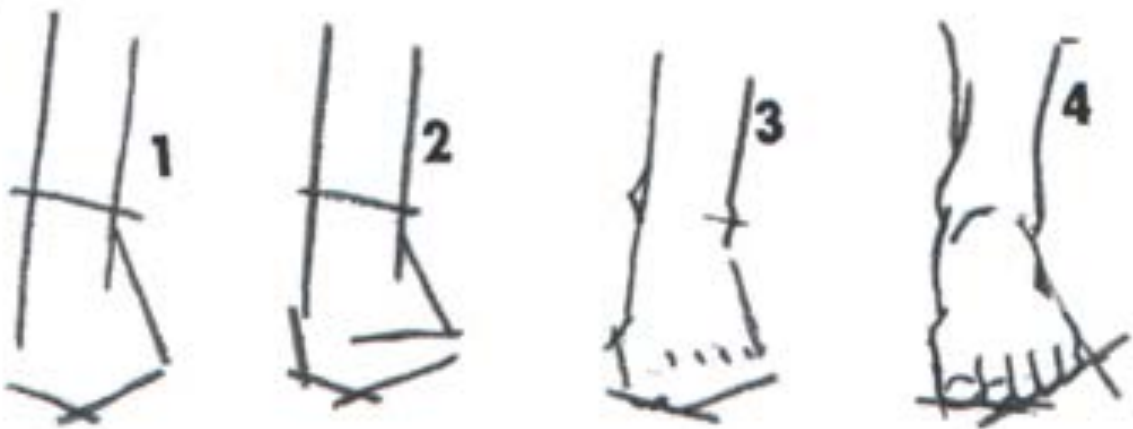
Ayağın kemik yapısı, derinin altından kolaylıkla görülebilir. Parmakların boğum noktaları birbirine dairesel çizgilerle birleştirilir (Görsel 2.64). Ayak, yirmi altı kemikten oluşmaktadır.

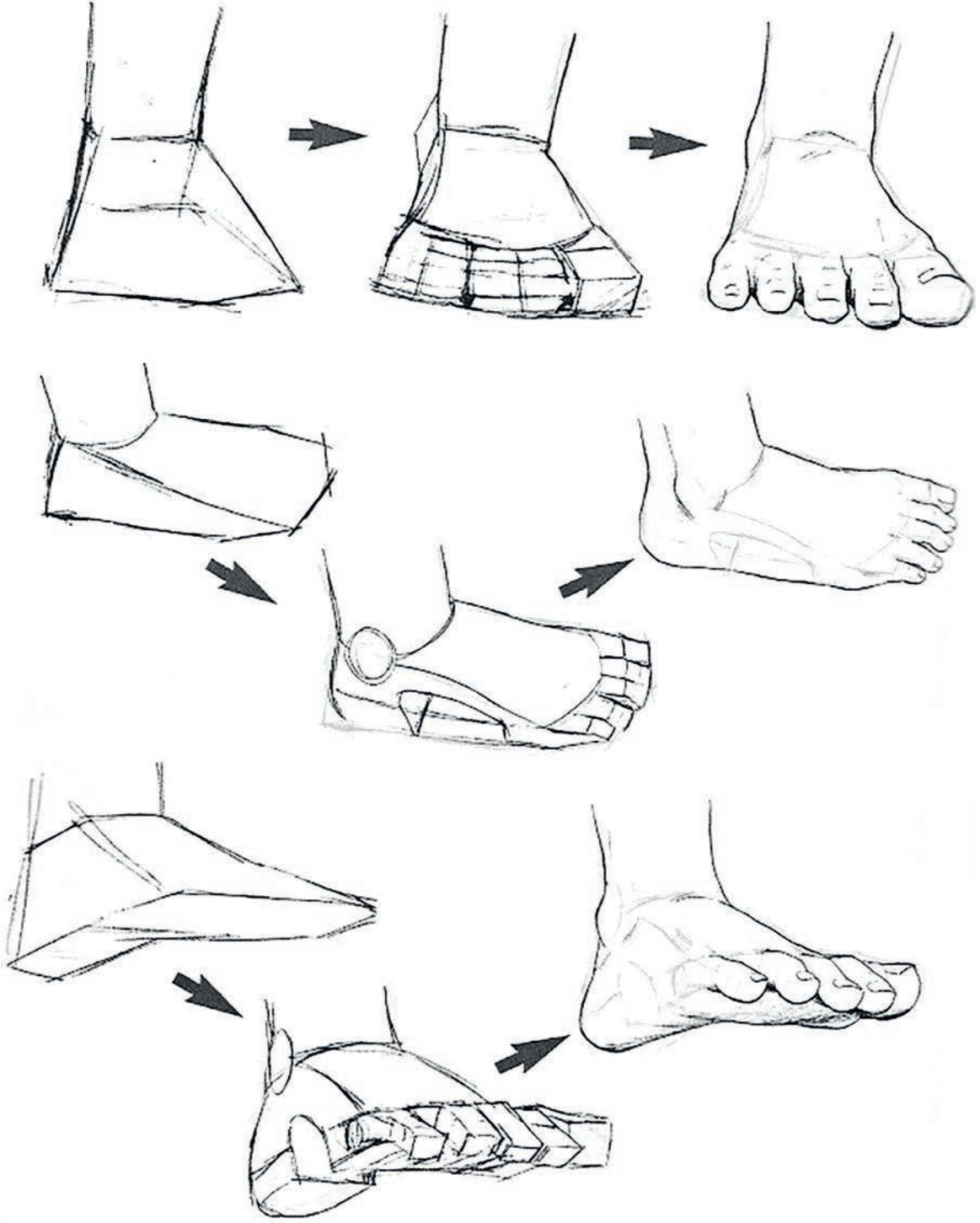
Görsel 2.64: Ayağın anatomisi

2.2.2. Ayak Çiziminin Aşamaları

Ayak çizimi, aşama aşama yapılır. Önce ayağın geometrik yapısı çizilir ardından parmakların yerleri tespit edilir. Ayağın karakteristik çizimi ile çalışma bitirilir.

Görsel 2.65: Ayak çizim aşamaları

Görsel 2.66: Geometrik ayak çizimi

Görsel 2.67: Geometrik ayak çizimi

2.2.3. Bacak Çizimi ve Oranları

Bacak, üst ve alt bacak olarak iki bölümde incelenir. Bacağın dizin altında kalan kısmı, diz üstündeki kısımdan daha incedir. Bacağın en ince kısmını oluşturan ayak bileği, bacağın gövdeden en uzakta kalan kısmıdır.

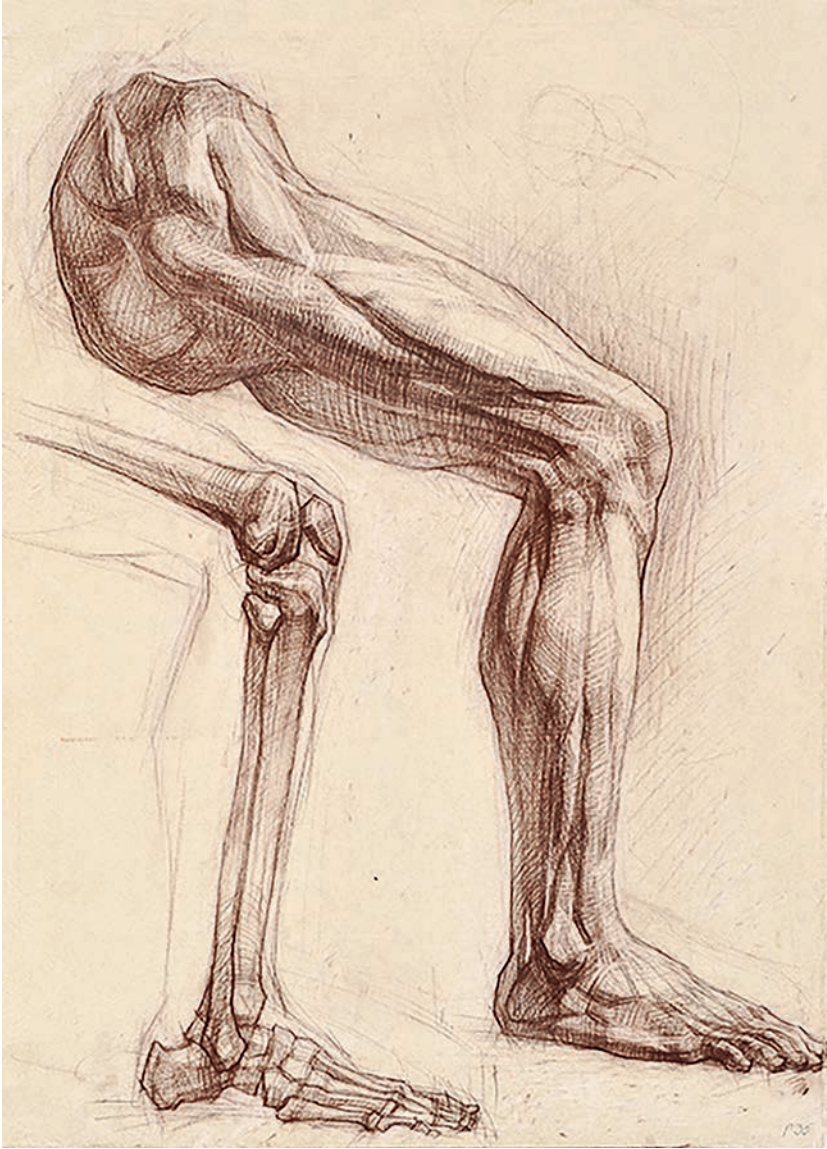
Diz eklemi, insan bedeninin en büyük ve en karmaşık eklemidir. Konstrüksiyonu ve yaptığı hareketlerle dış görünüşün estetiğine önemli katkıda bulunur. Bacağın bükülme ve açılma hareketini yapabilmesini sağlar.

Diz eklemine görevleri; yürürken zemindeki engebeleri aşması için ayağı hareket ettirmek, bükülme açılma fonksiyonu ile sıçrama gücünü artırmak, ayakların tekrar yere temasında yaylanma hareketi yapıp beden dengesini korumak, koşu sırasında ayağın ileriye atılmasını kısaltmak ve bacağı tamamen açıp kasların gerilimini azaltmaktır.

Görsel 2.68: Bacağın anatomik yapısı ve çizimi

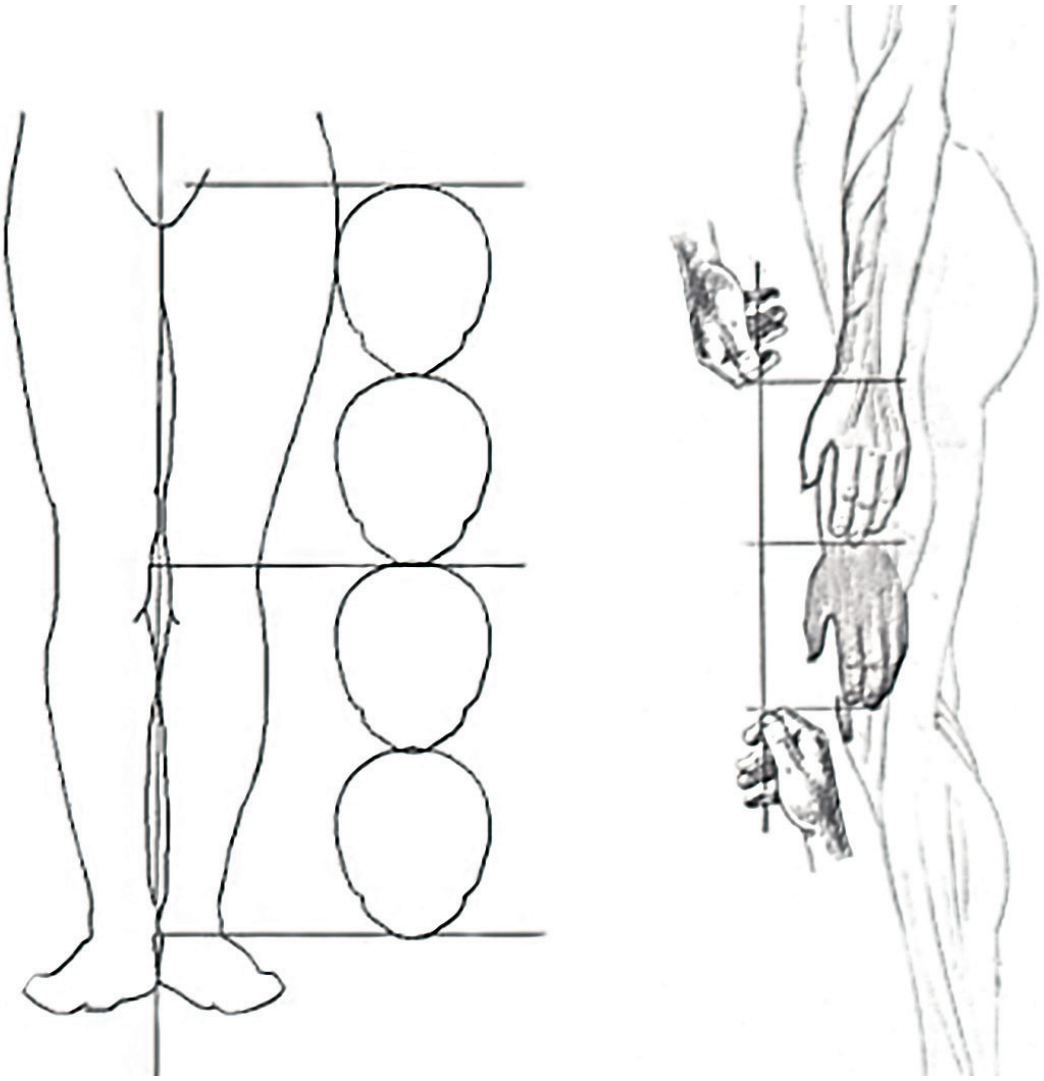
- Bacağın bütününe bakıldığında dış hatları uzatılmış B harfine benzetilebilir.
- B'nin iki kavisi, kalçadan diz kapağına ve diz kapağından bileğe kadarki kısımlarına denk gelmektedir.
- Bacağın yandan görünüşü uzatılmış S harfine benzetilebilir. Bu benzetmeler, çizim yaparken kolaylık sağlayacaktır.
- Üst bacak ,diz kapağına doğru daralan silindir şeklinde bir yapıdadır. İç kısmı daha yassı, kalçaya doğru bölümü geniş ve daha basıktır. Alt bacak ise diz kapağından baldıra doğru genişler ve tekrar ayak bileğine doğru daralır.
- Üst bacağın kalçadan diz kapağına kadar olan kısmı, iki baş ve iki el uzunluğundadır. Alt bacak da diz kapağından bileğe kadar iki baş uzunluğundadır. Bacak, toplam dört baş uzunluğundadır.

Görsel 2.69: Yan görünüşten bacak görünümü

6. Etkinlik

Görsel 2.70’da gösterildiği gibi ayak ve bacağınızın oran-orantısını el ölçüsünü birim ölçü olarak ölçünüz. Sonucu arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

Görsel 2.70: İnsan figüründe bacak ölçüsü

2.2.4. Farklı Pozisyonlarda Ayak, Bacak Çizimi ve Hacimlendirme

Görsel 2.71

Görsel 2.72

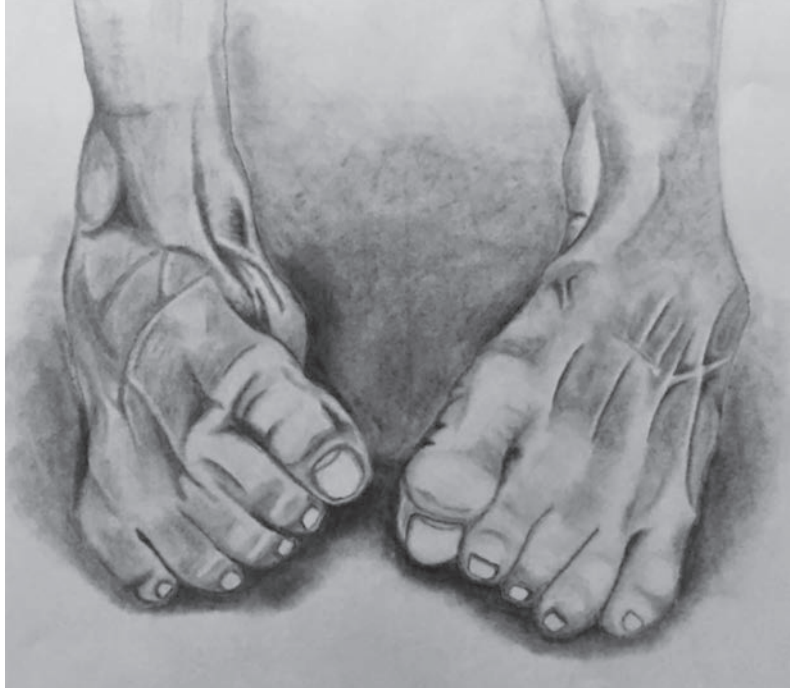
Görsel 2.73

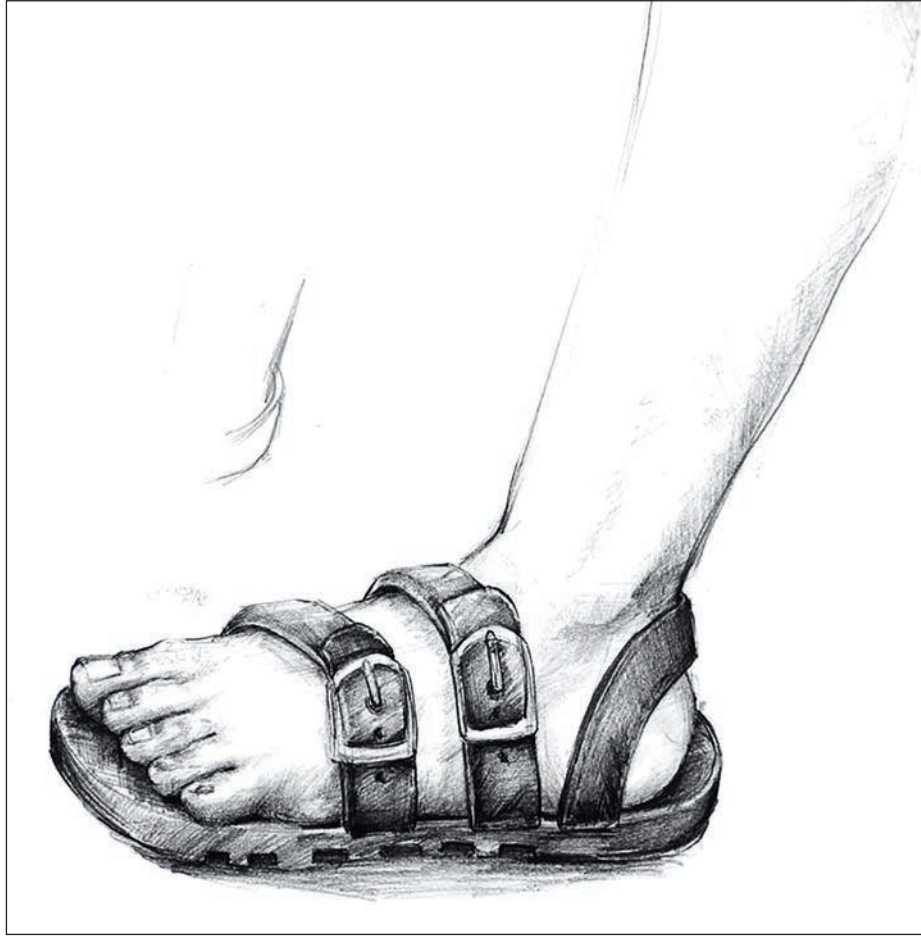
Görsel 2.74

Görsel 2.75

Görsel 2.76

Görsel 2.77

2. Uygulama

ÖĞRENME BİRİMİ : İNSAN FİGÜRÜ DETAYLARI

UYGULAMA ADI : İnsan Figürü Detayları

AMAÇ : Ayak ve bacağı farklı duruş ve bakış açılarından anatomik yapısına ,ışığın yönü ve şiddetine dikkat ederek çizmek ve hacimlendirmek

Aşağıda verilen işlem basamakları doğrultusunda ayak ve bacağı farklı açılardan, anatomik yapısına, ışığın yönü ve şiddetine dikkat ederek çizip hacimlendiriniz.

Araç Gereçler

1. 35x50 cm resim kağıdı
2. Resim altlığı
3. 2B, 4B, 6B resim kalemleri
4. Ayak çizimi için canlı model

İşlem Basamakları

1. Atölye önlüğünüzü giyiniz.
2. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyararak çizim ortamına uygun araç gereçlerinizi hazırlayınız.
3. Resim kâğıdınızı resim altlığına bantla sabitleyiniz.
4. Bir kompozisyonu kurarken dikkat edilecek noktaları göz önünde bulundurunuz.

Görsel 2.78: Ayak modeli

6. 35x50 cm boyutlarında resim kâğıdınızı kompozisyonunuzun konumuna göre enine veya boyuna tutunuz. Kompozisyonun kâğıda yerleştirme planını yapınız.
7. Kompozisyonunuzu kâğıdın tam ortasına yerleştirmek için kâğıdınızı, kalemle yatay ve dikey olarak ikiye bölünüz.
8. Ayağın proporsiyonlarını inceleyiniz.

9. Tespit ettiğiniz ölçüleri aks çizgileri üzerinde işaretleyiniz.
10. Kalemle ölçü alma tekniğini kullanarak ayağın kendi içindeki oranlarını tespit edebilirsiniz.
11. Belirlediğiniz ölçüler doğrultusunda ayağın basit geometrik yapısını çiziniz. Ayağın kavis çizgilerini hatırlayınız.
12. Modelinizi dikkatle inceleyerek ayağın karakteristik yapısını çiziniz.
13. Çizgilerinizin değerini, ışığın geliş yönüne göre ayarlayınız.
14. Işık almayan bölgelerde 4B veya 6B kalemler kullanınız.
15. Çizgilerinizi, ışığın gelişine göre kalın ve ince kullanarak çiziminize hareket kazandırınız.
16. Çiziminizi, belirli aralıklarla modelle karşılaştırınız. Işığın geliş yönünü dikkate alarak çiziminizi hacimlendiriniz.

Görsel 2.79: Ayak çizimi

17. Hacimlendirmeyi açıktan koyuya doğru yapınız. Önce 2B daha sonra 4B ve 6B ile koyulukları belirgin hale getirebilirsiniz.
18. Uygulama bitiminde araç gereçlerinizi toplayınız. Atölyeyi sizden sonraki sınıfın kullanımına hazır olacak şekilde arkadaşlarınızla iş bölümü yaparak temizleyiniz.
19. Atölyede açık ışıkları kapatınız. Prizde takılı fişler varsa çıkarınız.

Değerlendirme

Uygulama çalışmanızın süresi öğretmeniniz tarafından belirlenecektir. Çalışmanız Ek 1'de verilen "Kontrol Listesi 1"deki ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

ÖLÇME DEĞERLENDİRME

A) Aşağıda verilen cümlelerin başındaki parantezlere cümleler doğru ise “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. () El çiziminde öncelikle elin karakteristik özellikleri çizilmeli daha sonra hacimlendirilmeye geçilmelidir.
2. () Orta parmak, elde en uzun parmağıdır.
3. () İşaret parmağı, yüzük parmağından daha uzundur.
4. () Üst bacak, iki baş uzunluğundadır.
5. () Ayak, yandan bakıldığında iki eşit parçaya ayrılır.

B) Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları uygun olan ifadelerle doldurunuz.

1. Elin bileğe kadar uzunluğu, başın alından çene bitimine kadardır.
2. Kol uzunluğu, bilekten omuza kadar uzunluğu kadardır.
3. Elin eni, boyunun katı kadardır.
4. Bacağın yandan görünüşü harfine benzer.
5. Ayak..... baş uzunluğundadır.

3.

ÖĞRENME BİRİMİ

PORTRE ÇİZİMİ

KONULAR

3.1. CANLI MODELDEN BAŞ ÇİZİMİ VE HACİMLENDİRİLMESİ

3.2. YÜZÜN AYRINTILARINI ETÜT ETME

3.3. İNSAN BAŞINI AYRINTILARIYLA (GÖZ, BURUN, KULAK, DUDAK VB.) ETÜT ETME

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- İnsan başının anatomik yapısı ve karakteristik özelliklerini
- Başın, yaş ve cinsiyete göre değişen özelliklerini
- İnsan başının oranlarını, farklı duruş ve bakış açılarıyla çizebilmeyi
- Yüzün ayrıntılarını ve bu ayrıntıları etüt etmeyi
- Portreyi ışığın yönü ve şiddetine göre hacimlendirebilmeyi

TEMEL KAVRAMLAR

- Kafatası
- Truvakar portre
- Fastan portre
- Oran-orantı
- Otoportre
- Etüt
- Hacimlendirme

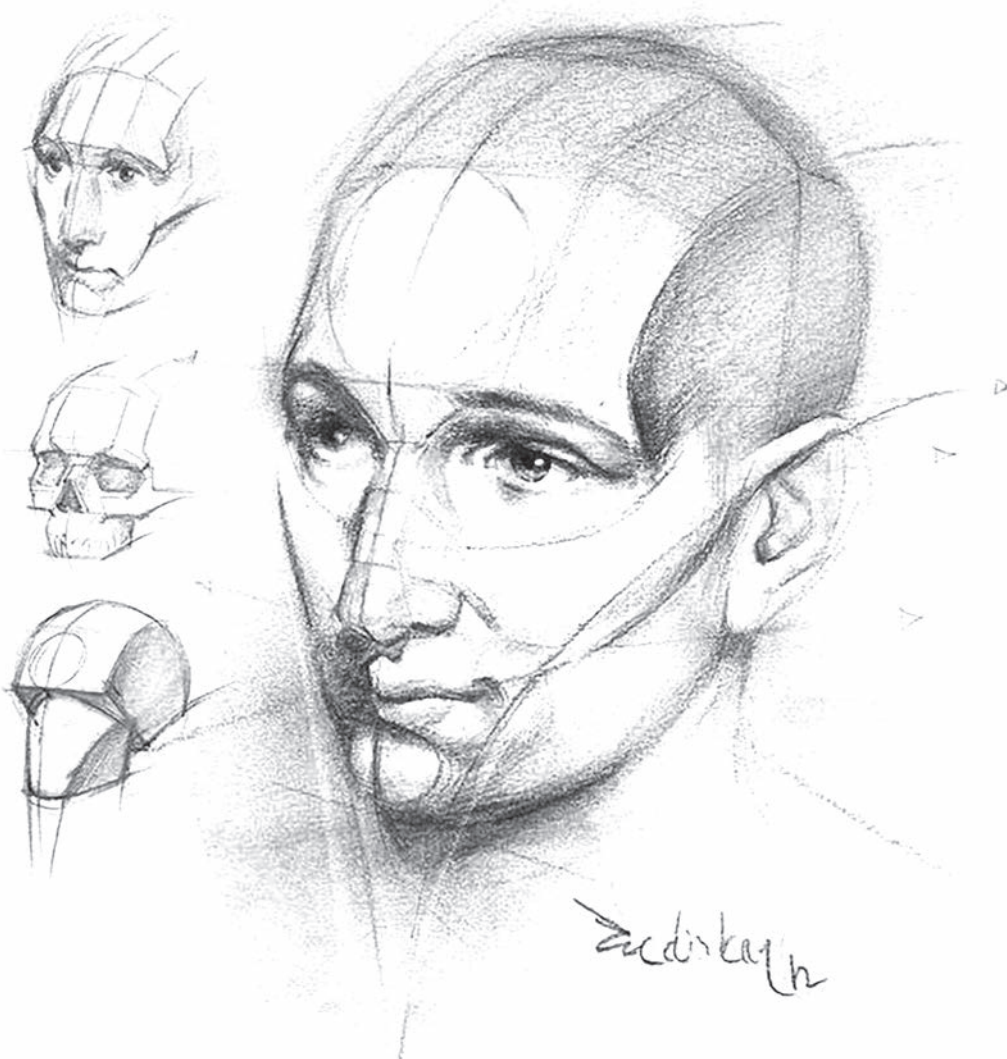
Hazırlık Çalışmaları

1. Portre çizebilecek yeterliliğe ulaştığınızda ilk kimin portresini çizmek isterdiniz?
2. İnsan başı çiziminde kadın ve erkek arasındaki benzerlik ve farklılıklar neler olabilir? Arkadaşlarınızla tartışınız.
3. Yüzümüzde bulunan organların boyutları herkeste aynı mıdır? Arkadaşlarınızın yüzlerini inceleyiniz.

3.1. CANLI MODELDEN BAŞ ÇİZİMİ VE HACİMLENDİRİLMESİ

Desen teknik bilgi birikimi, disiplinli çalışma ve tecrübe gerektiren bir uygulama alanıdır. Desen çalışmasında çoğunlukla yüz, baş ve tüm vücut insanoğlunun niteliklerini betimlemektedir. Baş ve yüzün tüm detaylarıyla betimlendiği portre ise kişinin temsili olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çizim yaparken baş ve yüzün oranlarını bilmek, büyük kolaylık sağlayacaktır. Karşıdan görünen insan başı çiziminde ortadan geçen düşey çizgi ile simetri sağlanır. Profilden (yandan) görünüşte ise yatay dikey ovaleri kullanılarak çizime başlanmalıdır. Başın hafif yan dönüşlerinde truvakar görünüşü ile başın aşağı ve yukarı duruşlarındaki görünüşlerini çalışabilmek için gözlem ve perspektif bilgisi gerekir (Görsel 3.1).

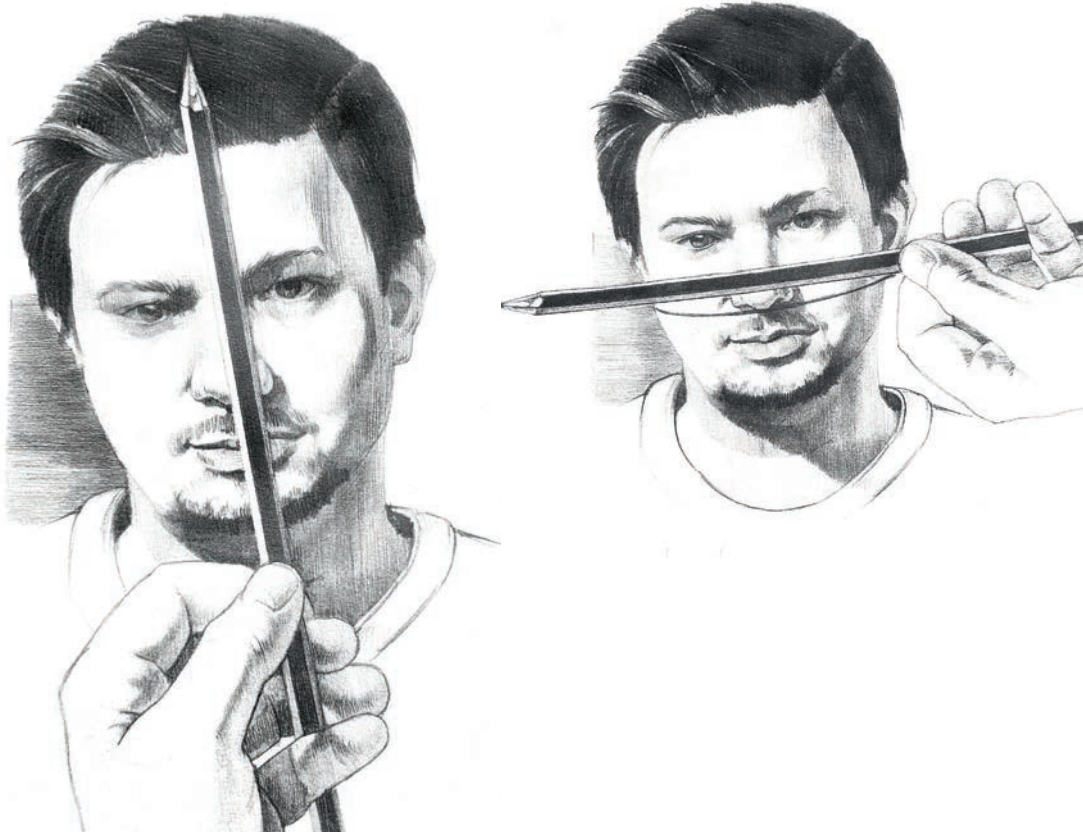
Görsel 3.1: Portre çizimi

3.1.1. İnsan Başının Oranları

Her organ kendi içinde bir bütündür. İnsan başı; bütünü oluşturan parçaların birbiriyle oranı, mesafesi ve yönü göz önüne alınarak çizilmelidir. Bir göz ya da burun çizerken sadece yüze değil başın tamamına bakılmalıdır.

İnsan başının oranları genel hatlarıyla şöyle açıklanabilir:

- Önden görüldüğünde başın eni, yüksekliğinin üçte ikisidir.
- Önden bakılan insan başı ovale, yandan bakılan ise iki ovalin bir dikey bir yatay halinin birleşimine benzer.
- Alnın ortasından çeneye inen bir çizgi, bu oval şekli ikiye böler.
- Bu iki parçadan birinin eni, yukarıdan aşağıya doğru yerleştirilince ortaya üç parça çıkar.
- Kısacası yüz ovalinin eni iki, boyu üç bölümdür.

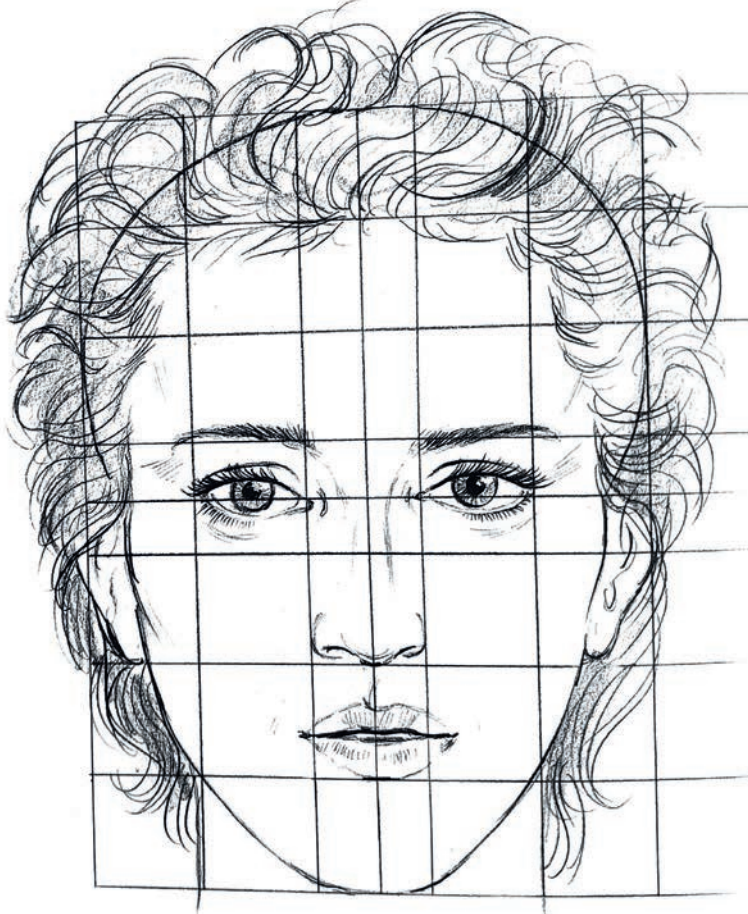
Görsel 3.2: Portre oran

İnsan Başının Analizi

Ortalama büyüklükte bir yetişkin insan başının analizi Görsel 3.3'te gösterilmiştir. Bu görsel, ideal insan başı ölçülerini göstermektedir. İmgesel çizimler yaparken bu ölçüleri bilmek, başın proporsiyonlarının çizimine yardımcı olacaktır.

Dik Duran Kadın Başının Ön Cepheden Yüz Analizi

1. Görsel 3.3'teki cepheden bakılan insan başı; yatayda beş, dikeyde yedi birimden oluşmaktadır.
2. Gözün bir ucundan diğer ucuna, yüzün toplam genişliğinin beşte biridir.
3. Gözler arasındaki boşluk, bir birim (bir göz uzunluğu) kadardır.
4. Başın en geniş bölümü, başın üst kısmından iki birim aşağıdadır.
5. Burun aşağıya doğru iki birimdir: Başın üst kısmından üç birim, alt kısmından iki birimdir.
6. Gözler başın ortasındadır.
7. Öndeki saç çizgisi, tepeden bir birim aşağıdadır.
8. Burun, göz seviyesinden burun deliklerine kadar bir buçuk birimdir.
9. Alt dudakın alt kısmı, çene çizgisinden bir birim uzaklıktadır.
10. Kulakların uzunluğu, iki birimdir. Kulağın üst kısımları kaşlarla aynı seviyede, alt kısımları ise burnun alt kısmıyla aynı hizadadır.

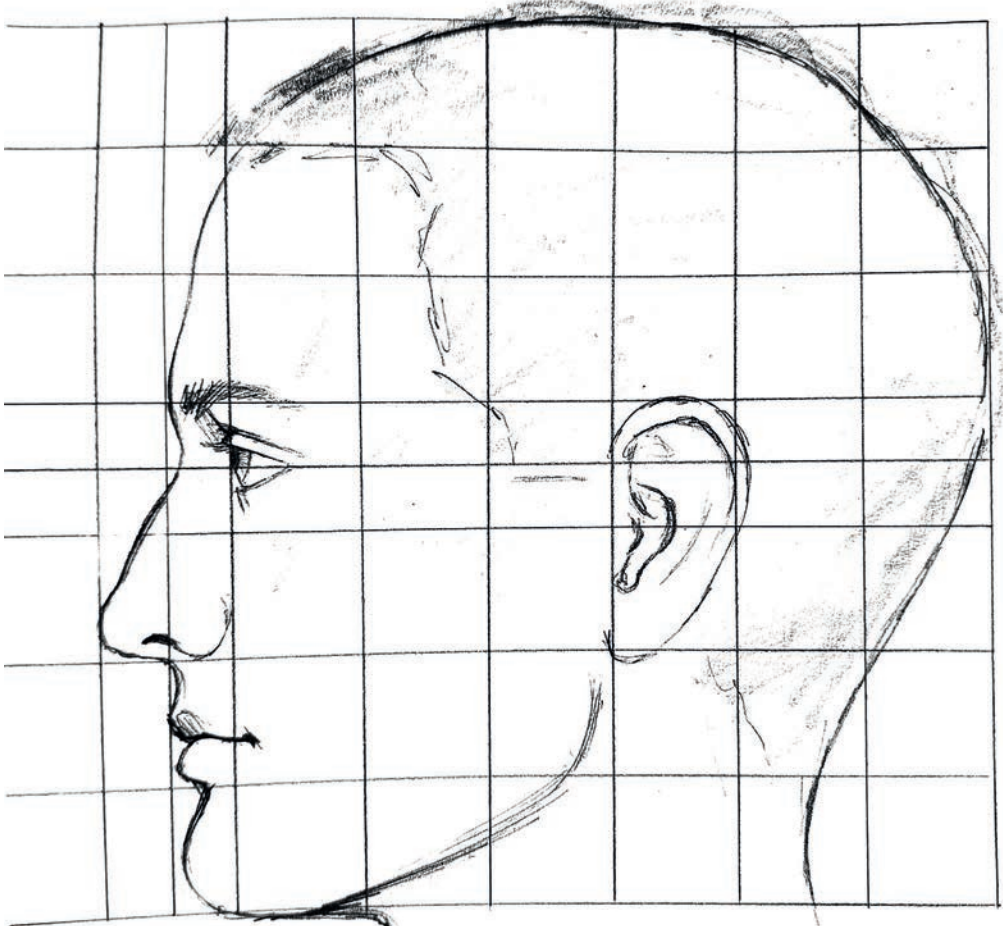
Görsel 3.3: Cepheden insan başı diyagramı

1. Etkinlik

- Aşağıdaki boşluğa, insan başının orantılarını dikkate alarak cepheden (önden) görünen bir insan başı diyagramı çiziniz.
- Çiziminizi 25x35 cm resim kağıdına tekrarlayınız.
- Çizimleriniz bitince öğretmeninizin ve arkadaşlarınızın görüşlerini alınız. Eksik ya da hatalı yönler varsa düzeltiniz. Çalışmanızı sınıf panosunda sergileyiniz.

Profilden Dik Duran Erkek Başının Yüz Analizi

1. Görsel 3.4'teki profilden insan başı, yatayda ve dikeyde yedi birimden oluşmaktadır.
2. Gözün ön kısmı, burnun ucundan bir birim içerdedir.
3. Kulak bir birim genişliğinde, iki birim uzunluğundadır. Kulağın ön kenarı burnun ucundan dört birim, başın arkasından üç birim uzaklıktadır.
4. Burun, kafatasının ön kısmından yarım birim öne çıkmıştır.

Görsel 3.4: Profilden insan başı diyagramı

2. Etkinlik

- Aile bireylerinden veya arkadaşlarınızdan birinin profil (yandan) fotoğrafından hareketle Görsel 3.4' teki gibi bir diyagramı aşağıdaki boşluğa çizin.
- İnsan başının orantılarına dikkate ederek profilden insan başı diyagramı çizin.
- Çiziminizi 25x35 cm resim kağıdına tekrarlayınız.
- Çizimleriniz bitince öğretmeninizin ve arkadaşlarınızın görüşlerini alınız. Eksik ya da hatalı yönler varsa düzeltiniz. Çalışmanızı sınıf panosunda sergileyiniz.

Çocuk Başının Analizi

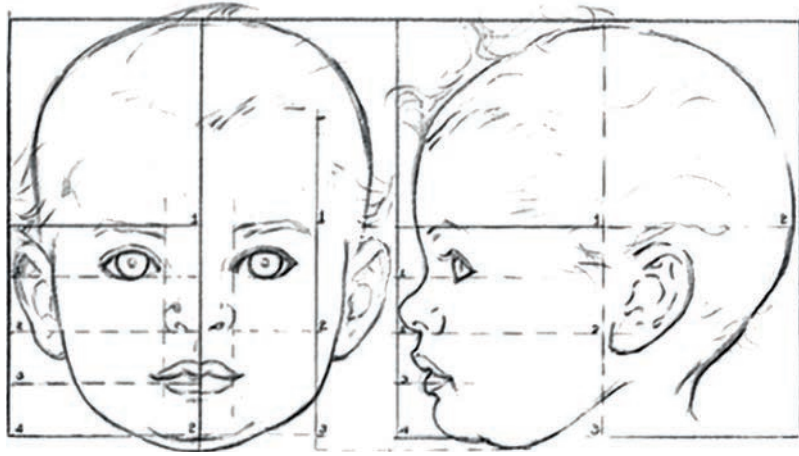
Çocuk başının oranları, yetişkin insan başının oranlarına göre farklıdır. İnsan başının büyüklüğü ile yüzündeki detayların birbirine oranı, doğum ile yetişkinlik arasındaki süreçte sürekli bir değişim halindedir (Görsel 3.5). Bu nedenle çocuk başının oranları, yetişkin olana kadar yaşa göre farklılıklar göstermektedir. Çocuk başı çizimlerinde başarılı olabilmek için farklı yaşlara göre çocuk başları iyi gözlemlenmeli ve analiz edilerek çizilmelidir.

(Görsel 3.5) Çocuk Portresi

3. Etkinlik

- Görsel 3.6'daki gibi çocuk başı oranlarını inceleyiniz.
- Aşağıdaki boşluğa bu oranları dikkate alarak Görsel 3.6'daki gibi önden ve yandan görünen çocuk başı çiziniz.
- Çizimleriniz bitince öğretmeninizin ve arkadaşlarınızın görüşlerini alınız. Eksik ya da hatalı yönler varsa düzeltiniz ve sınıf panosunda sergileyiniz.

Görsel 3.6: Çocuk başında oran

3.1.2. İnsan Başının Anatomik Yapısı

Çizim yapanlar için başarılı olunmak istenen popüler çizim türlerinden biri de insan yüzüdür. İnsan başı çizmeye çalışan kişiler genellikle ifadeye odaklanır ancak başın genel şekli ve anatomisi de göz ardı edilmemelidir.

Gündelik hayattan modellerle ve görülen her yüzü inceleyerek bol egzersiz yapmak, bununla birlikte teknik bilgilerle de donanmak amaca daha kolay ulaşılmasını sağlayacaktır.

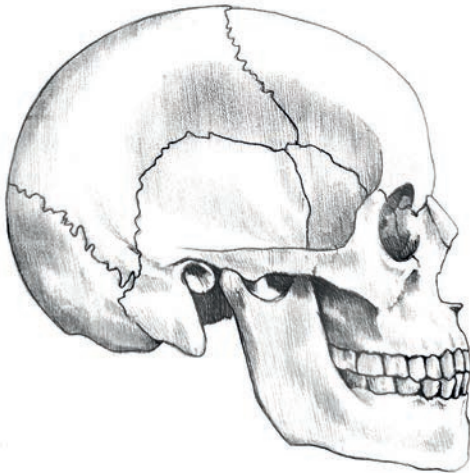
İnsan başının göremediğimiz iç yapısını bilmek, çizim yaparken kolaylık sağlayacaktır. Kafatası kemiklerinin, yüzün ve başın bize görünen dış hattını belirleyen birçok ayrıntısı vardır. Kafatası, yirmi iki kemikten oluşur ve bu kemiklerden on dört tanesi yüzde bulunmaktadır. İskelet yapısında birbirinden farklı birçok düz kas bulunması sebebiyle benzersiz sayılan baş, kemikli yapısı ile de oval bir şekli andırır.

Kafatası ise kemikli bir hazne gibidir. Kafatasının içindeki boşluk omurgaya kadar devam eder. Görsel 3.7 'de önden ve profilden görünen insan başında kemik yapısı isimleriyle birlikte gösterilmiştir.

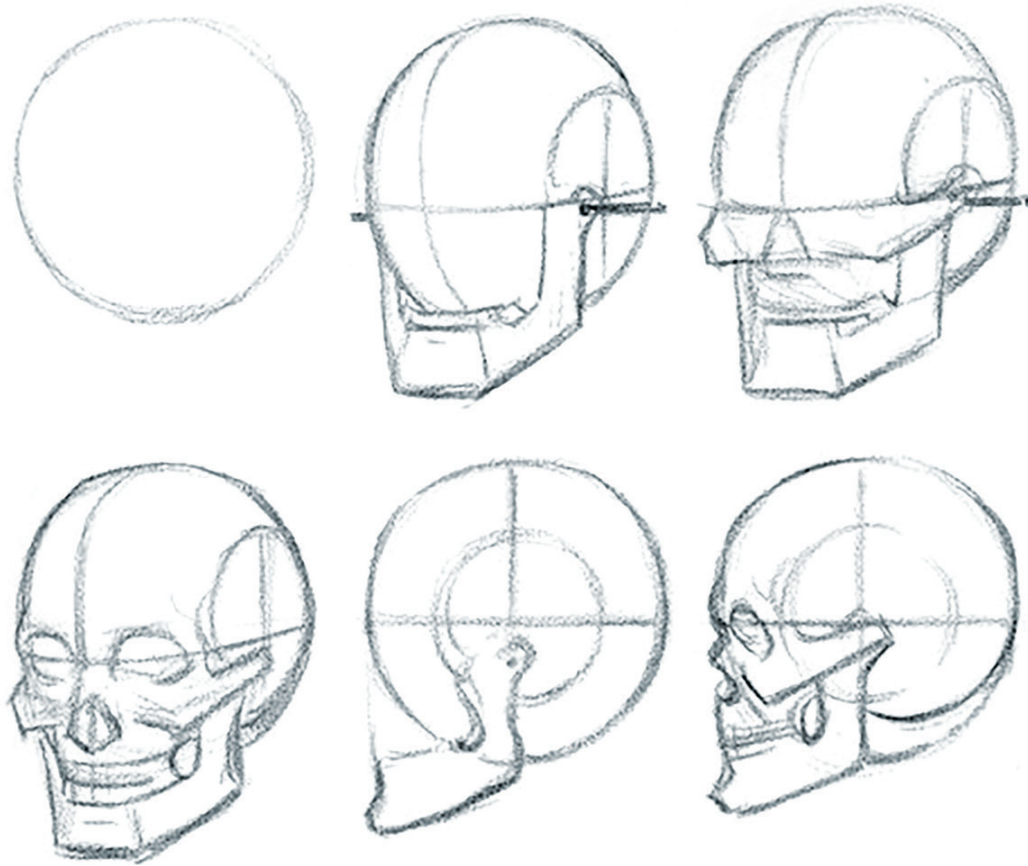
1. Alın kemiği
3. Yan kafa kemiği
5. Burun kemiği
7. Elmacık kemiği
9. Üst çene
11. Alt çene

Görsel 3.7: Önden görünen insan başında kemik yapısı

1. Alın kemiği
2. Yan kafa kemiği
3. Kamamsı kemik
4. Şakak kemiği
5. Burun kemiği
6. Elmacık kemiği
7. Oksipital kemik
8. Üst çene
9. Alt Çene

Görsel 3.8: Profilden görünen insan başında kemik yapısı

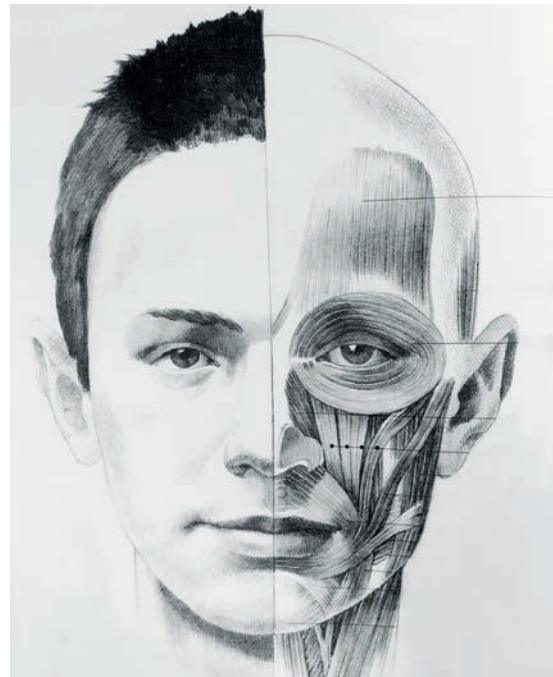
Görsel 3.9: Başın anatomik yapısı dikkate alınarak yapılan çizim örnekleri

Baş çiziminde kemik yapısının üstünü kaslar örtmektedir.

Kaslar iki gruba ayrılır:

- Fizyonomik ifadelerden sorumlu olan yüzeysel ifade kasları
- Çeneyi hareket ettiren çiğneme kasları

Kafa anatomisinde kas ve kemik haricinde yağ dokusu ve deri katmanı da bulunur.

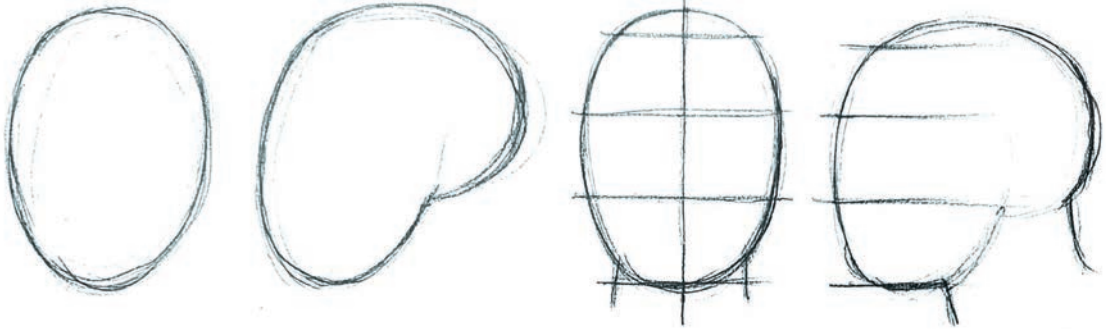
Görsel 3.10: İnsan başında kas yapısı

3.1.3. İnsan Başının Aşamalı Çizimi

Çalışmaya ilk olarak insan başını ovale benzeterek başlanmalıdır. Başa profilden bakıldığında yüzün olduğu bölüm ve kafatasının nasıl iki ovalin birleşiminden meydana geldiğinin farkına varılmalıdır.

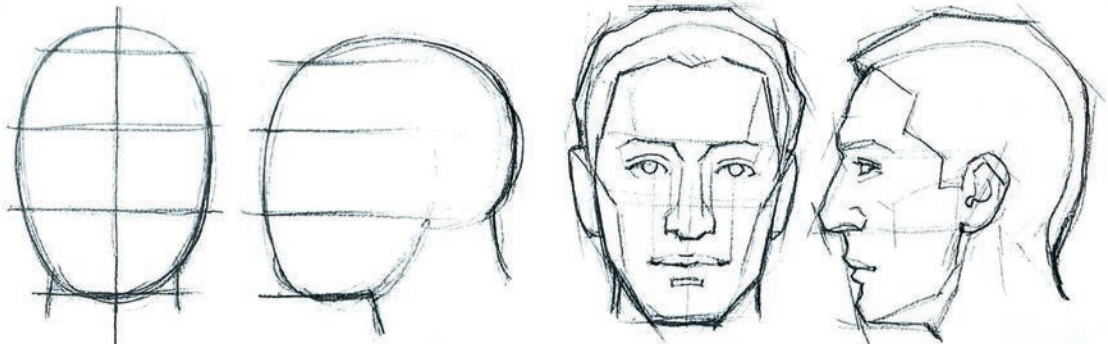
Birinci Aşama: Ovaler, başın yüzeyde ne kadar alan kaplayacağı düşünülerek çizilir.

İkinci Aşama: Saçın kapladığı alan dışında geri kalan kısım, paralel yatay çizgilerle üç eşit alana bölünür. Dikey çizgi ile yüzün tam ortasından geçtiği varsayılan simetrik alan belirlenir.

Birinci aşama

İkinci aşama

Üçüncü aşama

Dördüncü aşama

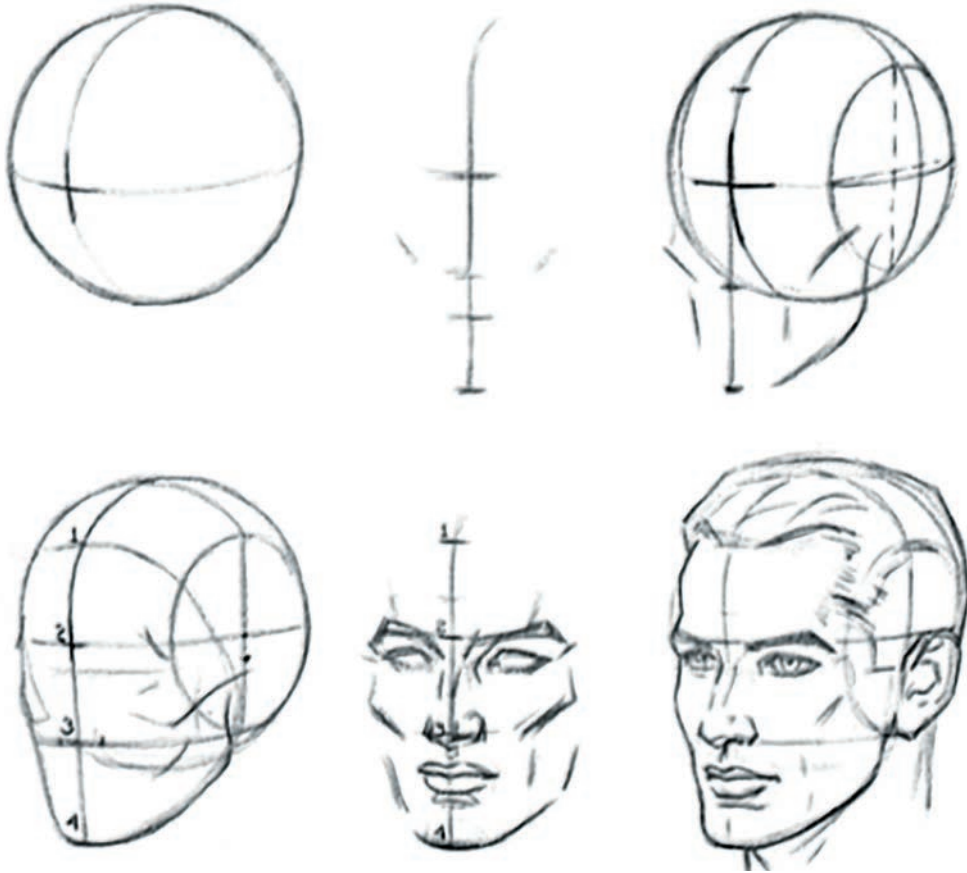
Görsel 3.11: İnsan başının aşamalı çizimi

Üçüncü Aşama: Ortalama olarak ikinci çizgiye kaşlar, biraz altına gözler, üçüncü çizgiye burnun bitişi ve biraz aşağısına dudakların yeri belirlenerek çizilir.

Dördüncü Aşama: Yüzdeki organların birleriyle olan bağlantı ve oranları dikkate alınarak sonuca ulaşılır.

4. Etkinlik

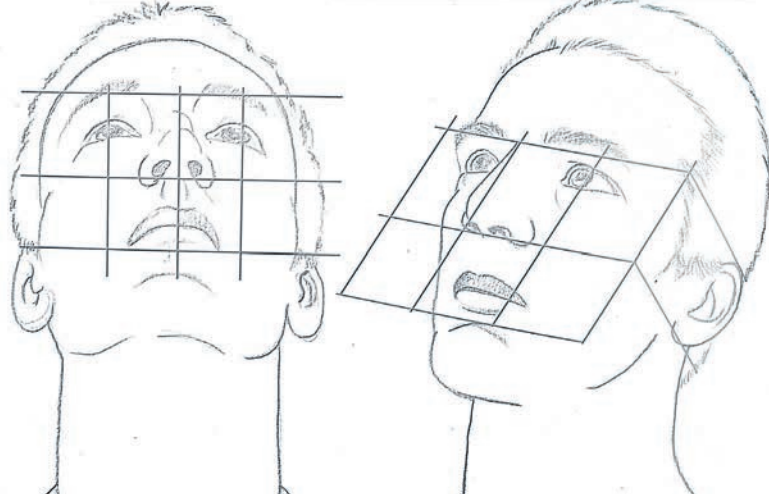
- Görsel 3.12'deki başın aşamalı çizim örneğini inceleyiniz. Örnekteki çizim aşamalarını dikkate alarak 35x50 cm resim kağıdına insan başı çiziniz.
- Çizimleriniz bitince öğretmeninizin ve arkadaşlarınızın görüşlerini alınız. Eksik ya da yönler varsa düzeltiniz. Çalışmanızı sınıf panosunda sergileyiniz.

Görsel 3.12: İnsan başı çizim aşamaları

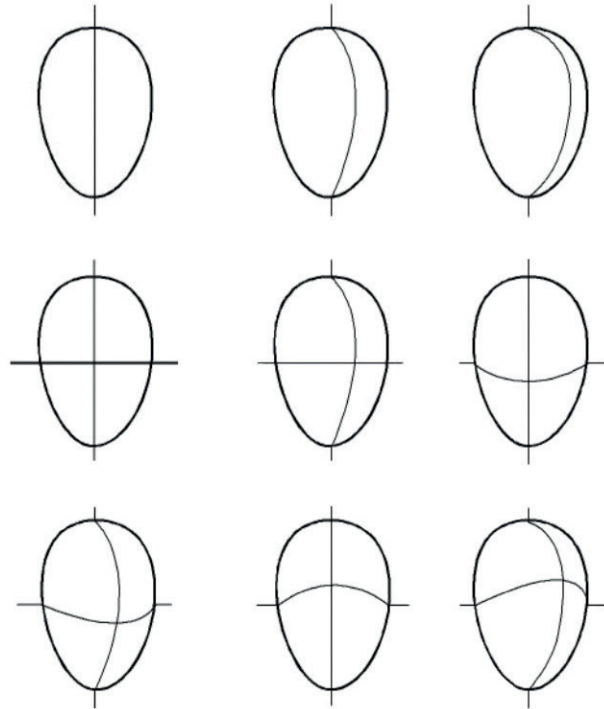
3.1.4. İnsan Başının Farklı Duruş ve Bakış Açılarında Çizimi

Farklı duruşlardaki insan başı çizimlerinde, oranlarda değişiklikler olabilmektedir. Bu değişiklikler, farklı bakış açılarına göre yapılan çizimlerde de olur. Bu nedenle farklı duruş ve bakış açılarıyla çizilecek insan başının oran-orantısını tespit edebilmek için gözlem yapılmalı ve ölçü alınmalıdır. Görsel 3.13'te farklı duruşlardaki insan başının oranları görülmektedir.

Görsel 3.13: Farklı duruşlarda insan başında oran

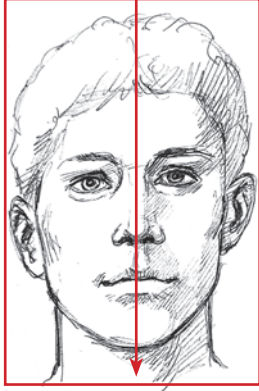
İnsan başı anatomisi, kafatası ve yüz olarak iki bölümde ele alınmaktadır. Yüzde her organ bir bütündür. Hepsi kendi içinde orantılıdır. Farklı duruş ve bakış açılarında insan başı çizerken yüzü ikiye bölen ya da yüzün bölümlerini gösteren kılavuz çizgilerinden faydalanılmalıdır. Merkez hattın konumu, başın ne kadar çevrildiğini gösterir (Görsel 3.14)

Görsel 3.14: Portrede geometrik form ve duruş

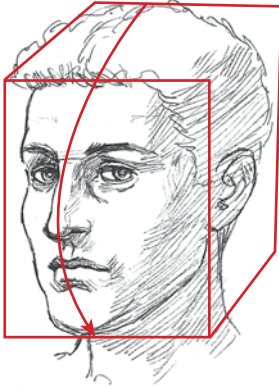
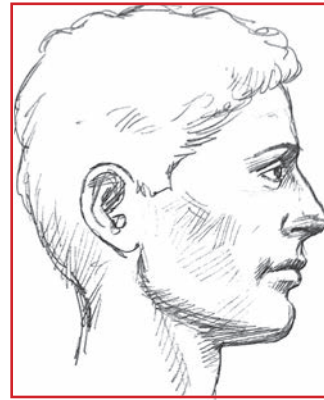
Farklı Duruş ve Bakış Açılarında İnsan Başı Çiziminde Dikkat Edilecek Noktalar

Başın şeklini ve yüzdeki organları farklı açılardan çizmek faydalı bir egzersizdir. Örnek çizimler incelendiğinde başın alttan ve üstten görünümüyle karşıdan görünümü arasındaki farklar ve yüzdeki eksen çizgilerinde meydana gelen değişim gözlemlenmektedir (Görsel 3.15).

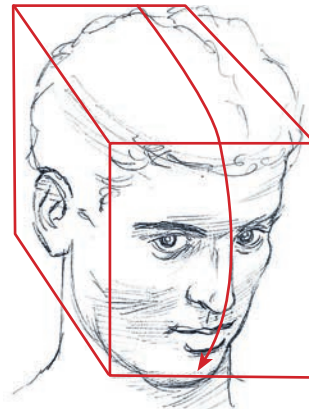
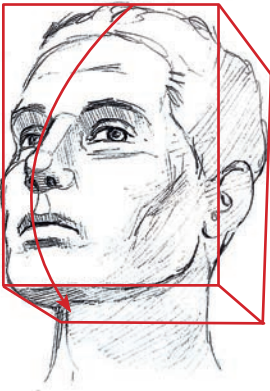

- Modele tam karşıdan ve göz seviyesine uygun bir hizadan bakılarak ideal bir pozisyon yakalanabilir. Bu pozisyonda burnun biçimi belirgin görülmez.

- Profilden bakıldığında ise yüz hatları oldukça belirgindir. Gözler tamamen görülemediği için ifadeyi yakalamak zorlaşmaktadır.

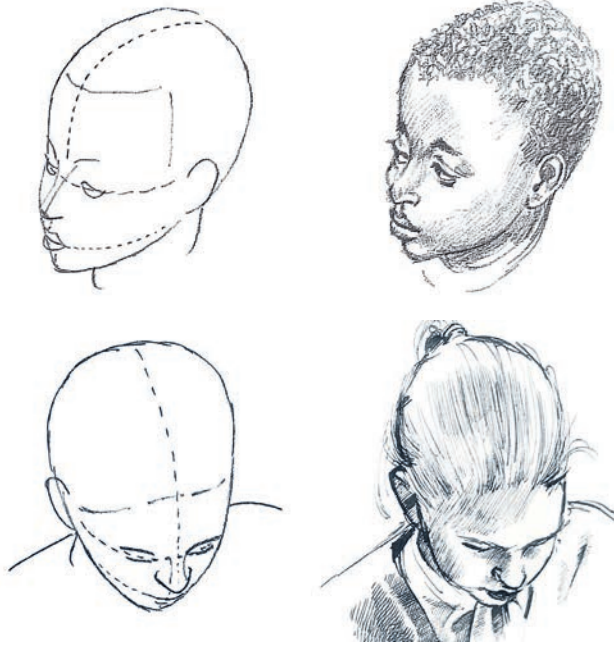

- Yüzün dörtte üç görünümü popüler bir çizim pozisyonudur. Gözler belirgin, ifade açık, burnun biçimi net olduğu için çizilen kişiye benzerlik yakalanabilir.

Görsel 3.15: Portre çiziminde eksen çizgisi farklı duruş ve bakış açılarından baş çizimi

- Başa yukarıdan bakıldığında aşağı doğru eğim oluşur ve çene daha az görünür.

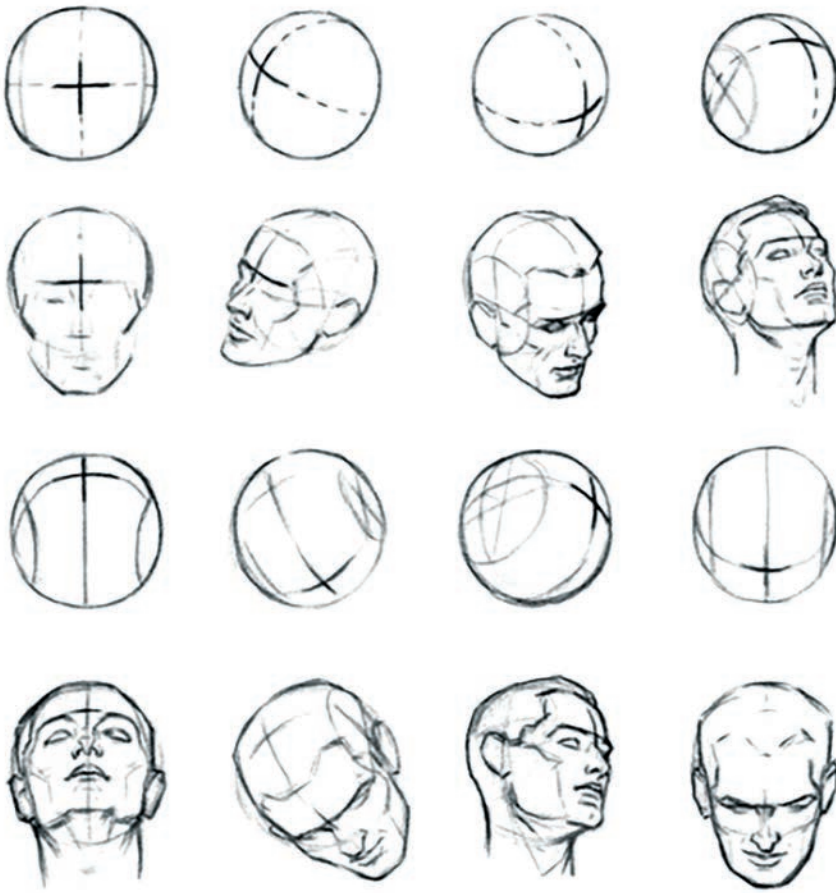

Görsel 3.16: İnsan başına yukarıdan bakış

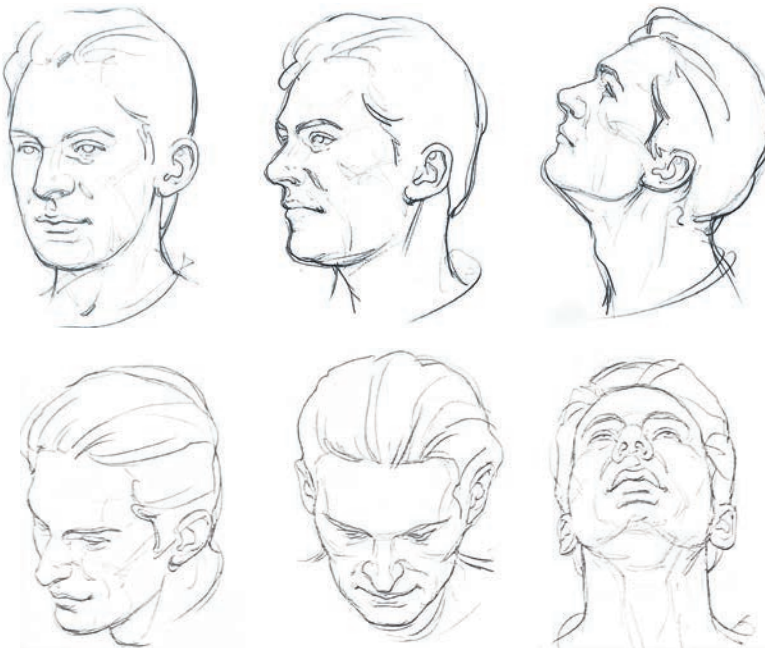
- Aşağıdan bakıldığında ise yukarı yönlü bir eksen çizisi oluşur, alın daralır, burun yüze dik açılı bir üçgen gibi durur ve çene yüzün üst bölümünden daha büyük görünür.

Görsel 3.17: İnsan başına aşağıdan bakış

Görsel 3.18: Farklı bakış açılarından insan başı çizimleri

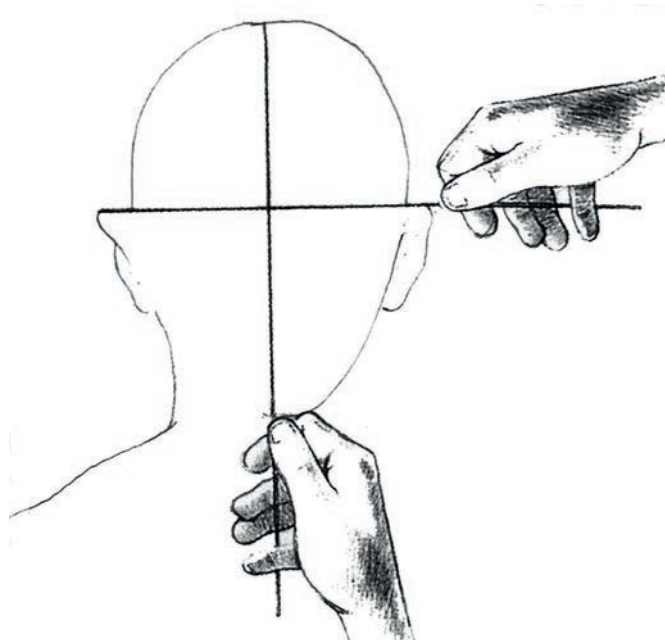

Görsel 3.19: İnsan başı çiziminde farklı duruşlar

Görsel 3.20: İnsan başında farklı duruşlar

Ölçüler, her insanda karakteristik yapıya bağlı olarak farklılık gösterebilir. Bu nedenle canlı modelden çizim yapılırken kâğıda çizilen yatay ve dikey aks (eksen) çizgilerin üzerine, ölçü alma tekniğiyle başın en veya yüksekliğinden biri, birim olarak alınmalıdır.

Görsel 3.21: İnsan başında ölçü ve oran

5. Etkinlik

- Görsel 3.12'deki başın aşamalı çizim örneğini inceleyiniz. Örnekteki çizim aşamalarını dikkate alarak 35x50 cm resim kağıdına insan başı çizin.
- Çizimleriniz bitince öğretmeninizin ve arkadaşlarınızın görüşlerini alınız. Hatalı yönler varsa düzeltiniz. Çalışmanızı sınıf panosunda sergileyiniz.

3.1.5. Başın Yaş ve Cinsiyete Göre Değişen Özellikleri

Bir modelin portresi çizilirken dikkat edilmesi gereken önemli noktalardan biri çizimde modelin yaşını doğru göstermektir. Modelin yaşlı, yetişkin, genç ya da çocuk oluşu çizimde orantı ve detaylarda değişiklikler gerektirebilir.

Bebek ve çocukların yüz hatları belirgin değildir. Model olduklarında da sabırsızdırlar. Bu nedenle bebek ve çocuk yüzü çizimi oldukça zordur. Model bulmakta zorlanılan durumlarda fotoğraflardan da faydalanılmaktadır.

Her çizimde olduğu gibi bebek çiziminde de başa oranla gözlerin konumu, burun, ağız ve kulaklar birbiriyle ölçülendirilerek çalışılmalıdır.

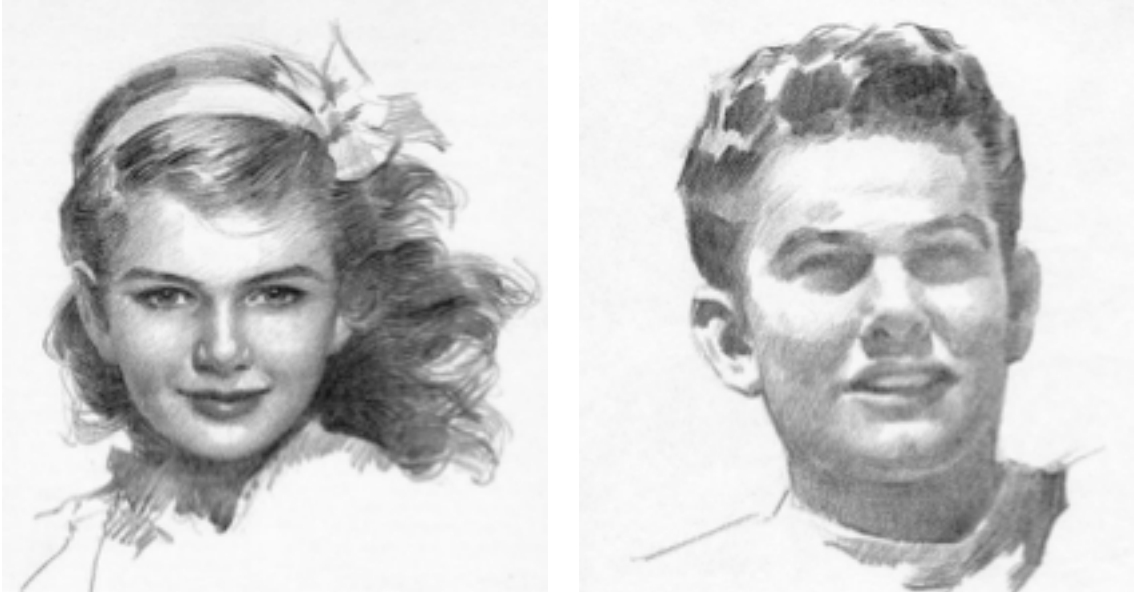
Çocukların kafa ve vücut oranları, yetişkinlerin kafa ve vücut oranlarına göre daha büyüktür. Yüzde gözler ve kulaklar oldukça büyük görünür, burun ise küçük ve kalkıktır. Çocuklarda yetişkinlere kıyasla çene bölgesi kafatasına oranla daha küçüktür ve saç, alın kısmı daha geniştir.

Çizimin hacimlendirilmesinde ise yumuşak ton veren kalem kullanılmaktadır. Hafif gölgelendirme yapılırsa ifade birden sert ve olgun olmaz.

Görsel 3.22: Çocuk portresi

Ergenlik sonrası yaşlarda yüz ögeleri form olarak gelişimini tamamlamış ve daha belirgin hatlara sahip olmuştur. Yüzde henüz mimik çizgileri yerleşmediğinden çizim, hafif dokunuşlarla yapılmalıdır.

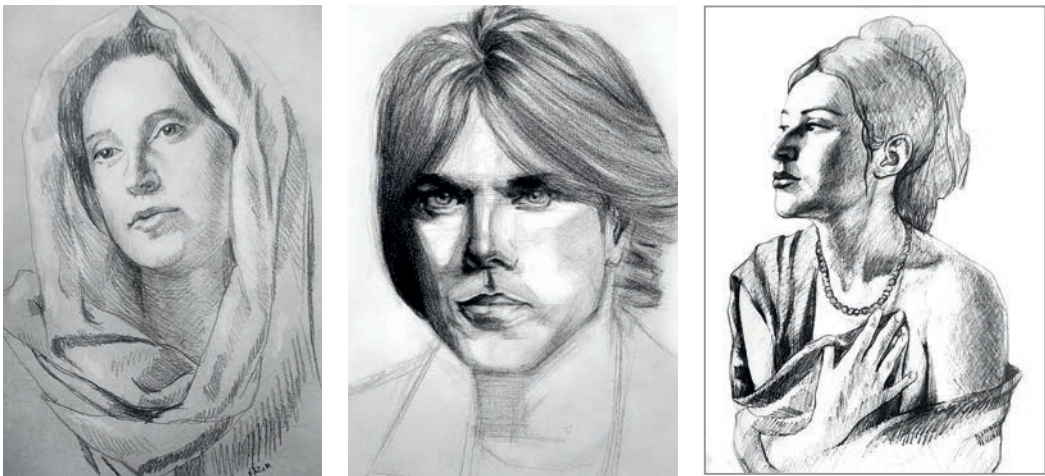

Görsel 3.23: Genç insan başı çizimleri

Yetişkin bireylerin yüz hatları belirgindir. Bu nedenle ifade ve tavrın aktarılmasında ayrıntılara özen gösterilmelidir.

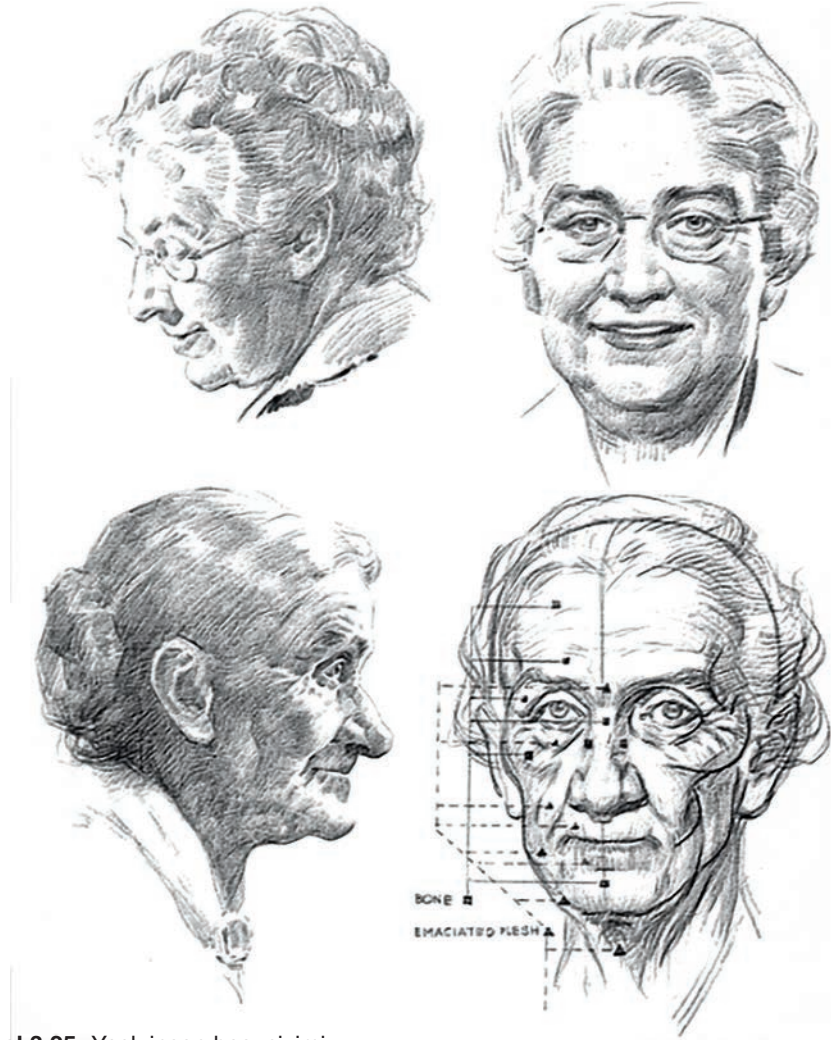
Otuzlu yaşlar, psikolojik etkinin yüze hâkim olduğu ve bununla birlikte mimik çizgilerinin yerleştiği portrelerdir.

İnsan başı çiziminde kadın ile erkeğin kafa boyutları ve oranları aynıdır. Detayda kadın yüzü, burun ve ağzı biraz daha ufak, gözler büyük, alt çene daha az köşelidir. Ancak bunlar genel oranları fazla etkilemez. Kadın portresinde modelin kişiliğinin araştırılmasının yanı sıra estetik görünüme yönelik bir eğilimde bulunmaktadır.

Görsel 3.24: Yetişkin insan başı çizimi

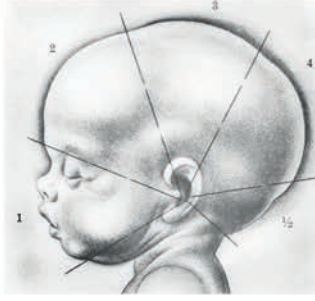
Yaşlılık sürecinin başlamasıyla birlikte yüzeysel kırışıklıklar artar ve karakterin de yansıdığı çizgilerle portrede bu yaşların yüz çizimi kolaylaşır. Yaş ilerledikçe zamanın neden olduğu yıkım, yüzeysel dokularda ve saçlarda açıkça görünür. Yaş aldıkça da yüze bilgelik ve kişiliği yansıtan bir ifade hâkim olur. Surat kırışıklıkları burun kenarlarından başlar, çeneye doğru iner ve çene altı, boyunda birleşir. Göz kapakları daha düşük bir hâl alırken alın ve kaş arasında derin çizgiler belirir.

Görsel 3.25: Yaşlı insan başı çizimi

Bilgi Kutusu

Model genç ise ciddi ve yumuşak bakışlar, anlık pozlar; model olgun ya da yaşlı ise daha ciddi, sakin duruşlu pozlar tercih edilebilir. Tiyatral pozlardan kaçınılmalıdır çünkü bu pozlar, gerçeği yansıtmamaktadır.

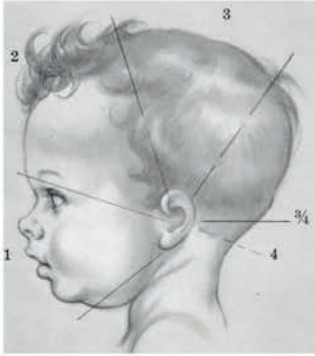
Yeni doğan

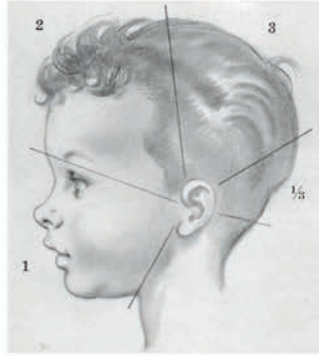
6 aylık

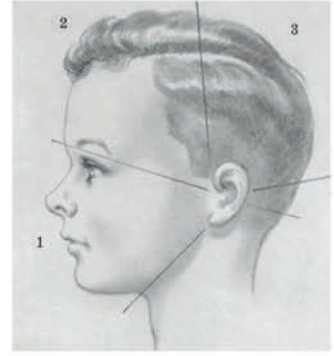
1 yaş

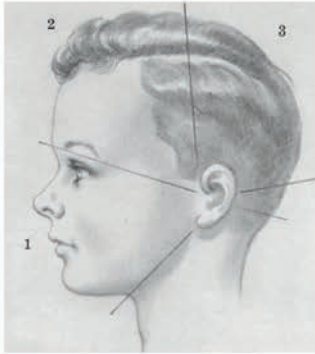
2 yaş

6-7 yaş

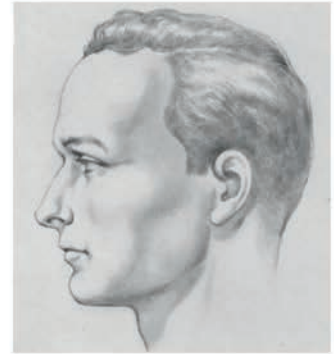
11-12 yaş

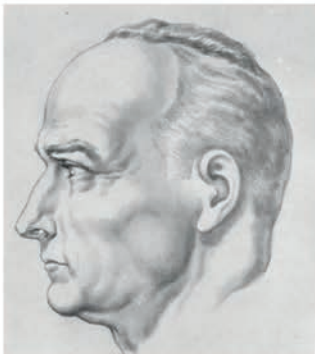
14-15 yaş

18-20 yaş

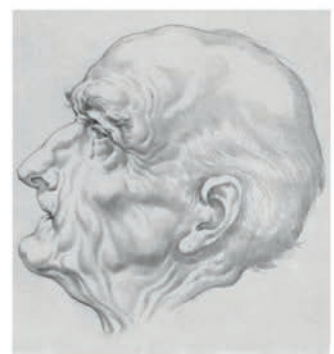
30 yaş

50 yaş

70 yaş

80 yaş

Görsel 3.26: Farklı yaşlarda insan başı çizimi

3.1.6. İnsan Başını Hacimlendirme

“Gölgeler kaprislidir. Sürekli değişirler. Saate göre, ampullerin voltajına göre, lambaların konumuna göre. Çoğu zaman gölgeyi önemsemez, objeyi bilinçli algılayışından dışlarsınız.”

Tonal değerler, desende bütünlüğü sağlamak için oldukça önemlidir. İnsan başını hacimlendirmede ton uygulamaları, çizim bittikten sonra başlar. Açık, orta, koyu tonların ilişkisi çalışmaya dengeli bir şekilde dağılmalıdır. Bu dengeli dağılım, seçilen ışık türüne ve konu üzerine düşen ışık-gölge alanlarına göre değişmektedir.

Işığın ne kadar şiddetle konuyu aydınlattığı ve ışığın kaynağı, portre çalışmasını etkilemektedir. Işık kaynakları “yumuşak ışık” ve “sert ışık” olarak ikiye ayrılır. Sanatçının amacına uygun ışık kaynağını kullanması, portrenin ifadesini değiştirmektedir.

Yumuşak ışık

Sert ışık

Görsel3. 27: Portrede ışık-gölge

Kişinin yüz tipine, karakterine, ruh haline ve konunun bütünlüğüne göre sanatçı istediği ışık türünü seçebilir. Farklı örneklerle açıklamak gerekirse;

- Rembrandt, daha yumuşak bir ışık kaynağı kullanırken konunun derinliğini artırır ve resimlerine duygusal bir atmosfer katar. Sert karakterli bir kişinin bile esnek ve içtenlikli bir yapıda görünmesini sağlar.
- Çocuk portrelerinin yumuşak ışık kaynağı ile betimlenmesi, onların yüz hatlarının yuvarlaklığını belirginleştirir.
- Keskin hatları olan bir kimsenin sert bir ışıkla aydınlatılması kişiyi daha sert gösterecektir. Bu nedenle kişinin yüz biçimine ve karakterine uygun ışık kaynağı kullanmak önemlidir.

Çizim Aşamalarına Göre Hacimlendirmede Dikkat Edilecek Hususlar

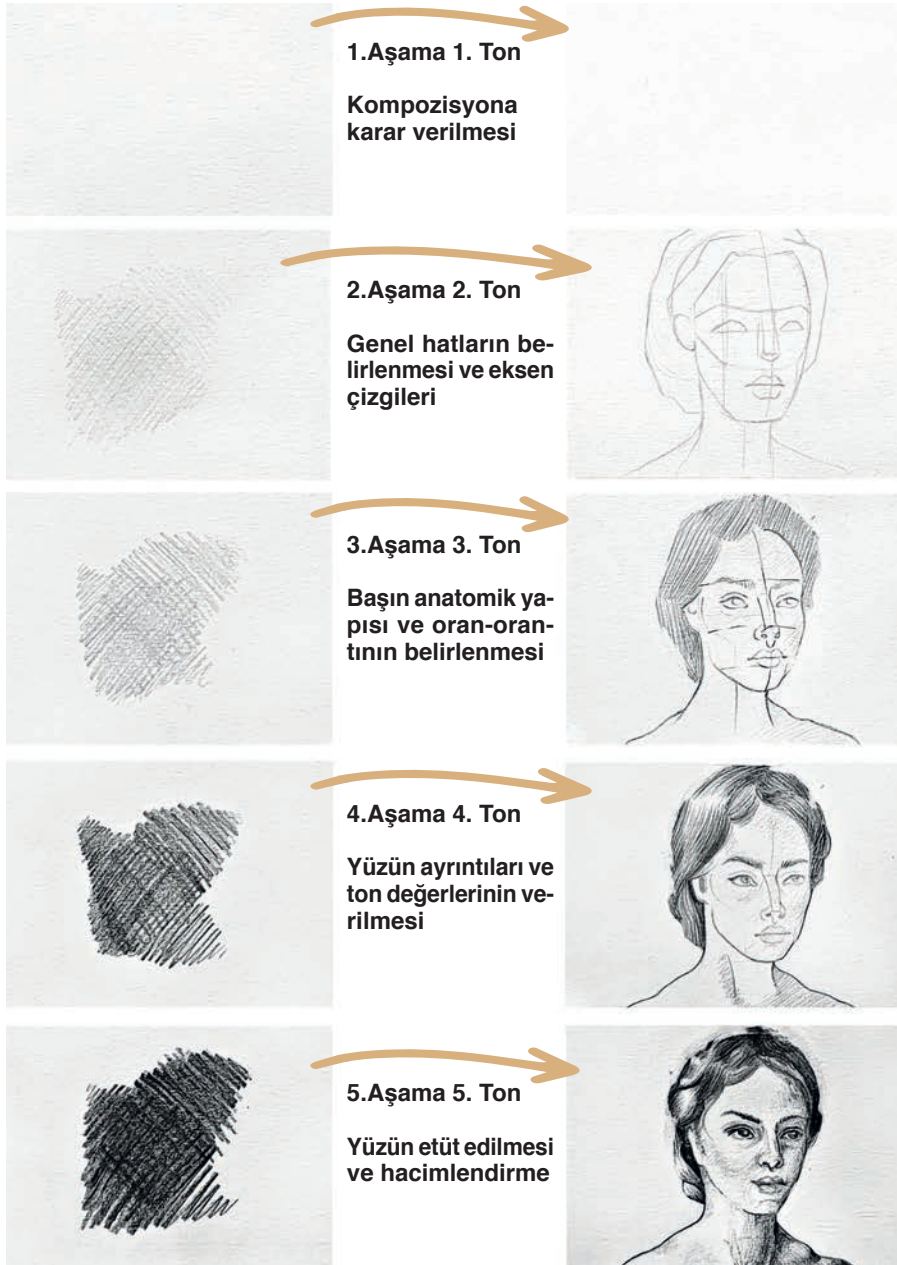
Hacimlendirmede sırasıyla beş ton kullanılması önerilmektedir:

- 1. Aşama (1. Ton, beyaz):** Kâğıdın ve yüzeyin renginden faydalanılmalıdır.
- 2. Aşama (2. Ton, açık gri):** Kalemın yüzeyde baskısı az olmalı, yumuşak bir etki oluşmalıdır.
- 3. Aşama (3. Ton, gri):** Kalemın yüzeydeki baskısı artırılmalıdır.
- 4. Aşama (4. Ton, koyu gri):** Kalemın yüzeyde baskısı daha çok artırılmalıdır.
- 5. Aşama (5. Ton, siyah):** Yüzeye zarar vermeden yoğun bir baskı ile en koyu ton elde edilmelidir.

Görsel 3.28: Farklı açılardan insan başı çiziminde hacimlendirme

Anatomik açıdan doğru çizilmiş bir portrede tonları sırasıyla aşamalar halinde uygulamak pratik bir yöntemdir. Ayrıntılar yapılırken kontrollü çalışmak için kalem uç kısmına yakın bir yerden tutulmalıdır. Görsel 3.29'da bu yöntemin uygulama aşamaları şematik olarak gösterilmiştir.

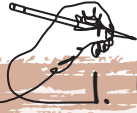
Görsel 3.29: Hacimlendirme aşamaları

Görsel 3.30: Kalem ucu bastırılarak elde edilmiş ton skalası

Görsel 3.31: Tarama çizgileriyle elde edilmiş ton skalası

1. Uygulama

ÖĞRENME BİRİMİ : PORTR E ÇİZİMİ

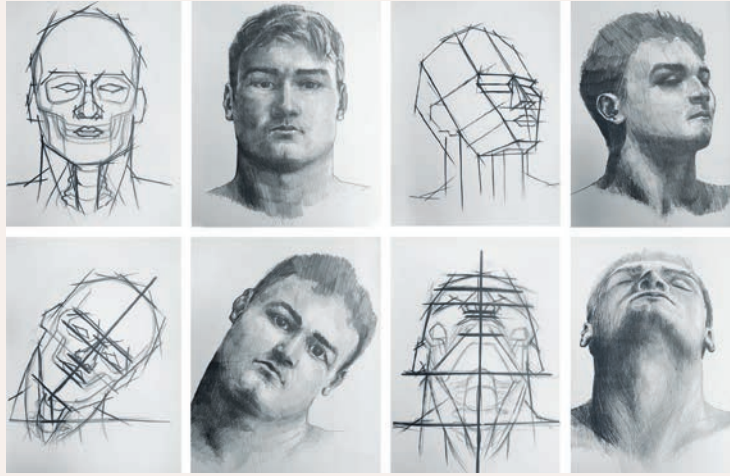
UYGULAMA ADI : Farklı duruş ve bakış açılarından portre çizimi

AMAÇ : İnsan başının farklı duruş ve bakış açılarından anatomik yapısı ve karakteristik özelliklerini dikkate alarak uygun ışık yönü ve şiddetine göre hacim vermek

Bu uygulamada sizden farklı duruş ve bakış açılarından insan başı çizimi yapmanız istenmektedir. Çalışmanızı aşağıdaki işlem basamaklarına dikkat ederek gerçekleştiriniz.

Araç Gereç

1. 35x50 cm resim kâğıdı
2. 2B, 3B, 4B, vb. resim kalemleri
3. Resim altlığı

Görsel 3.32: Farklı duruş ve bakış açılarından insan başı çizimi

İşlem Basamakları

1. Atölye önlüğünüzü giyiniz.
2. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyarak çizim ortamına uygun araç gereçlerinizi hazırlayınız.
3. Bir arkadaşınızı model olarak seçiniz. Seçmiş olduğunuz modelin üç farklı açıdan fotoğrafını çekiniz.
4. Çektiğiniz fotoğraflardan hangisini çizeceğinize öğretmeninizin de görüşünü alarak karar veriniz.
5. Görsel 3.32'de verilen örnek çizimleri inceleyerek ilk aşamayı geometrik biçimler ve eksen çizgileri yardımıyla kâğıda çizin.
6. Yüzdeki organları ölçü alarak birbiriyle orantılayınız. Detaylarıyla portreyi çalışınız.
7. Çizimi tamamlanan portreyi ışık-gölge yardımıyla hacimlendiriniz.
8. Uygulama bitiminde araç gereçlerinizi toplayınız. Atölyeyi sizden sonraki sınıfın kullanımına hazır olacak şekilde arkadaşlarınızla iş bölümü yaparak temizleyiniz.

Değerlendirme

Uygulama çalışmanız Ek 1'de yer alan "Dereceli Puanlama Anahtarı 3"e göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

3.2. YÜZÜN AYRINTILARINI ETÜT ETME

Baş ve yüzü bir bütün halinde çalışmaya geçmeden önce yüzdeki göz, burun, kulak ve dudak ayrıntıları tek tek çalışılmalıdır. Yüzün ayrıntılarının anatomik yapısı ve karakteristik özellikleriyle ilgili çizimlerin tekrarlanması, göz ve beyin koordinasyonunu sağlayarak görsel hafızanın gelişimine katkıda bulunur. Bu gelişim, portre çizimlerinin başarısı için gereklidir.

3.2.1. Göz

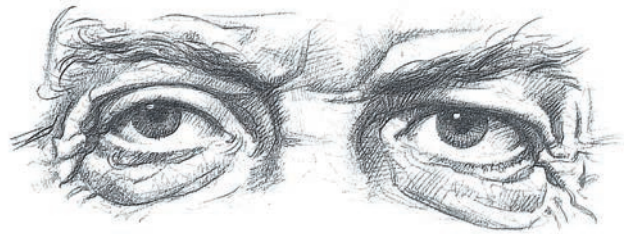
Gözler; göz kapakları ve göz kürelerinden oluşur. Göz küresi, kaş ile elmacık kemiği arasındaki boşlukta bulunur. Gözler, çizime başlarken modelin yüzünde en çok incelenmesi gereken yerlerden biridir. Bunun nedeni insan fizyonomisinin en baskın bölümünün gözler olmasıdır.

Göz toparlağı, yaklaşık bir pinpon topu büyüklüğündedir ve güçlü iki kemik yapısı tarafından korunur. Üstteki kemiğe asılı vaziyettedir. Yandan bakıldığında üst göz kapağının daha geniş ve ilerde olduğu görülür.

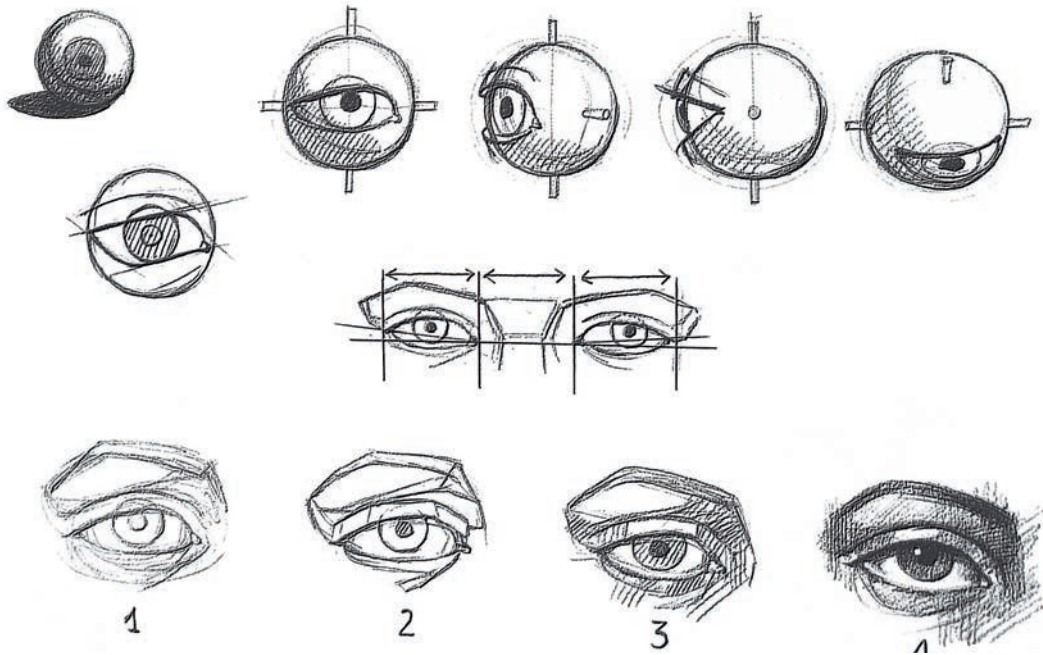
Gözü çevreleyen kas, göz çukuru çevresinde dolanır fakat dışardan belirgin bir şekilde görülmez. Görsel 3.33'te görüldüğü gibi yaşlı bir insanın bakışlarındaki yorgunluk, sarkık göz kapakları ve sönük bakışlarla belirir. Doğu ırklarının göz yapısında üst kapak neredeyse göz kafesi içinde kaybolur.

Göz çizimi yapılırken sırasıyla:

1. Gözün yeri, büyüklüğü ve oran-orantısı belirlenir.
2. Gözün, kaşın şekli çizilir.
3. Çizgi çeşitleri kullanılarak gözde derinlik ve yükseklik hissi verilir.
4. Açık-koyu çizgi tonları ile hacimlendirme yapılır.

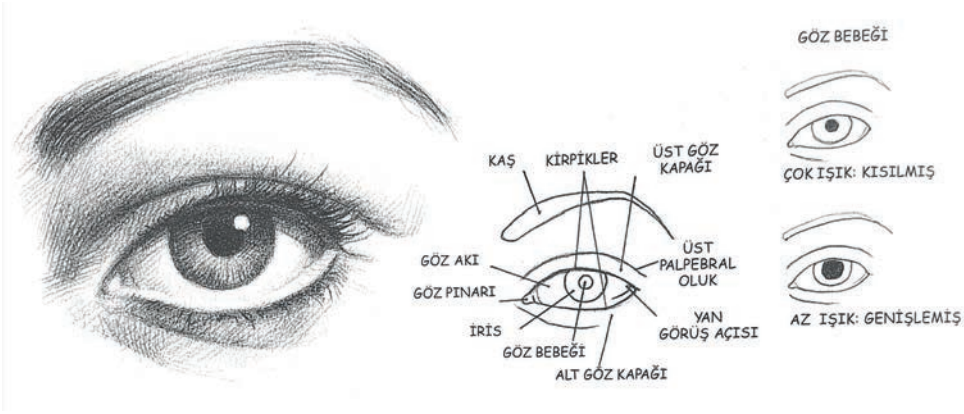

Görsel 3.33: Göz çizimi

Görsel 3.34: Gözün yapısal özellikleri ve çizim aşamaları

Gözlerin buruna doğru olan kısmında gözyaşı kanalı bulunmaktadır. Göz bebeğinin tamamı görünmez ve sekizde biri göz kapağının altında kalır. Göz bebeği, en içteki noktaya doğru koyulaşır. Üst göz kapağına oranla alt göz kapağında daha az kirpik olduğu için daha açık tonlardadır. Kaşta bulunan kılların yoğunluğu ve yönüne de dikkat etmek gerekir.

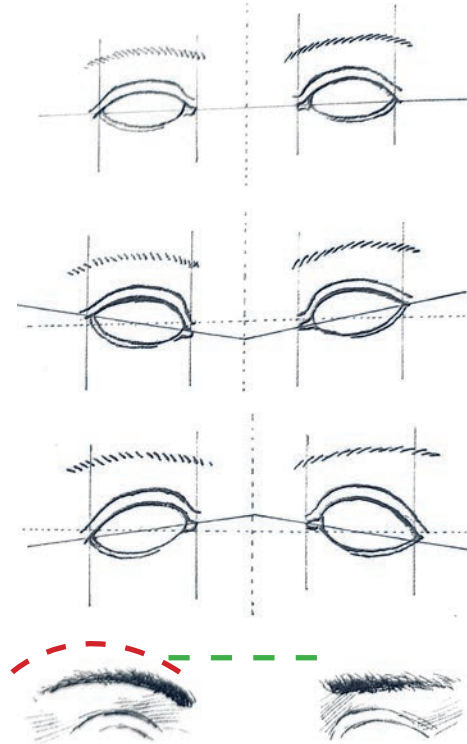
GörSEL 3.35: Gözün yapısal özellikleri

İki Gözü Birlikte Çizerken Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar

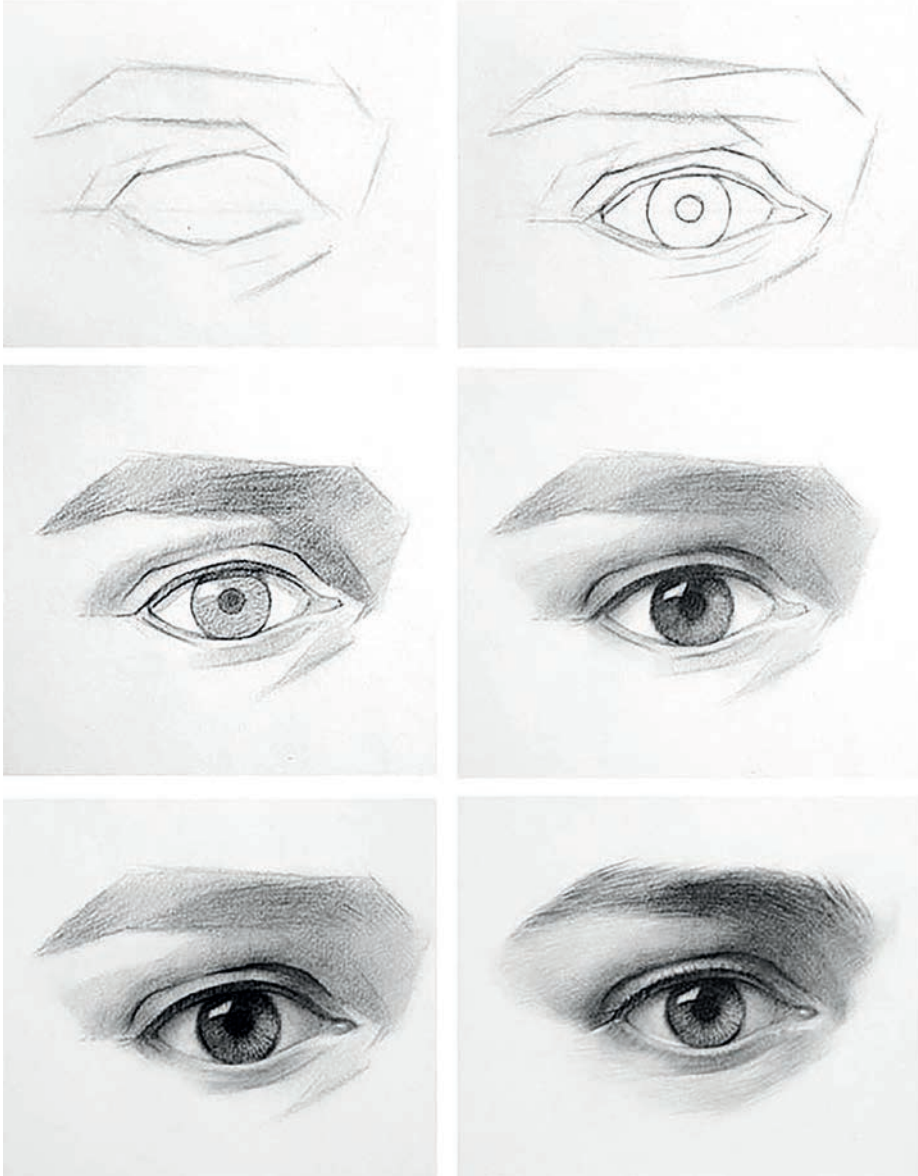
Çizim yapılırken gözlerin aynı hizada olmasına dikkat edilmelidir. Dış kenarlardan yukarı doğru eğimli bir açı ya da dış kenarlardan aşağı doğru olan açı kıyası yapılmalıdır. Ardından kaşlara bakılmalıdır. Kaşların düz, yay, kavisli gibi şekillerde oluşu yüzdeki ifadeyi oldukça etkilemektedir.

GörSEL 3.36: Farklı göz yapıları

GörSEL 3.37: Gözün yapısal özellikleri

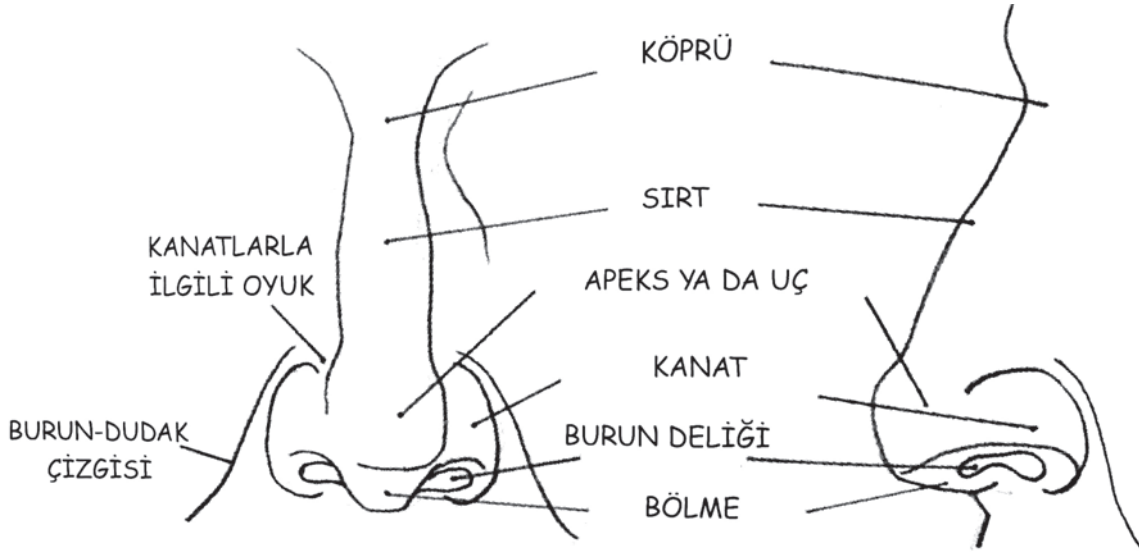
Görsel 3.38: Gözün yapısal özellikleri ve hacimlendirme

6. Etkinlik

- 35x50 cm resim kağıdına gözün karakteristik yapısını ve orantılarını dikkate alarak farklı bakış açılarından göz çizimleri yapınız.
- Çizimleriniz bitince öğretmeninizin ve arkadaşlarınızın görüşlerini alınız. Eksik ya da hatalı yönler varsa düzeltiniz. Çalışmanızı sınıf panosunda sergileyiniz.

3.2.2. Burun

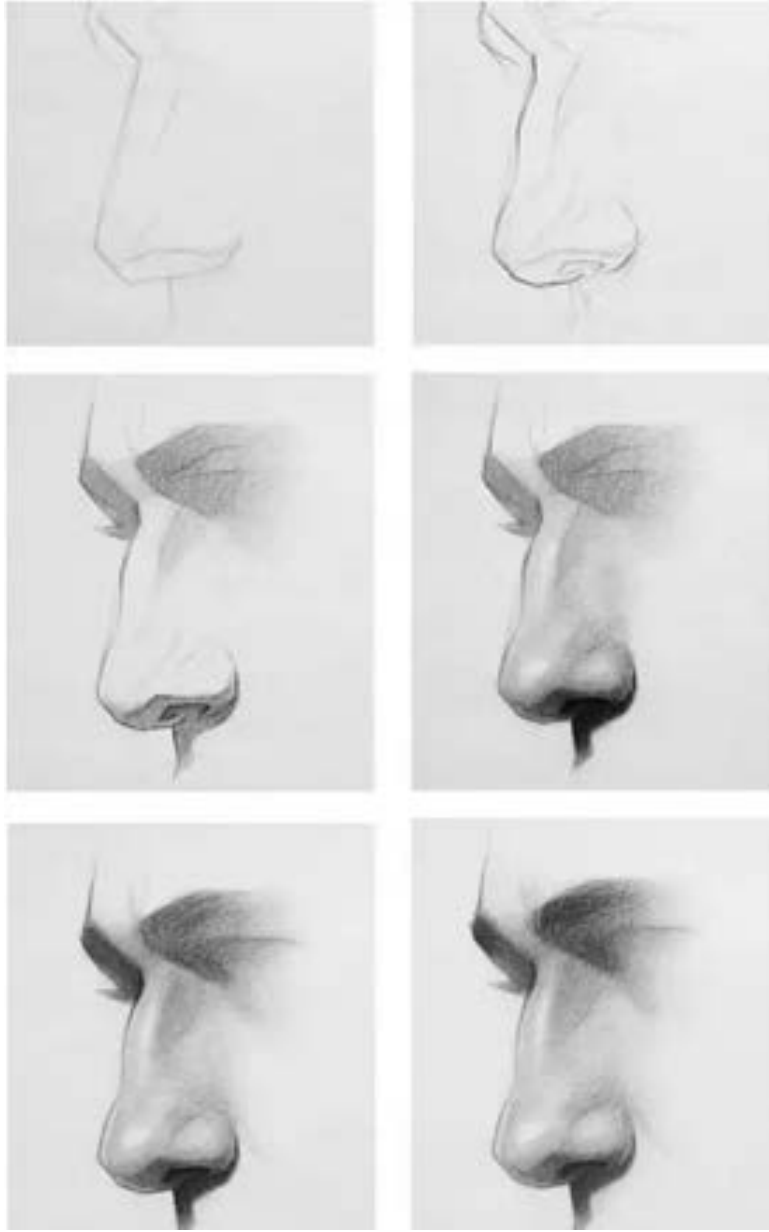
Burun; üst burun kütle, burun ucu kırırdağı ve kanatlar olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Burnun uç kısmındaki top gibi olan alan aşağı doğru inerek dudakla bağlantı kurar. Bu topun iki yanındaki kanatlar ise çıkıntı yaparak yanaklarla bağlantıyı tamamlar. Burnun yapısal özelliği Görsel 3.39'da görülmektedir.

Görsel 3.39: Burnun yapısal özellikleri

Burun çiziminde şunlara dikkat edilir:

- İki burun kanadı genişliği, bir göz genişliğine eşittir.
- Kanatların bulunduğu alanın genişliği (burun deliğiyle kemer kısmının bitimi) burnun boyu ile kıyaslanmalıdır.
- Burun önden çizildiğinde gölgelendirme ile netleşirken profilden çizildiğinde şekli daha belirgin görünür.
- Cepheden çizilen burun, ışık durumuna göre farklılık gösterebilir. Işık, tek yönden ve kuvvetli gelirse gölge sayesinde burnun şekli belirginleşir. Kaş, göz ve burun arasında kalan alan, en derin yerdir. En koyu değerlerin kullanılacağı yer ise burun delikleridir.

Görsel 3.40: Gözün yapısal özellikleri ve hacimlendirme

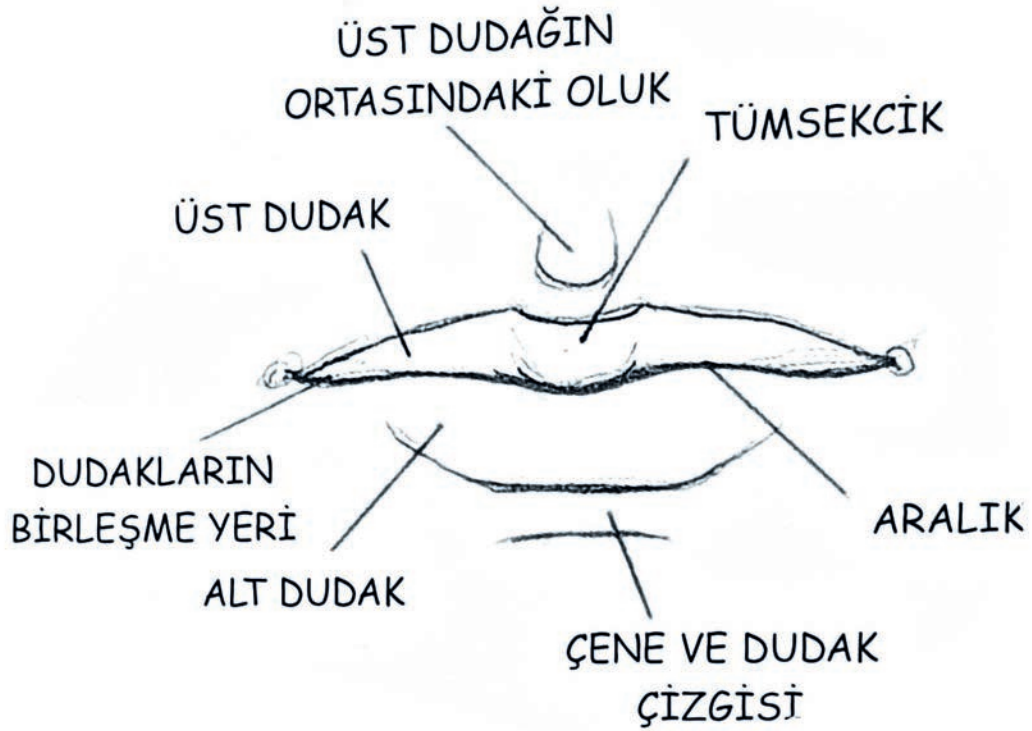
7. Etkinlik

- Burnun karakteristik yapısını ve orantılarını dikkate alarak 35x50 cm resim kağıdına farklı bakış açılarından burun çizimleri yapınız.
- Çizimleriniz bitince öğretmeninizin ve arkadaşlarınızın görüşlerini alınız. Eksik ya da hatalı yönler varsa düzeltiniz. Çalışmanızı sınıf panosunda sergileyiniz.

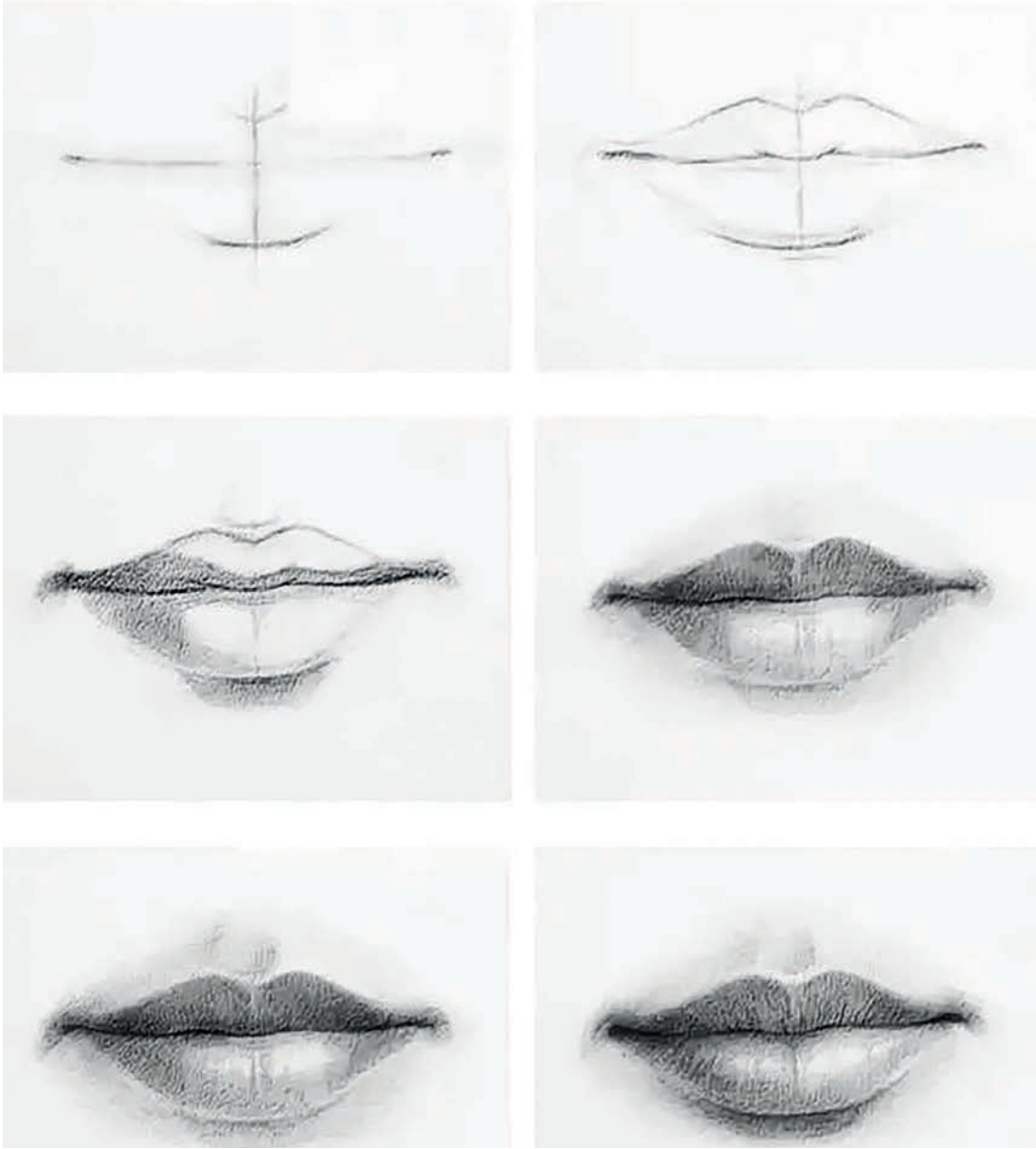
3.2.3. Dudak ve Ağız

Önden bakıldığında dudak hatları belirginken yandan açılı görünmektedir. Bu nedenle dudakların önden ve yandan çizimindeki zorluk derecesi farklıdır. İki dudağın birleştiği noktadaki yatay çizgi, modelin yüz ifadesini ve hissettiği duyguyu gösterir. Bu nedenle dudak etrafında bol miktarda kas bulunmaktadır.

Ağız çiziminde ilk olarak dudaklar çizilir. Dudağın dış hatlarının ardından ortadaki yatay çizgi ile dudakların birleştiği nokta çizilir. Dudak rengi, ten renginden çok farklı değilse dudak, orta değerlerle tonlandırılır. En belirgin ve koyu alan ise orta yatay çizgidir.

Görsel 3.41: Ağızın yapısal özellikleri

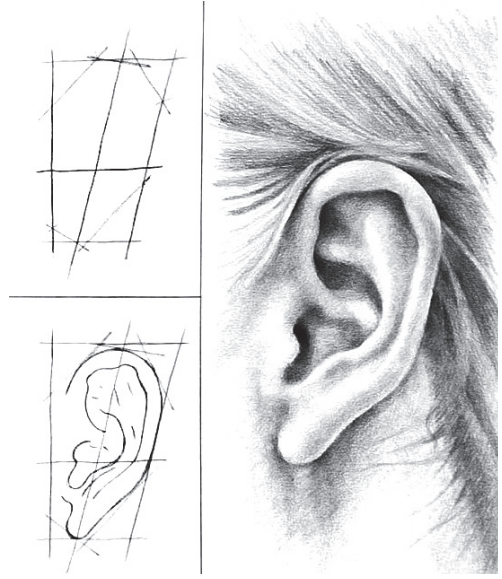
Görsel 3.42: Dudağın yapısal özellikleri ve hacimlendirme

8. Etkinlik

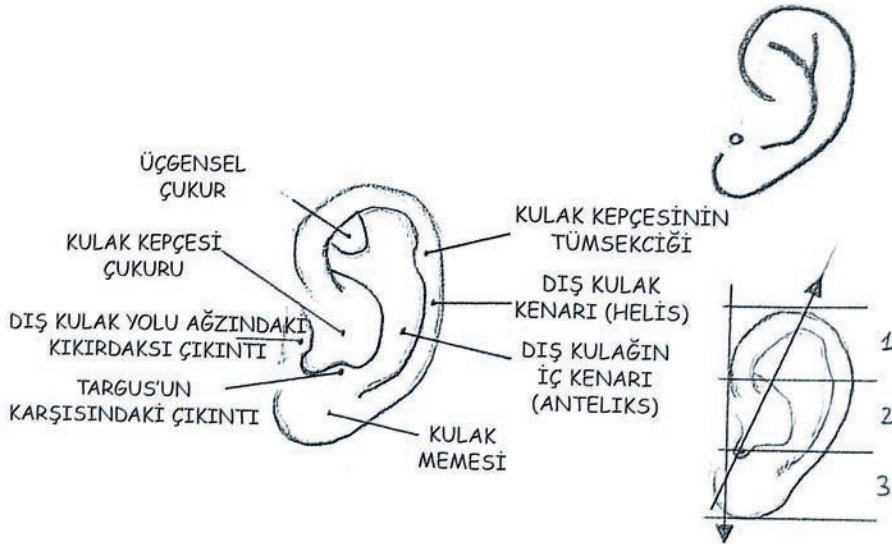
- 35x50 cm resim kağıdına dudağın karakteristik yapısını ve orantılarını dikkate alarak farklı bakış açılarından dudak çizimleri yapınız.
- Çizimleriniz bitince öğretmeninizin ve arkadaşlarınızın görüşlerini alınız. Eksik ya da hatalı yönler varsa düzeltiniz. Çalışmanızı sınıf panosunda sergileyiniz.

3.2.4. Kulak

Bol kıvrımlı olması nedeniyle kulak çiziminin zor olacağı düşünülür ancak kulağı iyi gözlemleyerek bu kıvrımlı yapıyı çalışmak daha kolay olacaktır. Model bulunamayan durumlarda çift ayna ile kişi kendi kulağını inceleyebilir. Kulak; dış, iç kenar, delik ve kulak memesi olmak üzere dört bölümden oluşur. Kulağın yapısı midye kabuğuna benzer. Üst kısım, alt kısımdan daha geniştir. Kulak yüksekliği ile burun boyu benzer bir oradadır. Girintili çıkıntılı olan kulağın en koyu yeri, kulak deliğidir.

Görsel 3.43 : Kulağın yapısal özellikleri ve hacimlendirme

Görsel 3.44: Kulağın yapısal özellikleri

9. Etkinlik

- 35x50 cm resim kağıdına kulağın karakteristik yapısını ve orantılarını dikkate alarak farklı bakış açılarından kulak çizimleri yapınız.
- Çizimleriniz bitince öğretmeninizin ve arkadaşlarınızın görüşlerini alınız. Eksik ya da hatalı yönler varsa düzeltiniz. Çalışmanızı sınıf panosunda sergileyiniz.

2. Uygulama

ÖĞRENME BİRİMİ : PORTRE ÇİZİMİ

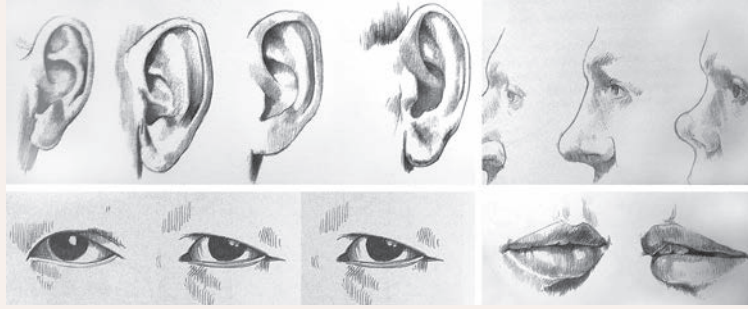
UYGULAMA ADI : Göz, burun, dudak ve kulak çizimi

AMAÇ : Farklı duruş ve bakış açılarından, göz, kulak, burun ve dudağı anatomik yapısına ve karakteristik özelliklerine uygun çizerek hacim vermek

Bu uygulamada sizden farklı duruş ve bakış açılarından göz, burun, dudak ve kulak çizimi yapmanız istenmektedir. Çalışmanızı aşağıdaki işlem basamaklarına dikkat ederek gerçekleştiriniz.

Araç Gereçler

1. 35x50 cm resim kâğıdı
2. 2B, 3B, 4B, vb. resim kalemleri
3. Resim altlığı

Görsel 3.45: Farklı anatomik özelliklerde kulak, burun, göz ve dudak çizimi

İşlem Basamakları

1. Atölye önlüğünüzü giyiniz.
2. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyarak çizim ortamına uygun araç gereçlerinizi hazırlayınız.
3. Arkadaşlarınızdan farklı anatomik özelliklere sahip birkaç kişiyi model olarak seçiniz. Farklı anatomik özelliklerdeki iki göz, burun, dudak ve kulağı çalışınız.
4. Modeli uzun süre gözleme fırsatınız yoksa göz, burun, dudak ve kulağın farklı açılardan fotoğraflarını çekiniz ve fotoğraflardan çalışınız.
5. İlk aşamada; göz, burun, dudak ve kulağı ölçü alınız. Birbiriyle orantılayarak eksen çizgileri yardımıyla kâğıda geometrik biçimler çizin. Çiziminizi detaylandırarak tamamlayınız.
6. Modelin taslağını çizerken kafanın anatomik özelliklerini dikkate alınız. Modeli, aksesuarları (gözlük, küpe vb.) olmadan çizip ardından çizime aksesuarları ekleyiniz.
7. Çizimi tamamlanan göz, burun, dudak ve kulağı ışık gölge yardımıyla hacimlendiriniz.
8. Hacimlendirme yaparken ışığın geliş yönünü, göz, burun, dudak ve kulakta ışık alan kısımları dikkate alarak açık-koyu değerleri çalışınız.
9. Uygulama bitiminde araç gereçlerinizi toplayınız. Atölyeyi sizden sonraki sınıfın kullanımına hazır olacak şekilde arkadaşlarınızla iş bölümü yaparak temizleyiniz.

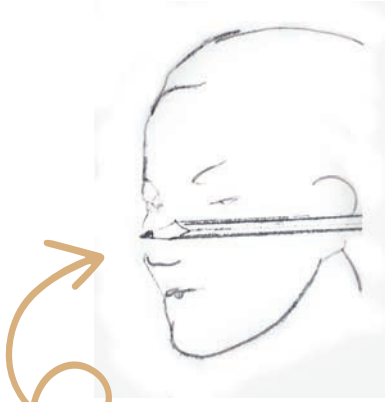
Değerlendirme

Uygulama çalışmanızı Ek 1'de yer alan "Dereceli Puanlama Anahtarı 3"e göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

3.3. İNSAN BAŞINI AYRINTILARIYLA ETÜT ETME

Baş ve yüz, canlı modelden eskizler çalışılarak bir bütün olarak görülmelidir. Böylece modelin fizyonomik özelliklerini, karakterini yansıtan en doğru duruşu ve pozu seçme imkânı olacaktır. Yüzü ve yüzde bulunan organları çalışmaya başlarken model üzerinde sorulması gereken bazı sorular ve gözlemlenmesi gereken bazı durumlar vardır:

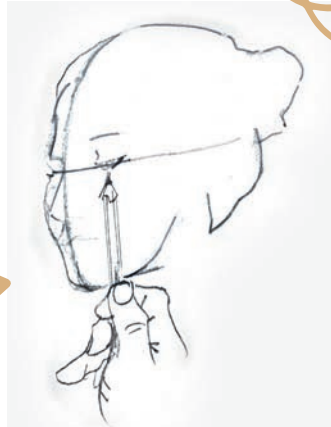
- Modelin bir gözünün genişliği ölçülmeli ve bu değer, iki göz arasındaki mesafeye eşit olup olmadığı çizim üzerinde kontrol edilerek işaretlenmelidir.
- Burnun alt kısmının genişliği, gözün genişliği ile karşılaştırılmalıdır.
- Ağız, buruna mı yoksa çeneye mi daha yakın olduğu gözlemlenmelidir.
- Üst dudak ve alt dudağın kalınlıkları karşılaştırılmalı ve yatay çizgilerle yerleri belirlenmelidir.
- Bu aşamada çizimin modele tam olarak benzemesi beklenmemelidir. Ölçümler sabırla yapılmalı ve arada bir geri çekilerek çizim kontrol edilmelidir.

Başın yüksekliği ile genişliği karşılaştırılır.

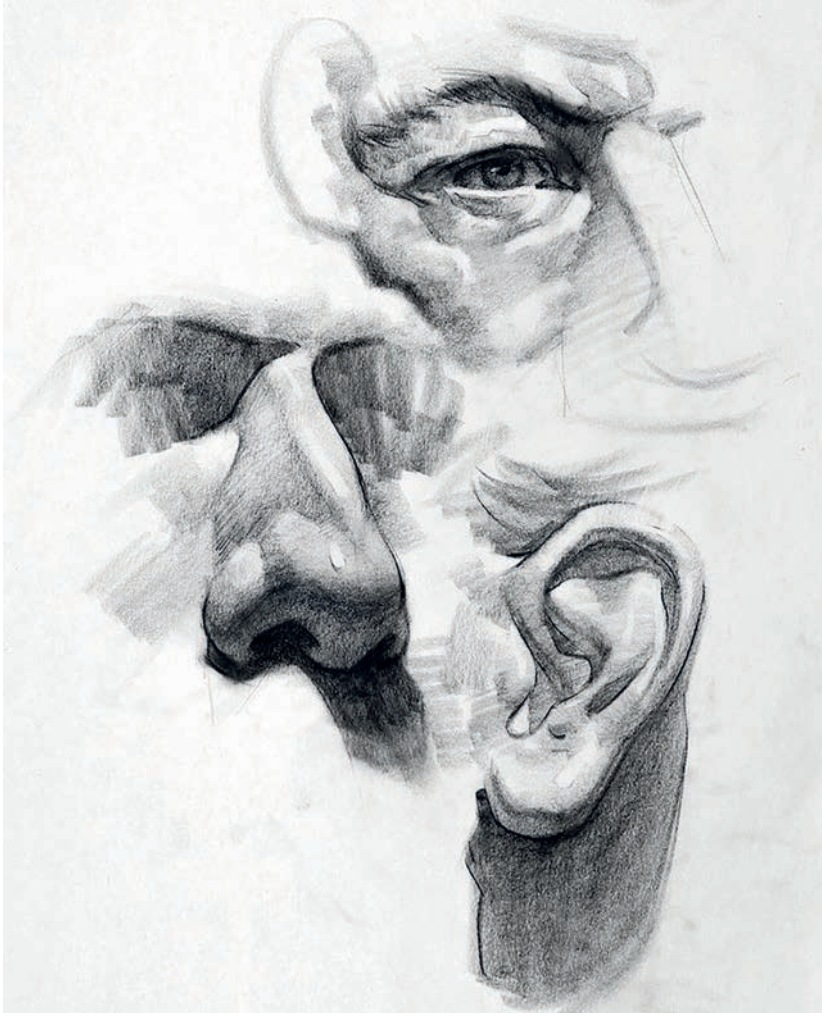

Gözün kenarından kulağın arkasına kadar olan mesafe gözün kenarından çene arasındaki mesafeye neredeyse eşittir.

Göz bebeklerinin ağzın kenarı ile hizasına bakılır.

Görsel 3.46: Yüzün ayrıntılarıyla çiziminde oranlama

Görsel 3.47: Yüzün ayrıntılarıyla etüdü

3.3.1. Portre

Portre, TDK Türkçe Güncel Sözlük'te "Bir kimsenin genellikle belden yukarısını gösteren fotoğraf ya da yağlı boya, sulu boya vb. ile yapılmış resim" olarak tanımlanmıştır. Portre tam karşıdan, yandan ya da yarım yandan çalışılabilir. Yandan çalışılan portreye profilden portre, yarım yandan çalışılana turvakardan portre, karşıdan çalışılanına ise fastan portre denir.

Portreler üç türde çalışılır:

- Büst portre: Büst portrede baş, boyun, omuzlar ve göğsün üstüne kadar olan bölüm alınır.
- **Yarım figür portre:** Yarım figür portrede model ayakta ise karnın altına ya da kalçanın ortasına kadar olan bölüm alınır.
- **Tam figür portre:** Tam figür portrede ise insanın bütünü ele alınır.

Sanatçı sadece yüze odaklanmak isterse büst çalışması yapması uygun olacaktır. Fotoğrafta ise bu tip portreye "**vesikalık**" denir. Vesikalık fotoğraflarda duygusal anlatım yapılmaz ancak büst çalışmalarında mimik ve yüz ifadeleri genellikle belirgindir. Sanatçı, modelin bedeniyle beraber yüzünü de betimlemek istediğinde "tam figür portre" çalışması yapmalıdır.

Portre türleri, çalışılan konuya ve amaca göre farklı şekilde değerlendirilebilir. Hangisi sanatçının amacına daha uygunsa modelini o açıdan bakarak değerlendirir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün Görsel 3.48'deki portresinde "yarım figür portre" kullanılmıştır. Baş bölgesinden bel veya göbek altı bölümüne kadar olan kısım kadraja alınmıştır. Dörtte üç oranında profil (yarım yan duruş: truvakardan portre) çalışılmıştır.

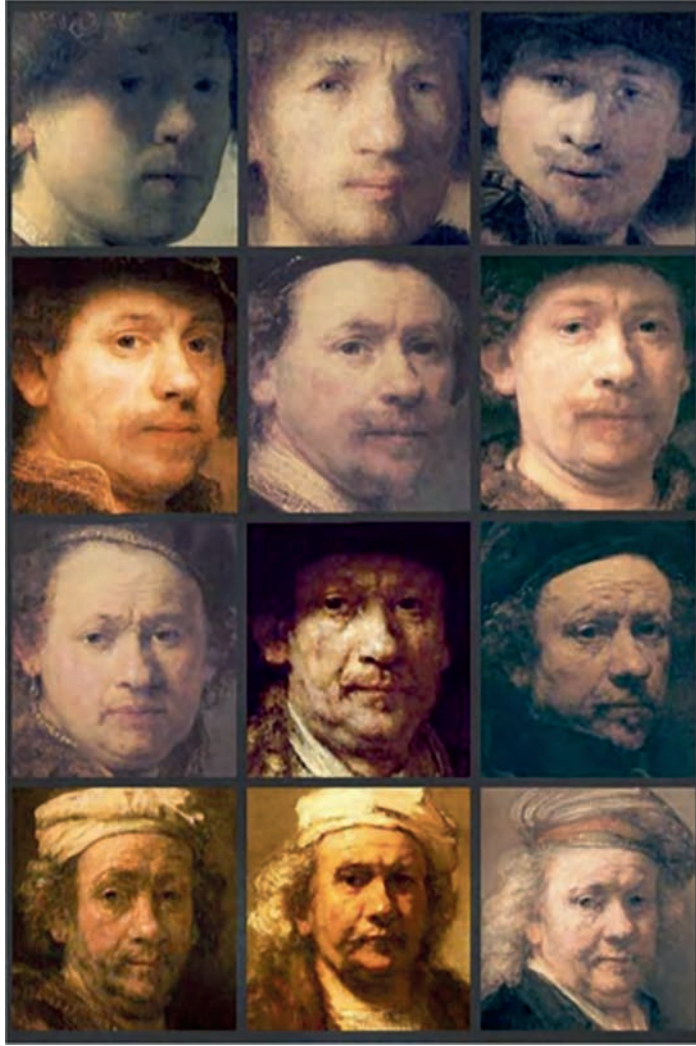

Görsel 3.48: Anonim, Mustafa Kemal Atatürk'ün Portresi

Bilgi Kutusu

Kişinin kendini betimlediği, anlattığı portre, öz portre ya da otoportre olarak adlandırılır. Schjerbeck "Kendi portreni yapmak varken neden bir model arayasın ki?" diyerek otoportrelerine bağlılığını ifade etmiştir.

Rembrandt Görsel 3.49'daki portre serisinde kendi yaşama sevincini, kederlerini ve yalnızlığını neredeyse her yaşından otoportreleriyle betimlemiş, resmetmiştir. Bu çalışmada bir inceleme alanı olarak kendi yüzünü seçmiş ve bıkmadan, usanmadan kendi yüzündeki değişimin izini sürmüştür. Rembrandt'ın bilinen elli yedi yağlı boya, yirmi sekiz gravür otoportre, on adet de kendini konu alan deseni bulunmaktadır. Kendini tanımanın, başkasını anlamanın yolu olduğunu düşünür ve bu nedenle yaptığı resimlerin yaklaşık üçte ikisini portreler oluşturur.

Görsel 3.49: Rembrandt'ın farklı yaşlarda otoportreleri

Sanat tarihine bakıldığında ünlü birçok sanatçının portre çalışması olduğu görülmektedir. Dürer, altmış üç yaşındaki annesinin zor geçen hayatının yüzüne yansıyan izleriyle portresini resmetmiştir (Görsel 3.50).

Görsel 3.51’de Leonardo da Vinci’nin kâğıt üzerine kırmızı tebeşirle yaptığı otoportresi görülmektedir.

Görsel 3.50: Dürer, Annesi, 1514, Kağıt üzerine Tebeşir, 42,3x30,5 cm, Staatliche Müzesi, Berlin

Görsel 3.51: Leonardo Da Vinci, Otoportre, 1515 civarı, 33,2x21,2 cm, kâğıt üzerine kırmızı tebeşir, Kraliyet Kütüphanesi, Torino

10. Etkinlik

- Görsel 3.52, 3.53, 3.54'teki portre çeşitlerini inceleyiniz.
- Buna göre sanatçıların portre türlerinden hangisini tercih ettiğini ve portrelerdeki duruş yönlerini görsellerin altına yazınız.

Görsel 3.52

.....

Görsel 3.53

.....

Görsel 3.54

.....

3.3.2. Portrede Karakteristik Özellikler ve Hacimlendirme

İnsanların fiziki yapıları ve yüz hatları birbirinden farklıdır. Bu farklılıklar sayesinde insanlar birbirinden kolaylıkla ayırt edilebilir. Görsel 3.55'te Leonardo da Vinci "Beş Grotesk" adlı eserinde insanların karakteristik özelliklerini başarıyla yansıtmıştır.

Görsel 3.55: Leonardo Da Vinci, Beş Grotesk* Baş, 1494, 26,1x20,6 cm, Kâğıt üzerine mürekkep kalem, Windsor şatosu, Kraliyet Kütüphanesi, Londra

Bilgi Kutusu

Leonardo Da Vinci, yüzün farklılığı konusunda: "Eğer doğa, yüzün değişik parçalarının oranlarını değişmez bir kurala bağlasaydı; insanların yüzleri o denli birbirine benzerdi ki aralarından birini ayırt etmek olanaksızlaşır. Ama böyle davranmamış ve yüzün beş bölümünü alabildiğine çeşitlendirmiş ve bunların ölçülerine neredeyse evrensel bir kural getirirken, tek tek durumlarda bu kurala yeterince katı biçimde uymamış, böylece de birini ötekinden ayırt etme olanağını vermiş bize." demiştir.

Afrikalı erkek portresi

Asyalı kadın portresi

Hintli erkek portresi

Yakın Doğulu erkek portresi

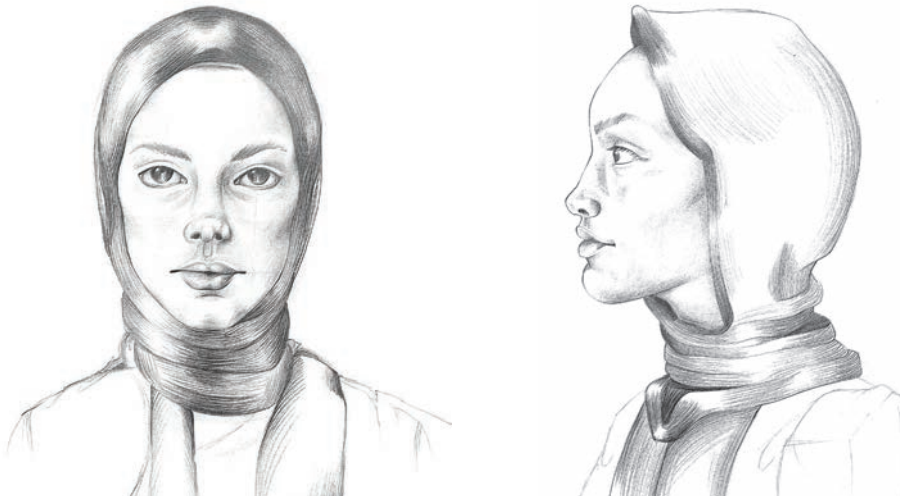
Endonezyalı kadın portresi

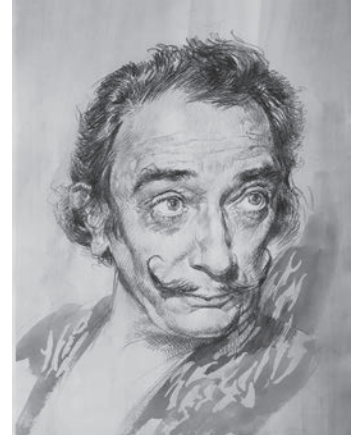
Hindistanlı kadın portre-

Görsel 3.56: Portre çiziminde karakteristik özellikler

Şapka, gözlük, sakal, bıyık ve aksesuar gibi farklılıkları kullanarak portrede karaktere görsel bir zenginlik katmak mümkündür.

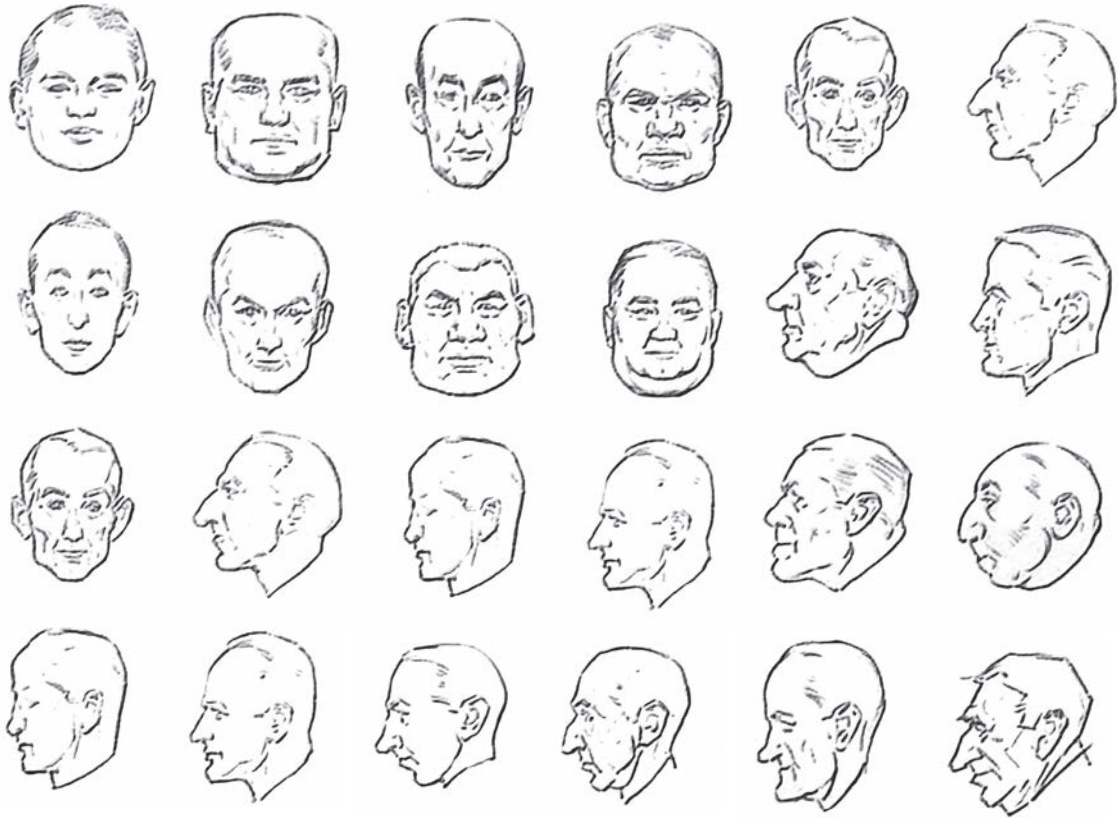
Görsel 3.57: Portre çiziminde aksesuar

Görsel 3.58: Portrede çiziminde karakter

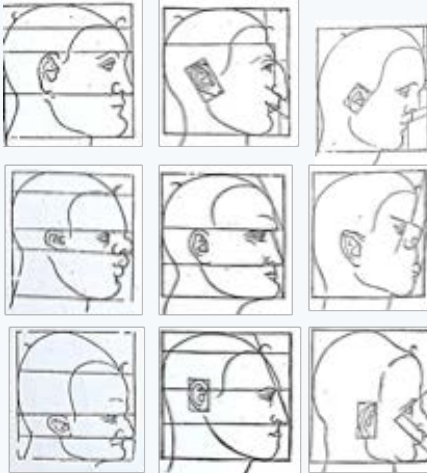

Görsel 3.59: Portre çiziminde aksesuar

Görsel 3.60: Portrede karakter çizimi

Bilgi kutusu

Fasiyal Açı ve Karakteristik Özellikler

Bir çizgi, alını köpek dişine bağlıyor, öteki ise kulak kanalını aynı dişe bağlıyor ve böylece iki düz çizgi kesiştiğinde oluşan açı bulunuyor. İnsan ırkları arasındaki farklılıkları arada oluşan bu açı göstermektedir. Bu açı, Afrika kökenli insanlarda daha dik olabilir. Bu açığı beyaz tenli insanlar güzellik simgesi olarak görmektedirler. Klasik heykellerde fasiyal açı doksan derecedir. Leonardo ve Dürer gibi ressamların bu oranlarla ilgili deneysel çizimleri olmuştur ve sonuçları bilimsel araştırmalara girmiştir.

Görsel 3.61: Portre çiziminde karakteristik özellikler

Portrede Yüz İfadeleri

İnsanın içinde bulunduğu psikolojik durum yüze yansımaktadır. Duygular, yüzdeki organlar sayesinde yüz kaslarının istemli veya istemsiz gerilmesiyle görünür hale gelir. Duygu değişimlerini ifade edebilmek için öncelikle baş anatomisini ardından yüz organlarını tanımak önemlidir. Yüzdeki organların yeri sabittir fakat şekil ve büyüklükleri karakteristik özelliklerle farklılıklar göstermektedir.

Gülümseme: Büyük ve küçük elmacık kemiğinin kasılması sonucu ağzın iki yanında karakteristik çizgiler oluşur. Yanaklar şişer, dişler görünür, gözaltı derisi buruşur, üst dudak incelerek yukarı kalkar, alt dudak aşağı yönde kavislenir. İfadeyle uyumlu bir şekilde gözler kısılır ve yüz mutlu görünür.

Üzüntü: Anatomik açıdan kaslar gevşer ve bütün yanak aşağı doğru uzamış gibi görünür. Alt ve üst dudak kenarları aşağı iner, yarı kapalı halde yüze cansız bir bakış hâkim olur. Sadece kaşlar kasılır ve ortaya doğru toplanarak alına kırışıklık verir.

Görsel 3.63: Portrede ifade

Öfke ve Kızgınlık: Bu ifadeye bürünmüş bir yüzde alt çene kemiği öne çıkar ve ağız kenarları aşağı iner. Elmacık kemiği ise üst dudağı kaldırır. Ağız kenarlarında derin çizgiler, göz altlarında buruşukluk, kaşların arasında da çizgiler oluşur.

Görsel 3.62: Portrede ifade

Şaşkınlık ve Endişe: Kaşlar kaldırılır ve ortada kırışıklık oluşur. Bununla birlikte alın da kırışır. Ağız açılır, göz kapakları gerilir ve açılır. Göz bebekleriyle burun delikleri büyür. Yüzde huzursuz ve güvensiz bir ifade belirir.

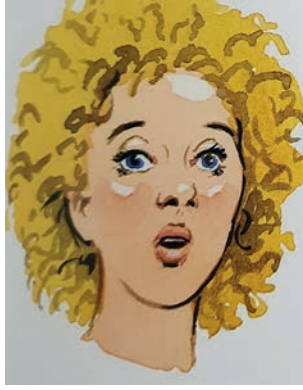
Görsel 3.64: Portrede ifade

11. Etkinlik

- Görsel 3.65'teki illüstrasyon portrelerini inceleyiniz.
- Görsellerin altındaki boşluklara üzgün, mutlu, şaşkın, sinirli gibi ifadelerden uygun olanı yazınız.
- Görsel 3.65 (d)'de yer alan örnek uygulamaya bakarak diğer görsellerin üzerine yüz eksenini ve aks çizgileri çiziniz.

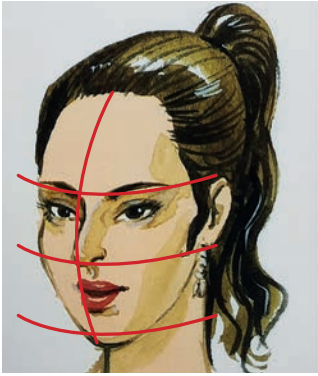
a

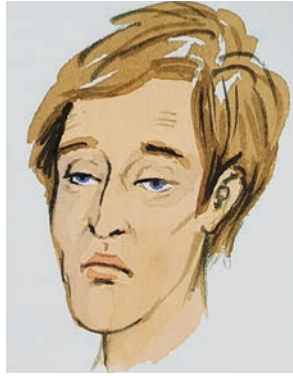
b

c

d

e

f

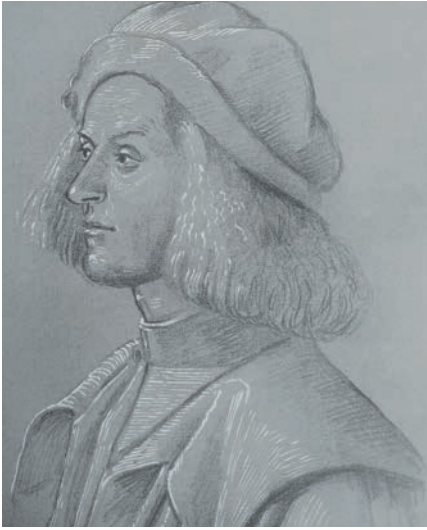
Görsel 3.65: Portrede ifade

3.3.3. Farklı Tekniklerle Portre Hacimlendirme

Füzen, söğüt ağacı dallarından yapılan ve desen çiziminde de kullanılan bir tür kömürdür. Füzen, birçok sanatçı tarafından yağlı boya çalışmalarının ön eskizlerini hazırlamak ayrıca deseni tuval üzerine geçirmek için kullanılmıştır. Honore Daumier (1808-1979) grafik sanatçısı olarak Fransa'da füzen tekniğinde birçok eser vermiştir.

Carpaccio, bu portrede kâğıdın orta tonundan faydalanmıştır. Portredeki adamın kıyafetinde, yüzünde ve saçında ışık gören yerlerde beyaz tebeşir, koyu alanlarda da koyu renk tebeşir kullanmıştır.

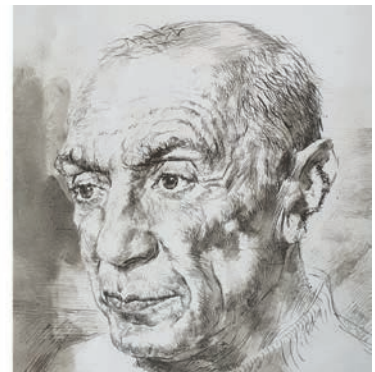
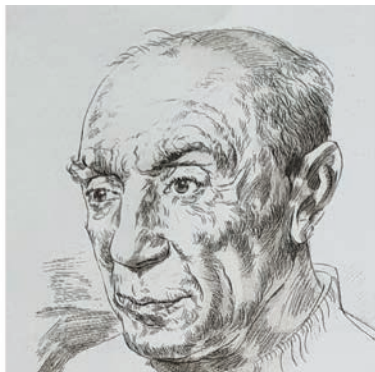
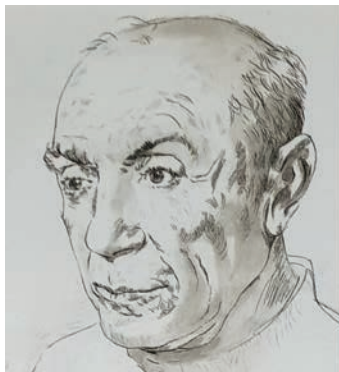
Görsel 3.66: Portre

Görsel 3.67: Portre

Picasso, Görsel 3.68'deki portresinde ilk olarak mürekkep ile çalışmıştır. Koyu tonlar ve detaylar için ince uçlu mürekkepli kalem kullanarak çizgisel tarama ile portreye hacimsellik katmıştır.

Leonardo Da Vinci, gümüş uçlu kalem ve tebeşir kullanarak portreye ışık-gölge vermiş, sfumato (İtalyanca 'buğululaştırma' anlamına gelir) tekniği ile de desenine derinlik katmıştır.

Görsel 3.68: Portrede hacimlendirme

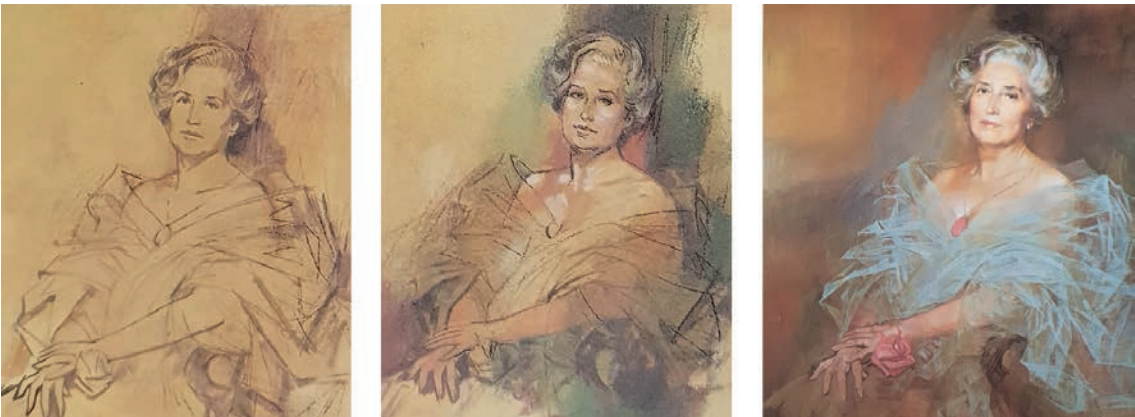
Farklı tekniklerle hacimlendirme, modeli ifade etmenin yeni yollarını sunar. Görsellerdeki aşamalı örnekler bakıldığında portredeki modellerin hacimselliği ve derinliği ikna edicidir. Tonlamada geçişler ne kadar iyi olursa portre de o kadar etkili olur.

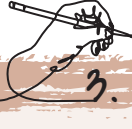
Görsel 3.69: Çocuk portresi kömür füzen çizim tekniği

Görsel 3.70: Yetişkin erkek portresi kuru pastel tekniği

Görsel 3.71: Yetişkin kadın portresi yağlı boya tekniği

3. Uygulama

ÖĞRENME BİRİMİ : PORTR E ÇİZİMİ

UYGULAMA ADI : Farklı Tekniklerle Portre Çalışması

AMAÇ : Ayrıntılarıyla insan başını (portreyi), ışığın yönü ve şiddetine dikkat ederek farklı tekniklerle hacimlendirmek

Bu uygulamada sizden farklı tekniklerle portre çizimi yapmanız istenmektedir. Çalışmanızı aşağıdaki işlem basamaklarına dikkat ederek gerçekleştiriniz.

Araç Gereçler

1. 35x50 cm resim kâğıdı
2. 2B, 3B, 4B, vb. resim kalemleri
3. Füzen, sangin, kuru pastel, vb.
4. Resim altlığı
5. Hamur silgi

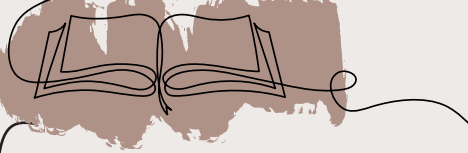
İşlem Basamakları

1. Atölye önlüğünüzü giyiniz.
2. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyarak çizim ortamına uygun araç gereçlerinizi hazırlayınız.
3. Füzen, sangin, kuru pastel gibi tekniklerden birini seçiniz.
4. Farklı tekniklerle portre çalışmasına model olması için bir arkadaşınızın fotoğrafını kendisinden izin alarak çekiniz. (Farklı kaynaklardan bulduğunuz fotoğrafları da kullanabilirsiniz.)
5. İlk aşamada modelin başını genel oranlarına dikkat ederek ve gözlemleyerek ana hatlarıyla kâğıdınıza yerleştiriniz.
6. Göz, burun, dudak ve kulağı ölçü alarak birbiriyle ve bütünle oranlayarak çiziniz. Karakteristik özellikleri gözlemleyerek çiziminize yansıtınız.
7. Taslağı aşama aşama detaylandırarak tamamlayınız.
8. Çiziminizi, seçtiğiniz tekniği kullanarak ışık- gölge yardımıyla hacimlendiriniz.
9. Hacimlendirme yaparken göz, burun, dudak ve kulakta ışık alan kısımları ve ışığın geliş yönünü dikkate alarak açık-koyu değerleri çalışınız.
10. Uygulama bitiminde araç gereçlerinizi toplayınız. Atölyeyi sizden sonraki sınıftan kullanımına hazır olacak şekilde arkadaşlarınızla iş bölümü yaparak temizleyiniz.

Değerlendirme

Uygulama çalışmanız Ek 1’de yer alan “Dereceli Puanlama Anahtarı ...”ya göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

Okuma Parçası

İnsanoğlunun sosyolojik gelişimi izlendiğinde ilk avcı ve toplayıcı topluluklardan köylere, köylerden kent devletlerine, kent devletlerinden krallıklara, krallıklardan imparatorluklara ve demokratik devlet sistemlerine geçildiği görülür. Bu toplumsal gelişim ile birlikte sanatların da geliştiği ve değiştiği açıktır. Resim sanatı doğuşundan itibaren insan ile ilgili olmuş, tasvir yolu ile çoğunlukla tarih öncesi avcı topluluklarda büyü ve iletişim amacı güdülerek uygulanmıştır. Portre de resim sanatının içinde gelişimi devam ederken, ayrıca oluşan toplumların içinde sınıfların gelişmesi ve bu sınıfların güçlerini dikta ettirmek ve kendilerini tanıtarak mutlak yönetim güçlerini ellerinde tutmak istemeleri sonucunda ayrı bir konuma sahip olmuştur. Portre resmi bireycilik özelliği taşıdığından, kişiye özgün özelliklerin yansıtıldığı ya da aktarıldığı bir konudur. " Portre; insan yüzünü gerçekçi anlayışla betimleyen resim ya da heykel yapıtıdır."

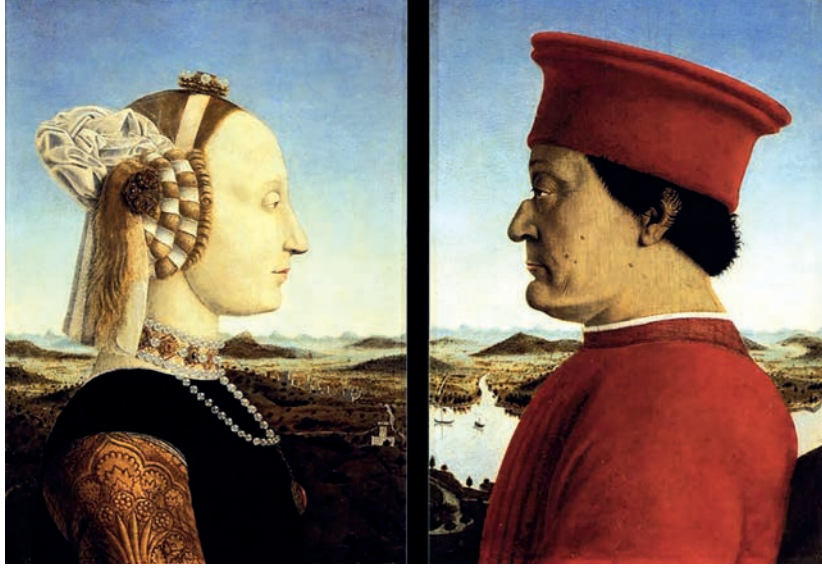
İnsanın duygularının ifadesi olarak en karakteristik alan, yüzüdür. Portre bu sebeple yüzyıllardır sanatın en önemli anlatım dillerinden biri olmuştur. Portre Orta Çağ'da yeniden üretmek anlamına gelen "protraho" sözcüğünden gelmektedir.

Portre sanatının ilk örnekleri M.S. 1.yy. ile 3.yy. arasında Eski Mısır'daki Fayyum portreleri olarak bilinir. Fayyum portrelerinin yapılış amacı, portresi yapılan kişinin belleklerde kalması ve o insanın sonraki kuşaklara gösterilmesidir.

Görsel 3.72: Fayyum Mumya Portresi

Avrupa resminde portre model olanın temsili olmasının yanı sıra modelin reklamını da yapmaktaydı. Zengin, soylu ya da mevki sahibi kişiler giysi, şapka, takılarıyla ya da fondaki eşyalarla portre resmi üzerinden gösteriş yapmaktaydı.

Görsel 3.73: Piero Della Francesca, Federigo Monefeltro ve eşi Battista Sforza, 47 x 66 cm, Ahşap Üzeri Tempera, 1465-1466

“Piero Della Francesca’nın Federigo Monefeltro ve eşi Battista Sforza”nın (1465-1466) ikili portresinin arkasında görünen arazi büyük bir olasılıkla çiftin sahip oldukları toprakların genişliği, mal varlıkları ve statülerini işaret etmektedir.

Osmanlılarda ise 16. yüzyıldan itibaren padişah portreleri geleneği başlamıştır. Sultan Osman’la başlayan seri bütün Osmanlı padişahlarının portresini içeren portre albümüne dönüşmüştür.

Bu portre minyatür sanatının etkisiyle değil Avrupa resmindeki duygusal bir anlatımla betimlenmiştir. Venedikli Ressam Mastori Pavli’den ders alan Nakkaş Sinan Bey, Fatih Sultan Mehmet’in elinde tuttuğu çiçeği kokarken uzaklara dalan bakışlarını resmetmiştir. Padişahın yüzü dörtte üç gösterilip, ışık-gölge ile hacimlendirmiş, boyut kazandırılmıştır.

Görsel 3.74: Gül Koklayan Fatih Portresi, Nakkaş Sinan Bey

ÖLÇME DEĞERLENDİRME

A) Aşağıda verilen cümlelerde () ile boş bırakılan alanlara verilen bilgiler doğru ise “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. () Portre çizerken fastan görünümde düşey çizgi ile simetri sağlanır.
2. () Büst portrede , omuzlar ve göğsün alt kısmında olan bölüm alınır.
3. () İnsan başı anatomisinde kas, kemik, yağ dokusu ve deri katmanı bulunur.
4. () Bebeklerin göz kapakları düşüktür ve alın, kaş arasında derin çizgiler vardır.
5. () İnsanların hepsi aynı karakteristik fiziki yapı ve yüz hatlarına sahiptir.

B) Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları kutu içinde verilen ifadelerden uygun olanlarla doldurunuz.

6. Yandan çalışılan portreyedenir.
7. İnsan başına önden bakıldığında şekline benzemektedir.
8. Portrede pozlar gerçeği yansıtmadığı için tercih edilmemelidir.
9. Burunda en koyu ton değeri..... kullanılır.
10. İnsan başında kulağın yüksekliğiile benzer bir boya sahiptir.

C) Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru cevapları işaretleyiniz.

11. Aşağıdakilerden hangisi modelin duruşuna göre yarım yandan çalışılan portreye verilen addır?

- A) Fastan
- B) Tam Figür
- C) Truvakardan
- D) Vesikalık
- E) Yarım

12. Aşağıdakilerden hangisi kişinin kendi portresini yapmasına verilen addır?

- A) Biyografi
- B) Büst
- C) Diyagram
- D) Otobiyografi
- E) Otoportre

D) Aşağıda verilen soruların cevaplarını noktalı yerlere yazınız.

13. Anatomik açıdan doğru bir portre çizebilmenin aşamalarını yazınız.

.....

.....

.....

.....

14. Önden görülen insan başının oranlarını kısaca yazınız.

.....

.....

.....

4. ÖĞRENME BİRİMİ

İMGESEL KOMPOZİSYON

KONULAR

4.1. İMGESEL ÇİZİMLER

4.2. HAYVAN FİGÜRÜ ÇİZİMİ

4.3. HAREKETLİ İNSAN FİGÜRÜ ÇİZİMİ

4.4. MEKÂN ÇİZİMİ

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- İmgesel objeleri kurgulayıp çizebilmeyi
- Hareketli hayvan figürlerinden oluşan imgesel (hayali kurgulanan) kompozisyonu çizerek hacimlendirmeyi
- Hareketli insan figürlerinden oluşan imgesel(hayali kurgulanan) kompozisyonu çizerek hacimlendirmeyi
- Çizilen nesne, hayvan ve insan figürünü iç mekânla birlikte çözümlmeyi ve hacimlendirmeyi
- İmgesel çizilen nesne, hayvan ve insan figürünü dış mekânla birlikte çözümlmeyi ve hacimlendirmeyi

TEMEL KAVRAMLAR

- imge
- imgesel çizim
- hayvan figürü
- iç mekân
- imgesel kompozisyon
- oran-orantı
- insan figürü
- dış mekân

Hazırlık Çalışmaları

1. Hayalinizde canlandırdığınız canlı veya cansız varlıkları nasıl çizebilirsiniz? İnsan, hayvan ve nesne çizimleri arasında ne gibi farklılıklar olabilir? Arkadaşlarınızla tartışınız.
2. Bedeninizde hareketli ve hareketin sınırlı olduğu kısımları gösteriniz. Kemik ve kas yapısını bilerek çizim yapmanın avantajları neler olabilir? Düşüncelerinizi paylaşınız.
3. Çevrenizde bulunan iç ve dış mekânlara örnekler veriniz. Mekân çizimlerinin kolaylık ya da zorlukları neler olabilir?

4.1. İMGESEL ÇİZİMLER

İmge, TDK Türkçe Güncel Sözlük'te; "1. Zihinde tasarlanan ve gerçekleşmesi özlenen şey, düş, hayal, hülya. 2. Genel görünüş, izlenim, imaj. 3. Duyu organlarının dıştan algıladığı bir nesnenin bilince yansıyan benzeri, hayal, imaj "olarak tanımlanmıştır. İmge, sözcük anlamı olarak bir yandan düş ya da hayal diğer yandan da genel görünüş olarak tanımlanır. Bu durum, imgenin sınırsızlığını ve belli çerçeveye oturtulamayan özelliğini gösterir. İmgesel kompozisyon; günlük hayatta hafızaya yerleşen olay, olgu, duygu ve nesnelerin zamanı geldiğinde ve istenilen biçimde ifadelendirilerek kâğıda aktarılmasıdır (Görsel 4.1).

Önceden görülmüş olan nesnelerin zihinde tasarlanması ile yapılan çizimlere, resim sanatında **imgesel çizim** denir. İmgesel çizim yapılabilmesi için öncelikle dış dünya iyi gözlemlenmelidir.

Dış dünyadan edinilen izlenimler, zihinde görüntüye dönüşür. Bu görüntüler birtakım sanatsal kurallar çerçevesinde resim yüzeyine aktarılır. İmgesel çizimler, sanat ve tasarımın çeşitli alanlarında, elde üretilen ürünlerde ya da dijital ortamlarda farklı amaçlar için kullanılmaktadır.

Görsel 4.1: İmgesel kompozisyon

4.1.1. İmgesel Tasarımın Önemi

İmgelerle düşünme ve imgeler tasarlama, insanlığın en eski hayal kurma süreçlerinden biridir. Duyularla algılanan veya zihinde tasarlanan imgeler, sanatı var eden temel kavramlardandır. Sanat, imgeler tasarlama ve oluşturma sürecidir. Bu süreç, sanatçıya ve döneme göre şekillenir. Dönemlerin oluşumunda gerçeği arama isteği, ekonomik ve sosyal hayat, savaşlar, sanayi devrimi, endüstriyel yaşamın gelişmesi, akılcı düşünme akımları etkili olmuştur.

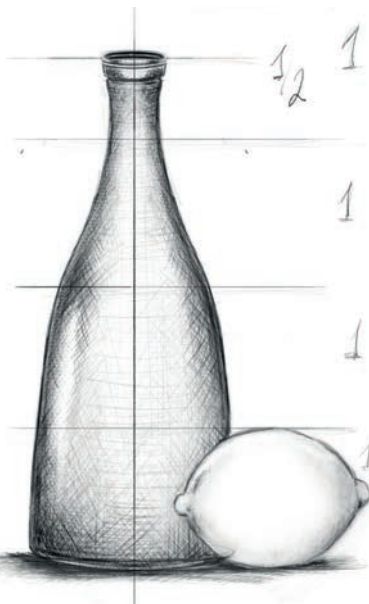
Sanatçı; kendi imgelerini oluşturarak duygu-düşünce dünyasını kendi algı ve kurgu dünyasına göre yansıtır. İmgesel düşünme, hayal gücünü geliştirir. Sanat eğitiminde imgesel düşünme ve tasarıma geniş yer verilmesi durumunda kendinden emin, kalıpları yıkan, üretici bireyler yetişir.

İmgesel tasarımda yeniden canlandırma (bellekte bulunan imgelerin çeşitli düzenlemelerle kurulması) söz konusudur. İmgesel tasarım; üretmek ve yeni bir şeyler ortaya koyabilmek azmi ile birleşirse ancak o zaman nitelikli ürünler ortaya çıkabilir. Tasarımcı, imgesel tasarımda başarıyı yakalayabilmek için öncelikle obje çiziminden başlayarak insan, hayvan ve mekân çizimlerini sıklıkla yapmalıdır. Böylelikle görsel hafızasına kaydettiklerini gerektiğinde geri çağırabilecek, onlardan yola çıkarak hayalinde kurguladığı tasarımları çizimlerine yansıtabilecek ve yeni bir şeyler üretebilecektir.

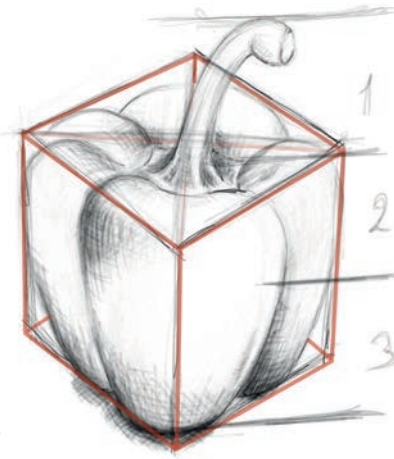
4.1.2. Obje Çizimi

Önceden gözlemlenmiş olan nesnelerin zihinde oluşturduğu görüntüler, nesnel gerçekliğe uygun çizilmek istendiğinde nesneye ait oran-orantı bilgileri kullanılmalıdır. Obje çiziminde oran-orantı; nesnelerin ortam, bakış açısı ve birbirleriyle olan ilişkilerinde aranır. Çizimlere oran-orantıyı yansıtabilmek için ölçü alma yöntemlerinden yararlanılır. Görsel 4.2'de ölçü birimi olarak seçilen limonun, şişenin yüksekliğinin belirlenmesinde kullanıldığı görülmektedir.

Görsel 4.3'te biberin genel görünümü küp şekline yakın olduğu için bir küp çiziminden faydalanılarak biber, genel hatlarıyla çizilmiştir. Ölçü birimi olarak seçilen biber sapı ile biberin uzunluğu ve genişliği oranlanarak doğru çizim yapıp yapılmadığı kontrol edilmiştir. Daha sonra karakalem tekniği ile hacimlendirme yapılarak işlem tamamlanmıştır.

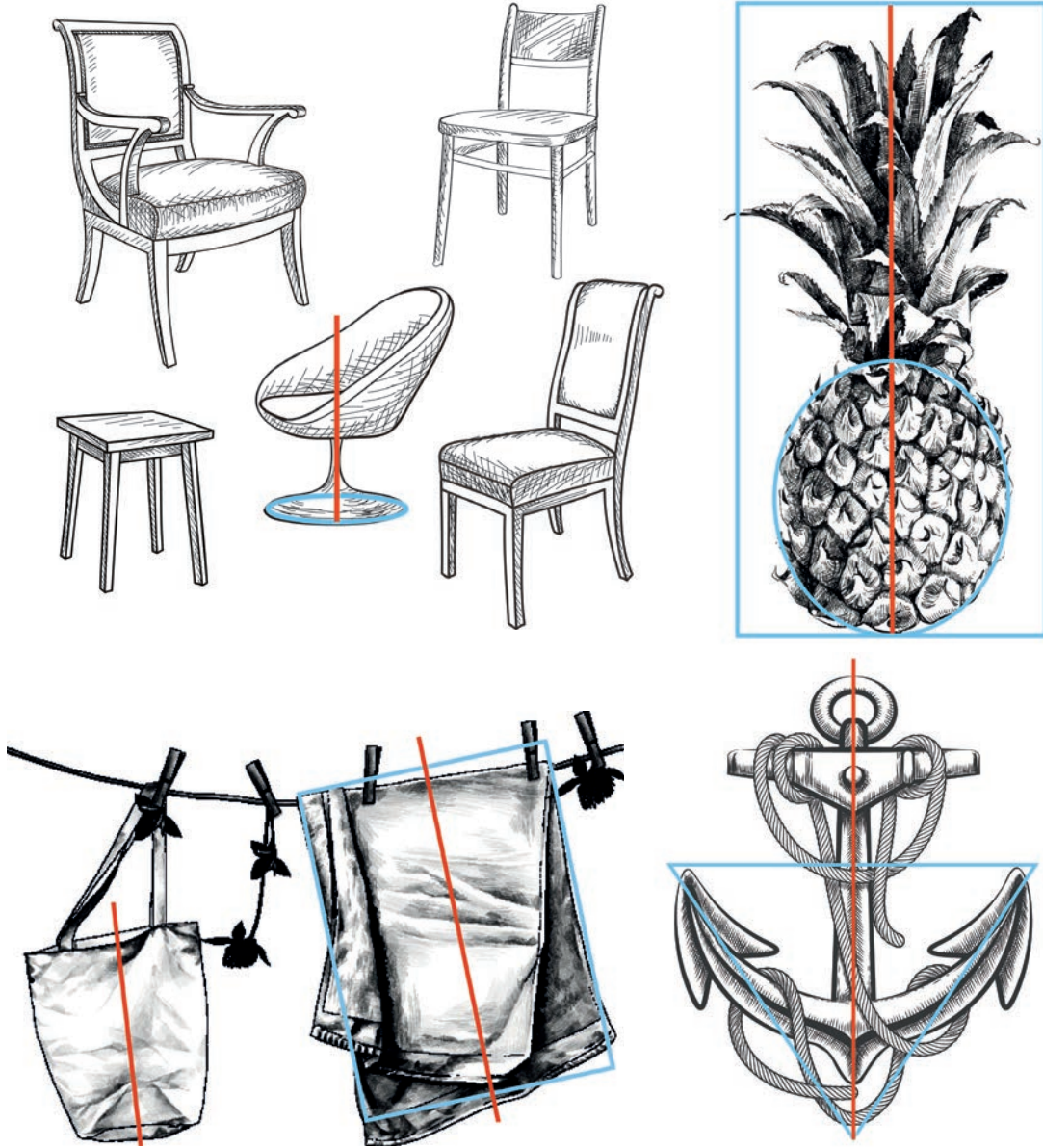
Görsel 4.2:
Çizimde
ölçü birimi
kullanma

Görsel 4.3:
Nesnenin
genel formu
ve oranlama

Obje çizimi yapılırken sırasıyla takip edilen işlemler şöyledir:

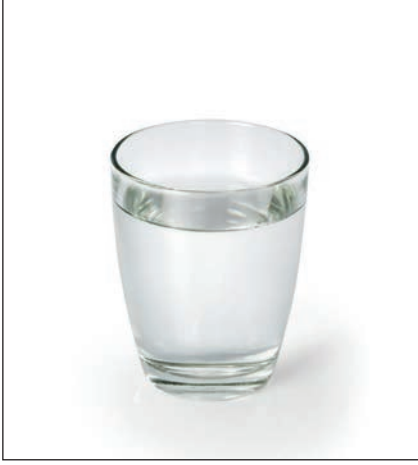
- Karakalem çalışmalarında ister obje çizimi olsun ister herhangi bir figür çizimi olsun öncelikle çizilecek nesne iyi gözlemlenerek bellekte canlandırılır.
- Nesnenin aksı ve yapısında olduğu düşünülen geometrik biçimler nesne üzerinde kabataslak görülmeye çalışılarak genel formuyla basitçe çizilir (Görsel 4.4).
- Bakarak yapılan çalışmalarda, obje üzerinde belirlenen bir parça, ölçü için kıstas alınarak kalemle ölçü alma yöntemleri kullanılır.
- Genel form çizimi sonrası ayrıntılar çalışılırken obje, ölçü için belirlenen kıstas kullanılarak ölçü ve oranlarına uygun olarak çizilir.

Görsel 4.4: Aksları ve genel geometrik biçimleri gösterilmiş obje çizimleri

1. Etkinlik

- Görsel 4.5'te verilen objeleri inceleyiniz.
- Görsellerin üzerinde objelerin akslarını ve genel hatları ile geometrik formlarını çiziniz.

Görsel 4.5

Objeleri ayrıntıları ile çizmek, nesnelere tanımayı sağlar. GörSEL 4,6'daki gibi ayrıntılı çizimler ne kadar çok yapılırsa bilgilerin belleğe yerleşmesi ve daha sonra kâğıda aktarılması o kadar kolay olur. Objelerin farklılıklarını yansıtmak için ışık gölge ve dokusuna da dikkat edilerek hacimlendirme yapılır.

“Nesnelere derinlemesine bilmek isterseniz ayrıntıları çalışın.”

*Leonardo da Vinci
(Leonardo da Vinçi)*

GörSEL 4.6: Ayrıntıları ile çizilmiş nesnelere

2. Etkinlik

- Ayrıntılarıyla çizebilmek için doğal ya da yapay objeler bulunuz.
- Bulduğunuz objeleri tüm ayrıntılarıyla gözlemleyerek önce akslarını daha sonra geometrik formlarını basitçe kâğıda aktardıktan sonra objeyi ayrıntılarıyla çiziniz.
- Çiziminizi yaparken objenin dokusunu ve ışık-gölgeyi dikkate alınız.

4.1.3. Objeye Kompozisyonu

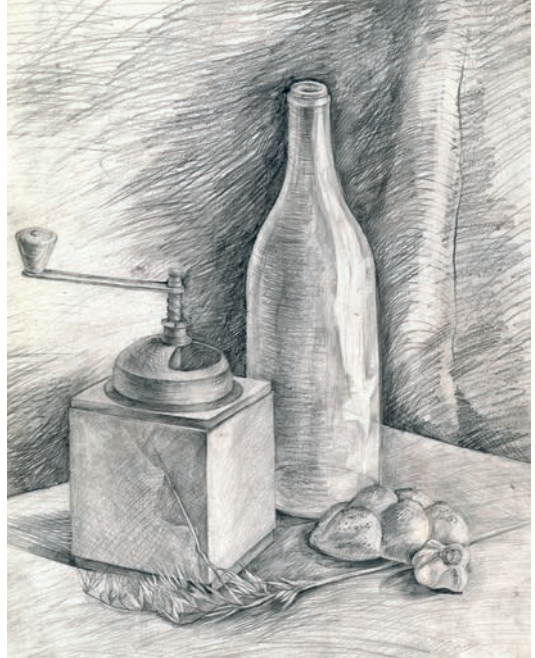
Tek nesne çizimlerindeki gibi nesnelere oluşan kompozisyonlarda da mutlaka ölçü alınmalıdır. Nesnelerin aksları, geometrik formları tek tek belirlenerek kendi içindeki oran-orantısı ve kompozisyondaki diğer nesnelerle olan ilişkisi gözlemlenmelidir. Kalemle ölçü almadan çalışabilmek, o nesneyi çok iyi tanımaya dolayısıyla gözün nesne ölçülerini kendiliğinden hatırlayacak duruma gelmesine bağlıdır. Nesneyi tanıma, iyi bir göz eğitiminin geçeri. Göz eğitiminin sağlayabilmek için güncel hayatta kullanılan her nesneye ilk defa görüyormuş gibi bakmak gerekir. Bu bakış, nesnelerin ayrıntılarının iyi algılanmasını ve doğru bir şekilde kâğıda aktarılmasını sağlar. Hafızaya yerleşen nesneler, imgesel çalışmalarda bir araya gelerek kompozisyonları oluşturur.

Kompozisyon çizimi yapılırken dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

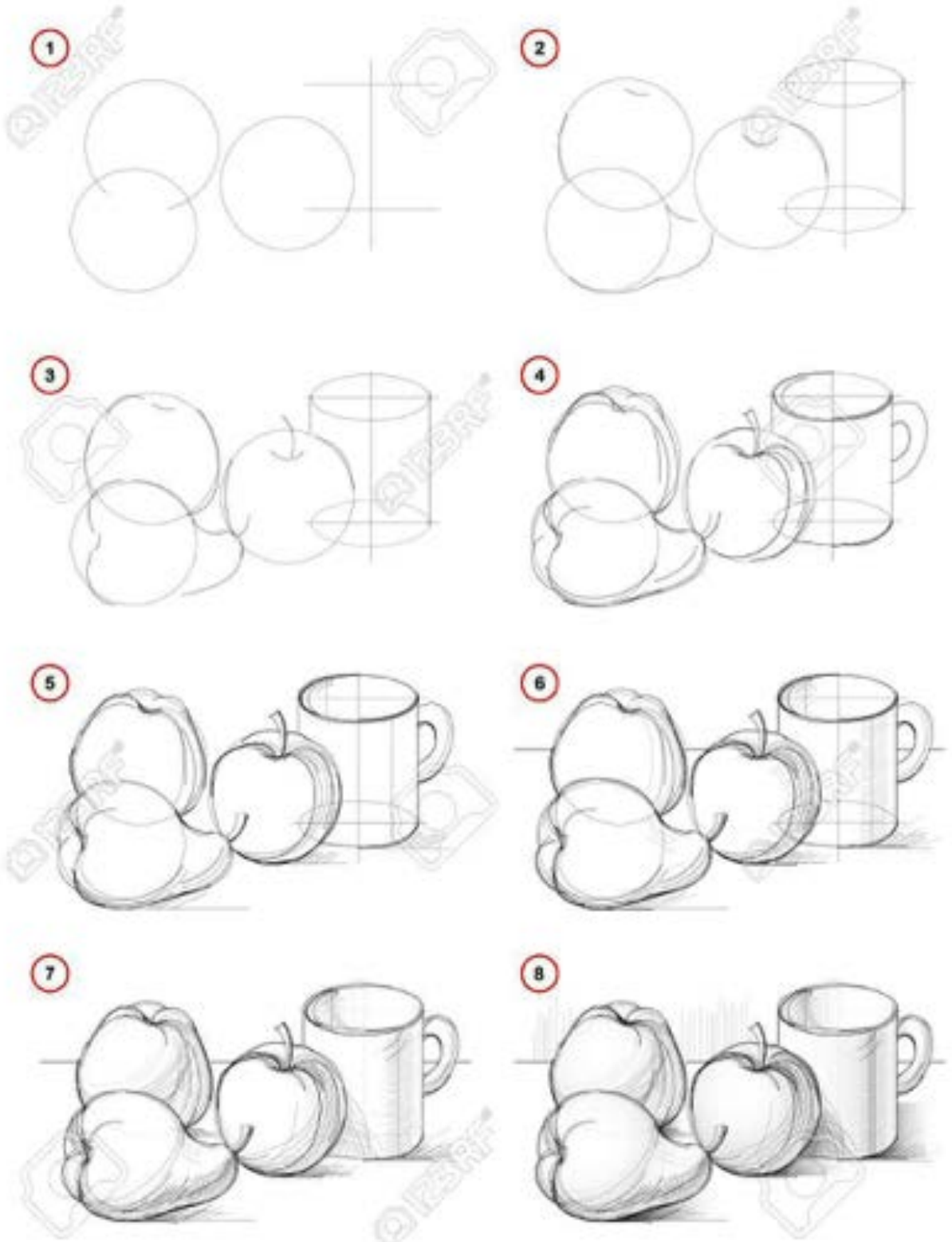
- Kompozisyonun bütünü ölçülür, nesnelerin yerleşimi gözlemlenir ve buna göre kâğıt dikey ya da yatay tutulur (Görsel 4.7, 4.8).
- Hazırlanan kompozisyondaki objelerin yerleri iyi gözlemlenir. Objeler kâğıda yerleştirilirken alt, üst, sol ve sağ kenarlarda kalacak boşluklara dikkat edilir.
- Oran-orantı ve ölçü alma yöntemleri kullanılır.
- Objelerin ön ya da arkada duruşlarına dikkat edilir.
- Objelerin yapısına en uygun geometrik formlar çizilip yerleri belirlenir, aksları çizilir.
- Geometrik form üzerine objelerin genel biçimi kabataslak çizilir.
- Genel biçimler oluşturulduktan sonra objelerdeki ayrıntılar çizilir.
- Objenin yapısına, ışığın geliş yönüne uygun tonlama ve hacimlendirme yapılır.
- Hacimlendirme yapılırken objenin mat, parlak, dokulu, pürüzsüz olup olmadığına dikkat edilir.

Görsel 4.7: Yatay kompozisyon

Görsel 4.8: Dikey kompozisyon

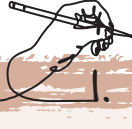
Görsel 4.9: Bir kompozisyonun çizim aşamaları

Görsel 4.10: Obje kompozisyonları

3. Etkinlik

- Görsel 4.10'daki obje kompozisyonlarını inceleyiniz.
- Kompozisyondaki nesnelerin geometrik formlarını ve akslarını, ölçü birimlerini belirleyerek görseller üzerinde işaretleyiniz.
- Siz de birden çok nesne ile bir kompozisyon oluşturunuz.
- Oluşturduğunuz kompozisyondaki nesnelerin yerlerini geometrik şekillerle 35x50 cm resim kağıdına çizerek belirleyiniz.
- Yerlerini belirlediğiniz objeleri genel hatlarıyla çiziniz.
- Çizim yaparken ölçü birimi olarak seçtiğiniz objeyi diğer objeler ile oranlayınız.
- Objeleri, ışık gölgeyi kullanarak hacimlendiriniz.

1. Uygulama

ÖĞRENME BİRİMİ : İMGESEL ÇİZİMLER

UYGULAMA ADI : Farklı Objelerden Hayali Kompozisyon

AMAÇ : Farklı objelerden oluşan hayali bir kompozisyonu zihinde oluşturup taslak halinde çizerek hacim vermek

Hayalinizde canlandırdığınız objelerden oluşan kompozisyonu aşağıdaki işlem basamaklarını dikkate alarak çiziniz.

Araç Gereçler

1. 35x50 cm resim kâğıdı
2. 2B, 3B, 4B, vb. resim kalemleri

İşlem Basamakları

1. Atölye önlüğünüzü giyiniz.
2. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyararak çizim ortamına uygun araç gereçlerinizi hazırlayınız.
3. Öğretmeninizin belirlemiş olduğu objeleri hayalinizde canlandırınız.
4. Hayalinizde canlandırdığınız objelerin yerlerini, geometrik biçimler yardımıyla kâğıda çiziniz.
5. Objeleri geometrik biçimlerin içine ölçü-oran ve oran-orantıyı dikkate alarak yerleştiriniz.
6. Kâğıda yerleştirdiğiniz objeleri, ışık gölge yardımıyla hacimlendiriniz. Hacimlendirme yaparken ışığın geliş yönünü ve nesnelerin ışık alan kısımlarını dikkate alınız.
7. Objeye üzerindeki gölgeyi ve düşen gölgeyi dikkate alınız.
8. Uygulama bitiminde araç gereçlerinizi toplayınız. Atölyeyi sizden sonraki sınıfın kullanımına hazır olacak şekilde arkadaşlarınızla iş bölümü yaparak temizleyiniz.

Değerlendirme

Uygulama çalışmanızın süresi öğretmeniniz tarafından belirlenecektir. Çalışmanız Ek 1’de verilen “Dereceli Puanlama Anahtarı 1”deki ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

4.2. HAYVAN FIGÜRÜ ÇİZİMİ

Hayvan figürü çizmek, kolay değildir çünkü hayvanlar hareketlidir. Çizim yapılmasını bekleyecek kadar sakin duramazlar. Kedi ya da köpek gibi evcil hayvanlar ancak uydukları zaman ölçü alıp çizimi tamamlayacak vakti verebilirler. Çizim yapılırken ilk iş, genel anlamda hayvanın bütünü-nü gözlemlemek, hangi geometrik şekle benzediğini tespit etmektir. Bu tespitten sonra ayrıntılar gözlemlenerek çizime devam edilmelidir. Hayvan figürü veya insan figürü çizimi yaparken baş ölçüsünün beden ile orantısına bakmak önemlidir. Baş ölçüsü, çizimin doğru olması için ölçü aracı olarak kullanılabilir.

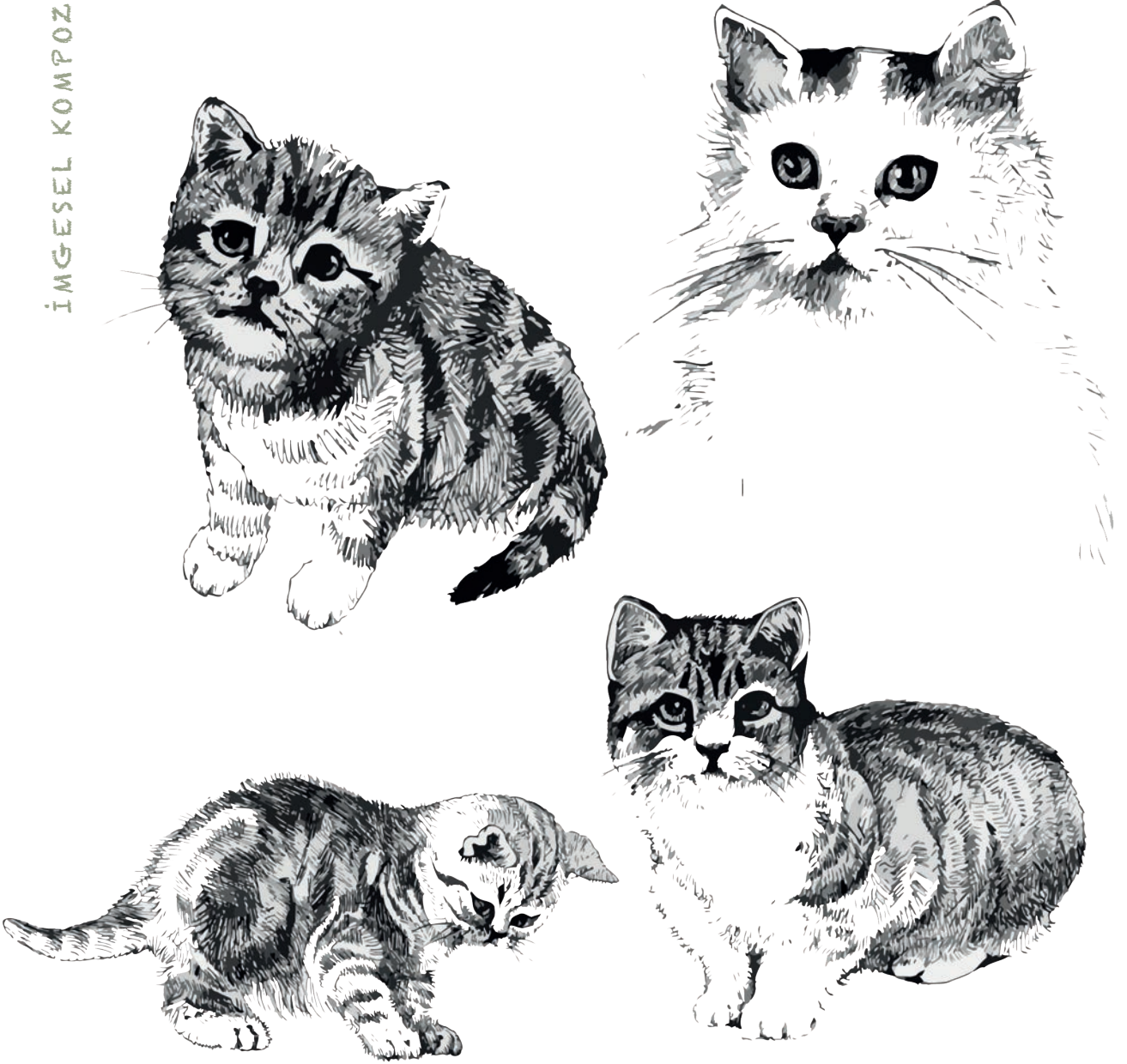
Hayvan figürü çizimi yapılırken bedeninin parçalarının birbirleriyle ilişkileri, oranları ve hareket olanakları gözlenmelidir. Hareketlerin beden yapısı üzerindeki değişimini görebilmek gerekir. Analiz edebilmek için resmi çizilecek hayvanın anatomisi doğru çözümlenmelidir.

Görsel 4.11: Köpek ve kedi figürü çizimleri

4.2.1. Hareketli Hayvan Figürleri

Hareketli hayvan figürlerini anatomik yapısına uygun hayalden etüt edebilmek için ilk aşamada hayvanlar iyi gözlemlenmelidir. Çevremizdeki hayvanların cinsiyetleri ve yaşları çizimler üzerinde karakteristik değişikliğe sebep olur. Evimiz ya da mahallemizdeki kedi, köpek, kuş, balık gibi evcil hayvanların; yakın çevremizdeki kuzu, koç, dana, koyun, inek, tavuk, horoz gibi hayvanların ve hayvanat bahçelerindeki hayvanların gözlemlenmesi görsel hafızayı geliştirerek çizimleri kolaylaştırır.

Görsel 4.12: Kedi figürleri

Anatomik yapıyı bilmek, çizimi yapılacak hayvanın nasıl hareket ettiğini ve tüm organlarının hareket yeteneklerini bilmek demektir. Hayvanların genel anlamda birçok ortak noktası olmasına rağmen karakteristik farklılıkları kolaylıkla gözlemlenebilir. Hareketli ve hareketsiz hayvan figürlerinde de farklılıklar bulunur. Çizime başlamadan önce çizimi yapılacak hayvanın karakteristik özelliklerini görmek ve hafızaya yerleştirmek gerekir.

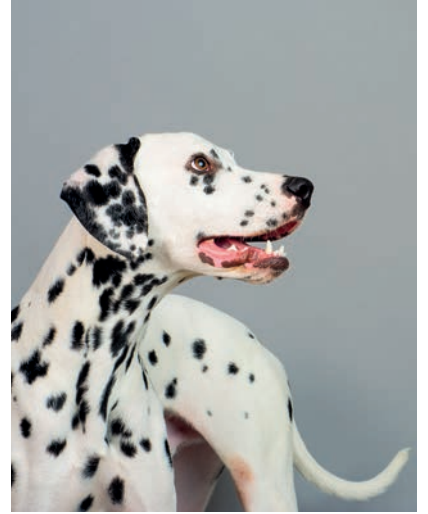

Görsel 4.13: Hareketsiz ve hareketli hayvan figürü örnekleri

4. Etkinlik

- Görsel 4.13'teki hayvan figürlerini inceleyiniz.
- Figürlerin karakteristik özelliklerinin benzer ve farklı yönlerini arkadaşlarınızla tartışınız.

Bütün çalışmalarda “çok bakmak, az çizmek” kavramları dikkate alınmalıdır. Bunun nedeni, doğru gözlem yapmak ve yaptığımız gözlemleri kâğıda doğru aktarmaktır. Bunun için de hayvan figürü çizimlerinin ilk aşamalarında fotoğraflardan, hayvanlarla ilgili bilimsel yayınlardan, illüstrasyonlardan faydalanılabilir (Görsel 4.14).

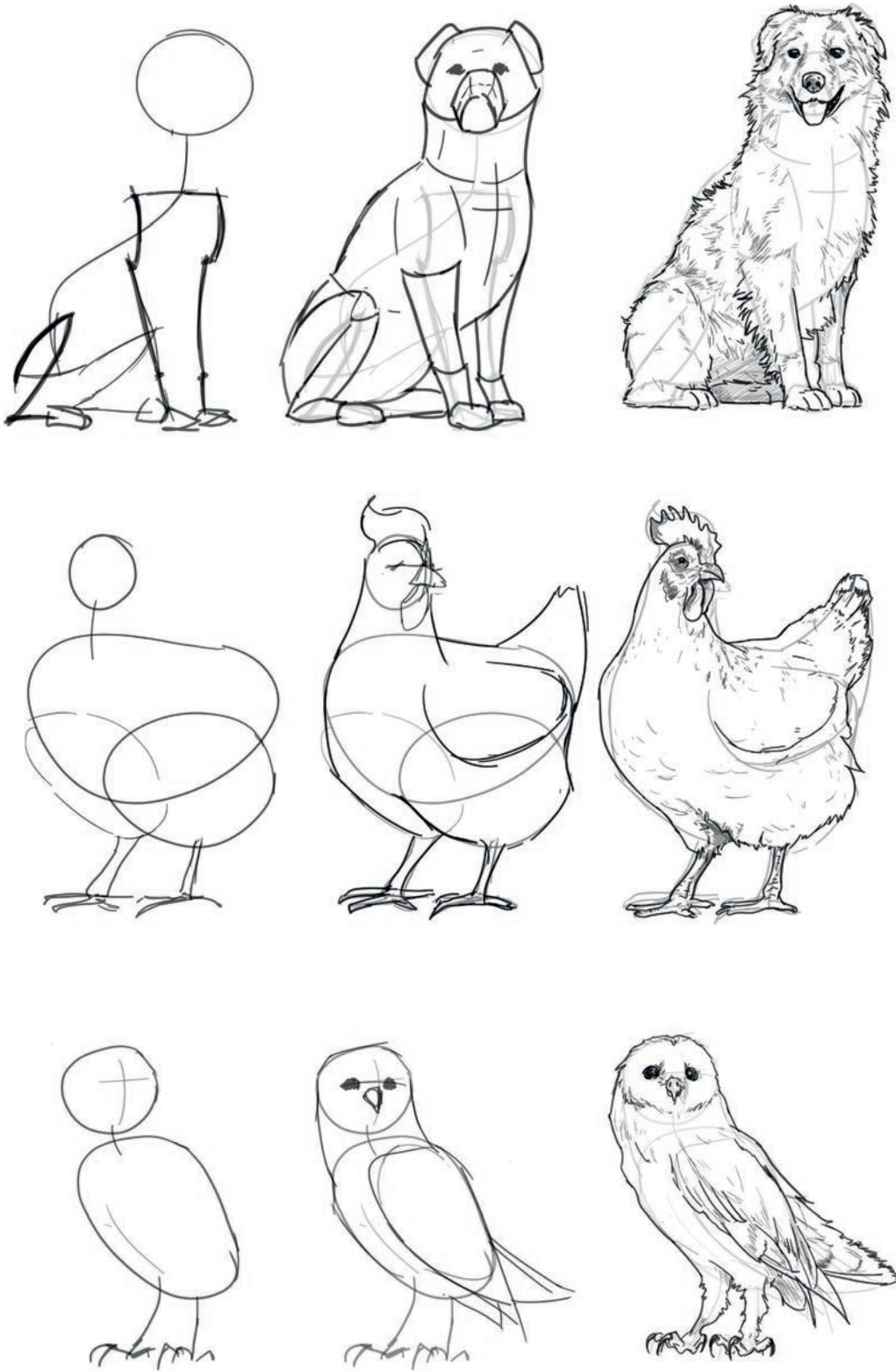
Görsel 4.14: Çeşitli hayvan fotoğrafları

Fotoğraflardan ya da illüstrasyonlardan faydalanarak çizimler yapmak genel anlamda hayvanın anatomisi ile ilgili bilgi edinmeyi sağlar. Edinilen bu bilgiler doğrultusunda yapılacak gözlemler ve çizimler, o hayvanla ilgili bilgilerin hafızaya (belleğe) yerleşmesini sağlar. Böylelikle herhangi bir durumda ya da mekânda hayvan figürü çizilmesi gerektiğinde bellekte depolanmış bilgiler kâğıda aksettirilir.

Gözlemler sonrası kısa süreli basit çizimler yapmak için geometrik ve oval çizimlerden faydalanılabilir. Bu çizimlerin amacı, temelde hayvanın genel ölçüleri ve hareket esnasındaki değişimlerini doğru algılamaktır. İlk olarak eskiz çizimler yapılır. Çalışma sırasında çizimlere uzaktan bakmak, hataların daha kolay fark edilip düzeltilmesini sağlayacaktır. Eskiz çizimlerin üzerine ayrıntılar girilerek çalışma tamamlanır. Görsel 4.15'te çeşitli hayvan figürlerinin çizim aşamaları görülmektedir.

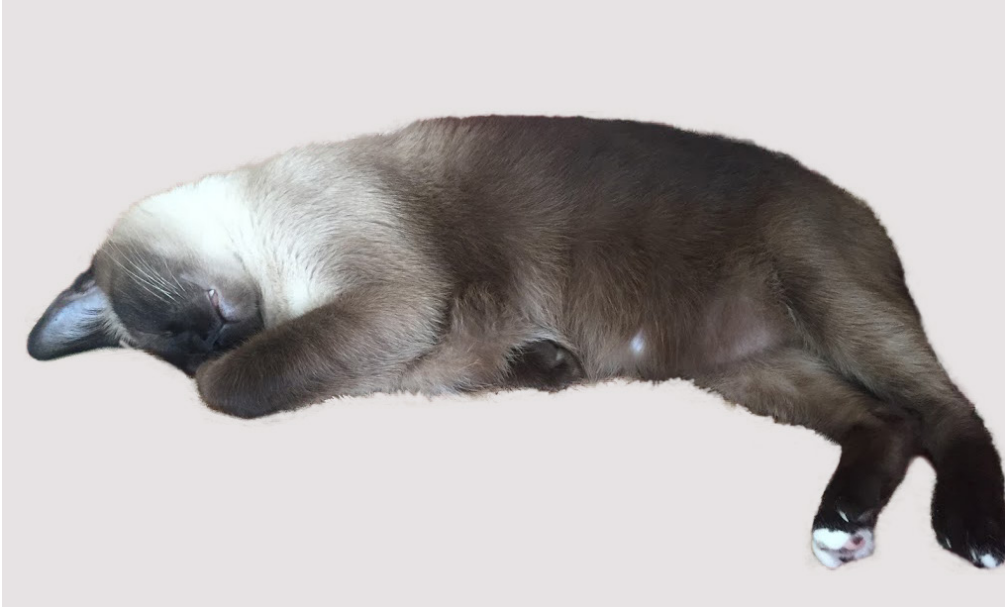
Görsel 4.15: Hayvan figürü çizim aşamaları

Görsel 4.16: Hayvan figürü çizim aşamaları

5. Etkinlik

- Görsel 4.17'deki hayvan fotoğrafını inceleyiniz.
- Ovalardan yola çıkarak hayvan figürünü genel hatları ile resim kâğıdına çiziniz.
- Siz de çeşitli kaynaklardan hayvan fotoğrafları bulunuz ve birini seçiniz.
- Seçtiğiniz fotoğraftaki hayvan figürünü inceleyiniz.
- Hayvan figürü üzerinde gördüğünüz geometrik şekilleri kâğıda çiziniz.
- Geometrik şekiller içerisine hayvan figürünü genel hatları ile çiziniz.
- Ölçü birimi olarak seçtiğiniz bölümü kullanarak hayvan figürü üzerinde oranlayınız.
- Figürü detaylandırarak çiziminizi tamamlayınız.

Görsel 4.17: Örnek fotoğraf

Hayvan Figürlerinin Hacimlendirilmesi

Hayvanların anatomik yapısı kadar dış görünüşlerindeki doku farklılıkları da karakteristik özellikleri içerisinde yer almaktadır (Görsel 4.18). Hayvanları dış etkilerden koruyan derilerinin özellikleri birbirinden farklıdır. Deri bir hayvanda dokunma duyusuyla yumuşaklık hissettirenken diğerinde daha serttir. Bazı hayvanlar tek renk iken bazılarının derileri desenlidir. Bir başka hayvanda deri pullardan oluşurken diğerinde kabuk halindedir. Tüylerinin farklılığı, uzunluğu ve kısalığı ayırt ediciliği sağlar. Hacimlendirme yaparken ışık-gölge kadar bu doku farklılıkları da dikkate alınmalıdır. Hacimlendirme, karekalemle siyah-beyaz yapılabileceği gibi sulu boya, guaj boya, pastel, akrilik gibi farklı tekniklerle renkli de çalışılabilir (Görsel 4.19).

Görsel 4.18: Hayvan figüründe doku farklılıkları ve hacimlendirmeye etkisi

Görsel 4.19: Renkli teknikle hacimlendirme

6. Etkinlik

- Görsel 4.20'deki hayvan fotoğraflarını inceleyiniz.
- İncelediğiniz hayvanların dış dokuları hakkında ne düşünüyorsunuz? Arkadaşlarınızla fikir alışverişinde bulununuz.
- Çeşitli kaynaklardan farklı dış dokuları olan hayvan fotoğrafları bulunuz ve inceleyiniz. Bu hayvanları imgesel olarak hafızanıza yerleştirebilmek amacıyla dokularını dikkate alarak çizin. Çizimlerinizi istediğiniz bir teknikle renklendiriniz.

a

b

c

d

e

f

Görsel 4.20: Çeşitli hayvan fotoğrafları

4.2.2. Hayvan İllüstrasyonu Örnekleri

Öncelikle hayvan figürünün anatomik yapısı ve duruşu, geometrik form şeklinde algılanarak perspektife uygun çizilmelidir. Ardından geometrik form içine ayrıntılar resmedilmelidir. Hayvan fotoğraflarından faydalanılarak çeşitli illüstrasyonlar yapmak mümkündür.

Görsel 4.21

Görsel 4.22

Görsel 4.23

Görsel 4.24

Görsel 4.25

Görsel 4.26

7. Etkinlik

- Görsel 4.27'deki evcil hayvanları inceleyerek resim kâğıdına çiziniz.
- Çizdiğiniz hayvanı yaşam alanında hayal ediniz. Hayal ettiğiniz mekâna hayvanı yerleştiriniz.
- Çiziminizi ışık-gölge ve hayvanın dokusunu dikkate alarak karakalemle hacimlendiriniz.
- Etkinlik sırasında öğretmeniniz ve arkadaşlarınızın görüşlerini alarak çalışmanızın daha iyi olması için çaba gösteriniz.
- Aynı çalışmayı kendinizin belirleyeceği başka hayvan figürleri ile de yaparak çizim becerilerinizi geliştirebilirsiniz.

Görsel 4.27: Evcil hayvan fotoğrafları

2. Uygulama

ÖĞRENME BİRİMİ : İMGESEL ÇİZİMLER

UYGULAMA ADI : Hayali Hayvan Figürü Çizimi

AMAÇ : Karakalemle hayali çizilen hayvan figürlerini ışık gölgeye dikkat ederek hacimlendirmek

Aşağıdaki işlem basamaklarını dikkate alarak imgesel hayvan figürü çizimleri yapınız.

Araç Gereçler

1. 35x50 cm resim kâğıdı
2. 2B, 3B, 4B, vb. resim kalemleri

İşlem Basamakları

1. Atölye önlüğünüzü giyiniz.
2. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyarak çizim ortamına uygun araç gereçlerinizi hazırlayınız.
3. Dijital ya da basılı yayınlardan hareketli hayvan figürlerini inceleyiniz.
4. İncelediğiniz figürlerin karakteristik özelliklerini arkadaşlarınızın da görüşlerini alarak belirleyiniz.
5. Hayvan figürlerinin karakteristik özelliklerini, oran-orantısını, hareketlerini dikkate alarak geometrik biçimler yardımıyla eskiz kâğıtlarına taslak çizimlerini yapınız.
6. Yaptığınız çizimleri öğretmeninizle birlikte değerlendiriniz. Eksik ya da daha iyi olması gereken yerler varsa hataları gidererek yeniden çiziniz.
7. Kâğıda yerleştirdiğiniz hayvanları ışık-gölge yardımıyla hacimlendiriniz.
8. Hacimlendirme yaparken hayvanların hareketlerini dikkate alınız.
9. Uygulama bitiminde araç gereçlerinizi toplayınız. Atölyeyi sizden sonraki sınıfın kullanımına hazır olacak şekilde arkadaşlarınızla iş bölümü yaparak temizleyiniz.

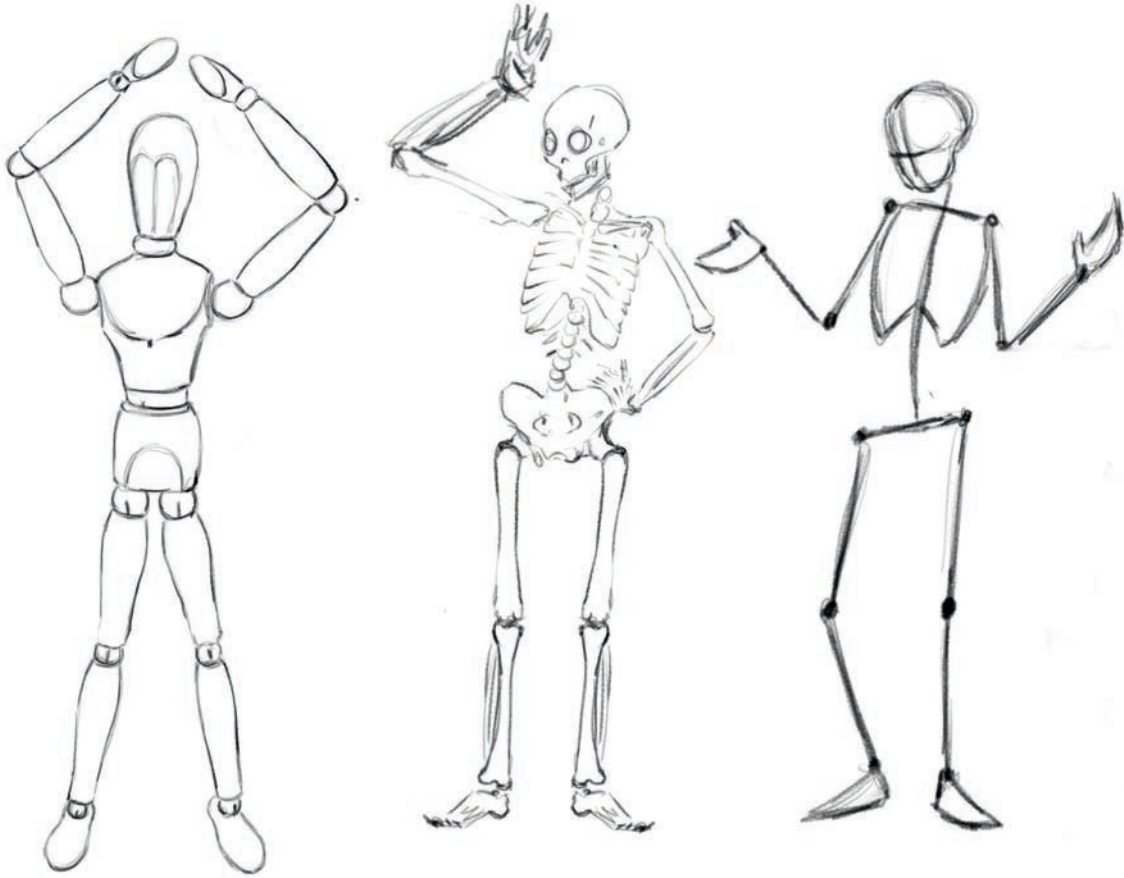
Değerlendirme

Uygulama çalışmanızın süresi öğretmeniniz tarafından belirlenecektir. Çalışmanız Ek 1'de verilen "Dereceli Puanlama Anahtarı 1"deki ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

4.3. HAREKETLİ İNSAN FIGÜRÜ ÇİZİMİ

İnsan çiziminde anatomiye uygun belli oranlar kullanılmaktadır. Baş, ölçü birimi olarak ele alınır ve vücuttaki tüm oranlar buna göre belirlenir. Baş çizildikten sonra figürün en ve boy oranları başın ölçüsüne göre ayarlanmalıdır. Hareketsiz biçimde ayakta duran ortalama bir insan figürünün boyu yedi buçuk baş, omuz eni iki baş ölçüsündedir.

Hareketli figürlerde bu oranların değişeceği unutulmamalı ve kalemle ölçü alma yöntemi kullanılarak oranlar, figürün duruş pozisyonuna göre belirlenmelidir. Esas çizimden önce eskizler yapılması figürün hareketinin ve oranlarının oturtulmasında faydalı olacaktır. İnsan anatomisi de iyi bilinmeli ve çizimler, anatomik yapının hareketli durumlarda aldığı biçimler düşünülerek yapılmalıdır.

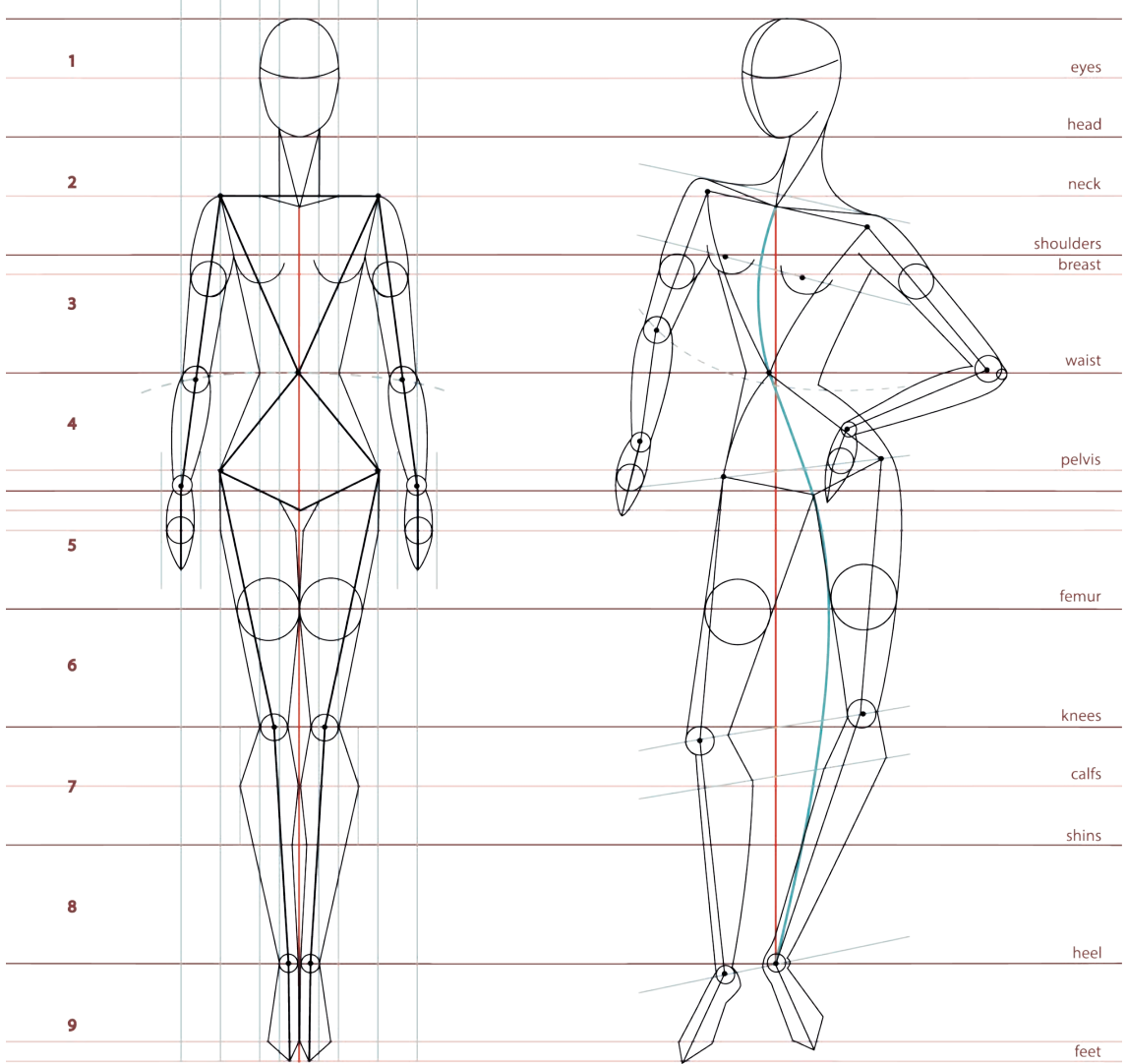

Görsel 4.28: Hareketli insan figürü eskizleri

4.3.1. Hareketli İnsan Figürlerinin Anatomik Yapıya Uygun Çizimi

İnsan çiziminin en kolay yolu, insan vücudunun parçalarının birbirlerine eklenmiş ovaler olarak çizildiği bilyeli eklem tekniğidir (Görsel 4.29). Figürün pozu, bilyeli eklem tekniği ile kabataslak bir kâğıda geçirilir. Basit görünse de birçok profesyonel sanatçı eserlerini üretmek için bu tekniği rutin olarak kullanmaktadır.

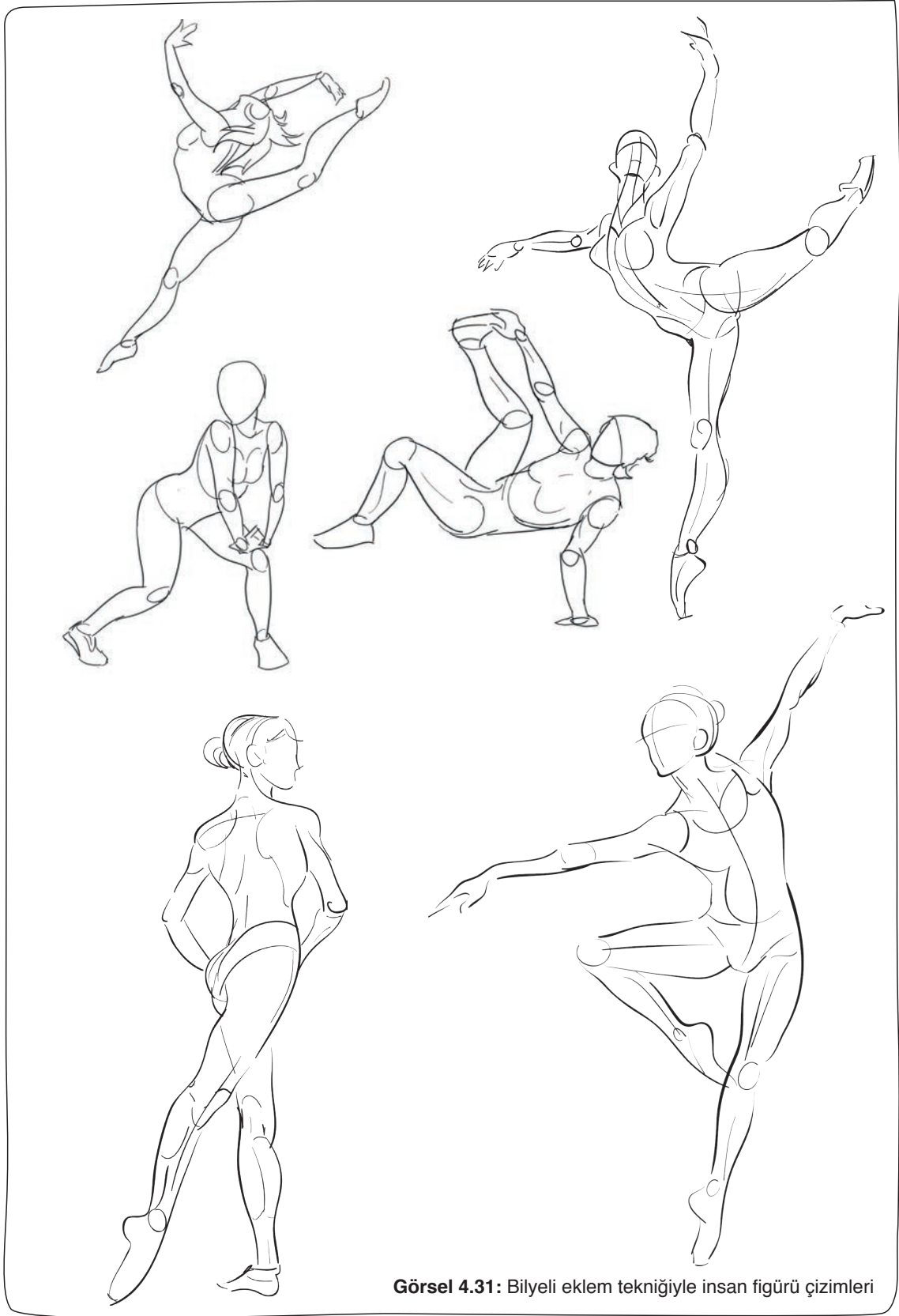
Hareketli insan figüründe temelde ihtiyaç duyulan şey, baş ölçüsünün bedende doğru bir şekilde oranlanmasıdır. Çalışmaya başlarken hatalar yapılabilir. Yapılan her hatayı düzeltmek için uğraşırken hafızada kalanlar bir sonraki çalışmanın daha iyi olmasına yardımcı olur. Çok sık çizim yapmak, kişiyi mükemmelliğe ulaştırır.

Görsel 4.29: İnsan figürü çiziminde bilyeli eklem tekniği

Görsel 4.30: İnsan figürü çiziminde oval tekniği

Görsel 4.31: Bilyeli eklem tekniğiyle insan figürü çizimleri

8. Etkinlik

- Görsel 4.31'deki hareketli insan figürlerini inceleyiniz.
- Figürlerin karakteristik özelliklerini arkadaşlarınızın farklı görüşlerini de dikkate alarak analiz ediniz.
- Bilyeli eklem tekniği ile yapacağınız çizimi önce görsel üzerine sonra kâğıda uygulayınız.
- Bilyeli eklem tekniğini uyguladığınız figürleri genel hatları ile çiziniz.

a

b

c

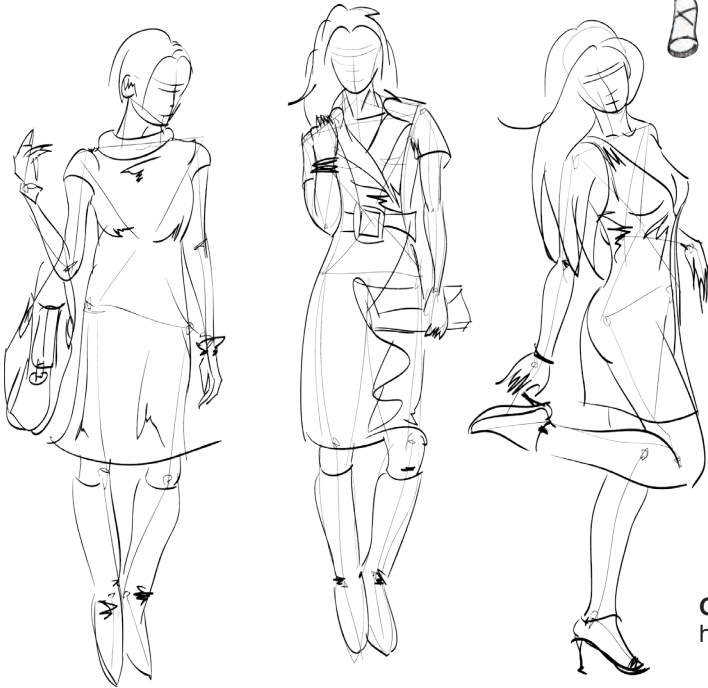
d

Görsel 4.32: Hareketli figür örnekleri

9. Etkinlik

- Dijital ya da basılı yayınlardan araştırdığınız hareketli insan figürlerini inceleyiniz.
- İncelediğiniz figürlerin karakteristik özelliklerini arkadaşlarınızın da görüşlerini alarak belirleyiniz.
- İlk olarak bilyeli eklem tekniği ile insan figürünü kâğıda çiziniz.
- Bilyeli eklem tekniğini uyguladığınız insan figürünü genel hatları ile çiziniz.
- Baş, ölçü birimi olarak kullanınız ve figür üzerinde oranlama yapınız.
- Çalışmanızı öğretmeninizin uyarıları doğrultusunda düzeltiniz.

İnsan figürü çizimlerinde eskiz yaparken, kalem çok bastırmadan kullanma alışkanlığı edinilmelidir. Böylelikle çizim yapan kişi hem silgiye daha az ihtiyaç duyar hem de elleri daha az yorulur. Eskiz tamamlandığında geriye dönerek doğru olduğuna karar verilen çizgiler kalınlaştırılabilir. Çizime vücuttan başlanmamalıdır. Onun yerine karakterlerin kafasının şekline ve büyüklüğüne odaklanılmalıdır. Ardından başın oranı kullanılarak figür tamamlanmalıdır. İlerleme sağlamak için bol bol araştırma yapılmalı ve yapılmış örnekler de takip edilmelidir.

Görsel 4.33: Farklı duruşlarda hareketli insan figürü çizimleri

Görsel 4.34: Farklı duruşlarda hareketli insan figürü çizimleri

10. Etkinlik

- Bir doğum günü partisi kurgulayınız.
- Partide dans eden insanları anlatan bir kompozisyon hayal ediniz.
- Dans eden insanları bilyeli eklem tekniği ile çiziniz.
- Başı ölçü birimi olarak kullanınız ve figür üzerinde oranlama yapınız.
- Çalıştığınız figürlerinizi perspektifi dikkate alarak çiziniz.
- Figürlerinizi ana hatlarıyla çiziniz.
- Çalışmanızı öğretmeninizin uyarıları doğrultusunda düzeltiniz.
- Çalıştığınız figürlerin üç tanesini, ışık-gölgeyi kullanarak hacimlendiriniz.

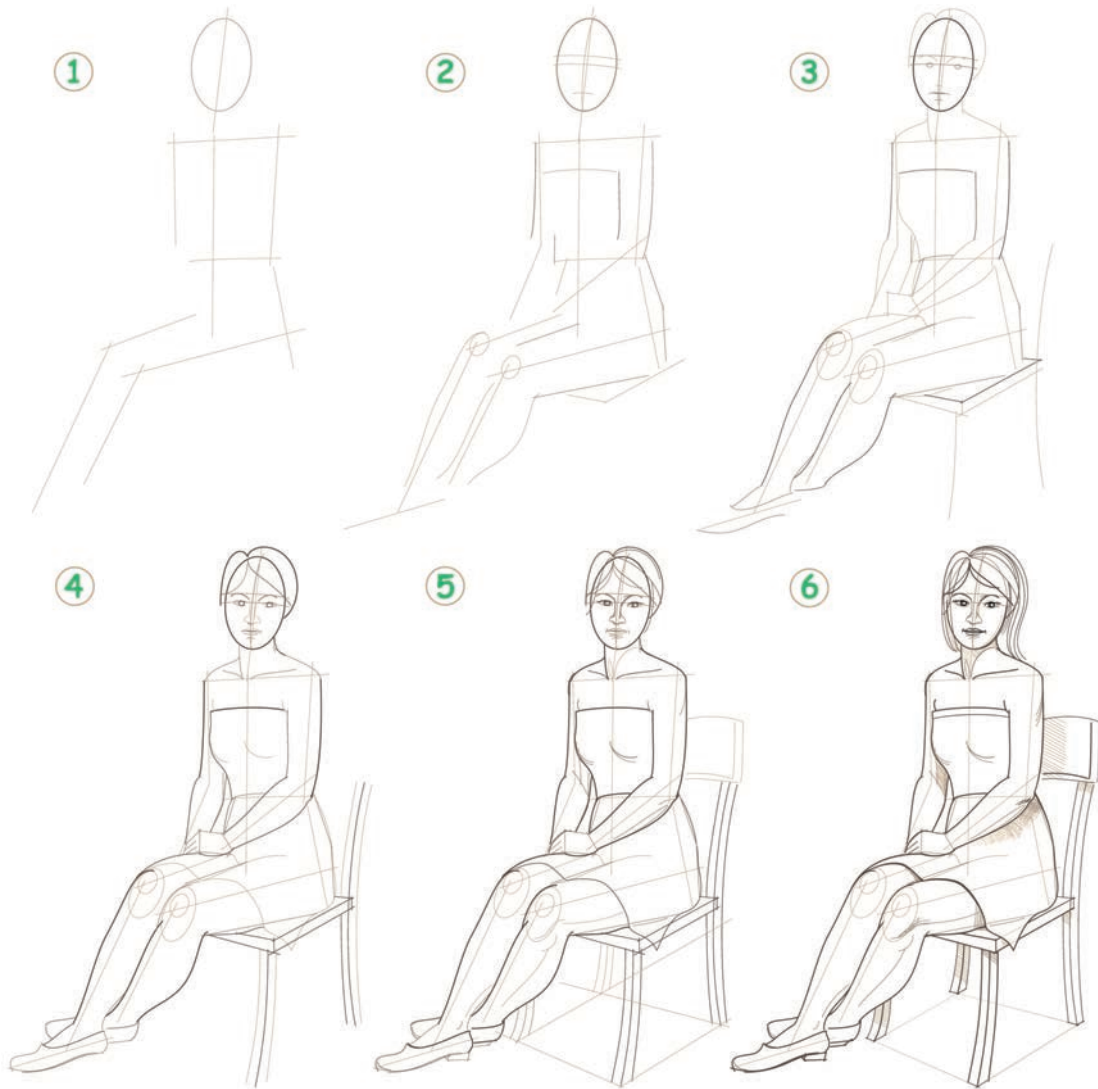

Görsel 4.35: Hareketli figürler

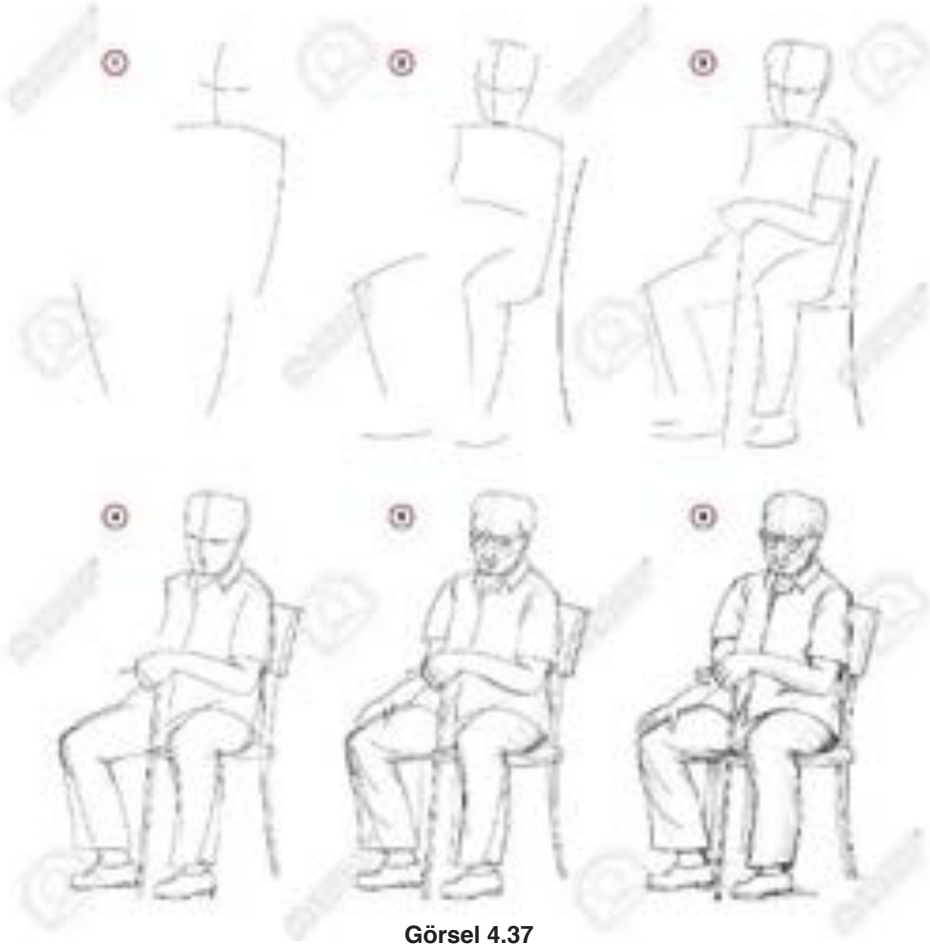
4.3.2. İnsan Figürünü Hacimlendirme

İnsan figürü hacimlendirilirken figürün üzerine düşen ışık ve gölge alanlarına göre yapılan tonlamada açık-koyu dengesi oluşturulur. Çizgi ve lekelerin ton değerlerine dikkat edilir. Çizgilerin yönünün, formun biçimine uygun olması sağlanarak figüre hacim kazandırılır. Hacimlendirme farklı teknik ve malzemelerle yapılabilir.

Görsel 4.36'da görüldüğü gibi önce baş ölçüsü birim olarak alınmalı, oranlarına göre genel hatlarıyla çizilmeli daha sonra ayrıntılar girilerek çizim tamamlanmalıdır. Çizimin doğruluğu tespit edildikten sonra ışık-gölge yardımıyla figür hacimlendirilmelidir.

Görsel 4.36

Görsel 4.37

Görsel 4.38: Karakalem hacimlendirme örnekleri

Görsel 4.39: Çizgisel ve lekese hacimlendirme

Görsel 4.40: İnsan figüründe farklı yorumlar

Görsel 4.41: Tarama tekniğiyle hacimlendirilmiş insan figürü

3. Uygulama

ÖĞRENME BİRİMİ : İMGESEL ÇİZİMLER

UYGULAMA ADI : Hareketli İnsan Figürleri Çizimi

AMAÇ : Karakalemle hayali çizilen insan figürlerinden oluşturulan kompozisyonu ışık gölgeye dikkat ederek hacimlendirmek

Hareketli insan figürlerinden kurguladığınız imgesel kompozisyonu aşağıdaki işlem basamaklarını dikkate alarak çizip hacimlendiriniz.

Araç Gereç

1. 35x50 cm resim kâğıdı
2. 2B, 3B, 4B, vb. resim kalemleri

İşlem Basamakları

1. Atölye önlüğünüzü giyiniz.
2. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyarak çizim ortamına uygun araç gereçlerinizi hazırlayınız.
3. Hareketli insan figürlerinin yer aldığı (spor, dans, piknik, vb.) bir konuyu öğretmeniniz ve arkadaşlarınızla belirleyiniz.
4. Konuya uygun hareketli insan figürlerinin hareketlerini ve oran-orantısını dikkate alarak “bilyeli eklem tekniği” yardımıyla eskiz kâğıtlarına taslak çizimlerini yapınız.
5. Figürleri perspektifi dikkate alarak çiziniz.
6. Yaptığınız çizimleri öğretmeninizle birlikte değerlendiriniz. Eksik ya da daha iyi olması gereken yerler varsa hataları gidererek yeniden çiziniz.
7. Kâğıda yerleştirdiğiniz figürleri, ışık gölge yardımıyla hacimlendiriniz.
8. Hacimlendirme yaparken figürlerin hareketlerini ve insan anatomisini dikkate alınız.
9. Uygulama bitiminde araç gereçlerinizi toplayınız. Atölyeyi sizden sonraki sınıfın kullanımına hazır olacak şekilde arkadaşlarınızla iş bölümü yaparak temizleyiniz.

Değerlendirme

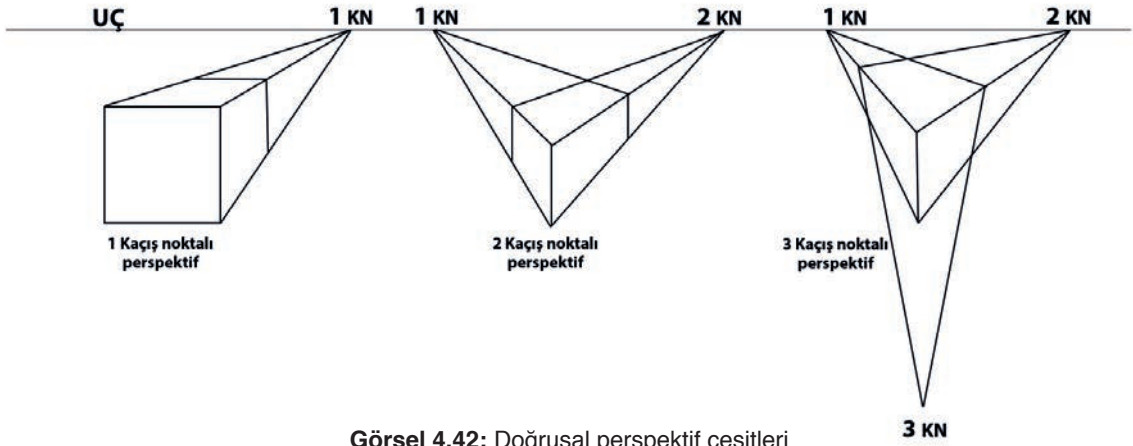
Uygulama çalışmanızın süresi öğretmeniniz tarafından belirlenecektir. Çalışmanız Ek 1’de verilen “Kontrol Listesi 2”deki ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

4.4. MEKÂN ÇİZİMİ

Mekân, bulunulan yer demektir. Dışarıdan bağlantısı kesilmiş binaların duvarlar, pencereler ve kapılarla oluşturulmuş yapısına **iç mekân** denir. İnsan yapıtlarının arasında kalan sokaklar, parklar, bahçeler ve bunlarla sınırlanan mekâna da **dış mekân** denir. İç mekân, insanın barınma ihtiyacını karşıladığı alanlardır. Bunun dışında kalan yerler ise dış mekândır.

Bizden uzak nesnelerin küçülüyormüş hissiyle, bize yakın nesnelerin ise olduklarından daha büyük çizilmesine perspektif denir. Çizim yaparken genellikle bir kaçış noktalı, iki kaçış noktalı ve üç kaçış noktalı doğrusal perspektif çeşitleri kullanılmaktadır (Görsel 4.39).

Ufuk çizgisi (UÇ), gözümüzün hizasından geçtiğini farz ettiğimiz çizgidir. Konumu bakış noktasına göre değişir. **Kaçış noktası (KN)**, nesne çizgilerinin gözden uzaklaşırken birbirine yaklaşarak ufuk çizgisi üzerinde bir noktada birleşiyormüş gibi algılandığı noktadır.

Görsel 4.42: Doğrusal perspektif çeşitleri

Mekân çizimi yapabilmek için öncelikle perspektif kuralları iyi bilinmelidir. Çizimler, tek kaçış noktalı veya çift kaçış noktalı perspektife göre yapılabilir. Nesnelere nereden ve hangi yükseklikten bakılacağını belirlemek için ufuk çizgisi çizilmelidir. Kaçma noktası ile nesnelere derinlik etkisi verilir.

4.4.1. Perspektife Uygun İç ve Dış Mekân Çizimi

İç ve dış mekân çizimleri yapılırken perspektif kurallarından yararlanılır. Mekâna bakış noktasına göre çizim; tek, çift ya da üç kaçış noktalı olabilir. Mekân çizimlerinde başarılı olabilmek için öncelikle cetvelle yapılan perspektif teknik çizimin çözümlenmiş olması gerekir. Böylelikle desen çalışmalarında mekân çizimleri rahatlıkla cetvel kullanılmadan elle yapılabilir.

İç mekân ve dış mekân çizim örneklerini incelemek, bunların perspektif açıdan analizini ve çözümlemesini yapmak önemlidir. İç ve dış mekânları, perspektif açıdan sürekli gözlemleyerek görsel hafızanın pekiştirilmesi önemlidir. İçinde bulunulan mekânların bu gözle gözlemlenmesi ve teknik bilgilerin hatırlanması, iç ve dış mekân çizimlerinin daha kolay yapılmasını sağlayacaktır.

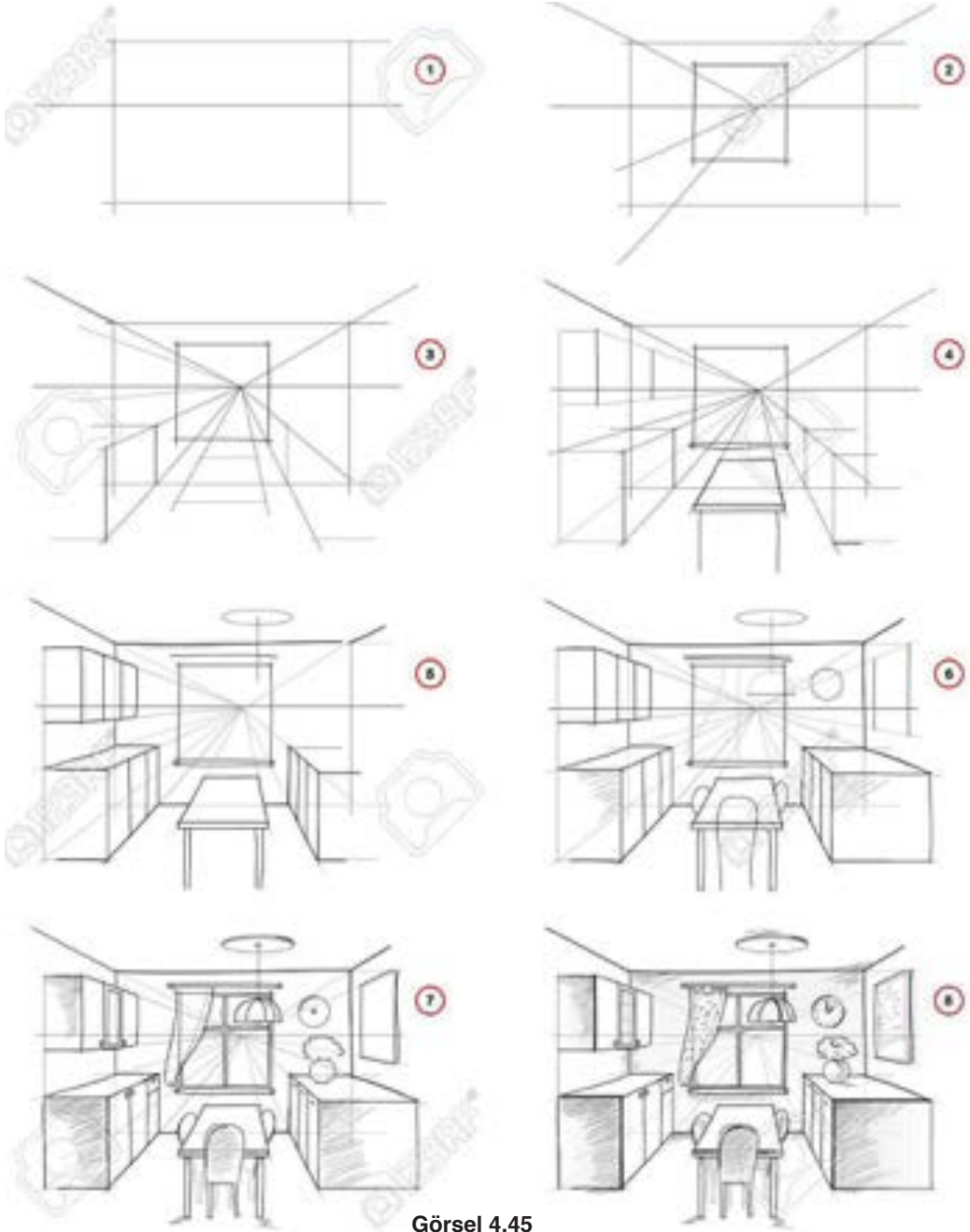
Görsel 4.43: İç mekâna yerleştirilmiş nesnelere

Görsel 4.44: İç mekân çizimi örnekleri

11. Teknik

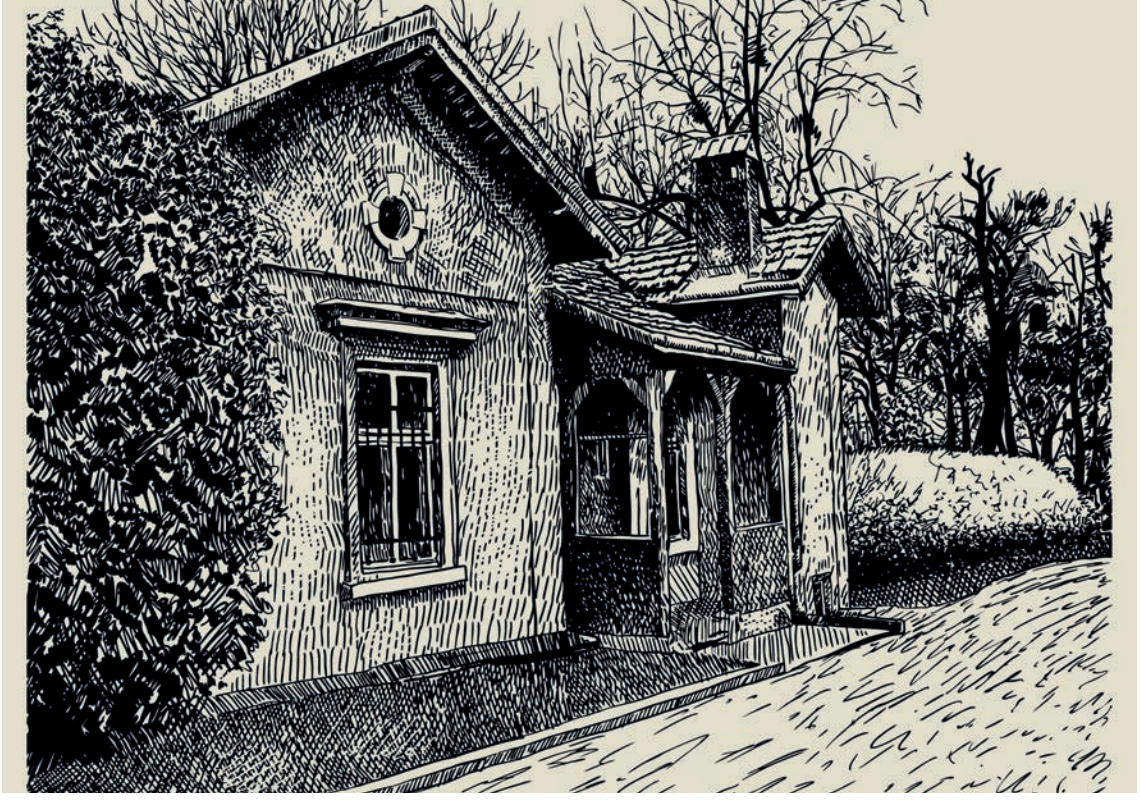
- Görsel 4.41'deki iç mekân çizimini inceleyiniz. Çizimin kaç kaçış noktalı perspektife göre yapıldığını tespit ediniz.
- Görselde verilen aşamaları sırasıyla takip ederek incelediğiniz çizimi 35x50 cm resim kâğıdına çiziniz.

Görsel 4.45

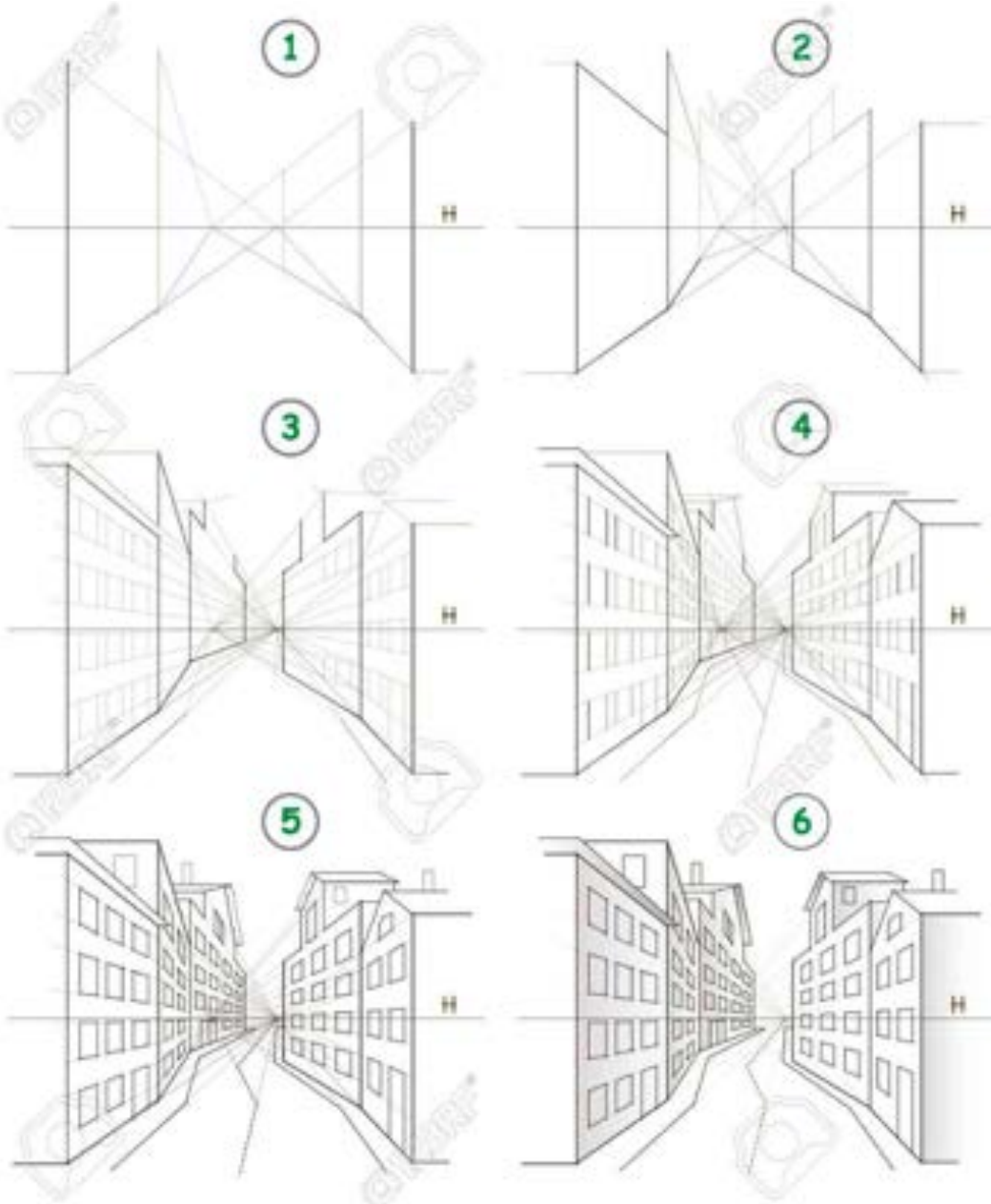
Görsel 4.46: Dış mekân çizimi örnekleri

Görsel 4.47: Farklı tekniklerle çalışılmış dış mekân örnekleri

12. Etkinlik

- Görsel 4.44'teki dış mekân çizimini inceleyiniz. Çizimin kaç kaçış noktalı perspektife göre yapıldığını tespit ediniz.
- İncelediğiniz çizimi görselde verilen aşamaları sırasıyla takip ederek 35x50 cm resim kâğıdına çiziniz.

Görsel 4.48

13. Tekniklik

- Perspektif kurallarını dikkate alarak iç ve dış mekân çizimleri yapınız.
- İç ve dış mekân çizimlerinizden birini seçerek kuru kalemle renklendirebilirsiniz.
- Çizimlerinizi bir dosyada toplayınız. Çizimlerinizin perspektif açıdan uygun olup olmadıklarını öğretmeninizin de görüşlerini alarak değerlendiriniz.
- Yaptığınız çalışmalardan uygun olanı seçerek, arkadaşlarınızla paylaşınız. Çalışmanızı okul panosunda sergileyiniz.

4.4.2. Figürleri ve Nesneleri İç ve Dış Mekâna Yerleştirme

İç ve dış mekân çalışılırken ufuk çizgisi mutlaka çizilmelidir. Ufuk çizgisinin altında ve üstünde bulunan nesnelere yerleri geometrik olarak belirtilir. Tespit edilen kaçış noktasına göre hareket ederek nesnelere kütleleri çizilir. Çizilen nesnelere, çalışmanın amacına göre karakalem ile hacimlendirilir ya da Görsel 4.45'teki gibi renklendirilir.

Caddeler ve kalabalık sokaklar, tasarlanabilecek en güzel illüstrasyon çalışmalarının oluşacağı ortamlardır. Böyle bir çalışmada ortamın üç boyutunu veren, perspektifin kullanımıdır. Binaların büyüklükleri yanında araçların büyüklüklerine, insan figürlerinin nasıl yerleştirildiğine ve ölçülerine dikkat edilmelidir. Görsel 4.47'de insan, bina ve araçların boyutlarının dengeli bir şekilde ve perspektife uygun olarak mekâna yerleştirildiği bir dış mekân illüstrasyonu görülmektedir.

Görsel 4.49: Dış mekân illüstrasyonu

İç ve dış mekânda nesne ve figürler çözümlenirken perspektif kuralları doğru uygulanmalıdır. Görsel 4.46'da insan figürlerinin boyutlarının farklı olması, figürlerin önde, arkada, yakında ve uzakta olması ve birbirleriyle ilişkisi doğru konumlandırılmıştır. Kompozisyondaki binalar, kuşlar perspektif kuralları dikkate alınarak çizilmiştir.

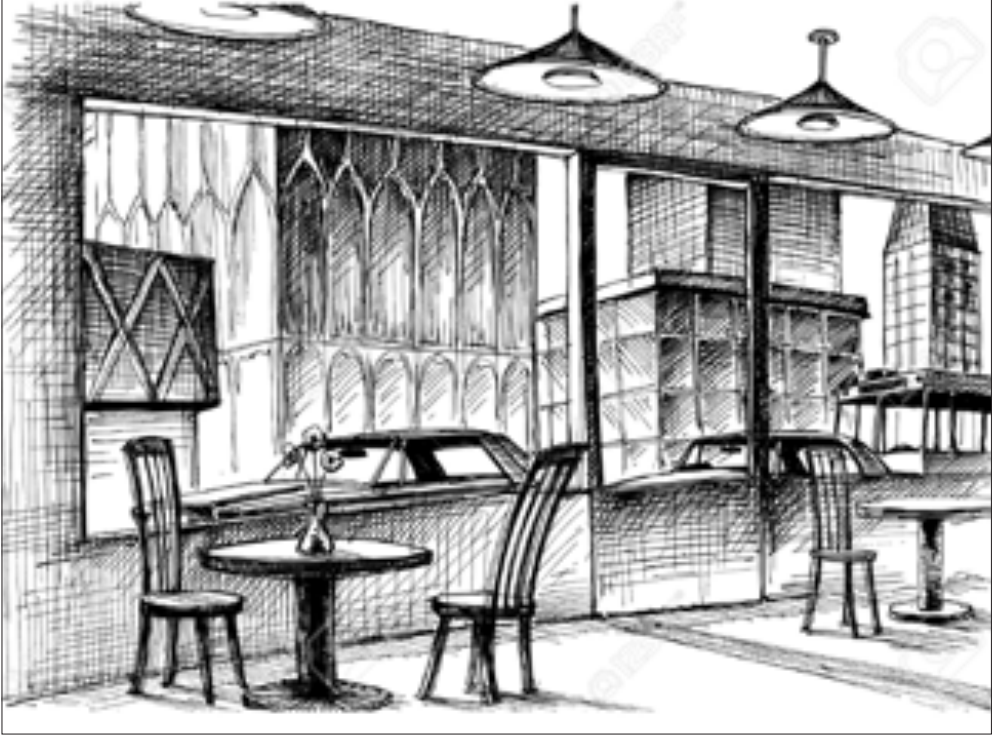

Görsel 4.50: Figürlerin dış mekâna yerleşimi

İmgesel çalışmalarda mekâna dikkat çekilecek ise kâğıt yatay tutulmalıdır. Kâğıdı yatay tutmak kişiye alan sağlar. Yatay çalışmada mekân öncelikli olduğu için figürler ayrıntılı çalışılmaz. İmgesel çalışmalarda figüre dikkat çekilmek isteniyorsa kâğıt dik tutulmalıdır. Figür, kâğıdın çoğunu kaplayacağı için mekân ayrıntılı çalışılmaz.

Hazırlanan iç ya da dış mekâna çizilecek nesne ve figürlerin; mekânın büyüklüğü, nesne ya da figürün kapladığı alan, eşyaların, objelerin büyüklüğü ve perspektif olarak nerede durdukları dikkate alınarak çizilmesi, başka bir deyişle mekânla birlikte çözülmesi yapılmalıdır.

Görsel 4.51: Dış mekân çizimi

Görsel 4.52: Dış mekân çizimi

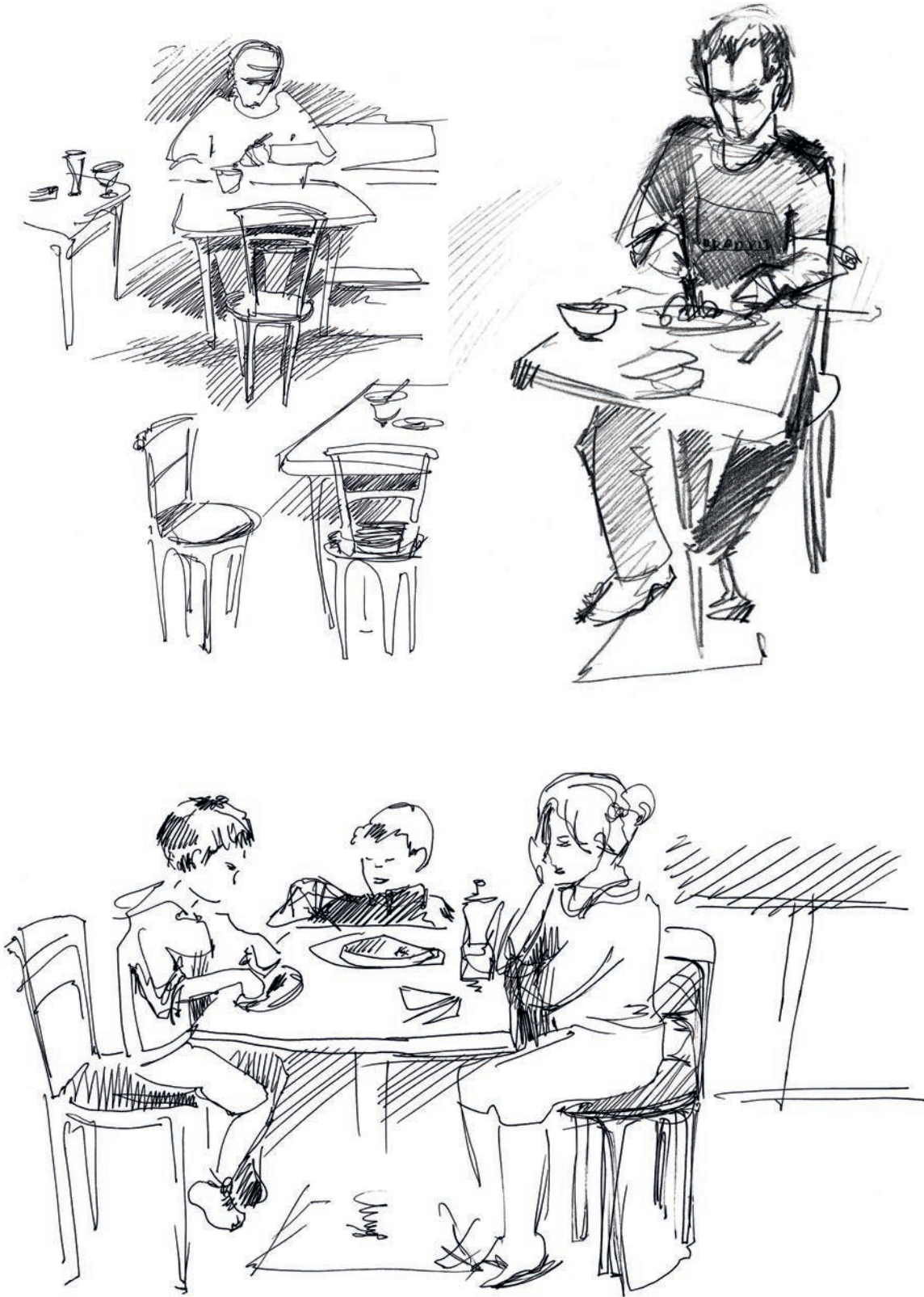
Görsel 4.53: Figürlerin mekana yerleşimi

Görsel 4.54: Figürlerin dış mekâna yerleşimi

Görsel 4.55: Figürlerin mekâna yerleşimini gösteren taslak çizimler

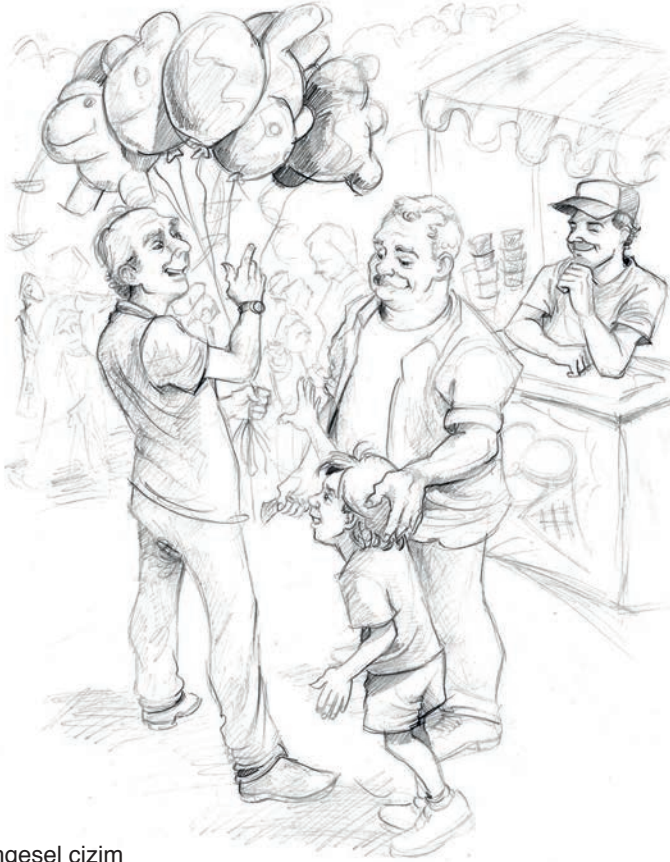
Görsel 4.56: Figürlerin mekâna yerleşimini gösteren taslak çizimler

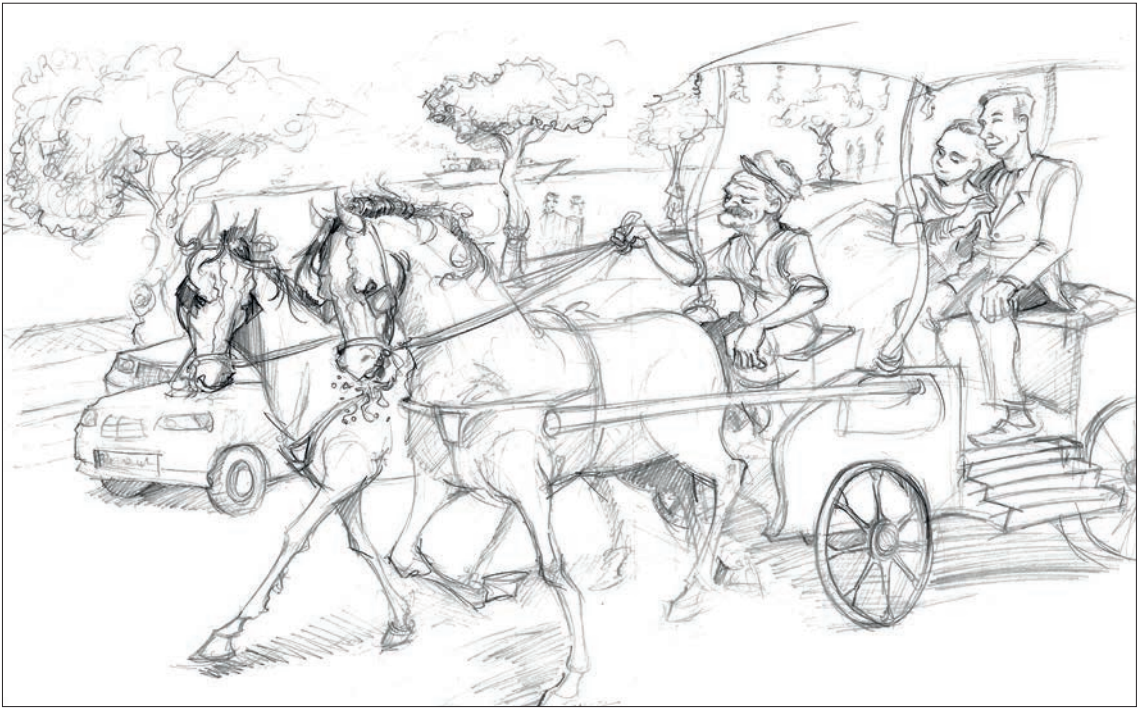
Görsel 4.57: Figürlerin mekâna yerleşimi

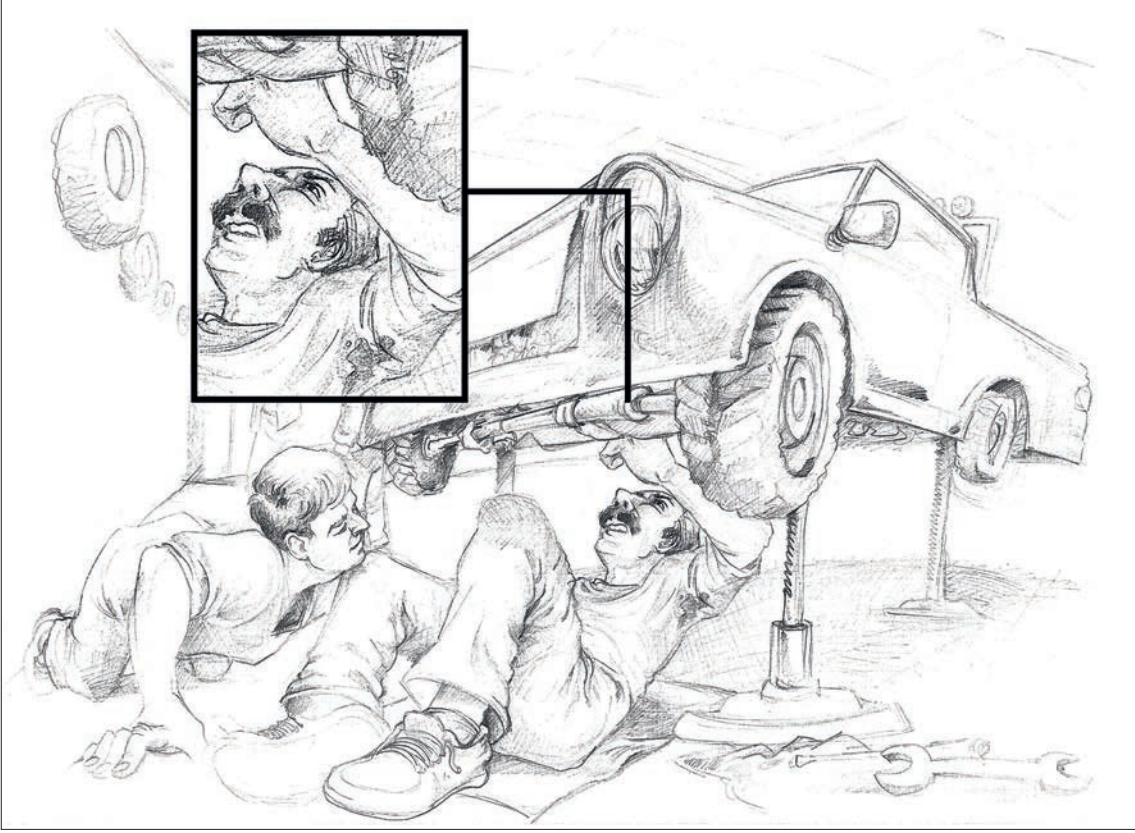
Görsel 4.58: Figürlerin mekâna yerleşimi

Görsel 4.59: İmgesel çizim

Görsel 4.60: İmgesel çizim

Görsel 4.61: İmgesel çizim

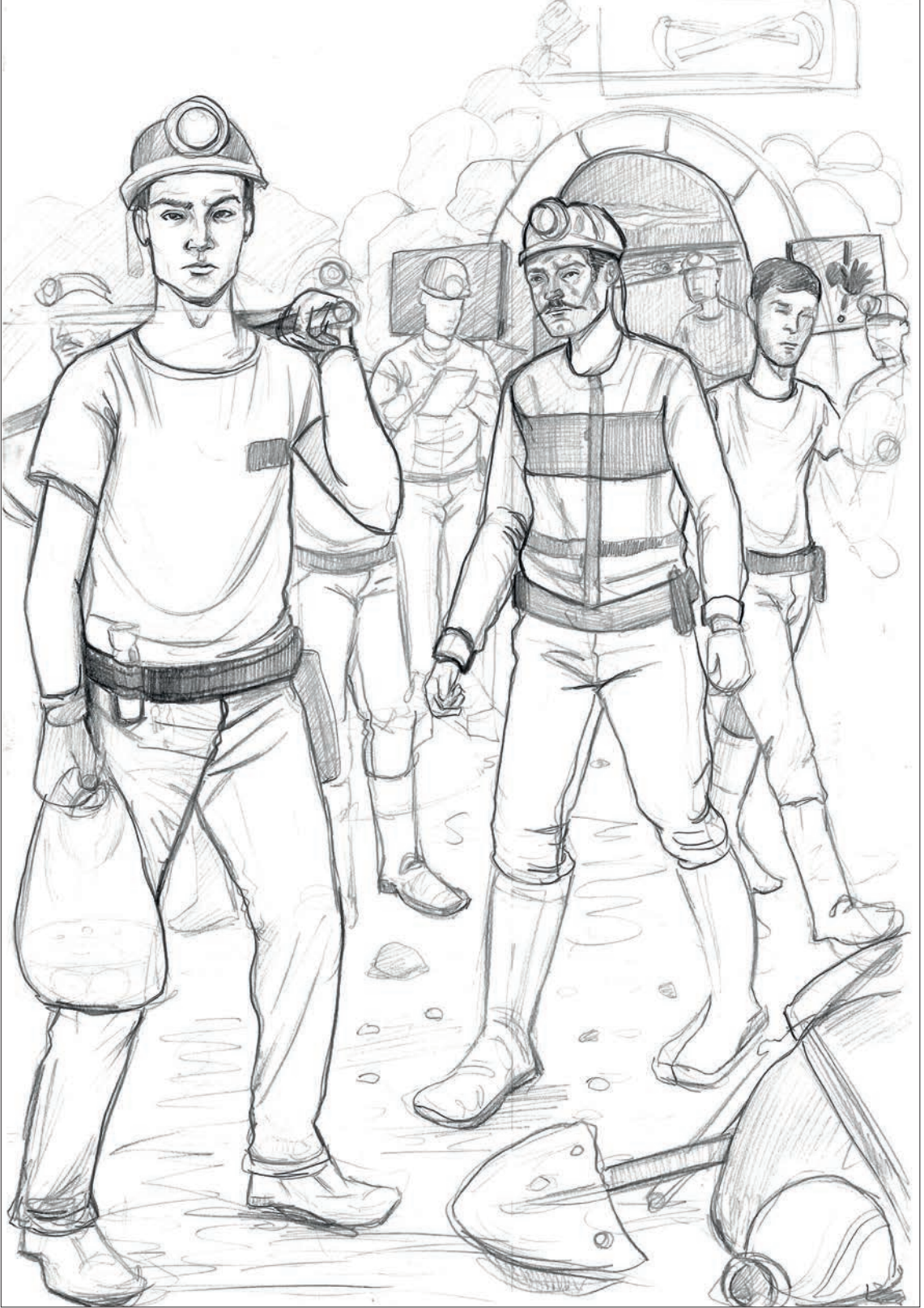
Görsel 4.62: İmgesel çizim

Görsel 4.63: İmgesel çizim

Görsel 4.64: İmgesel çizim

Görsel 4.65: İmgesel çizim

14. Etkinlik

- Görsel 4.50'deki gibi insan ve hayvan figürlerinin bulunduğu bir iç mekân fotoğrafı bulunuz ya da çekiniz. Bulduğunuz ya da çektiğiniz fotoğrafı inceleyiniz.
- Çizime başlarken öncelikle insan ve hayvan figürleri ile doğadaki elemanların yerlerini geometrik olarak çiziniz.
- Geometrik olarak çizdiğiniz iç mekândaki insan ve hayvan figürlerinin, doğru yerde olup olmadığını öğretmeninizle kontrol ediniz.
- Yerleri doğrulanan figürlerinizi ve iç mekânı genel hatları ile çiziniz.
- Çalışmanızı, öğretmeninizin uyarıları doğrultusunda düzeltiniz.
- Figürünüzü, ışık-gölgeyi kullanarak hacimlendiriniz.

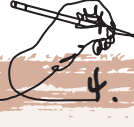
Görsel 4.66

15. Etkinlik

- Görsel 4.51'deki gibi insan ve hayvan figürlerinin bulunduğu bir dış mekân fotoğrafı bulunuz ya da çekiniz. Bulduğunuz ya da çektiğiniz fotoğrafı inceleyiniz.
- Çizime başlarken öncelikle insan ve hayvan figürleri ile doğadaki elemanların yerlerini geometrik olarak çiziniz. Geometrik olarak çizdiğiniz dış mekândaki insan ve hayvan figürlerinin, doğru yerde olup olmadığını öğretmeninizle kontrol ediniz.
- Yerleri doğrulanan figürlerinizi ve dış mekânı genel hatları ile çiziniz.
- Çalışmanızı, öğretmeninizin uyarıları doğrultusunda düzeltiniz.
- Figürünüzü ve mekânı, ışık-gölgeyi kullanarak hacimlendiriniz.

Görsel 4.67

4. Uygulama

ÖĞRENME BİRİMİ : İMGESEL ÇİZİMLER

UYGULAMA ADI : Mekân Çizimi

AMAÇ : Perspektif kurallarını dikkate alarak çizdiği iç ve dış mekâna uygun nesnelere, insan ve hayvan figürlerini kurgulayarak çizmek ve hacimlendirmek

Aşağıdaki işlem basamaklarını dikkate alarak bir otogar kompozisyonu çizip hacimlendiriniz.

Araç Gereç

1. 35x50 cm resim kâğıdı
2. 2B, 3B, 4B, vb. resim kalemleri

İşlem Basamakları

1. Atölye önlüğünüzü giyiniz.
2. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyarak çizim ortamına uygun araç gereçlerinizi hazırlayınız.
3. Obje, hayvan ve mekân bilgilerinizi kullanarak otogar kompozisyonu kurgulayınız.
4. Yolcuların otobüse biniş ve inişlerini anlatan bir kompozisyon hayal ediniz.
5. Perspektif kurallarını dikkate alarak otogardaki belirli bölümleri çiziniz.
6. Çizdiğiniz mekâna otobüsü ana hatlarıyla yerleştirip çiziniz.
7. Otobüsün içindeki ve dışındaki yolcuların hareketlerini "bilyeli eklem tekniği" ile çiziniz.
8. Figürleri perspektifi dikkate alarak oranlayınız.
9. Kompozisyona hayvan figürleri yerleştirip ana hatlarıyla çiziniz.
10. Çalışmanızı ışık-gölgeyi dikkate alarak açık-koyu ton dengesiyle hacimlendiriniz.
11. Uygulama bitiminde araç gereçlerinizi toplayınız. Atölyeyi sizden sonraki sınıfın kullanımına hazır olacak şekilde arkadaşlarınızla iş bölümü yaparak temizleyiniz.

Değerlendirme

Uygulama çalışmanızın süresi öğretmeniniz tarafından belirlenecektir. Çalışmanız Ek 1'de verilen "Dereceli Puanlama Anahtarı 2"deki ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

ÖLÇME DEĞERLENDİRME

A) Aşağıda verilen cümlelerin başındaki parantezlere cümleler doğru ise “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. () Hayvan figürü çiziminde detaylar önemli değildir.
2. () Obje üzerinde belirlenen bir parça, ölçü için kriter olarak kullanılabilir.
3. () Kaçan çizgilerin bir noktada birleşiyormuş gibi görünmesine küresel perspektif denir.
4. () Çizim yaparken ölçü almak gerekmez.
5. () İmge, zihinde tasarlanan ve gerçekleşmesi özlenen şey demektir.

B) Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları uygun olan ifadelerle doldurunuz.

6. Nesnelerin ortam, bakış açısı ve birbirleriyle olan ilişkilerine adı verilir.
7. İnsan figürü çizimindeölçü birimi olarak kabul edilir.
8. Nesneler, bir yöne doğru küçülüyorsa.....perspektif uygulanmıştır.
9. İnsan figürü çizilirken genellikle tekniğinden yararlanırılır.
10. Nesnelerin bizden uzaklaştıkça küçülüyormuş hissiyle çizilmesine denir.

C) Aşağıda verilen soruları okuyarak doğru cevaplarını işaretleyiniz.

11. İmgesel bir kompozisyon kurgulanırken aşağıdakilerden hangisi öncelikli kullanılmaz?

- A) Perspektif
- B) Renk
- C) Oran- orantı
- D) Bilyeli eklem tekniği
- E) Ufuk çizgisi

12. I- Baş ölçüsü
II- Bilyeli eklem tekniği
III- Perspektif

D) Yukarıda numaralandırılmış öğelerden hangisi ya da hangileri insan figürü çiziminde gereklidir?

- A) Yalnız I B) I ve I C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

E) Aşağıda verilen soruların cevaplarını noktalı yerlere yazınız.

13. İyi bir imgesel tasarım yapabilmek için neler gereklidir?

.....
.....
.....
.....

14. İnsan figürünün oranlarını kısaca yazınız.

.....
.....
.....
.....

DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI 1

ÖLÇÜTLER	DERECELER				Alınan Puan
	1 (Geliştirilmeli)	2 (Orta)	3 (İyi)	4 (Çok iyi)	
Farklı bakış açılarından farklı duruşlarda insan figürü eskizleri çizebilme	Farklı bakış açılarından farklı duruşlarda insan figürü eskizleri çizmemiş.	Farklı bakış açılarından farklı duruşlarda yalnızca bir tane insan figürü eskizi çizmiş.	Farklı bakış açılarından farklı duruşlarda iki üç tane insan figürü eskizi çizmiş.	Farklı bakış açılarından farklı duruşlarda yeterli sayıda insan figürü eskizi çizmiş.	
İnsan figürü konusunu ölçü-oran, oran-orantıyı dikkate alarak yerleştirebilme	İnsan figürü konusunu ölçü-oran, oran-orantıyı dikkate alarak yerleştirmemiş.	İnsan figürü konusunu ölçü- oran, oran-orantıyı dikkate alarak bir kısmını yerleştirmiş.	İnsan figürü konusunu ölçü- oran, oran-orantıyı dikkate alarak çoğunu yerleştirmiş.	İnsan figürü konusunu ölçü- oran, oran-orantıyı dikkate alarak hepsini yerleştirmiş.	
Hacimlendirme yaparken ışığın geliş yönünü ve konunun ışık alan kısımlarını dikkate alabilme	Hacimlendirme yaparken ışığın geliş yönünü ve konunun ışık alan kısımlarını dikkate almamış.	Hacimlendirme yaparken ışığın geliş yönünü ve konunun bir bölümünün ışık alan kısımlarını dikkate almış.	Hacimlendirme yaparken ışığın geliş yönünü ve konunun çoğunun ışık kalan kısımlarını dikkate almış.	Hacimlendirme yaparken ışığın geliş yönünü ve konunun tamamının ışık kalan kısımlarını dikkate almış.	
Hacimlendirme yaparken insan figürü'nün karakteristik özelliklerini dikkate alabilme	Hacimlendirme yaparken insan figürü'nün karakteristik özelliklerini dikkate almamış.	Hacimlendirme yaparken insan figürü'nün karakteristik özelliklerinin bazılarını dikkate almış.	Hacimlendirme yaparken insan figürü'nün karakteristik özelliklerinin çoğunu dikkate almış.	Hacimlendirme yaparken insan figürü'nün karakteristik özelliklerinin tamamını dikkate almış.	
Uygulama bitiminde araç gereçlerini toplayabilme, atölyeyi arkadaşlarıyla iş bölümü yaparak temizleyebilme	Uygulama bitiminde araç gereçlerini toplamamış, atölyeyi arkadaşlarıyla birlikte temizlememiş.	Uygulama bitiminde araç gereçlerini toplamış ancak atölyeyi arkadaşlarıyla iş bölümü yaparak temizlememiş.	Uygulama bitiminde arkadaşlarıyla iş bölümü yapmadan atölyenin bir kısmını temizlemiş ancak araç gereçlerini toplamamış.	Uygulama bitiminde araç gereçlerini toplamış, arkadaşlarıyla iş bölümü yaparak atölyeyi temizlemiş.	
Toplam puan					
Puanlama	Öğrencinin aldığı not; toplam puanın 5 ile çarpılması sonucu 100 lük sisteme uyarlanır. (Örnek: 20 x 5 = 100)				

NOT: Öneri olarak hazırlanmıştır. Öğrenme ortamları ve bölgelerine göre düzenlenir.

DERECELİ PUANLAMA ANAHTAR 4

ÖLÇÜTLER	DERECELER				Alınan Puan
	1 (Geliştirilmeli)	2 (Orta)	3 (İyi)	4 (Çok iyi)	
Farklı bakış açılarından farklı duruşlarda modeli veya hayalinde canlandırdığı konuyu aks çizgileri ve geometrik şekillerle ifade eden yeterli sayıda taslak (eskiz) çizim yapma	Farklı bakış açılarından farklı duruşlarda modeli veya hayalinde canlandırdığı konuyu aks çizgileri, geometrik şekillerle ifade etmemiş, yeterli sayıda taslak çizim (eskiz) yapmamış.	Farklı bakış açılarından farklı duruşlarda modeli veya hayalinde canlandırdığı konuyu aks çizgileri, geometrik şekillerle ifade etmeden rastgele taslak çizim (eskiz) yapmış.	Farklı bakış açılarından farklı duruşlarda modeli veya hayalinde canlandırdığı konuyu aks çizgileri, geometrik şekillerle ifade eden tek bir taslak çizim (eskiz) yapmış.	Farklı bakış açılarından farklı duruşlarda modeli veya hayalinde canlandırdığı konuyu aks çizgileri, geometrik şekillerle ifade eden yeterli sayıda taslak çizim (eskiz) yapmış.	
Modeli veya konuyu ölçü, oran-orantı ve perspektifi dikkate alarak çizme ve detaylandırma	Modeli veya konuyu ölçü, oran-orantı ve perspektifi dikkate alarak çizmemiş ve detaylandırmamış.	Modeli veya konuyu ölçü, oran-orantı ve perspektifi dikkate alarak çizmiş ancak detaylandırmamış.	Modeli veya konuyu ölçü, oran-orantı ve perspektifi dikkate alarak çizmiş ancak bir kısmını detaylandırmış.	Modeli veya konuyu ölçü, oran-orantı ve perspektifi dikkate alarak çizmiş ve detaylandırmış.	
Çizimini ışığın geliş yönünü ve konunun ışık alan kısımlarını dikkate alarak hacimlendirme ve tekniğe uygun çalışma	Çizimini ışığın geliş yönünü ve konunun ışık alan kısımlarını dikkate alarak hacimlendirmemiş ve tekniğe uygun çalışmamış.	Çizimini ışığın geliş yönünü ve konunun ışık alan kısımlarını dikkate alarak hacimlendirmemiş ancak tekniğe uygun çalışmış.	Çizimini ışığın geliş yönünü ve konunun ışık alan kısımlarını dikkate alarak hacimlendirmiş ancak tekniğe uygun çalışmamış.	Çizimini ışığın geliş yönünü ve konunun ışık alan kısımlarını dikkate alarak hacimlendirmiş ve tekniğe uygun çalışmış.	
Hacimlendirme yaparken karakteristik özellikleri dikkate alabilme	Hacimlendirme yaparken karakteristik özellikleri dikkate almamış.	Hacimlendirme yaparken karakteristik özellikleri bazılarını dikkate almış.	Hacimlendirme yaparken karakteristik özelliklerin çoğunu dikkate almış.	Hacimlendirme yaparken karakteristik özelliklerin tamamını dikkate almış.	
Uygulama bitiminde araç gereçlerini toplayabilme, atölyeyi arkadaşlarıyla iş bölümü yaparak temizleyebilme	Uygulama bitiminde araç gereçlerini toplamamış, atölyeyi arkadaşlarıyla birlikte temizlememiş.	Uygulama bitiminde araç gereçlerini toplamış ancak atölyeyi arkadaşlarıyla iş bölümü yaparak temizlememiş.	Uygulama bitiminde arkadaşlarıyla iş bölümü yapmadan atölyenin bir kısmını temizlemiş ancak araç gereçlerini toplamamış.	Uygulama bitiminde araç gereçlerini toplamış, arkadaşlarıyla iş bölümü yaparak atölyeyi temizlemiş.	
Toplam puan					
Puanlama	Öğrencinin aldığı not; toplam puanın 5 ile çarpılması sonucu 100 lük sisteme uyarlanır. (Örnek: 20 x 5 = 100)				

NOT: Öneri olarak hazırlanmıştır. Öğrenme ortamları ve bölgelerine göre düzenlenir.

EK 1

DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI 4					
ÖLÇÜTLER	DERECELER				Alınan Puan
	1 (Geliştirilmeli)	2 (Orta)	3 (İyi)	4 (Çok iyi)	
İç veya dış mekânı, genel hatlarıyla ve perspektife uygun çizebilme	İç veya dış mekânı, genel hatlarıyla ve perspektife uygun çizmemiş.	İç veya dış mekânın bir kısmını, genel hatlarıyla çizmiş.	İç veya dış mekânın çoğunu, genel hatlarıyla çizmiş.	İç veya dış mekânın hepsini, genel hatlarıyla çizmiş.	
İnsan ve hayvan figürlerini, bilyeli eklem tekniği ile taslak olarak çizebilme	İnsan ve hayvan figürlerini, bilyeli eklem tekniği ile taslak olarak çizmemiş.	İnsan ve hayvan figürlerinin bir kısmını, bilyeli eklem tekniği ile taslak olarak çizmiş.	İnsan ve hayvan figürlerinin çoğunu, bilyeli eklem tekniği ile taslak olarak çizmiş.	İnsan ve hayvan figürlerinin hepsini, bilyeli eklem tekniği ile taslak olarak çizmiş.	
İnsan ve hayvan figürlerini, perspektifi dikkate alarak iç veya dış mekâna yerleştirebilme	İnsan ve hayvan figürlerini, perspektifi dikkate alarak iç veya dış mekâna yerleştirememiş.	İnsan ve hayvan figürlerinin bir kısmını, perspektifi dikkate alarak iç veya dış mekâna yerleştirmiş.	İnsan ve hayvan figürlerinin çoğunu, perspektifi dikkate alarak iç veya dış mekâna yerleştirmiş.	İnsan ve hayvan figürlerinin hepsini, perspektifi dikkate alarak iç veya dış mekâna yerleştirmiş.	
Kâğıda yerleştirdiği figürleri, ışık-gölge yardımıyla hacimlendirebilme	Kâğıda yerleştirdiği figürleri, ışık-gölge yardımıyla hacimlendirmemiş.	Kâğıda yerleştirdiği figürlerin bir kısmını ışık-gölge yardımıyla hacimlendirmiş.	Kâğıda yerleştirdiği figürlerin çoğunu ışık-gölge yardımıyla hacimlendirmiş.	Kâğıda yerleştirdiği figürlerin hepsini, ışık-gölge yardımıyla hacimlendirmiş.	
Uygulama bitiminde araç gereçlerini toplayabilme, atölyeyi arkadaşlarıyla iş bölümü yaparak temizleyebilme	Uygulama bitiminde araç gereçlerini toplamamış, atölyeyi arkadaşlarıyla birlikte temizlememiş.	Uygulama bitiminde araç gereçlerini toplamış ancak atölyeyi arkadaşlarıyla iş bölümü yaparak temizlememiş.	Uygulama bitiminde arkadaşlarıyla iş bölümü yapmadan atölyenin bir kısmını temizlemiş ancak araç gereçlerini toplamamış.	Uygulama bitiminde araç gereçlerini toplamış, arkadaşlarıyla iş bölümü yaparak atölyeyi temizlemiş.	
Toplam puan					
Puanlama	Öğrencinin aldığı not; toplam puanın 5 ile çarpılması sonucu 100 lük sisteme uyarlanır. (Örnek: 20 x 5 = 100)				

NOT: Öneri olarak hazırlanmıştır. Öğrenme ortamları ve bölgelerine göre düzenlenir.

KONTROL LİSTESİ 1

GÖZLENECEK DAVRANIŞLAR	GERÇEKLEŞTİ	GERÇEKLEŞMEDİ
Çizilecek figürün duruşunu belirler.		
Modeli hangi açıdan çizeceğini belirler.		
Çizim malzemelerini hazırlar.		
Modeli çizeceği açığı belirler.		
(*) Ölçü alarak modeli çizer.		
(*) Oran- orantıya uygun çizimi yapar.		
Işık koşullarına göre gölgelendirme yapar.		
Grup içinde veya bireysel olarak verimli çalışır.		
Öğretmen yorumları:		
Puanlama:	Gözlenecek davranışlarda (*) ile ifade edilen her bir davranışın gerçekleşmesi 20 puana, diğerleri 10 puana karşılık gelir.	

KONTROL LİSTESİ 1		
GÖZLENECEK DAVRANIŞLAR	GERÇEKLEŞTİ	GERÇEKLEŞMEDİ
Çizim araç-gereçlerini ve çalışma ortamını iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyarak hazırlar.		
Çizilecek figürün duruşunu ve modeli hangi açıdan çizeceğini belirler.		
(*) Ölçü alarak modeli taslak halinde çizer.		
(*) Oran- orantıya uygun çizim yapar.		
Modelin yapısına ve karakteristik özeliğine uygun çizim yapar.		
Hacimlendirme yaparken ışığın geliş yönünü ve ışık gölge alanlarını dikkate alır.		
Hacimlendirme yaparken tekniğe uygun çalışır.		
Grup içinde veya bireysel olarak verimli çalışır.		
Öğretmen yorumları:		
Puanlama	Gözlenecek davranışlarda (*) ile ifade edilen her bir davranışın gerçekleşmesi 20 puana, diğerleri 10 puana karşılık gelir.	

KONTROL LİSTESİ 2

GÖZLENECEK DAVRANIŞLAR	GERÇEKLEŞTİ	GERÇEKLEŞMEDİ
Çizim araç-gereçlerini ve çalışma ortamını iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyarak hazırlar.		
(*) İnsan figürlerini, bilyeli eklem tekniği ile taslak olarak çizer		
(*) Oran-orantıya uygun çizim yapar.		
İnsan figürlerini, perspektifi dikkate alarak çizer		
Öğretmeni ve arkadaşlarının görüşlerini alır, çiziminde eksik ve hataları yerler varsa yeniden çizer.		
Hacimlendirme yaparken ışığın geliş yönünü ve ışık gölge alanlarını dikkate alır.		
Hacimlendirme yaparken tekniğe uygun çalışır.		
Grup içinde veya bireysel olarak verimli çalışır.		
Öğretmen yorumları:		
Puanlama	Gözlenecek davranışlarda (*) ile ifade edilen her bir davranışın gerçekleşmesi 20 puana, diğerleri 10 puana karşılık gelir.	

1. ÖĞRENME BİRİMİ İNSAN FIGÜRÜ

1. D
2. D
3. Y
4. D
5. D
6. proporsiyon
7. baş
8. ölçme
9. bilyeli eklem
10. farklılık
11. E
12. E
13. Anatomi, hareket, karakter, ölçü, oran-orantı vb. kavramlara dikkat edilmelidir.
14. İnsan figürü çizimlerinde kullanılan kanon baş ölçüsüdür. Kadın, erkek, çocuk ve genç figürlerde farklılık gösterir. Kadın vücudu yüksekliği 6.5 ile 7.5 baş yüksekliği kadardır. Erkek vücudu yüksekliği 7 ile 8 baş yüksekliği kadardır.

2. ÖĞRENME BİRİMİ İNSAN FIGÜRÜ DETAYLARI

1. D
2. D
3. Y
4. D
5. D
6. dirsekten
7. iki baş
8. iki
9. S
10. bir

3. ÖĞRENME BİRİMİ PORTRE ÇİZİMİ

1. D
2. Y
3. D
4. D
5. Y
6. profilden portre
- 7.oval
- 8.tiyatral
- 9.burun delikleri
- 10.burun
11. C
12. E
13. İlk aşamada başın yüzeyde ne kadar alan kaplayacağı düşünülerek ovaler çizilmelidir. Yüz paralel ve yatay çizgilerle üç eşit alana bölünmeli. Kaşlar, gözler, burun ve dudakların yeri belirlenip çizilmeli. Anatomik açıdan doğru çizilen portreye ışık- gölge ile hacimlendirme yapılmalıdır.
14. Yüzde göz birim olarak alındığında göz hizasında beş göz genişliği vardır. İki göz arasında bir birim göz genişliği vardır. Gözler başın ortasındadır. Burun ve kulağın boyu ortalama olarak aynıdır. Dudaklar göz bebeklerinden inen çizgi ile başlar.

4. ÖĞRENME BİRİMİ İMGESEL KOMPOZİSYON

1. Y
2. D
3. Y
4. Y
5. D
6. oran-orantı
7. baş
8. tek kaçış noktalı
9. bilyeli eklem
10. perspektif
11. B
12. E
13. İmgesel kompozisyon iyi bir gözlem, örnek çalışmaların incelenmesi ve çok tekrarlardan oluşur. Nesne figür ve mekân ne kadar çok çizilirse konuyla ilgili bilgimiz o kadar olur ve bunu kâğıda aktarmamız daha kolay olur.
14. İnsan figürünün boyu 8 baş ölçüsü kadar, eni yani omuzlar 2 baş genişliğinde oluşturulmalıdır.

KAYNAKÇA

GÖRSEL KAYNAKÇA

ÖĞRENME BİRİMİ 1:	

ÖĞRENME BİRİMİ 2:	

ÖĞRENME BİRİMİ 3:

ÖĞRENME BİRİMİ 4:

ÖĞRENME BİRİMİ 5:

ÖĞRENME BİRİMİ 6:
